

TARDOS KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVÉNEK MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

TARDOS, 2021-2022

TARDOS KÖZSÉG TELEPÜLÉSTERVÉNEK MEGALAPOZÓ VIZSGÁLATA

MEGBÍZÓ:

TARDOS KÖZSÉG
ÖNKORMÁNYZATA
2834 Tardos, Rákóczi Ferenc u. 10.
Polgármester: Csabán Béla
Főépítész: S. Vasi Ildikó

KÉSZÍTETTE:

GENERÁLTERVEZŐ:

PRO-TERRA
URBANISZTIKAI ÜGYNÖKSÉG KFT.
1138 BUDAPEST Esztergomi út 18.
E-mail: proterra@proterra.hu
☎ Tel: 06-1/612-6684

Településrendezés:	Szilágyi Csilla okl. településmérnök TT 01-6710
TOPOLAND Bt. Tájépítészet, zöldfelületek, Környezetvédelem	Tóthné Pocsok Katalin okl. kertészmérnök (táj és kertépítész), vezető településtervező TK 01-5086; TT/1 01-5086; K01-5086 Kiss-Polák Andrea okl. tájépítésmérnök, településmérnök TK 01-5205, TT 01-5205, K 01-5205
Bosnyákovics Gabriella EV Közlekedés	Bosnyákovics Gabriella MK 11-01031, KÉ-K, VZ-TEL MOBIL CITY Mérnöki Tanácsadó Bt. Dr. Macsinka Klára okl. építőmérnök MK 13-1017 Szűcs Gergely okl. építőmérnök
KÉSZ Kft. Közművek	Hanczár Zsoltné okl. építőmérnök MK 01-2408, TV-T, TE-T, TH-T Csima-Takács Judit okl. tájépítésmérnök
Régészet	László János okl. régész
Építészet, szociológia	S. Vasi Ildikó okl. építésmérnök, okl. szociológus

TARTALOMJEGYZÉK

BEVEZETÉS	10
1.1 Településhálózati összefüggések, térségi és települési kapcsolatok.....	11
1.1.1 Tardos helyzete Komárom-Esztergom megyében	11
1.1.2 Tardos szerepe a kistérségben.....	13
1.1.3 Tardos nemzetközi kapcsolatai	14
1.2. A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések	15
1.2.1 Az Európai Unió stratégiahoz való illeszkedés	15
1.2.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata.....	16
1.2.2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK)	16
1.2.2.2 Komárom-Esztergom Megye területfejlesztési koncepciója	20
1.2.4 Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia	24
1.2.5 Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030.....	26
1.2.6 Új Nemzeti Energiastratégia 2030.....	27
1.2.7 II. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025, kitekintéssel 2050-re (NÉS-2)	28
1.2.8 Nemzeti Tájstratégia 2017-2026.....	29
1.2.9 Nemzeti Környezetvédelmi Program 2021-2026.....	30
1.2.10 Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030.....	30
1.2.11 Kvassay Jenő Terv (a továbbiakban: KJT) – a Nemzeti Vízstratégia.....	31
1.2.12 A magyar mikro-, kis- és közepes vállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 (KKV Stratégia)	32
1.2.13 Befektetés a Jövőbe -Nemzeti Kutatás-Fejlesztési És Innovációs Stratégia (2013-2020)	32
1.2.14 Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia (S3) –2014-2020	33
1.2.15 Mesterséges Intelligencia Stratégia.....	33
1.2.16 Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. - 2011-2020.....	34
1.2.17 Nemzeti ifjúság Stratégia 2009-2024	34
1.2.18 Időügyi Nemzeti Stratégia (2034-ig).....	35
1.2.19 Tata város Integrált Településfejlesztési Stratégiája.....	36
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata.....	38
1.3.1. A Területrendezési tervek rendszere, a területrendezési és a településrendezési tervek kapcsolata	38
1.3.2. A területi tervek térszerkezeti terveinek Tardos közigazgatási területére vonatkozó elhatározásai	38
1.4. A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek vonatkozó megállapításai	39
1.4.1 Baj.....	40
1.4.2 Tata - Agostyán	40
1.4.3 Dunaszentmiklós.....	41

1.4.4	Neszmély	41
1.4.5	Süttő.....	41
1.4.6	Héreg.....	42
1.4.7	Vértestolna.....	42
1.5.	Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása.....	43
1.5.1.	A hatályos fejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai	43
1.5.2.	Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések	44
1.6.	Tardos településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata.....	45
1.6.1.	A hatályban lévő településrendezési eszközök.....	45
1.6.2.	A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek.....	48
1.6.2.1	A hatályos településszerkezeti terv megállapításai	48
1.6.2.2	A településszerkezeti terv megvalósult elemei	48
1.7.	Tardos demográfiai helyzete.....	50
1.7.1.	Demográfia, népesség, - nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség.....	50
1.7.2.	Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok	57
1.7.3.	Települési identitást erősítő tényezők.....	58
1.8.	Tardos humán infrastruktúrája, közszolgáltatások.....	59
1.8.1.	Humán közszolgáltatások	59
1.8.1.1	Oktatás, nevelés.....	59
1.8.1.2.	Egészségügyi ellátórendszer	60
1.8.1.3.	Sport és rekreáció	61
1.8.2.	Esélyegyenlőség biztosítása	62
1.9.	A település gazdasága.....	63
1.9.1.	A település gazdasági súlya, szerepköre	63
1.9.2.	A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői.....	69
1.9.3.	A gazdasági szervezetek jellemzői.....	77
1.10.	Az önkormányzat gazdálkodása, településüzemeltetés.....	82
1.10.1.	Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program	82
1.10.2.	Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézmény-rendszere	82
1.10.3.	Gazdaságfejlesztési tevékenység.....	83
1.10.4.	Foglalkoztatáspolitikai	83
1.10.5.	Lakás- és helyiséggazdálkodás.....	84
1.10.6.	Intézményfenntartás.....	84
1.10.7.	Energiagazdálkodás	84
1.11.	Településüzemeltetési szolgáltatások.....	85
1.12.	A táji és természeti adottságok vizsgálata.....	85
1.12.1.	Természeti adottságok	86
1.12.2.	Tájhasználat, tájszerkezet	89

1.12.2.1. Tájtörténeti vizsgálat	89
1.12.2.2. Tájhasználat értékelése	93
1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek	95
1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek	95
1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék	95
1.12.3.3. Ökológiai hálózat	100
1.12.3.4. Helyi jelentőségű (önkormányzati rendelet alapján védett) természetvédelmi területek és emlékek	101
1.12.4.5. Egyedi tájértékek	102
1.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák	102
1.13. Zöldfelületi rendszer vizsgálata	103
1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei	103
1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek	103
1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése	107
1.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	108
1.14.1. Az épített környezet vizsgálata	109
1.14.2. Területfelhasználás vizsgálata	109
1.14.1.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata	109
1.14.1.2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok	109
1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek	112
1.14.1.4 Területfelhasználás és funkció vizsgálat	114
1.14.1.5 Alulhasznosított barnamezős területek	114
1.14.3. A telekstruktúra vizsgálata	115
1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat	115
1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat	117
1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter	117
1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése	117
1.14.4. Az építmények vizsgálata	118
1.14.5.1. Funkció, kapacitás	118
1.14.5.2. Beépítési jellemzők	118
1.14.5.3. Településkarakter, helyi sajátosságok	119
1.14.4. Az épített környezet értékei	119
1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag	119
1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület	120

1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők	120
1.14.6.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület	120
1.14.6.5. Műemlékek	120
1.14.6.6. Műemlékvédelem sajátos tárgyai	121
1.14.6.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet	121
1.14.6.8. Nemzeti emlékhely	121
1.14.6.9. Helyi védelem	121
1.15. Közlekedés	123
1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok	123
1.15.2. Közúti közlekedés	127
1.15.3. Községi közlekedés	129
1.15.3.1. Közúti községi közlekedés	129
1.15.3.2. Kötőpályás községi közlekedés	130
1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés	130
1.15.5. Parkolás	131
1.16. Közművesítés	132
1.16.1. Víziközművek	132
1.16.1.1. Vízgyűjtőgazdálkodás és vízellátás	132
1.16.1.2. Szennyvízelvezetés	133
1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés	134
1.16.2 Energiaközművek	134
1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás	134
1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei	135
1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése	136
1.16.3 Elektronikus hírközlés	136
1.16.3.1 Vezetékes hírközlési létesítmények	136
1.16.3.2 Vezeték nélküli hírközlés	137
1.17. Környezetvédelem (és településüzemeltetés)	138
1.17.1. Föld és talaj	138
1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek	140
1.17.2.1. Felszíni vizek	141
1.17.2.2. Felszín alatti vizek	142
1.17.3. Levegőtisztaság és védelme	143
1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés	145
1.17.5. Sugárzás védelem	146

1.17.6. Hulladékkezelés	147
1.17.7. Vizuális környezetterhelés	147
1.17.8. Árvízvédelem	148
1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák	148
1.18. Katasztrófavédelem.....	149
1.18.1. Építésföldtani korlátok.....	149
1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei	149
1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek	150
1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei	152
1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség	152
1.18.2.1. Árvízveszélyes területek (csapadékvizekkel való összefüggései)	152
1.18.2.2. Belvízveszélyes területek	152
1.18.2.3. Mély fekvésű területek	152
1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem	152
1.18.3. Egyéb	153
1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)	153
1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások.....	153
1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások	153
1.19. Ásványi nyersanyag lelőhely	154
1.20. Települési klíma	154
2. Helyzetelemző munkarész	157
2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése	157
2.1.1 Társadalom.....	157
2.1.2 Gazdaság.....	157
2.1.3 Táj- és természeti adottságok.....	157
2.1.4 Zöldfelületek	158
2.1.5 Épített környezet	158
2.1.6 Közlekedés.....	159
2.1.7 Közművek és elektronikus hírközlés	159
2.1.8 Környezetvédelem	160
2.1.9 Katasztrófavédelem	160
3. Helyzetértékelő munkarész	160
3.1 Helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis	160
3.1.1 A folyamatok értékelése	160
3.1.1.1 Városrendezés.....	160
3.1.1.2 Társadalom	162
3.1.1.3 Gazdaság	162
3.1.1.4 Táj- és természetvédelem	162

3.1.1.5 Zöldfelületi rendszer	163
3.1.1.6 Épített környezet	163
3.1.1.7 Közlekedés.....	164
3.1.1.8 Közművek és elektronikus hírközlés	164
3.1.1.9 Környezetvédelem	164
3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése	165
3.1.2.1 Tájhasználati problémák és konfliktusok	166
3.1.2.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái	166
3.1.2.3 Közlekedési hálózat problémái.....	166
3.1.2.4 Környezetvédelmi konfliktusok, problémák.....	167

RAJZJEGYZÉK

Településtervezés

1) VR-0	Tardos és a szomszédos települések hatályos TSZT-i
2) VR-1	Alaptérkép szintvonalakkal
3) VR-2	Topográfiai térkép telekszerkezettel
4) VR-3	Ortofotó telekszerkezettel
5) VR-5a	Tulajdonvizsgálat
6) VR-5b	Önkormányzati tulajdonvizsgálat
7) VR-6	Telekméret vizsgálat
8) VR-7	Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek
9) VR-8	Funkció és területfelhasználás vizsgálata (tényleges állapot szerint)
10) VR-9	Fejlesztési, területfelhasználás váltó területek TSZT-szerint
11) VR-10	Beépítési sűrűség
12) VR-11	Beépítési mód
13) VR-12	Beépítési mérték

Közlekedés

14) 01	Térségi közlekedési hálózat
15) 02	Meglévő közlekedési hálózat
16) 03	Meglévő közlekedési hálózat – Belterület
17) 04	Közösségi közlekedés
18) 05	Jellemző keresztmetszelvények (1-5)
19) 06	Tervezett térségi közlekedési hálózat

Közművek:

20) KM-1	Korlátozó közműadottságok
21) KM-2	Vízellátás
22) KM-3	Szennyvízelvezetés
23) KM-4	Csapadékvízvezetés
24) KM-5	Földgázellátás
25) KM-6	Villamosenergia ellátás
26) KM-7	Elektronikus hírközlés

BEVEZETÉS

Tardos Község Önkormányzatának Képviselő-testülete 2021-ben ajánlati felhívást tett közzé településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak felülvizsgálatára. Az ajánlattevők közül a Tardosi Konzorcium - a PRO-TERRA Kft. vezetésével – nyerte el a megbízást. A megbízás a 2000-ben elfogadott településfejlesztési koncepció átdolgozására, és a rá épülő 2001. évben elfogadott településrendezési eszközök felülvizsgálatára, újra-értelmezésére vonatkozott.

Időközben a 2021. évi jogszabályi változások hatására újabb döntés született, s Tardos Község elhatározta, hogy új rendszerű tervkészítésébe fog, vagyis az új rendszerű településtervet kívánja kidolgozni.

Tardos hatályos településfejlesztési koncepciójának (továbbiakban: TFK) és a településrendezési eszközeinek, úgymint a településszerkezeti tervnek és a helyi építési szabályzatnak felülvizsgálata több oknál fogva vált szükséges. Egyrészt az eltelt húsz év alatt bekövetkezett társadalmi-gazdasági változások miatt, másrészt a jogszabályi környezet nagymértékű átalakulása miatt.

A megindult felülvizsgálat folyamatában módosult az építési törvény, mely a 2021. július 15-ét követően meginduló tervkészítést érintően megváltoztatta a tervezés rendszerét, s csak az Új rendszerű tervkészítést tette lehetővé. Ugyanakkor kimondta, hogy a megkezdett korábbi rendszerű dokumentumok elfogadását 2022. június 30-ig le kell zárni. Az ilyen módon készült felülvizsgálati tervek alkalmazhatóságát, pedig 2027. június 30-ig tette lehetővé.

Az Új rendszerű tervek alkalmazásának lehetőségét nem kötötte a törvény határidőhöz csupán meghatározta az új rendszerű tervek időközönként szükséges felülvizsgálati kötelezettségét.

Fentiek következtében úgy döntött Tardos Képviselő-testülete, hogy a 2021. július elsejétől hatályba lépő építési törvényben megfogalmazott, majd a településtervek tartalmáról, elkészítésének és elfogadásának rendjéről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 419/2021. (VII. 15.) Korm. rendeletben részletezett tervezési rendszernek megfelelő terveket kíván kidolgozni.

Ennek következtében a tardosi településterv, ezen belül településfejlesztési terv és településrendezési terv (továbbiakban: fejlesztésiterv és rendezési terv) a jogfolytonosság biztosítása érdekében, a korábbi településfejlesztési koncepcióra és a településrendezési eszközökre alapozva készül.

Jelen megalapozó vizsgálat Tardos Község közép és hosszútávra elgondolt jövőjét meghatározó **fejlesztési terv** megfogalmazását, valamint a **rendezési terv** kialakítását szolgálja.

A kidolgozott településfejlesztési terv, valamint a rá épülő településrendezési terv Tardos Község Képviselő-testülete, valamint a partnerek véleményezésével alakul, valamint kerül az államigazgatási szervek véleményezésére. Mindezek figyelembevételével a véglegesített változatot fogja Tardos Község Képviselő-testülete elfogadni.

A megalapozó vizsgálat Tardos közigazgatási területe tekintetében meghatározza, és vizsgálati térképen ábrázolja

- a) az egyes általános használat szerinti területeket és településrészeket, infrastruktúra elemeket,
- b) a fejlesztést és rendezést befolyásoló értéket, problémát, védelmet, illetve korlátozást meghatározó elemeket probléma- és értéktérkép formájában,
- c) intézkedést, beavatkozást igénylő területek lehatárolását.

1. HELYZETFELTÁRO MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, TÉRSÉGI ÉS TELEPÜLÉSI KAPCSOLATOK

1.1.1 Tardos helyzete Komárom-Esztergom megyében

A település földrajzi, jogi helyzete Magyarországon: a Közép-Dunántúli régióban - Komárom-Esztergom megyében – a Tatai járásban helyezkedik el, a Gerecse nyugati lábánál Tatától keletre.

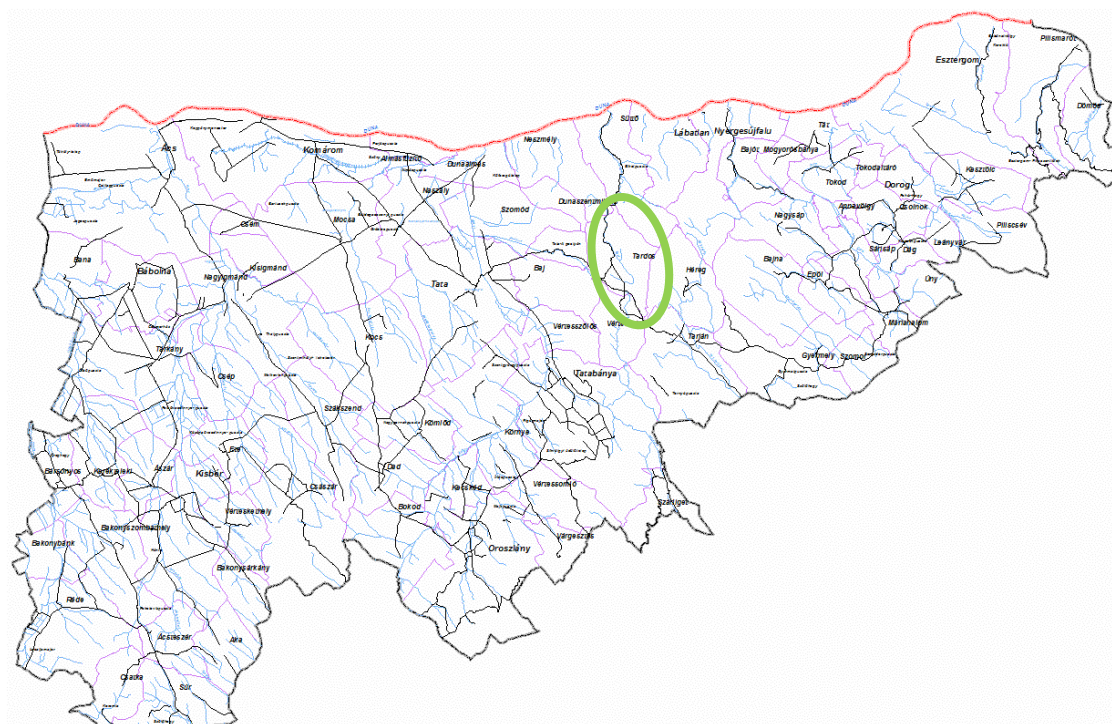
Tardos Község táji elhelyezkedése: a település a Dunántúli-középhegység nagytáján belül a Dunazug-hegyvidék középtáján, a Gerecsevidék kistájcsoporthoz, a Gerecsei kismedencék kistájához fekszik.

1. ábra: Magyarország régióbeosztása

2. ábra: Tardos település táji elhelyezkedése

3. ábra: Komárom-Esztergom megye települései

A község része volt a területfejlesztési és statisztikai célokat szolgáló Tatai kistérségnek egészen a kistérségek közigazgatási szerepének megszűnéséig (2014. február 25.).

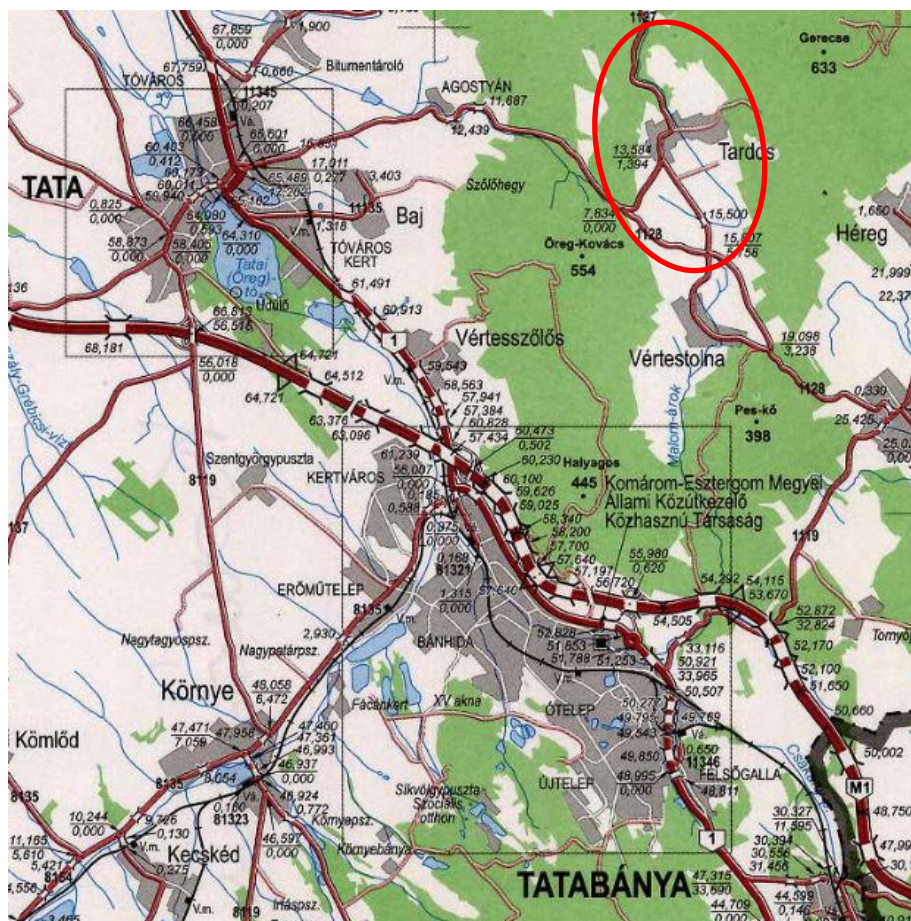
TOPOLAND Bt. – Bosnyákovics Gabriella E.V. – MOBIL CITY Bt. – KÉSZ Kft. – ***PRO-TERRA Kft.***

2013-tól a kistérségek mellett államigazgatási (közigazgatási) területi egységként járásokat is kialakítottak, általában a két területi beosztás nem esett egybe, de Tatai járás és Tatai kistérség tagjai ugyanazok a települések. Általában a kistérségi területfejlesztési társulások is megszűntek, de a 2004-ben létrejött Tatai Kistérségi Többcélú Társulás a mai napig létezik. A kistérségi társulás települései: Tardos, Dunaalmás, Dunaszentmiklós, Kocs, Naszály, Neszmély, Szomód, Tardos, Tata és Vértesszőlős. Az önkormányzatok társulásukat határozatlan időre a kistérség összehangolt fejlesztésének előmozdítása és az önkormányzati közszolgáltatások színvonalának emelése érdekében hozták létre.

A közlekedési és domborzati adottságok alapján Tata és Tatabánya vonzáskörzetéhez tartozik elsősorban, de Komárom és a főváros felé is több irányú kapcsolat fűzi.

Tardos Komárom-Esztergom megye észak részén Budapesttől 76 kilométerre található község. Tardos a Gerecse hegység ölelésében elhelyezkedő kistelepülés, mely Tatától 13 km-re, Tatabányától 22km-re fekszik. Az M1 autópályáról 15 km megtételével Tarjánon keresztül közelíthető meg a település.

Nyugatról Dunaszentmiklóssal, a Tatához tartozó Agostyánnal és egy rövid szakaszon Bajjal, délről Vértesszőlőssel, keletről Héreggel, északkeletről Süttővel, északról Neszmély községgel határos. A település fekszik.

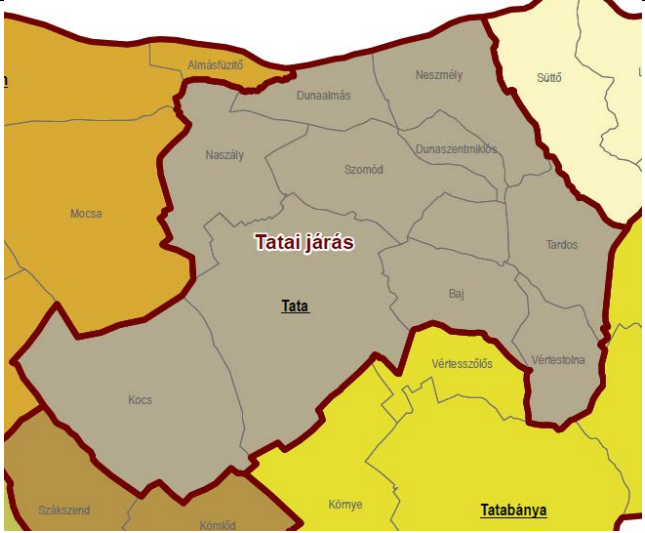

4. ábra: közúthálózati térkép Tardos térségében

1.1.2 Tardos szerepe a kistérségben

A 2013. január 1-től Magyarországon 30 év után újra alakult járási rendszer kialakítása során a Tatai járás területi lehatárolása nem jelentett változást a statisztikai kistérség lehatárolásához képest.

A Tatai járás Tata székhelyű 10 település együttese, melyből egy városi rangú, a többi község. A járáshoz tartozó községek közül Tardos a 2011-es népszámlálási adatok szerinti 1.580 fős népességének nagyságát tekintve a hetedik helyen található. A 23,32 km²-nyi területi nagyságát tekintve a járás középmezőnyében helyezkedik el.

A Tatai járás népessége és területe				
TELEPÜLÉS	Rang	Népesség (fő)	Terület (km ²)	
Tata	város	24.906	78	
Baj	község	2.870	21	
Dunaalmás	község	1.633	15	
Dunaszentmiklós	község	465	8	
Kocs	község	2.561	58	
Naszály	község	2.327	30	
Neszmély	község	1.331	28	
Szomód	község	2.094	28	
Tardos	község	1.580	23	
Vértestolna	község	540	17	
1. táblázat: 2011-es adatok alapján. (Forrás: KSH - 2020.12.10)				5. ábra: Tardos elhelyezkedése a járásban

A település több pályázatot nyújtott be az elmúlt időszakban is a szomszédos önkormányzatok valamelyikével, amelyekben közös gondolkodással, tervezéssel közös projektek valósultak meg.

1. Tata Város Önkormányzatának vezetésével Tardos, Dunaszentmiklós, Kocs, Naszály, Szomód, Tardos, Vértestolna és a Tatai Televízió Közalapítvány közösen sikeresen pályázott „Humán szolgáltatások fejlesztése Magyar Zoltán mintajárásában” című, EFOP-1.5.2-16-2017-00043 azonosítószámú projektre.

A projekt egyik legfőbb célja a társadalmi felzárkózás érdekében a területi különbségek csökkentése, a minőségi humán közszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. A projekt másik fő célja a helyi esélyegyenlőségi programokban feltárt problémák komplex, a helyi közösségekre és erőforrásokra alapuló kezelését célzó területi hatókörű fejlesztési programok megvalósításának támogatása.

A projekt rész céljai:

- A humán közszolgáltatások terén jelentkező szakemberhiány enyhítését szolgáló ösztönző programok megvalósítása,
- A hátrányos helyzetű csoportok foglalkoztathatóságra való felkészítésének, munkaerőpiaci eszközökben való részesedésének és munkaerő-piacon való megjelenésének elősegítése,
- A helyi kisközösségek társadalom-szervező szerepének megerősítése,
- A vidék megtartó képességének erősítése, valamint az ezzel kapcsolatos disszemináció támogatása,
- A kultúrák közötti párbeszéd erősítése.

A projekt lebonyolítása során többek között az alábbi tevékenységek valósulnak meg 2018-2021. évben:

- a település és testvérvárosa kulturális hagyományait bemutató nap megrendezése: partner fellépő művészek meghívása, sportrendezvények tartása, gasztronómiai bemutató, rendezvénysátor biztosítása,
 - évente háromszori tábor megszervezésének biztosítása: nyáron három (nemzetiségi, hagyományőrzés-hittan, környezet-öko) tábor rendezése,
 - 2 alkalommal Baba-mama klub keretében előadás,
 - 2 alkalommal Helyi sportágválasztó napok
 - szüreti felvonuláson szervezése, szüreti mulatság,
 - nemzetiségi dalostalálkozó évenkénti megszervezése
 - egészséges táplálkozással, védőoltásokkal, veszélyes anyagokkal, növényvédelemmel kapcsolatos ismeretek, és az ezzel kapcsolatos előadássorozat évente
 - Az egészséges életmód közösségi szintű megerősítését, a közösség egészségkultúrájának fejlesztését célzó, életmód váltást támogató programok szervezése, Életmódváltást, fejlesztést célzó rendezvények, információs napok, programok megszervezésének, lebonyolításának biztosítására
 - a Tardos Község Önkormányzata által alapított tanulmányi ösztöndíjról és az adományozás rendjéről szóló 10/2018. (XI.29.) önkormányzati rendelet értelmében ösztöndíj juttatás
 - a község nemzetiségi hagyományait bemutató film készítésének biztosítása
 - német nemzetiségi önkormányzattal karöltve testvértelepülési kapcsolat kiépítése, helytörténeti film készítése a településről.
2. Az Észak- és Közép-Dunántúli szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztés 7. (ÉKDU 7) projekt keretein belül elnyert pályázat során a Vértestolna és Tardos települések szennyvízelvezetési agglomeráció fejlesztésére került sor:
- Vértestolna és Tardos települések belterületének közüzemű szennyvízelvezetése, az összegyűjtött szennyvíz elvezetése a meglévő tardosi szennyvíztisztító telepre.
 - A tardosi szennyvíztisztító telep jelenlegi műszaki állapota következtében a telep fejlesztése oly módon, hogy a szennyvíztisztító telep folyamatosan biztosítsa a községfejlesztési elképzeléseknek eleget tevő, a telepre érkező szennyvízmennyiségek és -minőségek figyelembe vételével a hatályos, a hatóság által előírt tisztított szennyvíz minőségére vonatkozó kibocsátási paramétereket.

1.1.3 Tardos nemzetközi kapcsolatai

A község történelmében jelentős szerepet töltenek a szlovák nemzetiséghez tartozó lakosok. Élénken őrzik a községben szlovák hagyományokat és oktatják a szlovák nyelvet.

A községben szlovák nemzetiségi önkormányzat is működik.

Testvértelepülés Szlovákiában az Érsekújvári járáshoz tartozó 5.300 lakosú magyarok által is lakott Tardoskedd község.

1.2. A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK

1.2.1 Az Európai Unió stratégiaiához való illeszkedés

Az Európai Unió (a továbbiakban: EU) döntés-előkészítő, végrehajtó, döntéshozó, ellenőrző és képviselői szerve az Európai Bizottság (a továbbiakban: EB), mely 2011 őszétől információkkal látja el a tagállamokat az elérhető támogatások jogszabályi háttéréről, azok irányelveiről.

Az Európai Tanács megállapodása szerint az EU stratégiai 2019-2024-es időszakra szóló menetrendjének a következők a prioritásai:

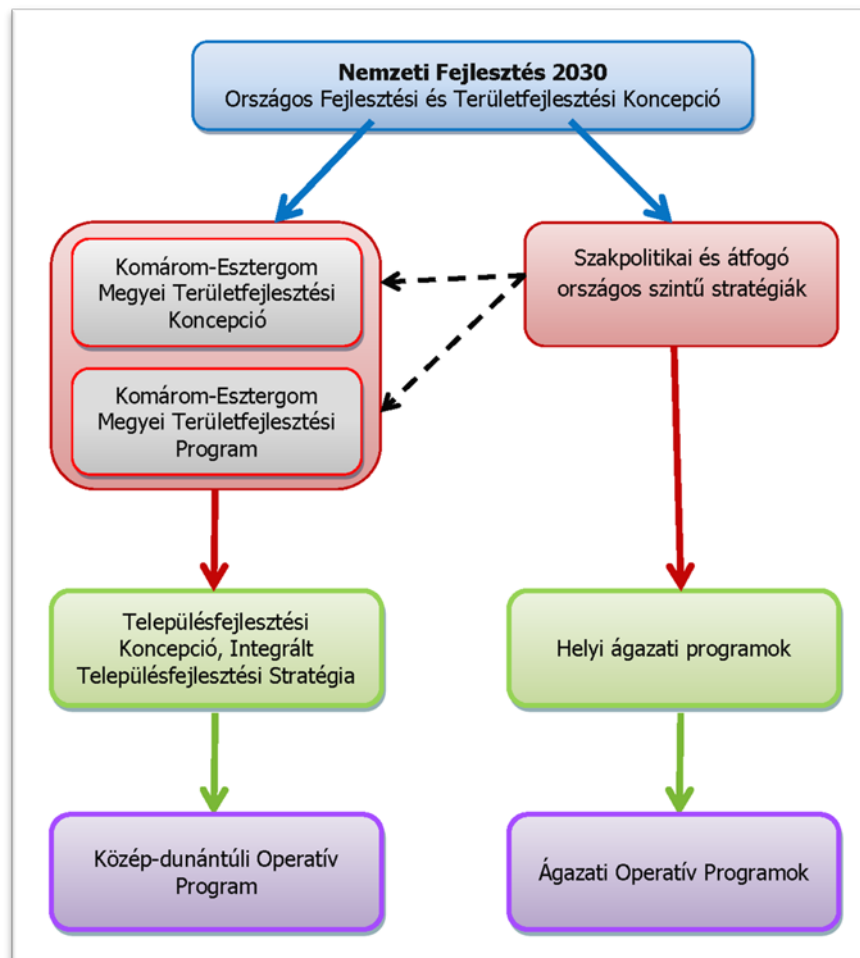
- a) a polgárok és a szabadságok védelme
 - a külső határok hatékony ellenőrzése
 - az illegális migráció és az emberkereskedelem elleni küzdelem a származási és tranzitor-szágokkal folytatott együttműködés szorosabbá tétele révén
 - megállapodás egy hatékony menekültügyi politikáról
 - a schengeni térség megfelelő működésének biztosítása
 - az együttműködés és az információmegosztás javítása a terrorizmus és a határokon átnyúló bűnözés elleni küzdelem céljából
 - az EU ellenálló képességének fokozása mind a természeti, mind pedig az ember okozta katasztrófákkal szemben
 - társadalmaink megvédelme a rossz szándékú kibertevékenységekkel, hibrid fenyegetésekkel és dezinformációval szemben
- b) erős és életteli gazdasági bázis kialakítása
 - a gazdasági és monetáris unió elmélyítése
 - a bankunió és a tőkepiaci unió kiteljesítése
 - az euró nemzetközi szerepének megerősítése
 - az Unión belüli kohézió megerősítése
 - lépések tétele a digitális forradalom és a mesterséges intelligencia minden vonatkozásában, ideértve az infrastruktúrát, a konnektivitást, a szolgáltatásokat, az adatokat, a szabályozást és a beruházásokat is
 - az európai kutatási, fejlesztési és innovációs tevékenységek széttagoltságának csökkentése
 - tisztességes verseny biztosítása az EU-n belül és globálisan is
- c) a klímasemleges, zöld, méltányos és szociális Európa megvalósítása
 - annak biztosítása, hogy az uniós szakpolitikák összhangban álljanak a Párizsi Megállapodással
 - a megújuló energiára való átállás felgyorsítása és az energiahatékonyság növelése
 - a külső forrásoktól való függés csökkentése, az energiaellátás diverzifikálása és a mobilitás előremutató formáiba való beruházás
 - a víz- és a levegőminőség javítása
 - a fenntartható mezőgazdaság előmozdítása
 - a szociális jogok európai pillérének megvalósítása uniós és tagállami szinten is
 - minden uniós ország felszólítása arra, hogy tegyen lépéseket és erősítse meg éghajlat-politikai fellépését
- d) az európai érdekek és értékek előmozdítása a globális szinten.
 - az ENSZ és a fő multilaterális szervezetek támogatása
 - a fenntartható fejlődés előmozdítása és a 2030-ig tartó időszakra szóló menetrend végrehajtása
 - migrációs kérdésekben együttműködés a partnerországokkal
 - az európai perspektíva változatlan felkínálása azon európai államok számára, amelyek képesek és hajlandók az Unióhoz való csatlakozásra
 - átfogó partnerség létrehozása Afrikával

- ambiciózus és erőteljes kereskedelempolitika biztosítása a megreformált WTO-n belül, valamint az Unió és partnerei közötti kétoldalú kapcsolatok szintjén
- szoros együttműködés a NATO-val

1.2.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

A fejezet tartalmazza az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió, valamint a Tardossal területileg releváns megyei és térségi területfejlesztési koncepciók és programok összefüggéseit.

A különböző területi szintek területfejlesztési dokumentumainak összefüggéseit az alábbi ábra szemlélteti.

6. ábra: A terület- és településfejlesztési dokumentumok kapcsolata
(forrás: saját szerkesztés)

1.2.2.1. Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptió (OFTK)

A „Nemzeti Fejlesztés 2030 - Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Konceptiót” (továbbiakban: OFTK) az Országgyűlés az 1/2014. I. 3.) számú határozattal fogadta el. Az OFTK Magyarországon a legmagasabb szintű és jelentőségű fejlesztési dokumentum, amely összefoglalja a hazai fejlesztési célokat és igényeket, illetve meghatározza azok területi dimenzióit, ami a 2014–20-as európai uniós tervezési és költségvetési időszakra készülő tervdokumentumok megalapozását is szolgálja.

A 2014-ben elfogadott OFTK rögzíti Magyarország gazdasági, társadalmi, valamint ágazati és területi fejlesztési szükségleteiből, illetve az EU 2020 Stratégia és a Nemzeti Reform Program vállalásaihoz illeszkedve az ország hosszú távú jövőképét, melynek elérése érdekében

hosszú távú, átfogó fejlesztéspolitikai célokat fogalmaz meg. Az átfogó célok elérése érdekében az OFTK 13, az átfogó céloknál jóval szűkebb tárgykörű specifikus, nemzeti jelentőségű ágazati és területi tématerületeket felölelő célt tűz ki. Középtávon az OFTK kijelöli azokat a stratégiai fókuszokat, melyek az ország hosszú távú kibontakozását szolgálhatják, ez alatt a koncepció öt nemzeti fejlesztési prioritást fogalmaz meg. A horizontális szempontok az átfogó környezeti és társadalmi szempontokat jelenítik meg, amelyeket a fejlesztéspolitika, a programtervezés és megvalósítás egészében érvényesíteni kell.

Az OFTK által meghatározott jövőkép és annak elérését szolgáló átfogó és specifikus célok

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció	
JÖVŐKÉP: Magyarország 2030-ban Közép-Európa gazdasági és szellemi központja, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal rendelkezik.	
Átfogó fejlesztési célok (2030-ig)	
1.	Értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés
2.	Népesedési fordulat, egészséges és megújuló társadalom
3.	Természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme
4.	Térségi potenciálokra alapozott, fenntartható térszerkezet
Specifikus célkitűzések (13db)	
Szakpolitikában érvényesítendő specifikus célok	
1.	Versenyképes, innovatív gazdaság
2.	Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság
3.	Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és ellátás
4.	Kreatív tudástársadalom, piacképes készségek, K+F+I
5.	Értéktudatos és szolidáris öngondoskodó társadalom
6.	Jó állam, szolgáltató állam és biztonság
7.	Stratégiai erőforrások megőrzése, fenntartható használata, környezetünk védelme
Területi specifikus célok	
1.	Az ország makro-regionális szerepének erősítése
2.	A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat
3.	Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése
4.	Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése
5.	Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés elősegítése
6.	Összekapcsolt terek: az elérhetőség és mobilitás biztosítása
Nemzeti prioritások (2014-2020)	
1.	Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben
2.	Fordulat a teljes foglalkoztatottság és tudástársadalom felé
3.	Útban az erőforrás- és energiahatékonyság, illetve az energiafüggetlenség felé
4.	Népesedési és közösségi fordulat
5.	Területi integráció, térségi és helyi fejlesztések a helyi gazdaság bázisán
Horizontális szempontok	
1.	Befogadás – társadalmi felzárkózás
2.	Esélyegyenlőség megteremtése, nemzetiségi identitás erősítése
3.	Fenntartható fejlődés – fenntartható növekedés
4.	Értékmegőrzés és intelligens növekedés

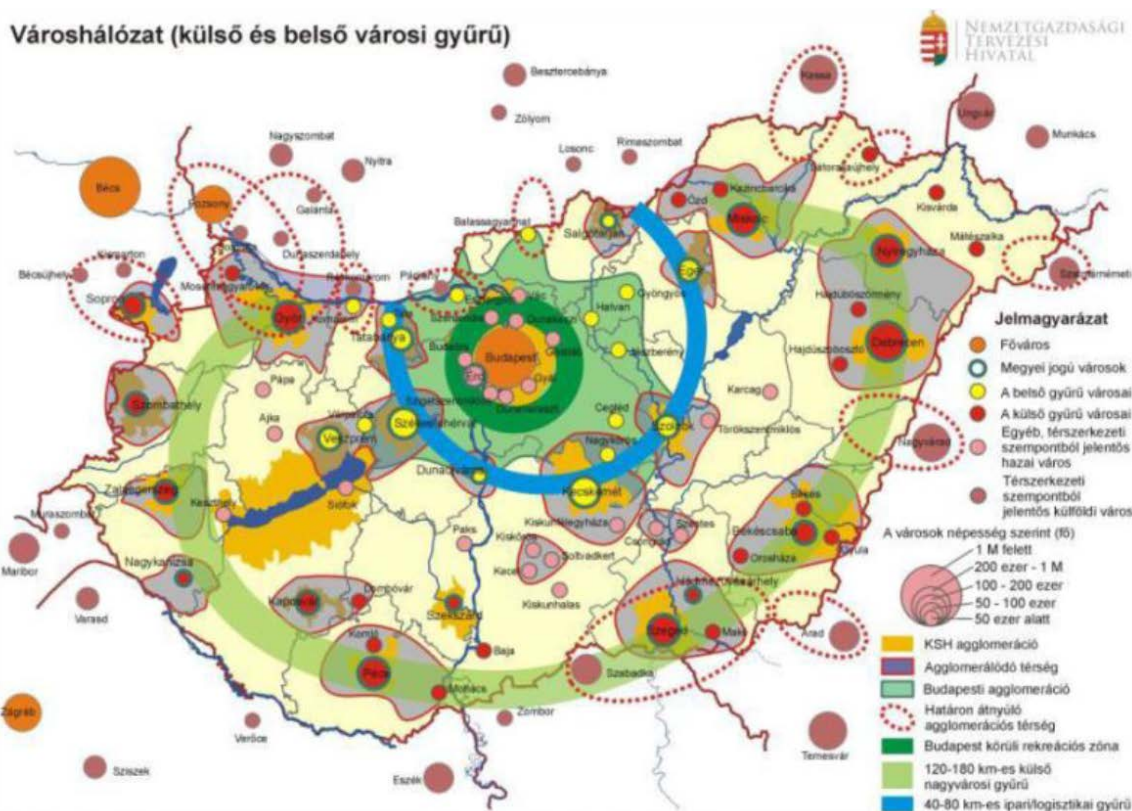
A nemzeti prioritások

- Patrióta gazdaság, kis- és középvállalati bázison, nagyvállalati partnerségben

- Fordulat a teljes foglalkoztatottság és a tudástársadalom felé
- Útban az energiafüggetlenség és a tudástársadalom felé
- Népesedési és közösségi fordulat, a gyermekvállalás fokozása
- Területi növekedés és integráció az erős helyi gazdaság bázisán,

melyek ágazati, terület- és vidékfejlesztési, horizontális fókuszúak, illetve gazdaságfejlesztési prioritásai az alábbiakban foglalható össze:

- Kitejedő termelő-szolgáltató szerepkör az Európai gazdasági magterületek (pl. Németország) felé
- Makro-regionális gazdasági szerepvállalás (magyar „multik”, KKV hálózatok, alternatív nemzeti pénzügyi rendszerek, nemzeti közszolgáltatások)
- Exportorientált gazdasági növekedés és a Keleti nyitás sikeres végrehajtása
- Magyar turizmus, szabadidő- és sportgazdaság és aktív rekreáció kibontakoztatása
- Kutatás + fejlesztés + innováció, kreatív- és tudásgazdaság erősítése
- Gyógyító és egészséggazdaság, egészségipar fejlesztése (piacosítható egészségügyi szolgáltatások)
- Többfunkciós erős agrár-élelmiszer- és helyi gazdaság

7. ábra: Városhálózat Magyarországon (Forrás: OFTK)

Az országos városhálózatot bemutató ábrán Tardos Tatabánya-Tata agglomerálódó térségében és a Budapest körüli rekreációs zónában, valamint a 40-80 km-es ipari/logisztikai gyűrűn helyezkedik el.

Komárom-Esztergom megye pozicionálása a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumban

A megye az Európai Duna Régió kiemelkedő fejlődési potenciálú Bécs-Budapest gravitációs térségében helyezkedik el. Kis mérete ellenére differenciált gazdasági, táji adottságok, természeti, kulturális értékek nagy gazdagsága, alulhasznosított turisztikai potenciál jellemzi.

Térszerkezetét a kiváló elérést biztosító Helsinki folyosók és a gyenge észak-déli kapcsolatok (hiányzó hidak és főutak) határozzák meg. A népsűrűség magas, a lakosság 2/3-a él városokban.

A vidéki térségekben és a hagyományos ipari-bányászati központokban jelentős az elvándorlás, a Dunakanyar északi részén viszont nő a népesség. Az agrárgazdaság teljesítménye csökkent, de a Kisalföldön jelentős a versenyképes nagyüzemek súlya. Az ipari termelés 98%-át a feldolgozóipar (gép-, jármű-, vegyipar, elektronika) adja, a hagyományos villamosenergia-ipar leépülőben, de fejlődik a megújuló energiaforrások hasznosítása. Az újra-iparosítási folyamat a válság hatására lassult, a 11 ipari park jelentős területkínálattal bír.

Gyenge a megye K+F+I kapacitása. Az egy lakosra jutó termelési érték az országos átlag négyszerese, a gazdaságilag aktív népesség aránya magas, alacsony viszont a felsőfokú végzettségűek aránya.

Komárom-Esztergom megye fejlesztési irányai a Nemzeti Fejlesztés 2030 dokumentumban

- Oroszlány-Tatabánya-Tata-Komárom városhálózati csomópont fejlesztése:
Tatabánya gazdasági központi szerepének megőrzése-további megerősítése mellett versenyképes, innovációt és befektetéseket támogató, családbarát urbanizált táj kialakítása, az elért eredmények megtartásához szükséges infrastrukturális és gazdasági célú fejlesztések folytatása.
- Esztergom-Párkány és Komárom-Komarno várospárok központoszerepének fejlesztésére építve a Duna mente struktúraváltása: az észak-déli kapcsolatok megerősítése-kiépítése, a nemzetközi térszervező funkciók, összehangolt logisztikai kapacitások, meglévő gazdasági potenciálok hasznosítása, az árvízvédelem és az intermodális közlekedésfejlesztés összehangolása, diverzifikált, nem szállításiigényes gazdaság; a Duna, a dombvidék, a világörökség várományos területek turisztikai potenciáljainak kihasználása).
- A megyei vidéki tájak új egyensúlyának kialakítása (kisalföldi agrárvertikum nagytérségi integrációja; integrált fenntartható vízgazdálkodás infrastruktúrája, kooperáló erős vidéki közösségek innovatív kezdeményezéseinek támogatása; a munkaerő-piaci központok elérhetőségének javítása, központi szerepű települések funkciójának megerősítése; élhetőség, rekreációs funkció és a dombvidéki mozaikos táj adottságaira épülő helyi gazdaság együttműködésre épülő fejlesztése).
- Rozsdaterületek, barnamezős területek, tájsebek, meglévő, de nem használt falusi feldolgozó-kapacitások differenciált újrahasznosítása, rehabilitációja, kezelése, fenntartható területgazdálkodás, településüzemeltetés, környezeti veszélyforrások felszámolása, tájgondnokság megszervezése, kooperációra épülő tájfejlesztés.
- A megye energiaipari pozíciójának megerősítése az energiaszektor struktúraváltására építve (a táji, környezeti, térszerkezeti adottságok, az európai (Duna régiós) és az országos energiasztratégia és a befektetői szándékok összehangolt figyelembevételével).
- Kvaterner szektor, K+F, felsőoktatás és középfokú szakképzés megerősítése, az együttműködési kultúra és a vállalkozási hajlandóság erősítése, a leszakadó településrészek és társadalmi csoportok integrálódásának, felzárkózásának, befogadásának ösztönzése.

1.2.2.2 Komárom-Esztergom Megye területfejlesztési koncepciója

Az 1996. évi XXI. a területfejlesztésről és területrendezésről szóló törvény alapján, 2012. január 1-jétől a megyei önkormányzatok feladata a helyi és térségi fejlesztések tervezése és összehangolása. Komárom-Esztergom Megye Önkormányzat Közgyűlése 2014-2020 közötti Európai Unió tervezéséhez kapcsolódóan a 2014- elfogadta a megye Területfejlesztési Koncepcióját. A Koncepció a 2014-2030-as időszak fejlesztési elképzeléseinek alapját megteremtő középtávú dokumentum. Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata 2020-2021 között az országos területfejlesztési koncepciók és területrendezési tervekkel összhangban megkezdte a helyi és a megyei területfejlesztés teljes felülvizsgálatát. Ennek keretében az alábbi dokumentumok készültek el:

TF-3. táblázat: Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési dokumentumok

Területfejlesztési dokumentumok	Dátum
OGY határozat a Nemzeti Fejlesztés 2030 Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióról	1/2014. (I. 3.)
Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Koncepció –	2014. március
Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programja 2014-20	2014. augusztus

Az OFTK-ban megfogalmazott célok következetes figyelembevétele mellett jelölte ki Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata a fejlesztési terveiben, programjaiban saját céljait, valamint határozta meg prioritásokat és intézkedéseket.

A Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Koncepciót a 3/2014. (III.07.) számú KH határozattal fogadták el. A koncepción nyugvó Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programot a 92/2014 (VIII.28.) Kgy. határozattal fogadták el.

Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési dokumentumok 2021-től

Területfejlesztési dokumentumok
Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Koncepció 2030
Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai Programja 2021-27
Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Operatív Programja 2021-27
Komárom-Esztergom Megyei Integrált Területi Program 2021-27

Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Koncepció Helyzetfeltárás c. dokumentumban részletesen, a teljességre törekedve (nem csak az uniós költségvetési ciklusra való felkészülés jegyében) áttekintésre kerültek Komárom-Esztergom megye társadalmi, gazdasági, térszerkezeti helyzete, továbbá az elmúlt egy-másfél évtized folyamatait vizsgálva az érvényes trendek.

Komárom-Esztergom Megyei Területfejlesztési Koncepció Javaslattevő fázis c. dokumentumban a helyzetfeltárás megállapításait alapul véve megtörtént Komárom-Esztergom megye pozicionálása, kidolgozásra kerültek a fejlesztés lehetséges forgatókönyvei, megfogalmazásra került a megye kívánatos jövőképe, meghatározásra került az a célrendszer, amely lehetővé teszi a jövőképben megfogalmazott kívánatos állapot elérését, annak megvalósítását. A célrendszer keretében egyaránt megfogalmazásra kerültek a területi- és ágazati fókuszú célkitűzések, törekedve a „Nemzeti Fejlesztés 2030” tervezési dokumentumban megfogalma-

zott országos fejlesztési célrendszerrel való összhang megteremtésére. A tervezési dokumentum az úgynevezett „teljes tervezés” módszerével készült, tehát mindent tartalmaz, ami a Komárom-Esztergom megyében élők számára fontos lehet, még akkor is, ha annak bizonyos elemeinek megvalósítására nem várható uniós forrás.

A koncepcióban megfogalmazott célkitűzések egy 2030-ra elérni kívánt jövőbeni állapotra vonatkoznak, így a következő hétéves uniós költségvetési időszak alatt nyilvánvalóan nem tudnak majd maradéktalanul megvalósulni.

A 2014-2020 közötti európai uniós költségvetési időszakban a megyei koncepció célrendszerén alapuló tevékenységek együttesen a térség gazdasági megerősödését, egy egészségesebb és hatékonyabb társadalom épülését és a természeti környezetével összhangban lévő organikus élettér, fenntartható környezet megvalósítását célozzák.

A Területfejlesztési Koncepció tudatos értékválasztással határozta meg a célkitűzéseket. A gazdasági környezet „megújítása”, mint általános cél, azt a következtetést fejezi ki, hogy Komárom-Esztergom megye Területfejlesztési Koncepciójának átfogó, valamint stratégiai és horizontális célkitűzései eléréséhez jelentős hatékonyságnövelésre van szükség az endogén erőforrások, valamint a térszerkezeti adottságok kihasználásában, valamint a vállalkozások és intézmények együttműködésében, ami alapvető változást feltételez a gazdaság működésében. Komárom-Esztergom megye csak akkor képes helytállni a nemzetközi versenyben, és csak akkor képes megteremteni a biztonságot, erősíteni a közösségeket és a jövőbe vetett bizalmat, ha megteremti ennek gazdasági alapjait; illetve, ha valamennyi célkitűzésében érvényre juttatja azt a törekvését, hogy a gazdasági, társadalmi és területi fejlődéshez alapvető gazdasági szerkezetváltásra van szükség a fenntartható minőségi környezet biztosításával párhuzamosan.

A **célrendszer** struktúrájának felépítése során *három nagy átfogó cél* került meghatározásra:

A1: Városhálózati csomópont: XXI. századi urbanizált táj (A gazdaság motorja az élhető, szolgáltató, klímatudatos városeggyüttes),

A2: Duna menti térség új minősége (Határon átnyúló erős kapcsolatokra épülő új környezet, új szerepek, új imázs),

A3: Megyei vidéki tájak új egyensúlya (Több szinten kooperáló erős vidéki közösségek)

- I. **Társadalmi megújulás** (Testben és lélekben egészséges, együttműködő egyén és közösségek);
- II. **Gazdaság dinamizálása** (Az értékteremtő képesség növelése a térség adottságaira építve);
- III. **Térszerkezet fejlesztése és kiegyensúlyozása** (A lokális –és makró térségi érdekeket kiszolgáló tudó, fenntartható környezet);

Az átfogó célokon belül *területi és stratégiai célok* egyaránt kitűzésre kerültek. A stratégiai célok teremtik meg a Stratégiai Program gerincét. Az átfogó célok alá öt stratégiai cél került meghatározásra, valamint három speciális stratégiai cél.

Horizontális célok is megfogalmazásra kerültek, melyek olyan jellegű kitűzések, melyeknek jellegüknél fogva szükséges valamennyi stratégiai célt áthatniuk, hatásuk nem korlátozódhat egyetlen szegmensre sem önállóan. A fő horizontális cél a következő: Hazai és határon átvívelő térségi hálózatok, együttműködések, munkamegosztás felépítése.

A **Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programjában** a területfejlesztési koncepció alapján került kidolgozásra a megye középtávú cselekvési terve.

A stratégiai program a 218/2009. (X.6.) Kormányrendelet 3. melléklete szerinti tartalommal került kidolgozásra.

Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Stratégiai és Operatív Programja a Területfejlesztési Koncepció célrendszerét figyelembe véve, törekedve az európai uniós tematikus célkitűzésekhez és a hazai operatív programokhoz (elsősorban a VEKOP-hoz) való illeszkedésre.

A területfejlesztési koncepciók és a települési szintű fejlesztési dokumentumok kapcsolata:

- 2014. január 3-án az Országgyűlés határozatával elfogadta az országos területfejlesztés alapvető irányait. A határozat szerint a fejlesztéspolitika elsődleges keretét az Európai Unió kohéziós és vidékfejlesztési politikája, illetve a 2014–2020-as programozási és fejlesztési időszakban rendelkezésre álló uniós fejlesztési források képezik. Az egyes nemzeti prioritások alatt azonosított fejlesztési tématerületek az európai uniós források felhasználásának keretét képező 2014–2020-as fejlesztési programok tématerületeit is megalapozzák.
- Nem csupán jogszabályi kötelezettség az, hogy a települési fejlesztési dokumentumok illeszkedjenek a területi koncepciókhoz, hanem egyben szakmai követelmény is → megállapítható, hogy jól illeszkedik, és megfelelően tovább bontja céljait
- legerősebb kapcsolódás a megyei területfejlesztéssel van

Komárom-Esztergom Megye Területfejlesztési Koncepciójának célrendszere:

JÖVŐKÉP 2030 – STABILAN AZ ÉLVONALBAN

Új térszerkezeti erővonalak, térségi együttműködési hálózatok, felzárkózás a tudás- és információs társadalomba

ÁTFOGÓ CÉLOK 2014–2030

VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT: XXI. SZÁZADI URBANIZÁLT TÁJ

A gazdaság motorja az élehető, szolgáltató, klímataudatos várossegítő

DUNA MENTI TÉRSÉG ÚJ MINŐSÉGE

Határon átnyúló erős kapcsolatokra épülő új környezet, új szerepek, új imázs

MEGYEI VIDÉKI TÁJAK ÚJ EGYENSÚLYA

Több szinten kooperáló erős vidéki közösségek

STRATÉGIA 2014-2020

TERÜLETI CÉLOK

VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT NAGYTÉRSÉGI INTEGRÁCIÓJA, HÁLÓZATOK, GAZDASÁG ÉS TÁRSADALOMFEJLESZTÉS

(INTEGRÁLT TERÜLETI BERTERÜLET AZ OFTK BELSŐ VÁROSGYŰRŐ KONCEPCIÓJA ALAPJÁN)

Tatabánya központú többpólusú városrendszer Bács-Pozsony-Budapest-növekedési zónában betöltött szerepének térségi integrációra és térszerkezeti-gazdasági kohézióra épülő megerősítése

Környező régiópólusok felé hiányzó kapcsolatok kiépítése és meglévő kapacitások felértékelése, intelligens, környezettudatos közlekedési-szállítási rendszerek kialakítása

A városnépesség megőrzése, egyedi arculatokra és közös értékekre épülő megerősítése

Által-ér völgy vízrendszere integrált erőforrás- és környezetgazdálkodásának megalapozása, rekreációs-turisztikai célú megújítása

IKERVÁROSKOR ÉS TÉRSÉGÜK HATÁRON ÁTNYÚLÓ EGYÜTTMŰKÖDÉSE, NEMZETKÖZI TÉRSZERVEZÉS

(INTEGRÁLT TERÜLETI BERTERÜLET, HATÁRON ÁTNYÚLÓ SZABAD VÁLLALKOZÁSI ZÓNA A DUNA RÉGIÓ STRATÉGIÁJA ALAPJÁN)

Észak-déli gazdasági-közlekedési tengelyek, interregionális logisztikai rendszerek kiépítése-továbbfejlesztése, erőteljes rákapcsolódás az európai folyókra

Nemzetközi szerepük ikervárosok térségi szervezőszerepének közös tervezésre épülő összehangolása és munkamegosztásra épülő megerősítése

Integrált örökség-gazdálkodás összehangolt megalapozása a világörökség-(várományos) területekre fókuszálva

DUNA MENTE STRUKTÚRÁVÁLTÁSA

(INTEGRÁLT TERÜLETI BERTERÜLET, KÖZÖSSÉG-VEZÉRELT HELYI FEJLESZTÉS, A DUNA RÉGIÓ STRATÉGIÁJA ALAPJÁN)

Közlekedési és árvízvédelmi infrastruktúra-rendszerek és a Duna menti terület-használat és ingatlanpiacok összehangolt, integrált megújítása

Diverzifikált XXI. századi gazdaság megalapozása, innovatív és kreatív szolgáltató ágazatok ösztönzése

Lakóterületi vonzerő fejlesztése, funkciópótló rehabilitáció ösztönzése

Sajátos sport, rekreációs és turisztikai szerepek, kinalatok-értékek összekapcsolása és kibontakoztatása

KISALFOLDI AGRÁRRÉGIÓ VERSENYKÉPESSÉGEIN, NÉPESÉGEJTARTÓ ÉS ALKALMAZKODÓ KÉPESSÉGEIN MEGERŐSÍTÉSE

(KÖZÖSSÉG-VEZÉRELT HELYI FEJLESZTÉS, A DUNA RÉGIÓ STRATÉGIÁJA ALAPJÁN)

Kisalföldi és déli-szlovákiai agrárgazdasági és élelmiszeripari integráció felépítése, versenyképes élelmiszertermék megerősítése

A kisalföldi táj stabilitásának, termékbiztonságának, népességeltartó és -megőrző képességének összehangolt növelése (az új KAP rendszer lehetőségeinek rendszeres felhasználásával)

A táji adottságokra épülő megújuló energetikai vertikum és energiatékonyság komplex fejlesztése

Kisalföldi táj élethezességének, helyi gazdaságának és erőforrás-gazdálkodásának város-vidék integrációra épülő összehangolt fejlesztése

DOMBVIDÉKEK KOMPLEX TÁJGAZDÁLKODÁSRA ÉPÜLŐ HELYI GAZDASÁGÁNAK, SZOLGÁLTATÓ FUNKCIÓNAK ÉS ALKALMAZKODÓKÉPESSÉGEIN MEGERŐSÍTÉSE

(KÖZÖSSÉG-VEZÉRELT HELYI FEJLESZTÉS, A NEMZETI VIDÉKSTRATÉGIÁJA ALAPJÁN)

(BAKONYALJA, PILIS, VÉRTES, GERCSE)

A komplex dombvidéki tájgazdálkodási szervezeti, intézményi és társadalmi feltételeinek felépítése

Élethezesség, több lábon álló erdőgazdasági vertikum felépítése, ágazat foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének növelése

Táj mozaikosságát, stabilitását és a helyi gazdaság diverzifikációját erősítő agrárvertikum, illetve tő- és halgazdálkodás ösztönzése

Tájékozódási, helyi gazdaságra és munkaadó-kapacitásra épülő „tradíciós” szolgáltatási paletta felépítése

Dombvidéki térségek élethezességének térségi szinten összehangolt fejlesztés

SPECIFIKUS CÉLOK

A MEGYE GAZDASÁGÁNAK ÉS VÁLLALKOZÁSI STRUKTÚRÁJÁNAK DIVERZIFIKÁLÁSA, KIEMELKEDŐ GAZDASÁGI POZÍCIÓJÁNAK STABILIZÁLÁSA

Nemzeti és megyei hűvőágazatok és a dinamikus bővülő földipar pozíciójának, nagytérségi integrációjának és térségi beágyazódásának megerősítése, a KKV szektor felzárkózásának, integrálódásának ösztönzése

Tudásalapú gazdaság feltételeinek markáns javítása: felső- és középfokú műszaki képzés és szakképzés, innovációs környezet, K+F és tudáságazatok térségi szinten összehangolt ösztönzése

A megye energiaipari pozíciójának megtartása és megerősítése az energiaszektor megújítására-strukturálására építve

A megye rekreációs turisztikai potenciáljának fenntartható hasznosítása, turisztikai ipar foglalkoztatási és jövedelemtermelő képességének megerősítése

Helyi gazdaság és az okos-úrból erőforrás-gazdálkodás feltételeinek megteremtése, fejlesztése a vidéki térségekben térségi integrációra, meglévő kapacitásokra, rejtett potenciálokra aktiválására építve

AKTIVITÁS, KREATIVITÁS ÉS TÁRSADALMI INTEGRÁCIÓ KIBONTAKOZTATÁSA

Az egészségmegőrzés, a rekreációs és az egészségügyi szolgáltatások rendszerének térségi szinten szervezett tudásalapú interszektoralis fejlesztése

Piacépes tudás, munkaerőpiaci készségek, képességek és korszerű munkakultúra differenciált fejlesztése, vállalkozókedv és kreativitás erősítése, intézményi háttér megújítása

Leértékelt, elszigetelt települési zárványok, szegregálódó területek, településrészek, lakóterületek közösségi összefogásra épülő innovatív megújítása, fenntarthatóságának növelése

A kulturális örökség megújítása, funkcióváltása és folyamatos karbantartása a szabad építőipari kapacitások célirányos képzettségére és hasznosítására alapozva

MEGLÉVŐ IPARI PARKOK TELEPHELYVONZÓ KÉPESSÉGEIN NÖVELTÉSE, ROZSDA- ÉS BARNAMEZŐS TERÜLETEK DIFFERENCIÁLT ÚJRAHASZNOSÍTÁSA, TÁJSEBÉK REHABILITÁCIÓJA

Vörösiszap-tárolók, meddő- és pernyehányók, tájsebek, sekély mélységű alábányászott területek többlépcsős (újrahasznosítással egybekötött) rehabilitációja

Érzékeny területen lévő barnamezős területek differenciált, ütemezett funkcióváltásának elősegítése

Kiemelkedő hálózati pozíciójú ipari parkok és barnamezők telephelyvonzó képességének megerősítése

Majorok, puszták, külterületi üzemi területek differenciált vidékfejlesztési célú újrahasznosítása

HORIZONTÁLIS CÉLOK

HAZAI ÉS HATÁRON ÁTÍVELŐ TÉRSÉGI HÁLÓZATOK, EGYÜTTMŰKÖDÉSEK, MUNKAMEGOSZTÁS FELÉPÍTÉSE

Területi és ágazati gazdasági, képzési-szakképzési, közintézményi együttműködések (klaszter, szövetkezet, közszolgáltatási megállapodások stb.) kialakítása, fejlesztése
 Civil energiák felszabadítása, társadalmi tőke megerősítése a klímatudatosság, népességmegtartó-képesség, az egészséges életmód és az esélyegyenlőség megerősítése érdekében
 Az információs társadalomba való sokrétű bekapcsolódás fejlesztése (szélessávú hozzáférés, e-szolgáltatások, esélyegyenlőség, IKT készségek)
 Hátrányos helyzetű térségek és társadalmi csoportok „kapacitásépítése”: érdekérvényesítő, önszerveződő képesség, közösségépítés

8. ábra: Megyei célrendszer (forrás: KEM TFK Javaslattevő fázis)

1.2.4 Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia

Az Európai Unió agrárpolitikájának jelentős módosítása miatt a 2012-2020 időszakra vonatkozó dokumentum felülvizsgálat/megújítás alatt áll, munkaverziója nyilvánosan nem elérhető.

A tagállamok vidékfejlesztési programja az EU Közös Agrárpolitikájára (KAP) épül. A 2020 utáni KAP-ra vonatkozó alapsomag jelenleg még elfogadás alatt van, de a főbb irányvonalakról már született megállapodás. Legnagyobb hangsúlyt az ambiciózusabb környezetvédelmi célkitűzések iránti elköteleződés kap, az Európai Zöld Megállapodásnak, ill. a Termőföldről az asztalig stratégiának való megfelelés. Ennek érdekében a tagállamoknak a hagyományos vidékfejlesztési program mellett a közvetlen kifizetéseket és a piaci intézkedéseket is magában foglaló, úgynevezett stratégiai tervet kidolgoznia.

Bár az új Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia (továbbiakban: NVS) 2020-ig fogalmaz meg célokat, az abban foglaltak jelentős része továbbra is aktuális. Ez kerül bemutatásra.

A stratégia a korábban követett agár- és vidékpolitikákhoz képest megközelítésében is újszerű, mert integrált vidékfejlesztési politikát tűz ki célul. A családi gazdaságok fejlesztésének ad elsőbbséget, és a monokultúrás tömegtermelés helyett a minőségi, mozaikos, a környezet- és tájgazdálkodási szempontokat szem előtt tartó mezőgazdaságot részesíti előnyben. Egyúttal lehetőséget teremt természeti és táji értékeink megőrzésére, egy élhető környezet fenntartására, a kistelepüléseken élők életminőségének átfogó javítására, a vidéki élet becsületének és vonzerejének helyreállítására.

A tartalomjegyzékéből az alábbiakban idézzük azokat a fejezeteket, amelyekkel kapcsolatban Tardosnak tennivalója van. A NVS-ben felsorolt globális kihívások kapcsán Tardoson a:

- klímaváltozásra való felkészüléssel,
- vízkészlet-gazdálkodással,
- élelmiszerellátással, a mezőgazdasági terményfeldolgozás fokozásával,
- energiabiztonsággal (alternatív energiatermeléssel),
- környezeti fenntarthatósággal és a tájfenntartó mezőgazdasággal,
- lokális rendszerek (termékek, márkák) kialakításával,
- térbeli/társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésével,
- város-vidék kapcsolatrendszer javításával és
- az információs és tudásalapú társadalom fejlesztésével kell foglalkozni.

„3. Globális kihívások és mozgástér a vidék számára” - Részlet a NVS-ből

„3.1 Vidékstratégiai kihívások**3.1.1 Klímaváltozás, éghajlati szélsőségek erősödése****3.1.2 Ivóvíz, vízkészletek kulcsfontossága****3.1.3 Élelmiszerellátás és élelmiszerlánc biztonsága**

- 3.1.4 Génmódosított növények veszélye
- 3.1.5 Energiaellátás biztonsága, energetikai rendszerproblémák
- 3.1.6 Környezeti fenntarthatóság, biológiai sokféleség, tájfenntartó mezőgazdaság
- 3.1.7 Demográfiai válság, népesedési trendek
- 3.1.8 Globalizáció és lokalizáció
- 3.1.9 Társadalmi és térbeli egyenlőtlenségek
- 3.1.10 Átalakuló város-vidék kapcsolatrendszer
- 3.1.11 Információs kor, tudásalapú társadalom

Tardost szinte valamennyi kihívás érinti. A génmódosítással kapcsolatos kérdések országos és nem helyi szabályozást igényelnek, ezért az nem került kijelölésre.

A NVS-ben megfogalmazott teendők és programok közül a mellékelt tartalomjegyzékben kékkel jelzett fejezetek befolyásolhatják a tardosi fejlesztéseket:

„7. Stratégiai területek és teendők, Vidékstratégiai Nemzeti Program” - Részlet a NVS-ből

- 7.1 Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata
 - 7.1.1 Talajvédelmi és ásványi nyersanyag-gazdálkodás
 - 7.1.2 Természeti értékek, területek, ökoszisztéma szolgáltatások védelme és helyreállítása program
 - 7.1.3 Környezetbiztonsági program
 - 7.1.4 Vízkészlet- és vízminőség-védelmi program
 - 7.1.5 Területi vízgazdálkodási program
- 7.2 Vidéki környezetminőség javítása
 - 7.2.1 Ivóvízminőség-javító program
 - 7.2.2 Szennyvíz program
 - 7.2.3 Települési csapadékvíz-gazdálkodási program
 - 7.2.5 Zöldfelület rendszer fejlesztése program
 - 7.2.6 Hulladékgazdálkodási program
- 7.3 Föld- és birtokpolitika
 - 7.3.1 Föld- és birtokrendezés, üzemszabályozási program
 - 7.3.2 Demográfiai földprogram, „fiatal gazda életpályamodell”
- 7.4 Fenntartható agrárszerkezet- és termeléspolitika
 - 7.4.1 Ökológiai gazdálkodás program
 - 7.4.2 Génmegőrzési program
 - 7.4.3 Táj- és agrár-környezetgazdálkodási program
 - 7.4.4 Állattenyésztés-fejlesztési program
 - 7.4.5 Lovas-program
 - 7.4.6 „Kert-Magyarország” program
 - 7.4.7 Szőlő- és borprogram
 - 7.4.8 Szántóföldi növénytermesztési program
 - 7.4.9 Gyepgazdálkodási program
 - 7.4.10 Erdőprogram
 - 7.4.11 Halgazdálkodási program
 - 7.4.12 Vadgazdálkodási program
- 7.5 Hozzáadott értéknövelés, biztonságos élelmiszerellátás, biztonságos piac
 - 7.5.1 Élelmiszer-feldolgozási program
 - 7.5.2 Ellenőrzött élelmiszerlánc program
 - 7.5.3 „Egészséges helyi terméket közétkezésbe” program
 - 7.5.4 Agrármarketing, bel- és külpiaci program
- 7.6 Helyi gazdaságfejlesztés
 - 7.6.1 Helyi termék. Helyi piac, közvetlen értékesítési program
 - 7.6.2 Helyi energiatermelés és ellátás program
 - 7.6.3 Vidéki turizmus, falusi vendéglátás program
 - 7.6.4 Kézműves program

7.6.5 Szövetkezet-fejlesztési program

7.6.6 Helyi vállalkozás-fejlesztés, szociális gazdasági program

7.6.7 Szociális földprogram

7.7 Vidék szellemi és fizikai infrastruktúra, egészségfejlesztés, életképes vidéki települések, helyi közösségek

7.7.1 Képzés, szakoktatás program

7.7.2 Fogyasztói szemléletformálás program

7.7.3 Népfőiskola program

7.7.4 Modellgazdaságok, tájközpontok, agrár-szaktanácsadás központ

7.7.5 Kutatás-fejlesztés, innováció program

7.7.6 Falufejlesztés, vidéki értéktár és örökség program

7.7.7 Egészségügyi ellátás, egészségfejlesztés program

7.8 Térségi komplex vidékfejlesztési nemzeti programok

7.8.1 Tanyás térségek fejlesztési programja

7.8.2 Aprófalvas térségek fejlesztési programja

7.8.3 Tisza-völgy komplex fejlesztési program

7.8.4 Homokhátság program

7.8.5 Ormánság program

7.8.6 Cserehát program

7.8.7 Tokaj-Hegyalja Világörökségi Térségfejlesztési Program

7.8.8 „Videkfejlesztési együttműködések a Kárpát-medencei határon túli magyarsággal” program

A szürkével kijelölt fejezetek vagy megoldottak, vagy olyan témákat ölelnek fel, amelyek a település nem, vagy csak érintőlegesen érintik.

1.2.5 Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030

A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 bár nem az első hazánk turizmusfejlesztési stratégiáinak sorában (előzményének tekinthető a 2005-2013 közötti időszakra szóló Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia), mégis, alapvető változásokat hozott, szemléletváltást jelentett Magyarország turizmusfejlesztési alapelvei vonatkozásában. A Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030 dokumentum (továbbiakban: NTS) felülvizsgálata sem fejeződött még be.

A turisztikai térségek fejlesztésének állami feladatairól szóló 2016. CLVI törvény szerint bármely a turisztikai térség fejlesztésének célja a térség turisztikai célú látogathatóságának javítása, látogatószámának növelése, valamint a turisztikai kínálatban betöltött szerepének erősítése. A törvény kiemeli, hogy a fejlesztéseket a térségek egyedi természeti, táji, kulturális karakterét megőrizve, környezeti fenntarthatóságát nem veszélyeztetve kell megvalósítani.

Az új szemléletű attrakciófejlesztési és alpinfrastruktúra-fejlesztési logikát, illetve desztináció alapú fejlesztésstratégiát bevezető NTS 2030 ernyőjellegű, iránykijelölő dokumentum. Azonosítja az állam feladatait a turizmusfejlesztésben, és azonosítja a beavatkozási pontokat, de nem jelöl ki konkrét fejlesztéseket, ugyanakkor irányadó a későbbiekben készülő területi, illetve ágazati tervek, programok és projektek számára.

A Stratégiában foglaltak értelmében különálló Marketing Stratégia, illetve Értékesítési Stratégia készül, valamint a kiemelt turisztikai fejlesztési térségekre alstratégiák, beavatkozási programok. Másrészt, fenti stratégiák alapján országszerte, nagy számban valósulnak meg projektek (várhatóan alapvetően lokális jellegű, egy-egy élményhez kötődő beavatkozások, még akkor is, ha igyekszik ezeket térségi jelleggel összefűzni).

A turizmusfejlesztés nem elválasztható számos egyéb ágazati fejlesztéstől, így például a terület-, a vidékfejlesztéstől, vagy a közlekedésfejlesztéstől és egy jelentős hányada európai uniós támogatásból tervezett. Hét pillére öt-öt (az utolsó pillére esetében négy) stratégiai célon alapul.

- A termék- és attrakció-, valamint alpinfrastruktúra-fejlesztés a Kisfaludy Turisztikai Fejlesztési Program keretében valósul meg (A-pillér)
- A stratégiai márkakommunikáció, célzott marketingkommunikációs kampányaktivitás és értékesítés (B-pillér) az országos szintű márka hazai és nemzetközi piacokra pozícionált megújítását, a desztinációs márkarendszer felépítését, hatékony marketingkommunikációs megvalósítását fedi.

A további pillérek nem feltétlenül és kizárólag konkrét beavatkozásokhoz kötődnek, hanem inkább megalapozzák, biztosítják a turizmusfejlesztés sikerét:

- Elhivatott szakemberek, visszahívó vendégszeretet (C-pillér)
- Megbízható adatok, mérhető teljesítmény (D-pillér)
- Transzparens, kiszámítható szabályozás és ösztönzés (E-pillér)
- Iránymutatás és együttműködés (F-pillér)
- Identitás és kötődés (G-pillér)

Fentiek mellett a teljes Stratégiát átfogja öt horizontális cél (H. pillér). A horizontális célok azok, amelyeknek valamennyi turisztikai fejlesztés esetében érvényesülniük kell:

- fenntartható turizmus elveinek érvényesítése a helyi közösségekkel és a természeti környezettel együtt élő turizmus érdekében
- családbarát jelleg
- fizikai és infokommunikációs akadálymentesítés és közlekedési megközelíthetőség a hozzáférés jegyében
- informatív tájékoztatás, többnyelvűség
- digitális technológiák alkalmazása

A stratégia a támogatások felhasználásának hatékonyságát kívánja növelni, ezzel érdemi javulást biztosítva a szektorban, ami párosulva a kiszámítható szabályozási háttérrel az ágazat fehérítését segíti elő. A célok elérésében partnerek az önkormányzatok, a gazdasági szereplők, a szakmai és érdekképviselői szervezetek, az akadémiai és a civil szféra. Megállapítható, hogy a települések fejlesztési dokumentumaikkal átfogóan illeszkedhetnek a célrendszerhez. A 2020-ig tartó támogatói időszakban elsősorban a GINOP-ban voltak meghirdetve azok a pályázati konstrukciók, amelyek segítségével termékfejlesztésre, térségi tematikus csomagajánlatok, programcsomagok kidolgozására, összeállítására, garantált programok kialakítására és működtetéshez eszközparkra, továbbá térségi beszállítói és szolgáltató rendszerek kidolgozására, kialakítására, a helyi termékek, gasztronómia bevonására, illetve kisléptékű családbarát fejlesztésekre és szemléletformálásra, a teljesítmény monitoringjára, vonzerőkkel kapcsolatos adatgyűjtésre, desztinációfejlesztési stratégia készítésére, szálláshelyek kialakítására, fejlesztésére, stb. lehetett vissza nem térítendő támogatást igényelni. Várhatóan hasonlóan sokrétű pályázatok kerülnek kiírásra a 2021-2027 időszakon belül is.

1.2.6 Új Nemzeti Energiastratégia 2030

A 2020. januárjában megjelent új Nemzeti Energiastratégia és kapcsolódó akciótervei felváltják a hazai klíma- és energiaszektor jövőjét 2030-ig, kitekintéssel 2040-ig. Az Energiastratégia a „tisztá, okos és megfizethető” energiaellátást ígér, fő célkitűzései pedig a fogyasztók középpontba helyezése, az ellátásbiztonság megerősítése, az energiaszektor klímabarát átalakítása, valamint az energetikai innovációban levő gazdaságfejlesztési lehetőségek kihasználása.

Az Energiastratégia a Nemzeti Energia- és Klímatervvvel összhangban leszögezi, hogy a dekarbonizációs célok elérése érdekében csökkennie kell Magyarország gázfogyasztásának.

Az Energiastratégia a jelenlegi állapotokhoz képest fontos, progresszív átalakításokat vázol fel a hazai erőművi szektorban. 2040-re egy klímabarát, nap- és atomenergia által dominált villamosenergia-piac képe rajzolódik ki, amelyben a fosszilis villamosenergia-termelés aránya mindössze 10 százalék. Kiemelt célként fogalmazza meg az ellátásbiztonságot.

A stratégia célkitűzéseinek továbbra is központi eleme a lakossági fogyasztók rezsikiadásainak alacsonyan tartása a villamosenergia-piacon (is), de kiemeli, hogy ennek szolgáltatást fedező módon kell történnie.

Kitűzött cél, hogy a földgáz részarányát 50 százalékra csökkentsék. Ez a megújuló energiaforrásokra alapozott távhőtermelés jelentős növelését feltételezi, amit a NES a Zöldtávhő program végrehajtásával kíván megvalósítani. A dokumentum 2030-ra országosan 40 százalékos ÜHG-emissziócsökkentést tervez 1990-es bázison, ami 2030-ra 56,2 millió tonnás plafont jelent szén-dioxid egyenértékben.

Az Energiastratégia öt kiemelt dekarbonizációs stratégiai célt fogalmaz meg: a nukleáris kapacitások fenntartását, a lignitalapú áramtermelés kiváltását, a megújulóenergia-termelés növelését, az energiahatékonyság javítását és a közlekedés zöldítését. 2030-ra a közlekedésben a 2017-es megújulóenergia-részarány dupláját (16,9 százalék), a villamos energia terén csaknem háromszorosát (21,3 százalék) kívánja elérni, a fűtés-hűtés részaránya pedig majdnem 10 százalékponttal lenne magasabb a 2017-es értéknél (28,7 százalék).

1.2.7 II. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025, kitekintéssel 2050-re (NÉS-2)

Az éghajlatváltozás elleni nemzetközi, európai uniós és nemzeti cselekvési irányokat meghatározó egyezmények, stratégiaalkotási feladatok, valamint támogatási mechanizmusok az elmúlt évtizedekben szerves fejlődésen mentek keresztül.

Szoros összefüggés van a nemzetközi klímafinanszírozás pénzügyi mechanizmusai és a tagállami klímapolitikát szolgáló támogatási rendszerek között. E nemzeti szintű ösztönző rendszereknek (ilyen Magyarországon a Zöld Finanszírozási Rendszer, a Zöld Beruházási Rendszer és a Gazdasági Zöldítési Rendszer – ZFR, ZBR és GZR) – két vagy többoldalú szerződések, valamint meghatározott eljárásrend alapján – jelentős mértékben a nemzetközi és az uniós kvótakereskedelem biztosít forrást. Ehhez kapcsolódik a Keretegyezmény hatálya alatt az ún. „pénzügyi mechanizmus”, amely rendszeres elszámolással tartozik a Részes Felek számára.

Intézkedések az állam éghajlatvédelmi szempontú támogatáspolitikai szerepvállalásának erősítésére:

1. A Párizsi Megállapodás hazai végrehajtását célzó, gazdaságélénkítő programok megvalósítása pénzügyi források lehívása útján.
2. A Párizsi Megállapodás nemzetközi végrehajtását célzó klímafinanszírozásban való részvétel a hazai gazdasági szereplők hosszú távú érvényesülését is támogatva.
3. A pénzáramlások egyeztetése az alacsony kibocsátású, éghajlatváltozásnak ellenálló gazdaságfejlesztéssel, a Párizsi Megállapodás 2. cikk 1.c pontja szerint.
4. A támogatási, ösztönzési rendszer működtetése során a 2014-2020-as „20%-os” klímapolitikai célértékhez való hozzájárulás elérését szolgáló szakpolitikai monitoring eszközök bevezetése és alkalmazása.
5. Területi szintű mitigációs és adaptációs intézkedéscsoportok kapcsán pályázatok során magasabb támogatásintenzitás, többletfinanszírozás biztosítása.
6. A központi költségvetési forrásokat kiegészítő innovatív finanszírozási mechanizmusok kialakítása a kvótabevételeken és a kohéziós politikán túl biztosítható klímavédelmi források generálása érdekében.

7. A gazdasági átalakulás irányába mutató, „transzformatív” beruházások megvalósítása magánforrások mozgósításával, gazdasági ösztönzők alkalmazásával, a közforrások értéket megsokszorozó, „katalitikus” hatású felhasználásával.
8. Az Európai Unió környezetvédelmi és éghajlat-politikai program (LIFE) szélesebb körben való megismertetése és a nyertes hagyományos pályázatok elősegítése a mérséklés, az alkalmazkodás, valamint az irányítás és tájékoztatás témakörben.
9. Az éghajlatváltozási monitoring keretében az éghajlatvédelmi szempontból káros támogatások lehetőség szerinti kiszűrése.
10. Klímapolitikai célok teljesülését nyomon követő monitoring rendszer kialakítása a gazdaság-, terület- és infrastruktúra-fejlesztési, energetikai és környezetvédelmi operatív programok végrehajtásának értékelésére, monitoringjára, illetve a pályázatokhoz kapcsolódó projektek éghajlatvédelmi teljesítményének javítására.
11. A zöld közbeszerzési eszközök továbbfejlesztése és kiterjesztése az energiatakarékossági, energiahatékonysági és klímabarát megoldások kiválasztási kritériummá tétele érdekében.
12. A klímavédelmi szemléletformálási projektek, állami, önkormányzati és civil kezdeményezések összehangolt, cselekvési terven alapuló támogatása.
13. A Nemzeti Alkalmazkodási Térinformatikai Rendszer továbbfejlesztésének keretén belül komplex éghajlatváltozási hatásvizsgálatok elvégzése, a jogalkotás, a stratégiai tervezés és a támogatáspolitikai kiválasztási kritériumok megalapozása és támogatása érdekében.
14. Az erőforrás-hatékonyságot, energiatakarékosságot, valamint klímavédelmet zászlójjára tűző, jó gyakorlatokat és támogatási eszköztárat felvonultató, elektronikus, web alapú tájékoztató rendszer kialakítása.
15. A természeti erőforrások túlhasználata és a szennyezés elleni adópolitikai eszköztár fejlesztése.

Szorosan kapcsolódik a dokumentumhoz a Közös Agrárpolitika (KAP). A KAP egymást követő reformjainak köszönhetően új célkitűzések bevezetésére került sor. Ezek sorában a gazdasági célokon túl (az élelmiszerbiztonság biztosítása egy életképes mezőgazdasági termelés útján, a versenyképesség és az értékmegoszlás javítása az élelmiszerláncban), kiemelt hangsúllyal szerepelnek a környezetvédelmi célkitűzések (a természeti erőforrások fenntartható használata és az éghajlatváltozás elleni küzdelem), és a területi célkitűzések (a vidéki területek gazdasági és társadalmi dinamizmusának biztosítása) is; előbbiek közvetlenül, utóbbiak közvetve érintik a NÉS-2 alapvető céljait.

Folyamatban van a település klímastratégiájának készítése, amelynek a NÉS-2-re és a megyei klímastratégiára épülve kell elkészülnie.

1.2.8 Nemzeti Tájstratégia 2017-2026

A Kormány 1128/2017. (III. 20.) Korm. határozatával elfogadta hazánk első – 2017-2026 időszakra vonatkozó – Nemzeti Tájstratégiáját. A természeti és kulturális örökségnek alapvető eleme a táj, mely elősegíti a helyi kulturális fejlődést, továbbá hozzájárul az emberek jólétéhez, valamint jelentős szerepet játszik a nemzeti és helyi identitás kialakulásában és megerősítésében. A táj fontos közérdekű szerepe mellett – melyet kulturális, ökológiai, környezeti és szociális téren tölt be – gazdasági tevékenységeket segítő erőforrásként is működik, amelynek védelme, kezelése és tervezése új munkahelyeket teremthet.

A mezőgazdaság, az erdészet, az ipar, a nyersanyag kitermelés, az energiagazdálkodás, a terület- és településrendezés, a közlekedés és szállítás, az infrastruktúra, az idegenforgalom és a szabadidő eltöltése terén lezajlott változások, és általában véve azok a folyamatok, amelyek a világgazdaságban végbemennek, sok esetben felgyorsítják a táj változását. A táj nem

egy statikus állandó, hanem egy folytonosan változó rendszer, melynek változását természeti és emberi tényezők egyaránt előidézik.

A mi felelősségünk, hogy a közvetett vagy közvetlen emberi tevékenység által előidézett tájváltozások milyen szerepet játszanak majd az egyén és a társadalom jólétének, illetve jóllétének alakulásában, ezért a táj védelme, kezelése és tervezése mindenki számára jogokat biztosít, és mindenkire kötelezettségeket ró. A társadalmi igényeken, gazdasági tevékenységeken és a környezet harmonikus és kiegyensúlyozott kapcsolatán alapuló tájhasználat a fenntartható fejlődés alapja.

A Nemzeti Tájstratégia az Európa Tanács Európai Táj Egyezményének szellemiségét idézi, ennek megfelelően a védelem-kezelés-tervezés hármas eszközrendszerét alkalmazva határozza meg a célokat és feladatokat. A degradált, leromlott/rontott tájak éppúgy a stratégia tárgyát képezik, mint a védelem alatt álló kiemelt értékkel rendelkező, vagy a védelem alatt nem álló tájak.

Fenntarthatósági nézőpontból a tájjal kapcsolatos feladatok egy rendszerben léteznek, éppen ezért csak rendszerszintű választ lehet rájuk adni. A tájstratégia akkor tölti be megfelelően a hozzá fűzött elvárásokat, hogyha a szakpolitikákba - azok következő felülvizsgálatakor - beépülnek a jelenleg hiányzó horizontális szempontok és érvényesül a komplex, tájszintű szemlélet.

A célokhoz rendelt intézkedések elsődlegesen arra összpontosítanak, hogy a különböző fejlesztésekhez, gazdasági, szabályozási eszközök tervezéséhez, kialakításához kapcsolódó döntések meghozatala során – az ágazati szakmai szempontok mellett a táj szintű szemlélet is megfelelően érvényesüljön.

A Nemzeti Tájstratégia megalkotása és végrehajtása során kiemelt szándék és cél, hogy a táj védelme, kezelése, tervezése társadalmilag elfogadott közügy legyen.

1.2.9 Nemzeti Környezetvédelmi Program 2021-2026

A 2021 utáni időszakra vonatkozó Nemzeti Környezetvédelmi Program jelenleg szintén elfogadás alatt áll, így csak a főbb irányvonalakat ismerjük. Az 5. nemzeti környezetvédelmi program Magyarország adottságait és hosszú távú környezeti érdekeit figyelembe véve határozza meg a jövő fejlődési céljait az uniós és nemzetközi kötelezettségek mentén. A természetvédelem fókuszában a biológiai sokféleség megőrzése áll, ehhez a 2020-2030 közötti időszakra szóló Nemzeti Biodiverzitás Stratégia is megalkotásra kerül.

Megkezdődött az 5. Nemzeti Környezetvédelmi Program 2021-2026 stratégiai környezeti vizsgálati eljárása. A „Kölcsönkapott Környezetünk” elnevezésű dokumentummal kapcsolatosan a civil szervezetek és a lakosság 2021. június 18-ig küldhették el a tervezett program környezeti értékelésével kapcsolatos véleményüket.

1.2.10 Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030

Az elmúlt évtizedekben az erdők társadalmi jelentősége az egész világon nagymértékben megnőtt, miután környezeti szerepe nyilvánvalóvá vált, illetve anyagi és nem anyagi jellegű szolgáltatásai iránti igény is folyamatosan növekszik.

Az erdők stratégiai szerepét a nemzetközi egyezmények közül különösen az ENSZ Éghajlatváltozási Keretegyezménye és annak Kiotói Jegyzőkönyve, valamint a Keretegyezmény részes feleinek 21. ülésén elfogadott Párizsi Megállapodás, illetve a CBD is hangsúlyozzák.

Stratégiai célok: Az erdőket társadalmi jelentőségüknek, természetvédelmi szerepüknek és környezetgazdálkodási súlyuknak megfelelően kell a következő évtizedekben megközelíteni. Az erdő életközösség, gazdasági és természetvédelmi alapokra épülő rendszer, ami nem csak az

élet sokszínűségét őrzi, de olyan szolgáltatásokat is biztosít, amelyek értéke jelenleg felbecsülhetetlen és ennek megfelelően jellemzően nem piacosított. A feladat a gazdálkodás és az ökoszisztémák dinamikus folyamatainak összehangolása, az ökoszisztéma szemlélet megvalósítása. Hazánk erdeiben a körzeti erdőtervezés keretében határozzák meg a fenntarthatóság követelményét szem előtt tartó haszonvételi lehetőségeket (kivéve szabad rendelkezésű erdők). Ezt figyelembe véve, az erdő, mint élettér és alapvető társadalmi-gazdasági érték védelmében az erdőgazdálkodási módszerek hatékonyságának fejlesztése érdekében stratégiai célokat szükséges megfogalmazni. A stratégiai tervezés az alábbi fő célterületek mentén került kialakításra:

1. Erdők szerepe a vidékfejlesztésben
2. Az állami erdőgazdálkodás fejlesztése
3. A magán-erdőgazdálkodás fejlesztése
4. Természetvédelem az erdőkben
5. Korszerű erdővédelem
6. Fenntartható vadgazdálkodás
7. Racionális erdőhasználat
8. Erdészeti szakigazgatás
9. Kutatás, oktatás
10. Hatékony kommunikáció

1.2.11 Kvassay Jenő Terv (a továbbiakban: KJT) – a Nemzeti Vízstratégia

A magyar vízgazdálkodás 2030-ig terjedő keretstratégiája és 2020-ig terjedő közép-távú intézkedési terve, a kormányzati stratégiai irányításról szóló 38/2012. (III. 12.) Korm. rendelet értelmében vízügyi szakpolitikai stratégia.

A KJT célja a társadalom és a víz viszonyának a feltárására támaszkodva intézkedések megfogalmazása, hogy

- a világot fenyegető vízválságot hazánk elkerülhesse, annak már mutatkozó jelei ellen időben megtehesse a szükséges intézkedéseket,
- őrizzük meg a vizet a jövő nemzedékek számára, mert az élet mással nem pótolható feltétele és a gazdaság erőforrása,
- hatékonyan, a gazdaságot támogatóan éljünk a kínálkozó előnyeivel,
- kellő biztonságban legyünk fenyegető káraitól.

A KJT feladata a vizek kezelésével és állapotával kapcsolatos célok kijelölése, az ezek eléréséhez szükséges intézkedések, feladatok azonosítása, valamint a végrehajtás feltételeinek és módjának a meghatározása. A víz közcélúsága és kiszolgáltatott helyzetünk miatt hazánkban hagyományosan igen nagy az állami felelősség és feladatvállalás. Kiemelkedően fontos tehát, hogy a folyamatok kézben tartására szakmailag alkalmas, erőforrásokkal kellően ellátott, konjunkturális hatásoktól mentes, stabil vízügyi intézményrendszer legyen.

A KJT hatóköre az ország teljes területén minden vízzel kapcsolatba kerülő tevékenység. Kiindulópontja, hogy nincsen önmagáért való vízgazdálkodás, a vízgazdálkodás szolgáltatás a társadalom és a gazdaság igényeinek a kielégítésére. Ezért a KJT a meglévő fejlesztéspolitikát megalapozó stratégiákban (pl. Nemzeti Vidékstratégia, Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia, EU Duna Régió Stratégia stb.), illetve a fejlesztési keretekben (Széll Kálmán Terv, Magyary Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program, Nemzetpolitikai Stratégia, Új Széchenyi Terv, Irinyi Terv stb.) megfogalmazottakra építkezve azok kielégítését célozza, továbbá a társadalmi és ágazati

igényeknek – az ágazati programokon keresztül (pl. Nemzeti Környezetvédelmi Program, Semmelweis Terv, Nemzeti Közfoglalkoztatási Programok) – a vízzel kapcsolatos lehetőségekhez való illesztését szorgalmazza.

A KJT különösen fontosnak tartja a természetes folyóvizek védelmét és azok természetes állapotának megtartását, valamint a mezőgazdaság vonatkozásában a természeti adottságokhoz jobban igazodó tájgazdálkodás megvalósulását, így ezek tekintetében a természetvédelem és ökológia igényeihez igazodó vízgazdálkodási keretrendszert vázol fel.

1.2.12 A magyar mikro-, kis- és közepes vállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 (KKV Stratégia)

A kis- és középvállalkozások alapvető szerepet töltenek be Európa versenyképessége és jóléte szempontjából, így az EU és Magyarország is külön stratégiával támogatja a szektort, melynek 3 fő pillére a digitális innováció ösztönzése, a bürokrácia csökkentése, finanszírozási forrásokhoz jutás megkönnyítése. A KKV stratégia 2019-ben került elfogadásra és fő célkitűzése, hogy segítse a hazai vállalkozásokat a digitális és technológiai szerkezetváltás megvalósításában. Heves megyében különösen jellemző a kisvállalkozások magas részaránya, így foglalkoztatási szerepük is jelentős.

A kitűzött átfogó és másodlagos célokat a Stratégia hét területen történő beavatkozások útján kívánja elérni. Ezek mindegyikére meghatározza a beavatkozások szemléletét, beazonosítja a területre jellemző kihívásokat, meghatározza a területre jellemző specifikus célokat és alcélokat, amelyek elérését a hozzárendelt intézkedések révén szándékozik megvalósítani

A Stratégia beavatkozási pillérei a következők:

- I. Vállalkozóbarát szabályozási és adózási környezet megteremtése
- II. A KKV-k üzleti környezetének és az e-kormányzat eszközeinek fejlesztése
- III. A KKV-k fejlődési képességének, innovációs és digitális teljesítményének erősítése
- IV. KKV-k finanszírozáshoz jutásának ösztönzése
- V. A KKV-k nemzetköziesedésének elősegítése
- VI. A szükséges tudás megszerzése
- VII. Generációváltás

A koncepcióban a vállalkozásfejlesztésre vonatkozó célok megfogalmazásával biztosítható a Stratégiával való összhang. an kerültek megfogalmazásra.

1.2.13 Befektetés a Jövőbe -Nemzeti Kutatás-Fejlesztési És Innovációs Stratégia (2013-2020)

A stratégia a kutatás, a fejlesztés és az innováció hazai jövőképét fogalmazza meg. Fő problémaként azonosítja a dokumentum azt a tényt, hogy kiugróan gyenge pont a kis-és közepes vállalkozások együttműködése a hazai és a külföldi nagyvállalatokkal, tudásbázisokkal. A KFI-stratégiát annak érdekében, hogy Magyarországon a KFI szektorra fordított állami és vállalati források ténylegesen a jövőbe való beruházássá váljanak, három prioritási tengely köré épít:

- nemzetközileg versenyképes tudásbázisok, amelyek megalapozzák a gazdasági és társadalmi fejlődést,
- hazai és nemzetközi szinten hatékony tudás-és technológiai transzfer együttműködések előmozdítása,
- a korszerű TÉT (tudományos és technológiai) eredményeket intenzíven hasznosító, illetve innovatív vállalatok, valamint a közszféra.

Ez a három prioritástengely egyúttal azt is jelenti, hogy Magyarországon a KFI területén tervszerű rendszerépítésre van szükség. A felzárkózás az innovációs rendszerbe fogott hajtóerőkre épülően, különösen négy dinamizáló tényező eredményeként adódik:

- beruházás a K+F-be és a kutatás-fejlesztési iránti kereslet élénkítése,
- termelékenységét javító innovációk bevezetése,
- hatékony támogatási és finanszírozási rendszer kiépítése,
- start-up ökoszisztéma kiteljesítése.

A KFI Stratégia területi-technológiai-ágazati vetületét a Nemzeti S3 Stratégia dokumentum határozza meg.

1.2.14 Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia (S3) –2014-2020

Az intelligens szakosodási stratégia elkészítése ex ante feltétele volt a 2014-2020-as időszakra a kutatásra, fejlesztésre és innovációra fordítható, 693 milliárd forint európai uniós forrás le-hívásának, és egyben szakpolitikai eszköz, amely a Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia (2013-2020) elfogadásáról szóló 1414/2013. (VII. 4.) Korm. határozattal elfogadott Befektetés a jövőbe – Nemzeti Kutatás-fejlesztési és Innovációs Stratégia 2013-2020 – végrehajtásához kíván támpontot nyújtani úgy, hogy országos képet ad a területek (megyék) adott-ságairól, ágazatai és technológiai prioritásairól. Ily módon, -bár stratégiának nevezzük -, az S3 dokumentum a KFI stratégiával együtt értelmezendő és megvalósítandó, azt kiegészítő doku-mentum.

A 2014-ben elfogadott S3 hármass felosztás alapján a következő fő szakosodási irányokat kü-lönbözteti meg:

- Nemzeti Specializáció és Régiótípusok: 3 nemzeti specializáció, illetve 3 régiótípus
- Nemzeti (Ágazati) Prioritások: 6 ágazati prioritás, és 2 horizontális prioritás
- Intelligens technológiák: 13 intelligens technológia

A felvázolt jövőkép szerint hazánk tudásrégiói a szakosodási irányokban kijelölt területeken a makrotérség és Európa meghatározó szereplőivé válnak, a tudáscentrumok megerősítésével és a vállalkozói szféra bevonásával olyan versenyelőnyökre tesznek szert, amelyek a nemzet-közi élmezőnybe emelik a választott szakosodási irányokban előállított tudást és termékeket. A stratégia ágazati és horizontális prioritásokat egyaránt megfogalmaz.

1.2.15 Mesterséges Intelligencia Stratégia

A technológia jelentette potenciális előnyöket felismerve, ugyanakkor számba véve a hozzá kapcsolódó lehetséges kihívásokat, egy átfogó Mesterséges Intelligencia Stratégia került kidol-gozásra. A dokumentum 2030-ig szóló célokat jelöl ki, és ezekhez kapcsolódóan 2025-ig tartó intézkedési tervet vázol fel. A következő főbb intézkedéscsoportokra tesz javaslatot és fogal-mazza meg a kapcsolódó intézkedési tervet:

- Alapozó pillérek – felkészítik a társadalmat az MI jelentette elkerülhetetlen változások hatékony kezelésére, és a technológia jelentette előnyök lehető legteljesebb kihasználására.
- Fókuszterületek – A szektorális és technológiai fókuszterületek keretében megjelölt in-tézkedések célja a magyar gazdaság növekedési potenciáljának erősítése és hatékony-ságának célzott és tudatos javítása
- Transzformatív programok – hosszú távú tervek, melyek lehetőséget nyújtanak arra, hogy a megvalósításuk során létrejövő járulékos előnyök már a programok „lezárása” előtt értéktöbbletet jelentsenek az állampolgárok számára.

1.2.16 Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II. - 2011-2020

A stratégia a tartósan rászorulókat, a szegény családban élő gyermekek és a romák felzárkózását-felzárkóztatását hivatott segíteni, a beavatkozások keretét meghatározni. Fő célok:

- A szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők arányának csökkentése, különös tekintettel a roma népességre.
- A szegénység, szociális kizáródás újratermelődésének megakadályozása.
- A társadalmi-gazdasági javakhoz történő egyenlő esélyű hozzáférés javítása, a társadalmi összetartozás erősítése.

A beavatkozás területei a következők:

– Gyermekek jól-lét	– Területi egyenlőtlenségek
– Foglalkoztatás	Oktatás-képzés
– Egészségügy	– Lakhatás
– Bevonás, szemléletformálás, a diszkriminációs jelenségek elleni küzdelem	

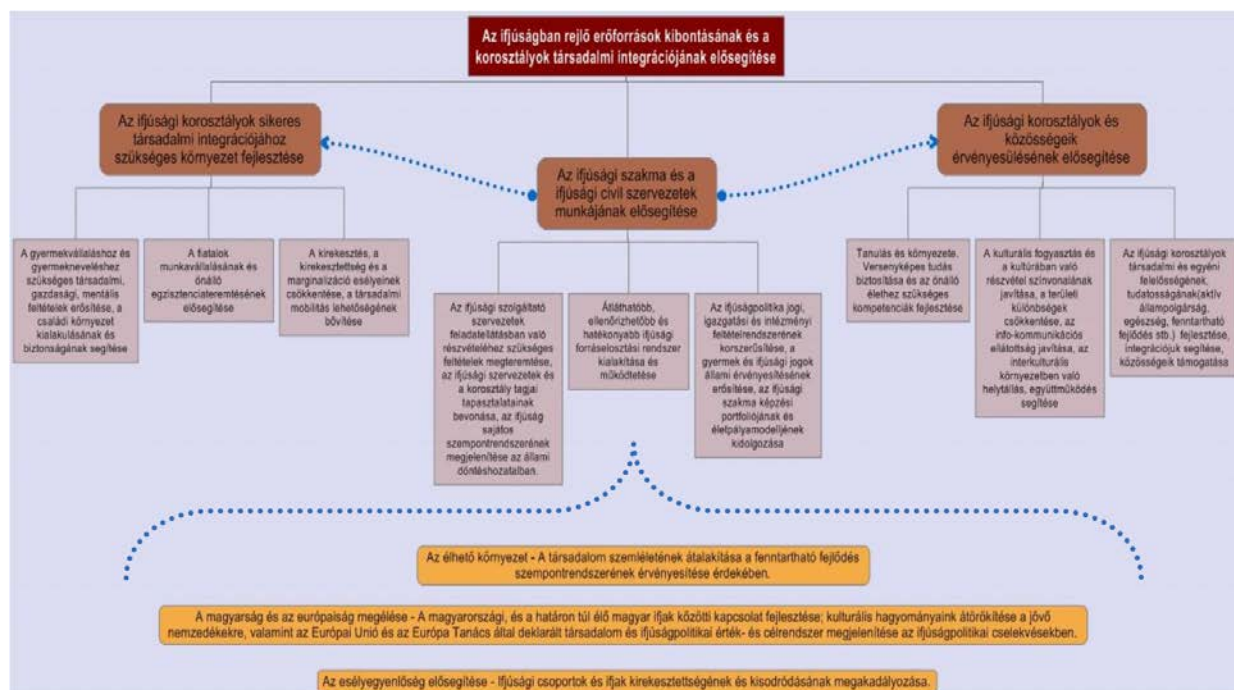
1.2.17 Nemzeti ifjúság Stratégia 2009-2024

A dokumentum átfogó, horizontális és specifikus célokat, valamint ezekhez kapcsolódó rész-célokat határoz meg. A rész-célok megvalósításának módját, sorrendjét, felelőseit a Stratégiához kapcsolódó, Kormány által elfogadandó mindenkor rövid távú cselekvési programok kell, hogy tartalmazzák. A Stratégia végrehajtásában a kormányzati, önkormányzati és piaci aktorok mellett jelentős szerepet vállalhat a nonprofit szektor. A Stratégia hangsúlyosan kezel olyan témákat (pl. család, prevenció, szociális biztonság), amelyek a gyerekek, serdülők, fiatalok élethelyzete, sikeressége szempontjából kiemelkedő jelentőségűek. A Stratégia az alábbi alapvetésekre épít:

- Beágyazódás és részvétel: Az ifjúsági korosztályok tagjai és közösségeik, szervezeteik kiemelt társadalmi kohéziós erőt jelentenek a településeken, a régiókban és országos szinten, egyenrangú résztvevői, alakítói a róluk szóló döntéseknek.
- Szolidaritás és felelősség: Egy életképes társadalom nem mondhat le az öngondoskodásról, ugyanakkor szereplői nemcsak önmagukért, hanem nehezebb helyzetben lévő embertársaikért is felelősek.
- Érvényesülés és értékteremtés: Az ifjúság új értékek hordozója, teremtője, jelentős társadalmi erőforrás, érvényesülése a társadalmi értékmegújulás alapja.
- Szubszidiaritás és transzparencia: Az ifjúságpolitikában a döntések átláthatóak, nyilvánosak kell, hogy legyenek, és a lehető legközelebb kell, hogy megszülessenek a döntés terheit viselőkhöz.

Önállóság és fejlesztés: A harmadlagos szocializációs közeg kapcsán és a reszocializációs helyzetekben a közeg szereplőinek közös felelőssége van abban, hogy az ezt kezelni képes „kritikus tömeget” elérő erőforrásokat biztosítsa.

A stratégia célrendszere:

9. ábra: Ifjúsági Stratégia célrendszere

1.2.18 Idősügyi Nemzeti Stratégia (2034-ig)

A XXI. század egyik legpozitívabb eredménye a születéskor várható élettartam meghosszabbodása. Ez az egyik legnagyobb társadalmi siker – és egyben a legnagyobb kihívás is. E kihívásra reagálva szükséges volt az Idősügyi Nemzeti Stratégia elkészítése, melynek hosszú távú célkitűzései – tekintettel arra, hogy igen sokrétű és átfogó változásokra van szükség – 2034-ig kerültek megfogalmazásra. A cselekvés iránya, az elérendő célállapot, valamint a célállapot eléréséhez szükséges fejlesztendő területek kerültek meghatározásra.

Átfogó cél: A fenntarthatósági elvek mentén alakított, minden korosztály számára élhető világban olyan gazdasági és társadalmi környezet kialakítása, amelyben az idősödő és az idős emberek meg tudják őrizni aktivitásukat, társadalmi részvételüket. Olyan szemlélet kialakítása, amellyel biztosítható és növelhető az időskor presztízse és az idős emberek iránti szolidaritás. Az időskorra történő felkészülés és az aktív társadalmi részvétel igényének erősítése. Az állam, a nonprofit, for-profit, informális közösségek és az egyén felelősségének és szerepének tisztázása, melyet társadalmi szerződés alapján erősíteni szükséges. A szükséges támogatás biztosítása ahhoz, hogy minden egyes ember nagyobb egyéni felelősséggel tudjon hozzájárulni méltó időskora megteremtéséhez.

Horizontális cél: A társadalmi élet valamennyi területén az idősek szempontjainak figyelembevétele, a rendszerszemlélet érvényesítése. Az idősödéssel kapcsolatos kutatások továbbfejlesztése, a tapasztalatok átadása és beépítése valamennyi szakpolitikába (mainstreaming). A már eddig is kialakult és működőképes, nemzetközi és hazai jó gyakorlatok összegyűjtése, elismert és támogatott továbbfejlesztése, valamint a tapasztalatok prioritásonként történő alkalmazása a cselekvési tervekben.

A prioritások mentén horizontálisan átvélő cél a társadalmi nyilvánosság elérése, a legszélesebb körű folyamatos tájékoztatás, a nyílt kommunikáció és a partnerség elvének alkalmazása, valamint az idősödéssel kapcsolatban a minden korosztályt elérő és érintő szemléletformálás.

Prioritások

- Aktivitását és függetlenségét, társadalmi presztízsét megőrző idősödő és idős ember
- Biztonság és megfelelő életminőség, a betegségek kockázatának alacsonyan tartása, az emberi méltóság megőrzése és a funkcionális önállóság elősegítése
- Élethosszig tartó fejlődés, törekvés az életöröm, az autonómia megőrzésére és az önmegvalósításra
- Társadalmi részvétel és bevonódás, közösségi megbecsültség
- Esélyegyenlőség, pozitív reakciók az idősödés és a hosszabbélettűség társadalompolitikai kihívásaira, fellépés az ageizmus ellen.

1.2.19 Tata város Integrált Településfejlesztési Stratégiája

Komárom-Esztergom megye egyik agglomerálódó centruma, egyben a térség gazdasági, oktatási, kulturális, kutatási és innovációs központja Tata. A város fejlesztési prioritásai erőteljesen meghatározzák nemcsak megye, hanem Tardos fejlődését is. Mind a megye, mind a térség, mind a járás más településeit érintő dinamizáló hatása megkérdőjelezhetetlen. A város fejlesztési fókuszterületeit, ágazati prioritásait meghatározó stratégiai keretek legfontosabb elemeit a város koncepciója és ITS-ja határozza meg.

Tata Város Jövőképe: „Magas életminőséget, minőségi munkahelyeket biztosító, szolgáltató térségi központ”

„A város közszolgáltatásainak köre bővül, a meglévő szolgáltatások minősége fejlődik, az Ipari és Logisztikai park folyamatos fejlesztésével, a betelepülő vállalkozások számának növekedésével a minőségi munkahely kínálat bővül, számos műemléki épület megújításának, hasznosításának köszönhetően, a természeti értékek fenntartható módon történő hasznosításával nő a turisztikai kínálat, tovább emelkedik a színvonalas szálláshelyek, vendéglátóhelyek, rendezvények száma, ennek eredményeként nő az ide látogatók száma is. A városközpontot elkerülő közlekedési útvonalak megépítésével – így a városközponton átmenő útvonalak forgalmának csökkentésével -, a városképet rontó, a műemléki környezetbe idegen elemként beékelődő épületek, valamint a lakóterületeket zavaró ipari létesítmények számának csökkenésével, a zöldfelületek minőségének további javításával, illetve a külső, dominánsan lakófunkciót ellátó kertvárosias városrészek (al)központi funkcióinak fejlesztésével a lakók, illetve betelepülni kívánók számára vonzóbb városkép alakul ki. Ennek megfelelően Tatán hosszú távon is jelentős marad a bevándorlás, a fiatalok elvándorlása is kezelhető szinten állandósul, összességében a város népességszáma lassan növekszik.”

„Tata viszonylag kedvező foglalkoztatási helyzetének fenntartása a város alapvető hosszú távú célja. Ennek érdekében a város ipari és szolgáltató munkahelyeinek számának fenntartása, növelése mellett a magasabb hozzáadott értékű, a városi és természeti környezettel konfliktusba nem kerülő vállalkozások városba vonzása a település célja.”

A város és a járás, korábban a város és a kistérség fejlesztési dokumentumaiban is kulcselem volt a környezet védelme, és a gazdaságfejlesztés, amelyek még hosszú ideig a versenyképességének meghatározó tényezői lesznek.

Az elmúlt időszakban további fejlesztési források nyíltak meg a vállalkozások és a gazdaság többi szereplői számára. A civil kapcsolatok és a civil szervezetek tevékenysége nagyobb hangsúlyt kapott a gazdasági és társadalmi folyamatok alakításában. A humán erőforrás fejlesztés, az élethosszig tartó tanulás, a versenyképesség növelése, az innovatív gondolkodás, a széleskörű, fejlett technológián alapuló kommunikáció szerepe megnőtt. A fejlett technológiák, módszerek átvételéhez nagyon fontos, hogy megfelelő fejlesztési koncepcióval és programmal rendelkezünk, amely prioritásokat határoz meg és tervezett módon segíti a szükséges változások realizálását.

A települések közötti együttműködés fontos eszköz a települési problémák megoldásában, a települési szolgáltatások hatékony ellátásában, a gazdasági fejlődés megtervezésében. Bebizonyosodott, hogy az általános önkormányzati társulások nem olyan hatékonyak, mint a célzott vagy céltársulások. Az együttműködésen alapuló módszerek költség-hatékony megoldásokat biztosítanak nagyobb infrastrukturális beruházásoknál és megvalósíthatóvá teszik azokat kisebb települések számára is. Továbbá az együttműködési formák csökkentik az egymással szembenálló érdekek- és a helyi versengés hatásait.

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

1.3.1. A Területrendezési tervek rendszere, a területrendezési és a településrendezési tervek kapcsolata

A területrendezési - településrendezési tervek tervhierarchiájának legmagasabb szint-jén az 2019-ben hatályba lépett Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Trtv.) II. fejezete tartalmazza az Országos Területrendezési Tervet (a továbbiakban: OTrT), amely magában foglalja az Ország Szerkezeti Tervét, valamint az Országos Övezeti Tervet és az ezekre vonatkozó szabályokat.

Tardos településrendezési eszközeinek felülvizsgálata során a Trtv. és a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet (továbbiakban: MvM rendelet) térségi területfelhasználási és övezeti szabályai kerültek alkalmazásra. A Trtv. alapján a Komárom-Esztergom Megyei Területrendezési Terv (a továbbiakban: KEMTrT) módosítása megvalósult, jelen fejezet a Komárom-Esztergom Megyei Területrendezési Tervéről szóló 6/2020. (VI. 25.) önkormányzati rendelet, a Komárom-Esztergom Megyei Területrendezési Tervében foglaltak érvényesítésére irányuló intézkedésekről szóló 32/2020. (VI. 25.) önkormányzati határozat, valamint ezek mellékletei alapján került kidolgozásra.

A területrendezési törvény határozza meg az ország egyes térségei térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, ill. erőforrások védelmére.

A törvény magába foglalja az Ország Szerkezeti Tervét, valamint Országos Övezeti Tervet tartalmazó tervlapokat és az ezekre vonatkozó szabályokat.

A megyék területrendezési tervei a térségi területfelhasználási kategóriák és térségi övezetek kijelölésére, az országos területfelhasználási kategóriák, országos térségi övezetek figyelembevételével, azok pontosításával készülnek.

Komárom-Esztergom Megye Területrendezési Tervét Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata a 22/2005. (IX.29.) sz. rendelettel fogadta el, amelyet 2011-ben módosított, majd 2020. június 25.-i ülésén a Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés elfogadta Trtv.-n alapuló új területrendezési tervét (6/2020. (VI. 25.) önkormányzati rendelet és 32/2020. (VI. 25.) önkormányzati határozat).

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet szerint a településrendezési tervekben igazolni kell a tervezett fejlesztések területi terveknek való megfelelőségét.

A „megfelelőség” kritériumait a Trtv./OTrT, valamint az MvM rendelet vonatkozó előírásai tartalmazzák. A térségi területfelhasználási egységek megfelelőségére vonatkozó szabályokat későbbiekben, az adott térségi területfelhasználási kategóriánál találhatók.

1.3.2. A területi tervek térszerkezeti terveinek Tardos közigazgatási területére vonatkozó elhatározásai

Az OTrT területfelhasználás rendszere négy térségi területfelhasználási kategóriát határoz meg az ország területére: erdőgazdálkodási-, mezőgazdasági-, vízgazdálkodási- valamint települési

térseget. (A települési térséget további négy kategóriába sorolja a település nagyságától függően).

1.4. A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEI-NEK VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

Tardos közigazgatási területét öt Komárom-Esztergom megyei település határolja. Az órajáráásával megegyező sorrendben a szomszédok: Baj, Tata-Agostyán, Dunaszentmiklós, Neszmély, Süttő, Héreg és Vértestolna.

Délnyugaton Baj 786 m-es hosszú határon,
Nyugaton Tata-Agostyán 2.597 m-es hosszú határon,
Északnyugaton Dunaszentmiklós 846 m-es hosszú határon
Északon Neszmély 2.854 m-es hosszú határon
Északkeleten Süttő 5.343 m-es hosszú határon
Délkeleten Héreg 5.800 m-es hosszú határon
Délem Vértestolna 5.343 m-es hosszú határon
szomszédos települései Tardosnak.

Megállapítható, hogy Héreggel a leghosszabb, de egymással kevésbé összefüggő feladatokat adó közös határa van Tardosnak, hiszen ugyan több mint 5 km-es de mindkét oldalon nagy felületen kizárólag erdők és közlekedési területek találkoznak. Süttővel és Vértestolnával is nagy hosszban közös a közigazgatási határ. s ezen keresztül is vannak közös érdekeltségű, és a településszerkezetét befolyásoló figyelembe ve-

endő elemek. Süttővel ugyan csak erdőterületeken találkozik Tardos, de Vértestolna határában már mezőgazdasági területek és a 1128. jelű út mentén érintkeznek. Tardos közös határa Agostyánnal és Neszméllyel közel 2,5 km hosszú. Bajjal és Dunaszentmiklóssal kevesebb, mint 1 km-es hosszban érintkezik Tardos, és ez esetben is csak erdők övezik a közös határt mindkét oldalon.

A **V-0 jelű** vizsgálati tervlapon Tardos és vele szomszédos települések hatályos településszerkezeti tervei (a továbbiakban: TSZT) összeillesztett szerkezetben látható. A hatályos településszerkezeti tervek más-más időben keletkeztek, ezért azok más-más aktuális jogszabályi környezetnek megfelelően készültek. Különböző rajzi technikával és olykor szakmai tartalommal. A legkorábbi szomszédos település TSZT-je 2001-ből, a legfrissebb 2019-ből származik.

Mivel különböző időből származnak a tervek, ezért egyes térségi vonatkozású fejlesztéseket eltérően tartalmazhatnak. Ez elsősorban a közlekedéshálózatban, vagy a természetvédelmi területek lehatárolásában jelentkezik.

1.4.1 Baj

(DNy-i szomszédos település, TSZT 2001-ben készült)

Baj község hatályos település-szerkezeti tervét a PRO-TERRA Kft. készítette, majd többször módosította. A felülvizsgálata jelenleg folyamatban van. Tardos és Baj közös határa 0,8 km hosszon halad.

A két település közigazgatási határának mentén erdő és közlekedési területfelhasználású településrészek találkoznak. Ebből eredően közös feladatot jelentő, vagy egymás területére kiható településszerkezetet érintő fejlesztési kérdés nem ismeretes. A tervezett és részben már meg is valósult országos kerékpárút hálózat, s arra épülő térségi kerékpárutak érintik mindkét települést.

A műszaki és területi kérdéseken kívül a két nemzetiségi falu a német nemzetiségű Baj és a szlovák nemzetiségű Tardos között kulturális és társadalmi kapcsolatok adhatnak közös feladatot a nemzeti hagyományok ápolásában való közös érintettség okán, vagy az ökoturizmus fejlesztésével összefüggésben. De Baj közigazgatási területén található a Tardost, ill. Agostyánt is kiszolgáló elektromos állomás, s a belőle induló nagyfeszültségű villamoshálózatok.

1.4.2 Tata - Agostyán

(Ny-i szomszéd, TSZT- 2002-ben készült, 2020 óta a felülvizsgálata folyamatban van)

Tata Város és Agostyán településrész településszerkezeti tervét a PRO-TERRA Kft. készítette 2002-ben, mely sokszor módosult, de egységes szerkezete nem készült a városi tervnek. A településrendezési eszközök felülvizsgálata 2020-ban megindult, várhatóan elfogadásra kerül a tardosi tervek készítés idejére.

Tata Város a térség járásközpontja, s éppen vele van a szomszédos települések közül a legtöbb közös érintettsége Tardosnak. Közös a közlekedéshálózati problémák kezelése, de közössé válhat egyes közműhálózati összefüggésekből eredő fejlesztési gondok megoldása. Tata és Tardos egyes kérdésekben jobban összekapcsolódó feladatokkal rendelkezik, mint akár a Tardossal fizikailag területi érintettséggel rendelkező Agostyán. A 2,6 km hosszon közös közigazgatási határon Agostyán és Tardos között az agostyáni arborétum különleges területén kívül csak közlekedési és erdőterületek találkoznak, így jelentős kapcsolati kényszer nem áll fenn a két település között.

Településüzemeltetés szempontból szoros kapcsolat áll fenn Tata és Tardos között, hiszen Tata nyugati feléről érkeznek a Tardost, Bajt és Agostyánt ellátó közművezetékek, az ivóvíz, a szennyvíz és a gázhálózat esetében.

1.4.3 Dunaszentmiklós

(ÉNy-i szomszédos település, TSZT – felülvizsgálata készült 2019-ben)

Dunaszentmiklós Község hatályos településszerkezeti tervét a Város-Teampannon Kft. készítette 2019-ben. Dunaszentmiklós és Tardos közel 0,85 km-es közös közigazgatási határa erdő területeken keresztül fut. Ezáltal közös településtervezési feladatok felmerülésére kevés esély adódik, hiszen minimális az érintettség és a két település egymásra gyakorolt hatása.

1.4.4 Neszmély

(É-i szomszédos település, TSZT 2013-ban készült)

Neszmély Község hatályos településszerkezeti tervét a Pestterv Kft. készítette. Tardos és Tardos közös határa 2,9 km hosszon halad.

A két település közigazgatási határának mentén teljes hosszban erdő területfelhasználású településrészek találkoznak. Ebből egymás területére kiható településszerkezetet érintő fejlesztési kérdés nem ismeretes.

1.4.5 Süttő

(ÉK-i szomszédos település, TSZT 2011-ben készült)

Süttő Község hatályos településszerkezeti tervét a PLANNER-T Településtervezési, Kereskedelmi és Szolgáltató Kft. készítette. Tardos és Süttő közös határa 5,3 km hosszon halad.

A két település közigazgatási határának mentén erdő és közlekedési területfelhasználású településrészek találkoznak. Emiatt különleges hatást nem gyakorolnak egymásra. Tardosról észak felé Süttőn keresztül halad a 1128 jelű út, mely a 10-es főút és a Dunapart elérését biztosítja.

1.4.6 Héreg

(DK-i szomszédos település, TSZT 2004-ben készült)

Héreg Község hatályos településszerkezeti tervét az LT-PLAN Bt. készítette 2004-ben. Tardos és Héreg közös határa 5,8 km hosszon halad, ezáltal az összes szomszéd közül ez a leghosszabb közigazgatási határszakasz.

A két település határának mentén erdő és Tardosi részen délen mezőgazdasági területfelhasználású településrészek találkoznak. Tehát a két település nincs nagy hatással egymásra. Néhány erdészeti és turistaút köti össze a két települést, azonban a közúthálózat szempontjából a közös határon nincs kapcsolat.

1.4.7 Vértolna

(D-i szomszédos település, TSZT- készült 2004-ben)

Vértolna Településszerkezeti tervének alaptervét 2001-ben az LT-PLAN Bt. és a VÁTI KHT készítette, majd azt többször módosították.

Vértolna és Tardos közigazgatási határa mentén erdő, mezőgazdasági, közlekedési és a Tarjáni-Malom-patak révén vízgazdálkodási területek húzódnak.

A két község területhasználati rendelkezésében nincsen olyan, mely különösebb hatással lenne egymás területére. Társadalmi, kulturális kérdéseket és turisztikát érintő közös érdekeltség és érintettség merülhet fel a két település között.

A két település együtt alkot szennyvízelvezetési agglomerációt, melynek Tardos a központja.

1.5. HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

Időbeni sorba rendezve az alábbi településfejlesztéssel kapcsolatos döntések, azokat megalapozó dokumentumok születtek, melyek a megalapozó vizsgálatok során áttekintésre kerültek:

- **2000.** Tardos Község Településfejlesztési Konceptiója
- **2005.** Tatai Kistérségi Többcélú Társulás Területfejlesztési terv
- Számos sikeres pályázat lezajlott az önkormányzati intézmények működését segítően, valamint közintézményi beruházást előmozdító döntést befolyásolón.
- A hatályos fejlesztési koncepcióban rögzítettek közül az elmúlt húsz év alatt az alábbi célkitűzések teljesültek, az alábbi településfejlesztő beruházások valósultak meg:
 - energetikai racionalizálás történt a községi intézményekben,
 - a klímaturatosságot erősítő szemléletformálás is történt, rendezvények és akciók megvalósítása
 - számos út- és közműépítés valósult meg, utak felújítása történt,
 - közösségi zöldterületek, játszóhelyek kialakítása/felújítása történt,
 - közparkolók épültek az Iskola és a Polgármesteri Hivatal előtt,
 - utcafásítások zajlottak le és további közterületi zöldek telepítése zajlik,

1.5.1. A hatályos fejlesztési koncepció vonatkozó megállapításai

Az 2000. évben elfogadott településfejlesztési koncepció elemei fontos egymással kölcsönhatásban lévő fogalmak köré csoportosíthatók.

A hatályos fejlesztési koncepcióban megfogalmazott fejlesztési prioritások az alábbiak:

- A községi alapellátás és a szolgáltatások javítása, az életminőséget meghatározó települési környezet megfelelő alakítása,
- Kiemelten elsőbbséget élveznek a munkahelyteremtés feltételeit javító beruházások, terület előkészítés, elő-közművesítés.
- Az útépítés, a közlekedési feltételek javítása.
- Minden eszközzel segíteni kell a helyben maradó és megtartható lakosság képzésének lehetőségeit.

A fejlesztés irányelvei:

- ökonómiai és ökológiai fejlesztés egyensúlyát biztosító fenntartható fejlődés elveinek érvényesítése,
- környezetbarát iparfejlesztést szolgáló helyi vállalkozások létrejöttét segítő vállalkozói területek kialakítása,
- Az iparterületi és egyéb fejlesztések minden esetben a település lakosságának az érdekeit is kell, hogy szolgálják.
- a települési és tájkarakter kialakítására való törekvés.

A fejlesztés meghatározó szempontjai és feladatai voltak:

- A térségi kapcsolatok erősítése, kiemelten a közlekedésfejlesztés jelentőségét,
- Vállalkozói-, ipari- és szolgáltatói területek kijelölése és kialakításuk feltételeinek megteremtése sorrendjük meghatározása.
- Lakóterületi fejlesztések helyének megkeresése.
- A községi vízrendezési feladatainak feltérképezése, megoldási javaslatokkal
- A mezőgazdasági területek használatának vizsgálata,
- A községközpont arculatformálása, központrendezés lépéseinek meghatározása,

- Közparkok, közkertek rendszerének kialakítása, a létesítés feltételeinek megteremtése.
- A község külterületében a területek megfelelő hasznosítási tervének kidolgozása.

1.5.2. Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

A vizsgálat készítésének időpontjában a jelen dokumentum készítésére vonatkozó szerződésen kívül egyéb településfejlesztési szerződés nem ismeretes.

1.6. TARDOS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

A ma hatályos településrendezési eszközök alaptervei az ezredforduló idején készültek el. Az eltelt közel 20 év alatt többször lettek módosítva, de alapjaiban a 2000. év végén elfogadott településszerkezeti terv van ma is hatályban. A Helyi Építési Szabályzat került jelentősebb felülvizsgálatra 2006-ban, mely az abban az időben felszaporodott fejlesztési és területhasználati változások miatt vált szükségessé.

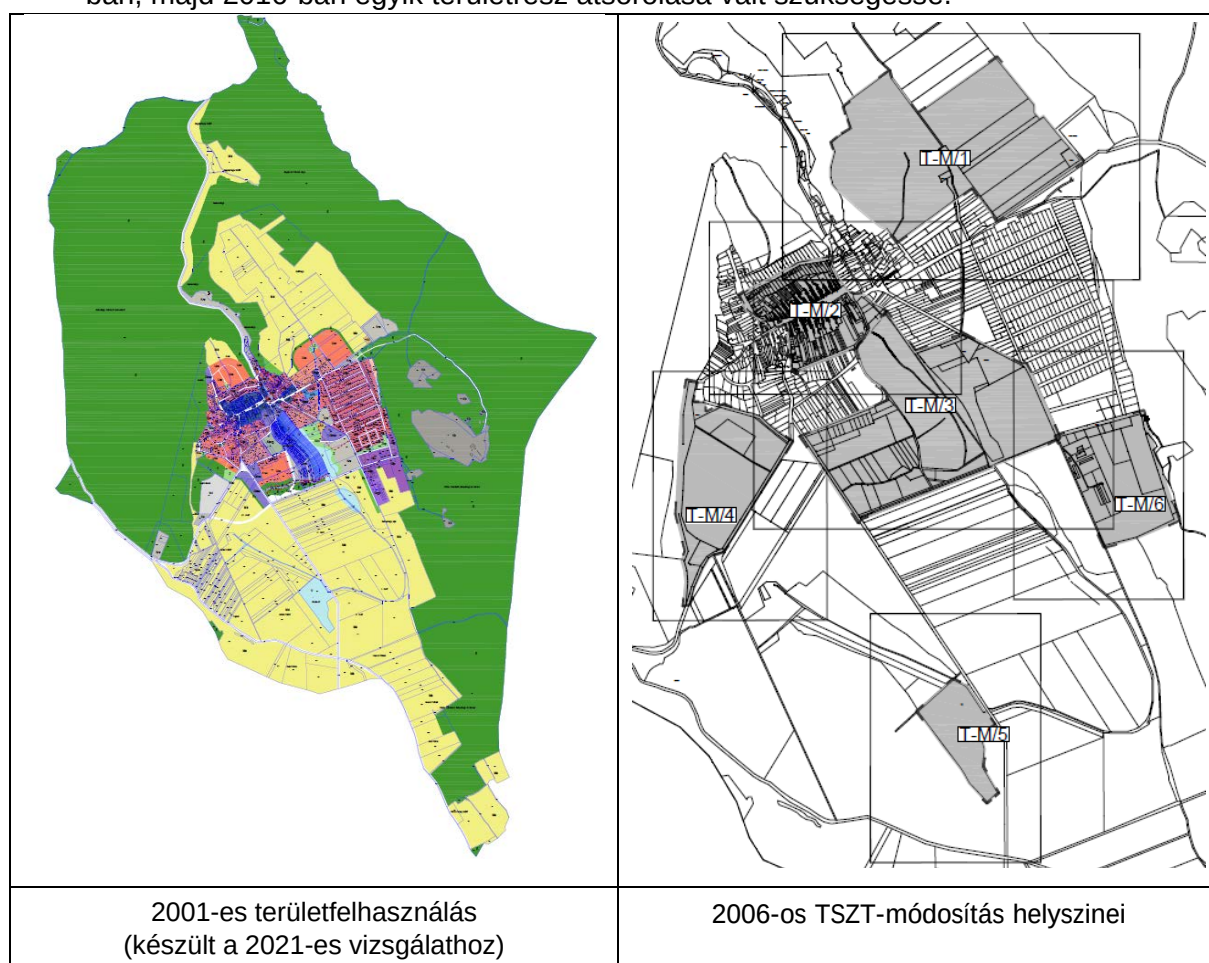
A vonatkozó szabályozási tervek megtalálhatók Tardos Község honlapján: <https://tardos.hu/>

1.6.1. A hatályban lévő településrendezési eszközök

1998. január elsején hatályba lépett az „új építési törvény”, melynek hatására Tardos elkészítette az előírásoknak megfelelő Településfejlesztési Konceptiót, a közigazgatási határral körülvett területére a Településszerkezeti Tervet, megalkotta a Helyi Építési Szabályzatot (a továbbiakban: HÉSZ). Tardos Helyi Építési Szabályzata és Szabályozási Terve eredendően 2001-ben lett elfogadva **8/2001. (VII. 15.)** sz. önkormányzati rendeltettel. A rendelet megalkotása után bekövetkezett helyi módosító igények és számos magasabb rendű jogszabályi változás következtében felülvizsgálatra került néhány területet érintően. Ebből fakadóan a ma hatályos építési szabályzat a felülvizsgálat alá vont 2006-ban jelentős módosítással elfogadott rendelet.

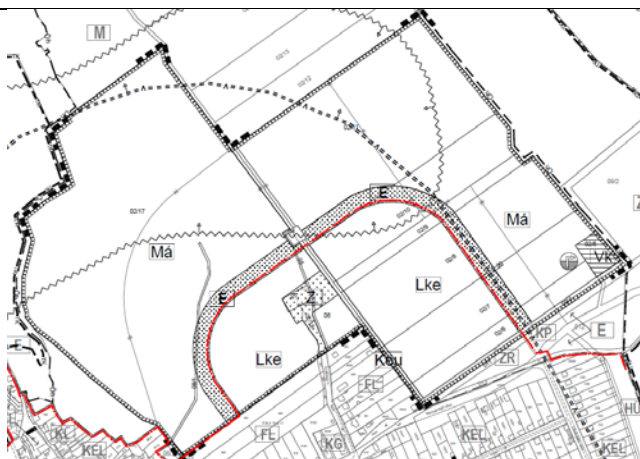
2021. júliusában a hatályban lévő településrendezési eszközök az alábbiak:

- A község **Településszerkezeti Terve** a **77/2001. (VI. 20.)** ÖKT számú határozattal lett elfogadva, melynek jelentősebb módosítása történt meg hat területrészt érintően 2006-ban, majd 2016-ban egyik területrész átsorolása vált szükségessé.

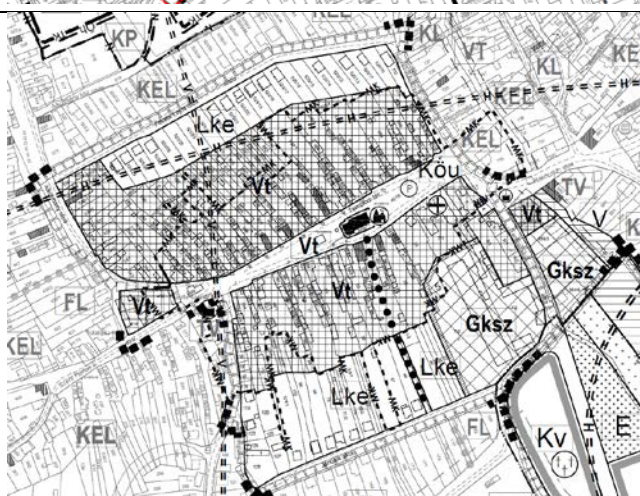

40/2006. (06. 02.) sz. Ök. határozattal módosított TSZT részletek

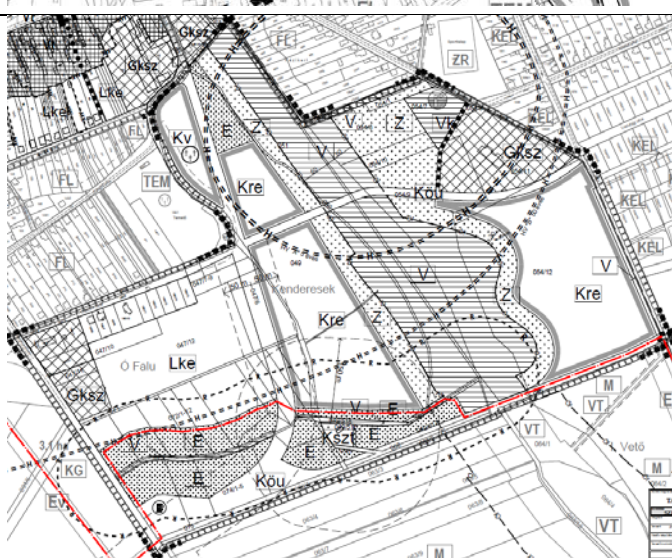
1. **T-M/1** Szélhegyi lakóterületfejlesztés
A 2001-es „tartalék területként” megjelölt lakóterület érvényesítését jelentette a változás.

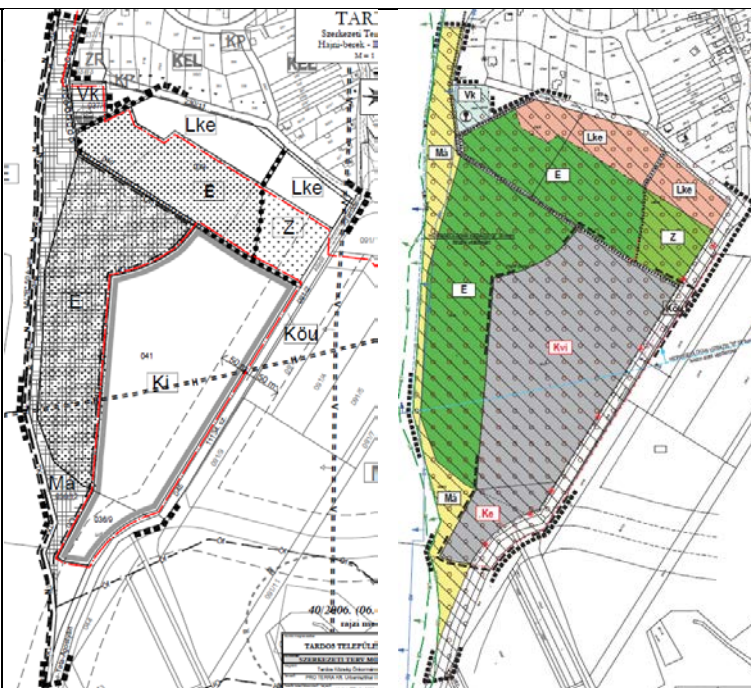
2. **T-M/2** Tardos-központ
Az utca-udvaros területek megóvása érdekében azok szerkezeti átalakításának elvetését jelöli a szerkezeti terv.

3. **T-M/3** Rekreációs tó és környezete
A 2001-es „tartalék területként” megjelölt vízgazdálkodási vele összefüggésben rekreációs területek és lakóterületi fejlesztés érvényesítését jelentette a változás.

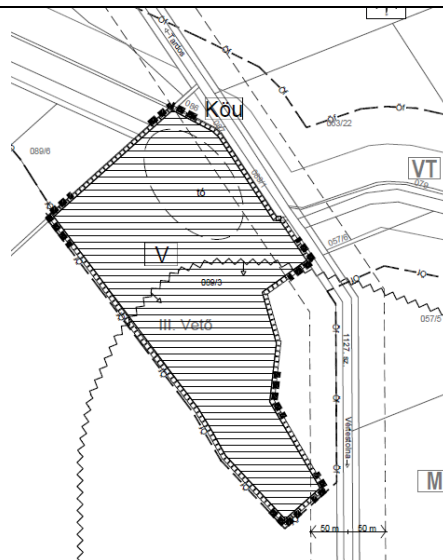

4. **T-M/4** Hajni-berek-Idősek otthona
Különleges beépítésre szánt területen az idősek otthonának letelepítését adta meg 2006-ban a terv, míg 2016-ban ennek elnevezése villaparkra változott.

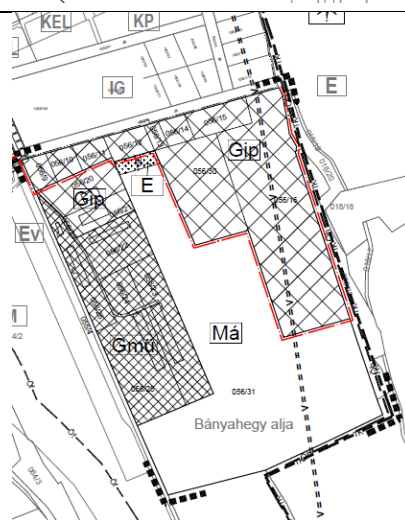

A 2006-os módosítás 2016-ban ismét módosult

5. **T-M/5** Rétek fölötti horgásztó
A Bikol-patak mentén létesülő tó vízgazdálkodási területként való megjelenítését jelentette a változás.

6. **T-M/6** Bányahegy Alja – Gazdasági terület
Ipari, mezőgazdasági területek határkorrekcióját eredményező változás.

- Tardos helyi építési szabályzata, azaz a HÉSZ a 8/2001. (VII. 15.) Önk. rendelettel lett megállapítva. A 3/2019. (II. 15.) önk. rendelet a településképvédelméről szólóan hatálytalanított néhány rendelkezést a HÉSZ-ből. Ezt követően a 2/2019. (II. 14.) rendelettel módosult a HÉSZ a Vadvirág utcai lakóövezet kapcsán.

1.6.2. A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

1.6.2.1 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai

A településszerkezeti terv legfontosabb fejlesztési elemei a „**Területhasználat-váltó**” területek: (lásd **V-9** jelű rajzi mellékleten.)

- *Új lakóterületek* kijelölése, melyek részben külterületek belterületbe vonásával alakíthatók ki, részben meglévő belterületen egyéb területhasználatú telkek lakóterületi kijelölése „zöldmezős” fejlesztések.
- *Gazdasági területek* - kereskedelmi gazdasági és ipari célra megjelölt első sorban zöldmezős fejlesztési területek.
- *Zöldterületi és rekreációs területek*: jelentős méretű területen jöhetnek létre a kialakuló lakóterületek környezetében, a település északi részén, valamint a község központjában is jelöl kötelező közösségi zöldterületeket a terv,
- *Különleges területek*: bánya, temető, honvédelmi, lovas tanya és vasútállomás különleges területe,

Közlekedéshálózati elemek, Gyűjtőút-rendszer, Kerékpáros útvonalak, közterületi parkolók

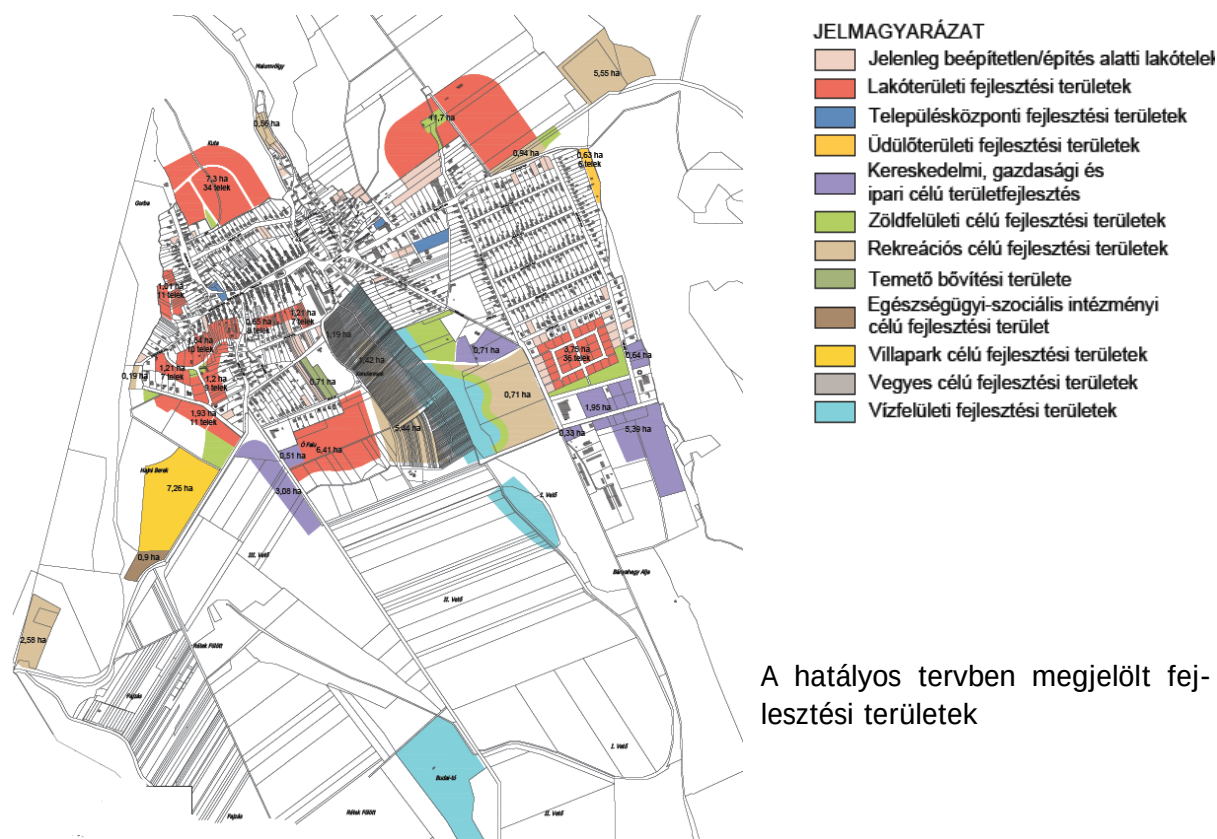
Zöldterületek: közpark, közkert új elemként számos esetben jelenik meg a szerkezeti terven,

1.6.2.2 A településszerkezeti terv megvalósult elemei

A 2000-ben elgondolt településszerkezeti terv, illetve annak módosításai számos fejlesztési elemében megvalósult, illetve átalakult.

Eredményes előre lépések következtek be az alábbi településszerkezeti tervi elhatározásokban:

- A háziorvosi rendelő felújítása, fejlesztése, energetikai korszerűsítése, és új eszközök beszerzésére
- Iskola épületenergetikai megújítása, hőszigetelése megvalósult.
- Csapadékvíz elvezetési rendszer fejlesztése a település keleti részén: Bányahegyi utca, Vadvirág utca, Krátka telep északi oldalán és a Béke utca térségében
- Az Önkormányzat csatlakozott az ASP központhoz
- Fejlődtek a zöldterületek, játszóhelyek kialakításával, parkosításával.
- Malom-völgyi rekreációs terület fejlesztése
- A Vadvirág utca mentén új telekosztással lakóterületi fejlesztés indult meg.
- Szinte teljes mértékben beépültek az úthálózattal rendelkező szabad lakóterületek, foghíjtelkek.
- A település délkeleti területén megkezdődött a községben a gazdasági terület kifejlődése.
- A Bikol-patak felduzzasztásával a Budai tó körül horgásztó alakítása és rekreációs terület kiépítése kezdődött meg.
- A tardosi szennyvíztisztító fejlesztése, valamint Vértestolna és Tardos települések belterületének közüzemű szennyvízelvezetésének megoldása

A hatályos tervben megjelölt fejlesztési területek

Fejlesztési területek:

Lakóterületek:	434225 m ²
ebből fejlesztési lakóterület:	373222 m ²
ebből beépítetlen lakótelek (49db):	61004 m ²
Településközponti területek:	8881 m ²
Gazdasági területek:	137462 m ²
Zöldfelületi területek:	74738 m ²
Rekreációs területek:	229214 m ²

1.7. TARDOS DEMOGRÁFIAI HELYZETE

1.7.1. Demográfia, népesség, - nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

A település demográfiai helyzete

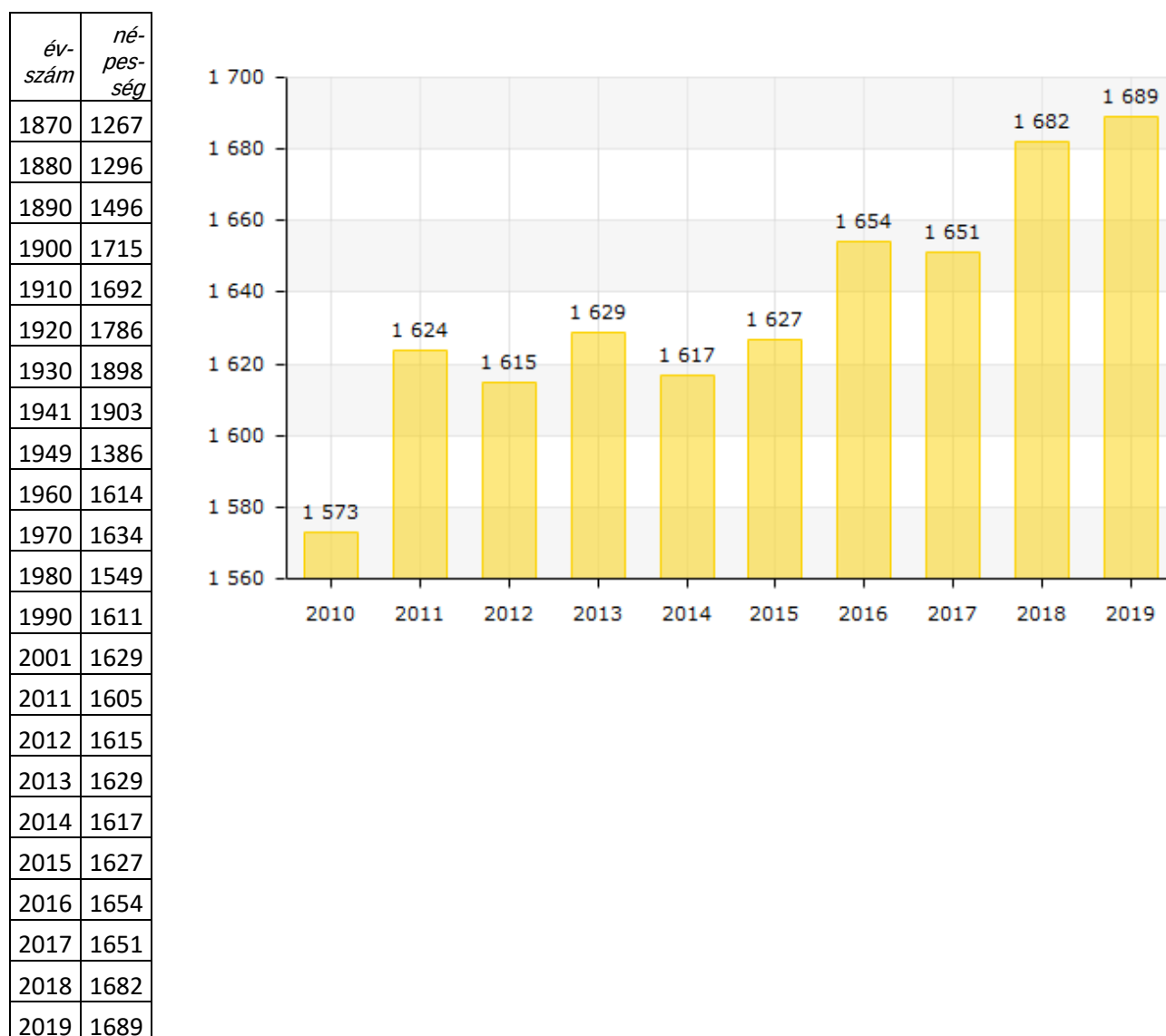
Az ország demográfiai trendjei – népesség csökkenése, az egyszemélyes háztartások számának növekedése és az elöregedés – a település adatain is visszatükröződnek.

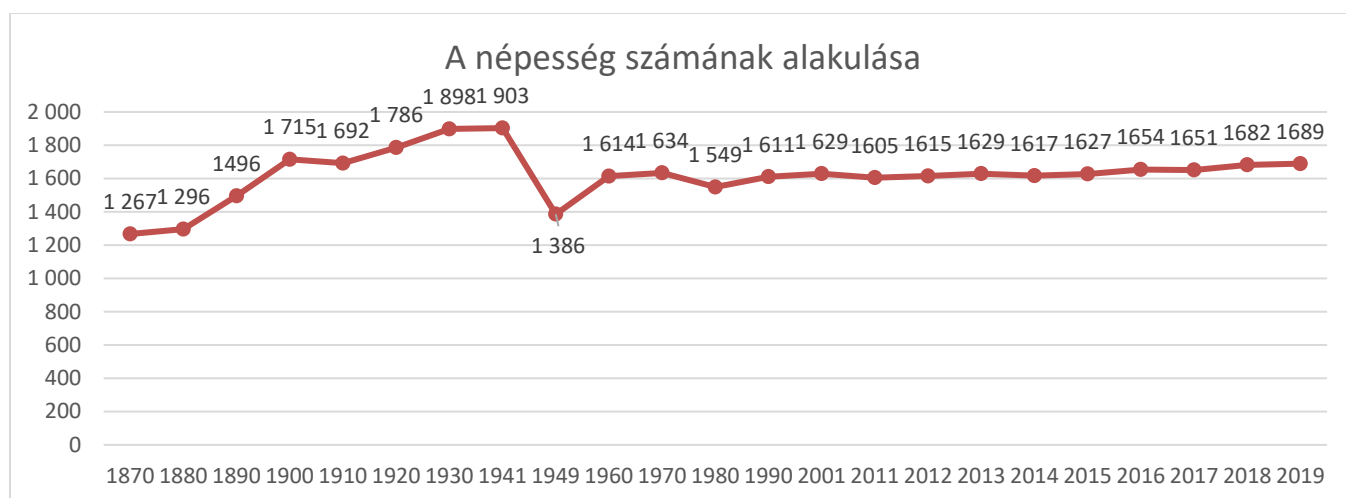
Tardos demográfiai mutatóit elsőként a térségére jellemző mutatókkal lehet jellemezni.

TARDOS TÁRSADALMI KÖRNYEZETE:

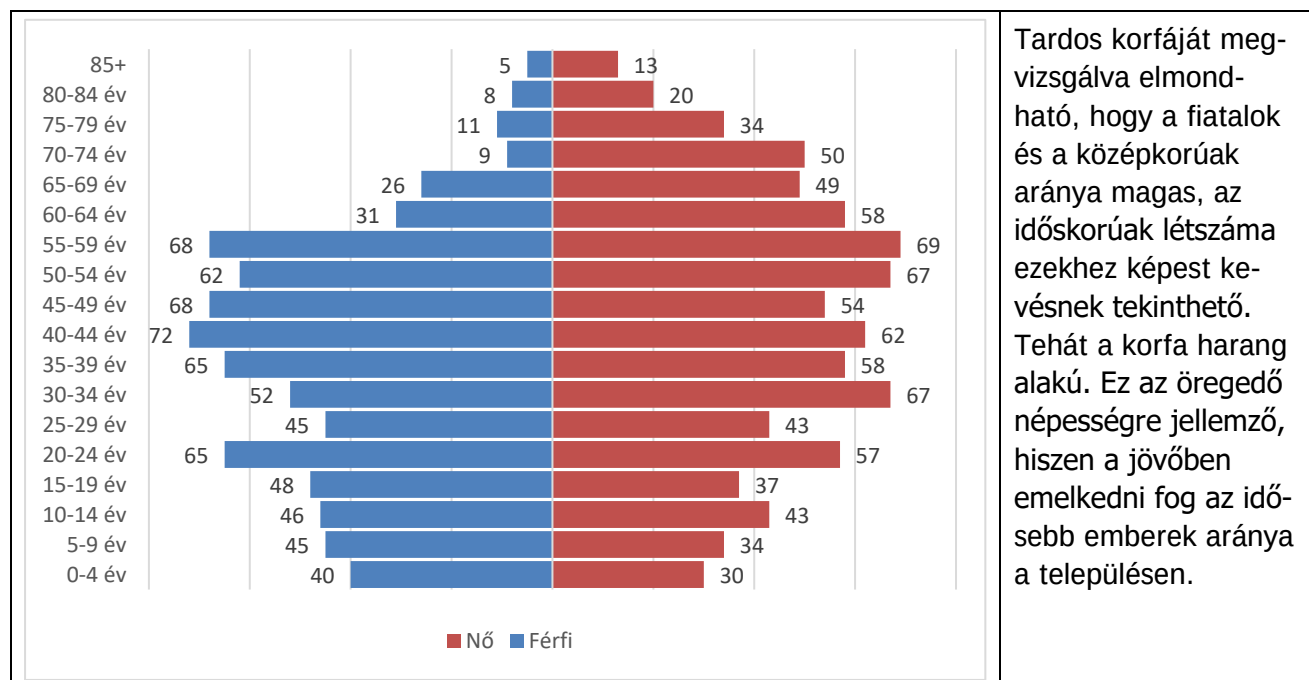
Komárom-Esztergom megye Magyarország második legsűrűbben lakott megyéje (Pest megye után). Az átlagos népsűrűség 139 fő négyzetkilométerenként, ami a 107 fő/km²-es országos átlagot jelentősen meghaladja. Tardos népsűrűsége 69 fő/km², mely majdnem fele a megyei átlagnak.

A település lakónépessége 2011-es népszámlálás idején 1.624 fő volt. A község népességszámának alakulását a 2010-es évektől vizsgálva megállapítható, hogy a 2019-ig eltelt egy évtized során a népességszám növekvő, de jelentős változás nem következett be.

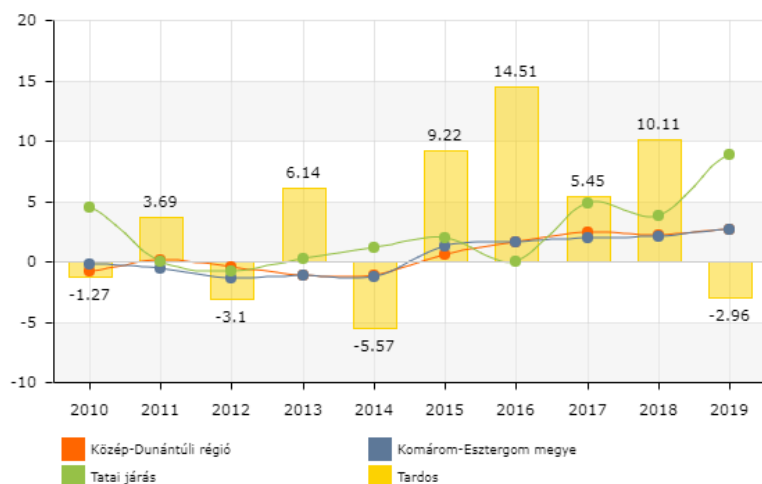

A község közigazgatási területe 23,32 km²; lakásainak száma 623, mely viszonylag magas 2,6 fő/lakás mutatót jelent. A fogyatékkal élők száma 76 fő a településen.

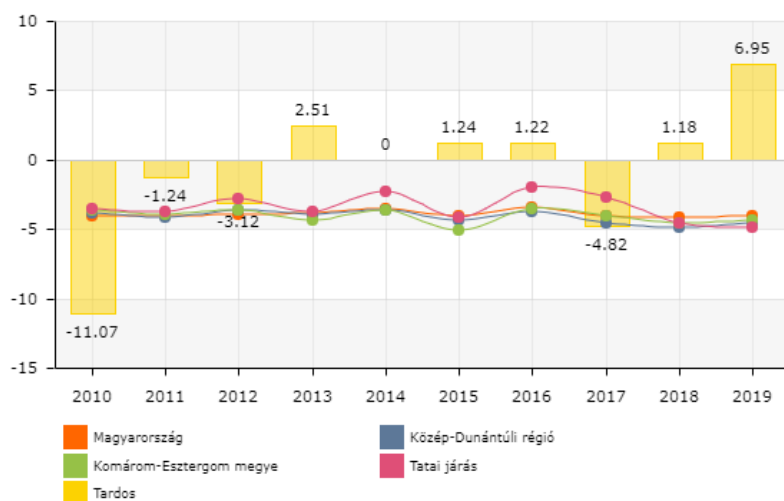

TERMÉSZETES NÉPMOZGALOM:

A lakónépesség számának alakulását az élveszületések és halálozások különbségéből adódó természetes szaporodás, valamint az állandó és ideiglenes be-, illetve elvándorlások egyenlegként előálló vándorlási különbözet határozza meg.

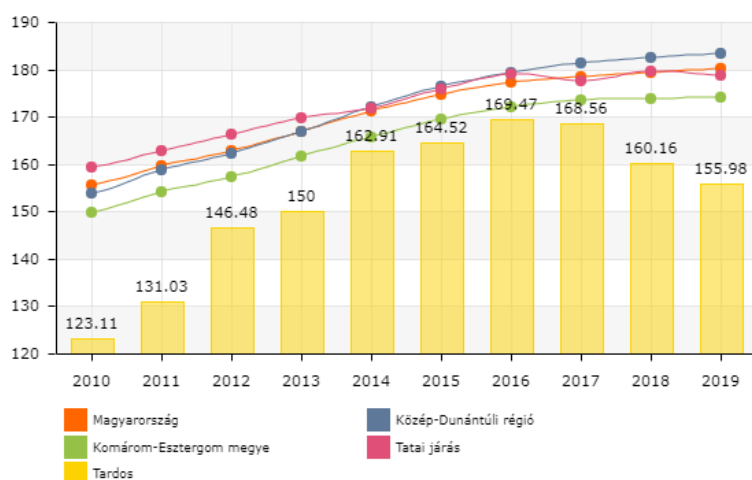
Tardos népessége az utolsó eltelt egy évtized során is növekedést mutat.

A természetes szaporodás/fogyás (az élveszületések és a halálozások számának különbsége) a vizsgált időszak során pozitív tendenciát mutat, mivel a születések száma az utóbbi években magasabb a halálozások számánál. A természetes fogyás éves értéke a vizsgált egy évtizedes időszak alatt 2010-ben volt a legrosszabb. A község mutatószámai kedvezőbbek, mint az országos, régiós, megyei és járási értékek.

A népesség struktúrája:

Összességében a község népessége előregedő, az elmúlt 10 évben egyre inkább az öregedő korszerkezet válik dominánssá. Ugyanakkor az országos átlagnál, de a Közép-magyarországi régiósnál is kedvezőbb a népesség korösszetétele, a fiatal és az aktív korúak magasabb aránya jellemzi a települést.

Öregedési mutató –Az időskorúak és gyermekkorúak viszonyított aránya

Minél nagyobb a mutató az adott területegységre, ott annál idősebb a népesség. Komárom-Esztergom megyében fiatalabb a népesség (jelentősen alacsonyabb az érték), mint Magyarországon. Tardoson az öregségi mutató a megyére jellemző értéknél is kedvezőbbek. Az országos öregségi index 2020-ra 136,6-ra mérséklődött.

A fokozott előregedés, azaz az idősebb korosztályok teljes népességen belüli magas részaránya és a fiatal népesség relatíve kisebb részesedése az érintett települések reprodukciós képességének csökkenésével jár. Az e településekről elvándorló népesség javarészt a fiatal és középső korosztályok köréből kerül ki, ami népességen belüli részarányuk csökkenése mellett a települések demográfiai megújuló képességének esélyét is visszaveti. Ezzel szemben a pozitív migrációs mutatójú, népességüket a nagyszámú beköltöző révén dinamikus növekvő települések korösszetétele kedvező, mivel éppen a fiatal és aktív korú népesség teljes lakosságon belüli részaránya növekszik.

Hazánkban a népesség mindenhol öregszik. Az öregedési indexek értékelése, elemzése segíti az adott területek (megyék, kistérségek) ellátásának tervezését, így az egészségügyi ellátás szervezését is. Fontos szem előtt tartani az öregedési index jelentőségét a helyi ellátás korösszetételnek megfelelő szervezésekor, tervezésekor.

NÉPESSÉGPROGNÓZIS

Tardoson a lakónépesség számának lassú növekedése mellett az előregedés jelei érzékelhetőek, bár nem olyan mértékben, mint az ország egyéb területén. A következő évtizedekben várhatóan nőni fog a 60 év felettiek aránya, míg a 0-14 évesek aránya csökken.

A munkanélküliség (az országos tendenciákkal egyezően) a kilencvenes évek elején érte le a legnagyobb értéket. 2010 óta a munkanélküliség csökkent, mind település, mind megyei és régiós szinten is lényegesen alatta maradt az országos értéknek. Természetesen ezzel együtt járóan az ingázók száma nagymértékben megnövekedett. A települések lakosságának alakulását nem csak a születések és halálozások száma befolyásolja, hanem a belföldi vándorlás mérlege is.

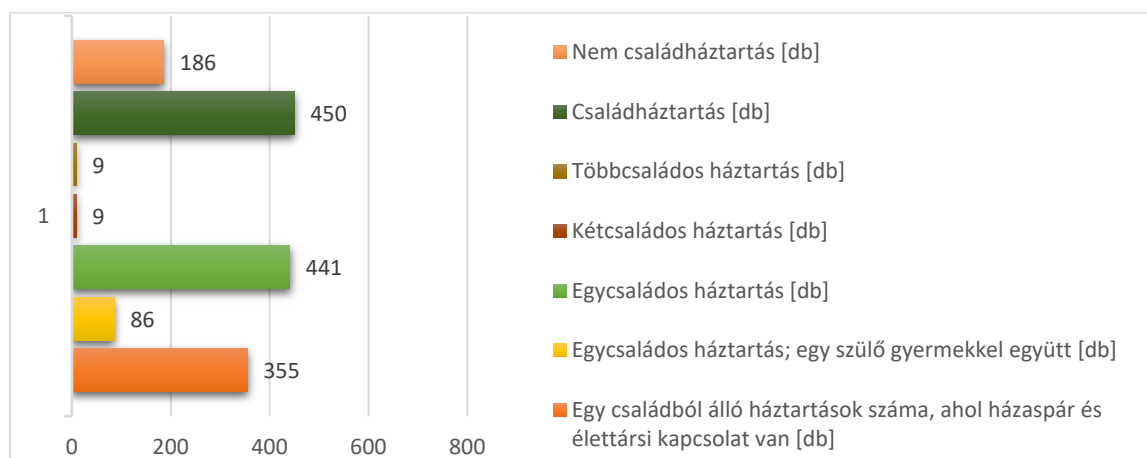
A főváros, Tatabánya és Tata közelsége mellett számos egyéb vonzerővel is rendelkezik Tardos, ebből következően a vándorlási egyenleg pozitív értékeket mutat. Ezzel együtt a népesség kormegoszlásában az idős emberek száma és aránya növekedni fog, s ez egyre nagyobb feladatot fog jelenteni a szociális ellátás terén az Önkormányzat számára.

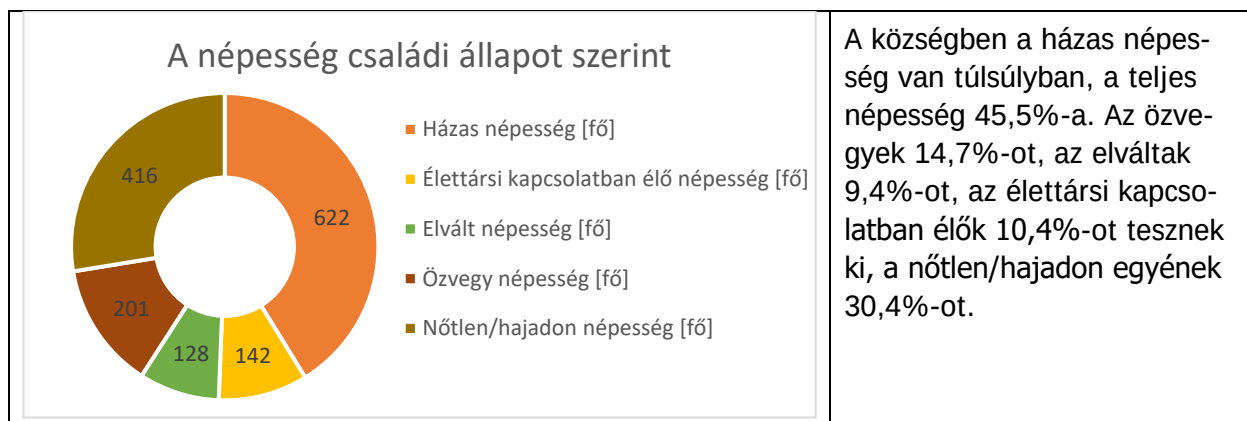
A gyermekvállalási hajlandóság az Unió minden országában elmarad az egyszerű reprodukciót biztosító 2,1-es szinttől, de ezen belül jelentősek a különbségek. Nyugat- és Észak-Európát magasabb, míg Dél- és Kelet-Európát alacsonyabb termékenység jellemzi. Magyarország mutatója az utóbbi években 1,3 körül stabilizálódott, amivel *hazánk a legalacsonyabb termékenyséű európai országok közé sorolható* (2009-ben csak Lettország mutatója volt alacsonyabb). Termékenység tekintetében a jelenlegi igen negatív tendenciák a jövőt is determinálják, hiszen jóval kevesebb szülőképes nő fog belépni a felnőtt korba, mint korábban. Magyarországon az *aktív korúak száma* az EUROSTAT előrejelzése szerint a jelenleginél negyedével lesz alacsonyabb 2050-re. A lakónépesség csökkenése országos tendencia, azonban a fogyás az ország területén belül erősen differenciált. A népességszám alakulását befolyásoló tényezők: természetes fogyás (a halálozások száma minden évben magasabb a születések számánál); a lakosság folyamatos öregedése (egyre nagyobb a 65 éven felüliek aránya) és a vándorlás. Az utóbbi évek kormányzati intézkedései országosan pozitív elmozdulást remél mind a népesség gyarapodása, mind pedig a belső vándorlások vidékre történő felerősödése tekintetében.

Iskolai végzettség, kormegoszlás és nemzetiségi hovatartozás, a foglalkoztatottság a jövedelmi viszonyok és az életminőségi jellemzők (lakásállomány minősége, azok nagysága és felszereltsége, vagy a lakatlanok aránya) a 2011. évi népszámlálási adatokkal jellemezhetőek Tardos tekintetében.

HÁZTARTÁSOK, CSALÁDOK

Tardoson összesen 636 db háztartás került felmérésre a 2011-es Népszámlálásban. A háztartások jelentős része (450) családháztartást alkot, azaz egy vagy több családot foglal magába.

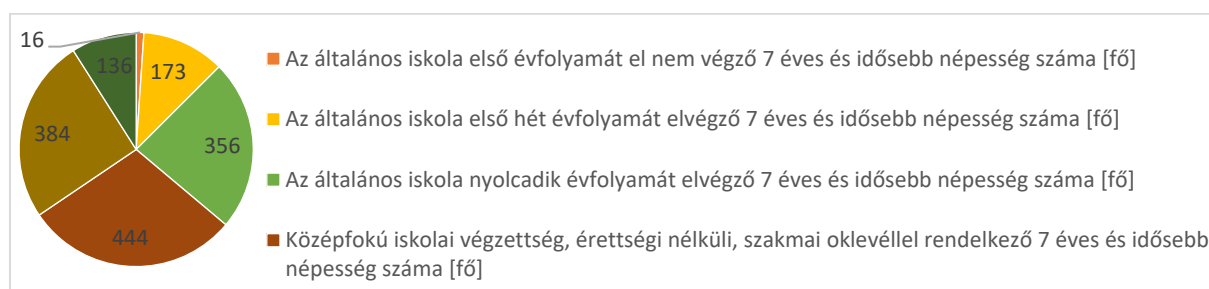

A legtöbb nő 2 gyermeket szült (351db), őket követi a gyermektelen nők száma (163 db), majd az egy 1 élve született gyermekkel rendelkező nők (97 db), a 3 gyermekes (94db) és a négy vagy több gyerekes (27 db).

Iskolázottság

Az ország és a megye lakosságának képzettségi szintje emelkedik. Folyamatosan növekszik a közép- és felsőfokú iskolai végzettséggel rendelkezők népességen belüli aránya és ezzel együtt csökken az alacsony végzettséggel sem rendelkezőké.

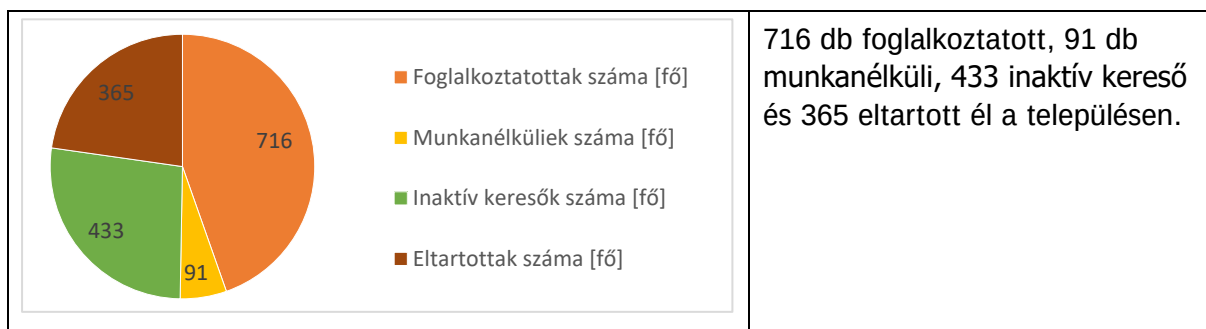

Tardoson csupán a lakosság 0,6%-a nem végezte el az első osztályt sem. A népesség 15%-a érettségizett; 5,3% egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel rendelkezik.

A 7 éves és idősebb népesség legmagasabb befejezett iskolai végzettség szerint	fő	%
A 7 éves és idősebb népesség száma	1.509	100
Az általános iskola első évfolyamát el nem végző 7 éves és idősebb népesség száma	16	0,6
Az általános iskola első hét évfolyamát elvégző 7 éves és idősebb népesség száma	173	6,7
Az általános iskola nyolcadik évfolyamát elvégző 7 éves és idősebb népesség száma	356	13,9
Középfokú iskolai végzettség, érettségi nélküli, szakmai oklevéllel rendelkező 7 éves és idősebb népesség száma	444	17,3
Érettségizettek száma	384	15,0
Egyetemi, főiskolai, egyéb oklevéllel rendelkező 7 éves és idősebb népesség száma	136	5,3

FOGLALKOZTATÁS

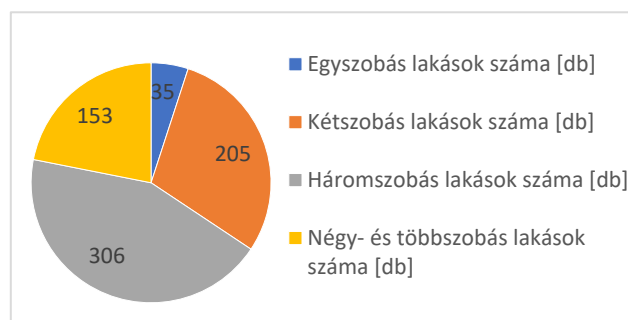
Tardoson az aktív korúak 34%-a nem rendelkezik rendszeres munka jövedelemmel. A foglalkoztatottak 66%-a naponta ingázik. Szolgáltatási jellegű ágazatokban dolgoznak 373-an a község lakói közül, 304-en iparban, építőiparban. Mezőgazdasággal és erdőgazdálkodással csupán 39 fő foglalkozik.

LAKÁSÁLLOMÁNY

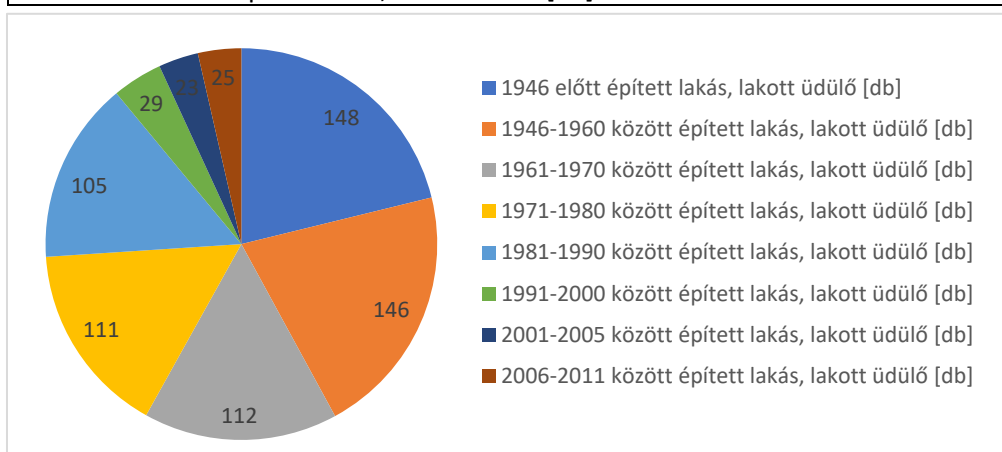
Tardos lakásállománya 699 db volt 2011-ben.

Egyszobás lakások száma [db]	35	5,0
Kétszobás lakások száma [db]	205	29,3
Háromszobás lakások száma [db]	306	43,8
Négy- és többszobás lakások száma [db]	153	21,9

Tardoson 687 lakás vagy lakott üdülő természetes személy tulajdona; 9 db az önkormányzaté, 3 db egyéb jogi személy tulajdona. 599 db lakást/lakott üdülőt használ a tulajdonos, és 21-et bérelnék.

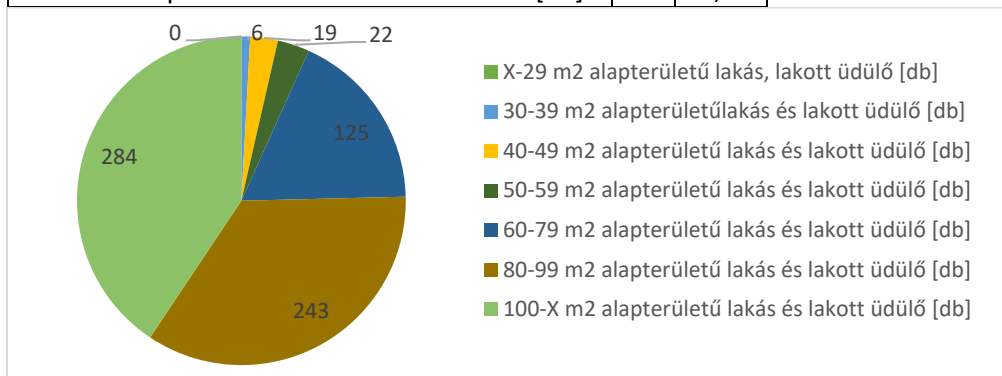
1946 előtt épített lakás, lakott üdülő [db]	148	21,2
1946-1960 között épített lakás, lakott üdülő [db]	146	20,9
1961-1970 között épített lakás, lakott üdülő [db]	112	16,0
1971-1980 között épített lakás, lakott üdülő [db]	111	15,9
1981-1990 között épített lakás, lakott üdülő [db]	105	15,0
1991-2000 között épített lakás, lakott üdülő [db]	29	4,1
2001-2005 között épített lakás, lakott üdülő [db]	23	3,3
2006-2011 között épített lakás, lakott üdülő [db]	25	3,6

A település épületeinek jelentős részét a rendszerváltás előtt építették. A '90-es években viszszaesett, majd a kétezres évek első évtizedében a duplájára nőtt a lakásépítési kedv a településen. Ez az érték azonban még mindig a fele a rendszerváltást megelőző évtizedeknek. Emiatt a lakásállomány állapota elavultnak minősíthető.

X-29 m ² alapterületű lakás, lakott üdülő [db]	0	0,0%
---	---	------

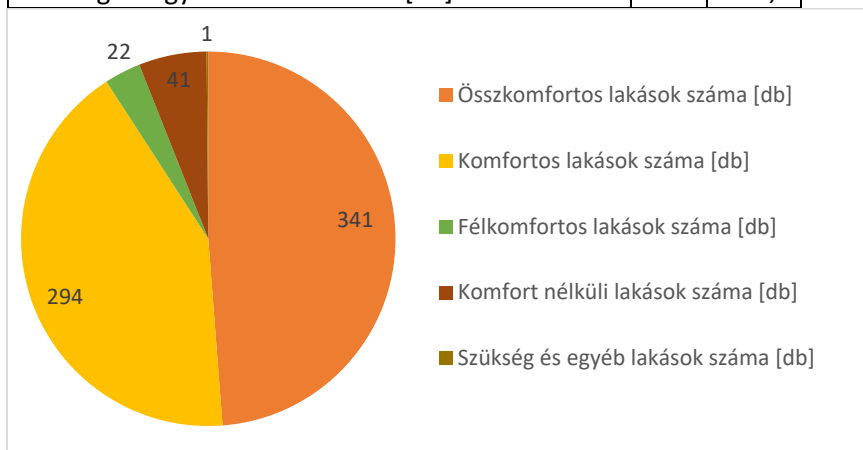
30-39 m ² alapterületű lakás és lakott üdülő [db]	6	0,9%
40-49 m ² alapterületű lakás és lakott üdülő [db]	19	2,7%
50-59 m ² alapterületű lakás és lakott üdülő [db]	22	3,1%
60-79 m ² alapterületű lakás és lakott üdülő [db]	125	17,9%
80-99 m ² alapterületű lakás és lakott üdülő [db]	243	34,8%
100-X m ² alapterületű lakás és lakott üdülő [db]	284	40,6%

Tardoson a lakásállomány több, mint 40%-a 100²-nél nagyobb alapterületű. A lakások, lakott üdülők átlagos alapterülete 94m² a településen.

Hálózati vízvezetékekkel a lakások, lakott üdülők 96,6% ellátott, házi vízvezetékekkel 1 db lakás, meleg folyóvízzel 92,3%, vízöblítéses WC-vel 93,6%. A közcsontra hálózatra a lakások 96,6%-a van bekötve, házi csatornája 1 lakásnak van.

A lakások és lakott üdülők komfortosság szerint		
Összkomfortos lakások száma [db]	341	48,8
Komfortos lakások száma [db]	294	42,1
Félkomfortos lakások száma [db]	22	3,1
Komfort nélküli lakások száma [db]	41	5,9
Szükség és egyéb lakások száma [db]	1	0,1

Tardoson 695 db földszintes lakóház található, csupán 1 db emeletes lakóház van a településen. A 696 db lakóházból és üdülőépületből 693 db egy lakásos, 3 db 2-3 lakásos, négy vagy annál több lakásos nincs a településen.

1.7.2. Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok

Tardos községből elvándorlók száma mérsékelt, a betelepülőkkel arányos. A napi ingázók száma a helyi munkalehetőségek csekély száma miatt jelentős.

TOPOLAND Bt. – Bosnyakovics Gabriella E.V. – MOBIL CITY Bt. – KÉSZ Kft. – *PRO-TERRA Kft.*

Tardos településen belül nem érzékelhető olyan térbeli társadalmi rétegződés, melyből konfliktusok fakadnának. Nem található szlömösödött terület, nem tapasztalható hátrányos helyzetűek koncentrációja valamely területen, s ez által nem jönnek létre szegregált településrészek.

1.7.3. Települési identitást erősítő tényezők

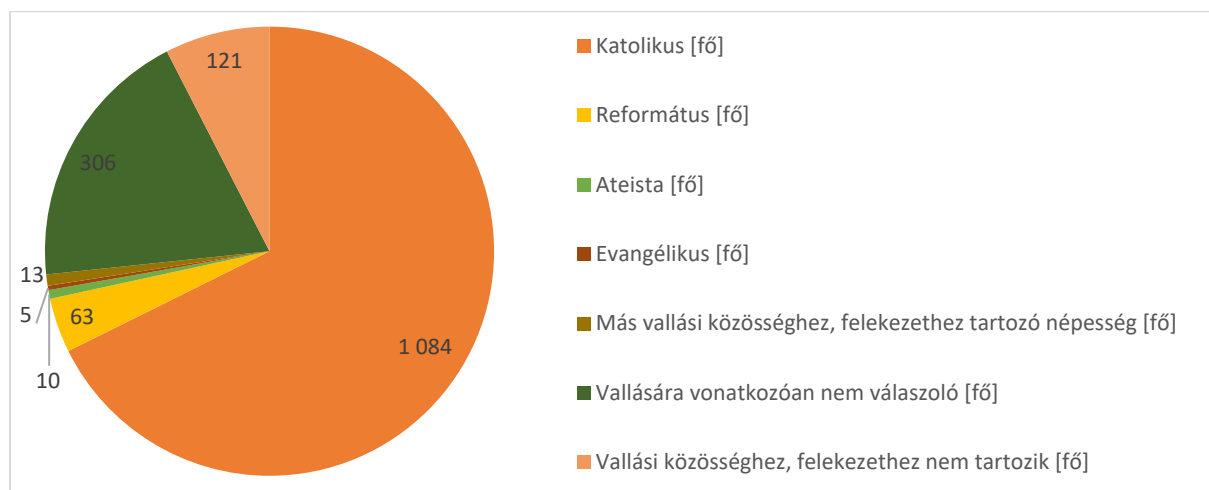
NEMZETISÉG, ANYANYELV

A jelenleg hatályos törvényi szabályozás Magyarországon 13 nemzetiséget határoz meg. Nemzetiségnek minősül: a bolgár, a görög, a horvát, a lengyel, a német, az örmény, a roma, a román, a ruszin, a szerb, a szlovák, a szlovén és az ukrán. Ezen kívül Magyarországon mára nagy számban élnek további, bevándorolt nemzetiségi csoportok, mint pl. kínaiak.

A teljes nemzetiségek számából (1817 fő) Tardoson 1421 fő vallotta magát magyarnak (78%). 388 fő volt a hazai nemzetiségek együttes száma. 350 fő tartozik a szlovák, 23 fő a német, 7 fő a görög, 3 fő az orosz, 3 fő a szerb és 5 fő az egyéb népelemhez.

VALLÁS

A 2011-es népszámlálás alkalmával adott válaszok alapján a népesség vallási, felekezeti hovatartozásáról az alábbiak szerint nyilatkozott: Tardoson a népesség túlnyomó többsége katolikus (1084 fő), 63 fő református és 5 fő evangélikus.

Tardos címere és zászlója

A község címere a település történelmi múltját és jelentőségét kifejező jelkép. Tardos címerének alakja a középkori múltra utal, hiszen a település Tardos nemzetségének szálláshelye volt. A vörös szín a tardosi vörösmárványt szimbolizálja, hiszen az ásványkincset már Mátyás király korában is felhasználták a visegrádi építkezésekhez. A kék-vörös szín kettőse a szlovák nemzetiséget jelzi, hiszen a török pusztítások során elhagyatott vidéket 1720.-ban érsekújvári szlovákokkal népesítették be. A kék mezőben lebegő arany, talpas kereszt ősi keresztény jelkép. A kereszt ősi formája utal a 306-ban mártírhálált halt négy szent pannóniai kőfaragó keresztény hite miatti mártírságára. A három ezüst hullám a falu forrásait, vizeit jelképezi, és a négy arany vértanú korona ehhez kapcsolódva a folyóba ölt négy szent pannóniai kőfaragó mártírhálálának történetére utal.

A községben megtalálható egyházközségek, templomok: Tardosi Római katolikus templom, Kálvária, Kápolna.

1.8. TARDOS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA, KÖZSZOLGÁLTATÁSOK

1.8.1. Humán közszolgáltatások

1.8.1.1 Oktatás, nevelés

Magyarország köznevelési intézményeinek fenntartásában és működtetésében jelentős átalakulás zajlott le az elmúlt időszakban az állami és az önkormányzati feladatmegosztás tekintetében. Az óvodák fenntartása és működtetése teljeskörűen települési önkormányzati feladat maradt, de az alap- és középfokú oktatás intézményeit (alapfokú iskola, gimnázium, szakközépiskola, kollégium, szak-, szakmai szolgálat) illetően az állami szerepvállalás hangsúlya jellemző. A pedagógusok és szakmai segítők állami alkalmazottak lettek, közvetlen központi bérfinanszírozással. A szakmai dologi kiadásokat is az állam fedezi, míg a működtetés költségeit (nem szakmai dologi kiadások, technikai személyzet) főszabály szerint 3000 fő feletti lélekszámú településeken az önkormányzat, ez alatti lakosságszám esetén az állam állja. A szakképzés teljes egészében állami feladat lett.

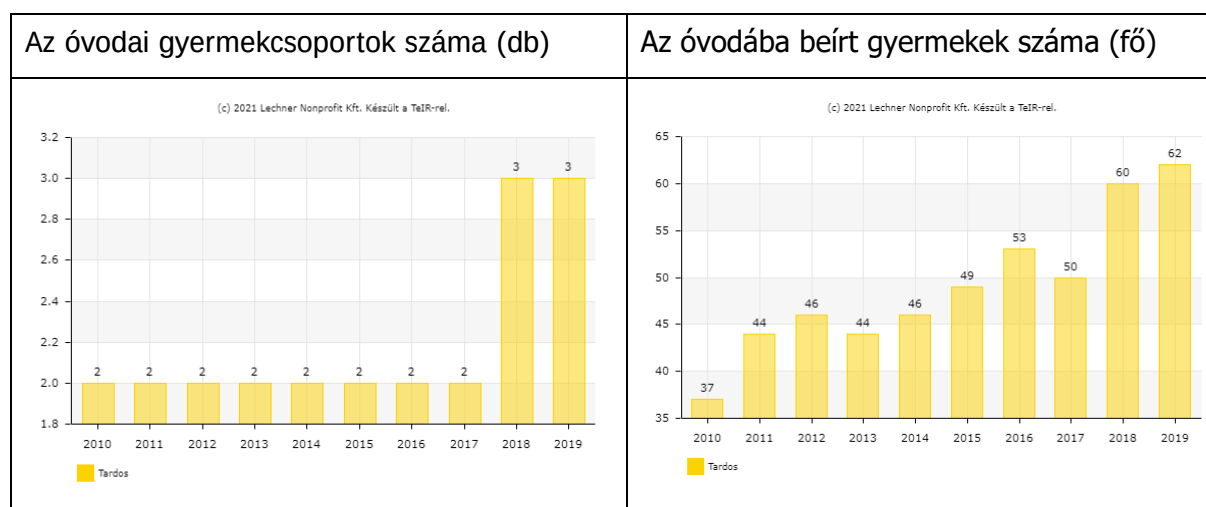
A 2011. évi konszolidációs törvény alapján tehát az állam átvette a korábbi önkormányzatok által fenntartott közoktatási intézményeket. A Kormány kijelölte a Klebelsberg Intézményfenntartó Központot (a továbbiakban: KLIK), mely az oktatásért felelős miniszter irányítása alá tartozik. A KLIK központi hivatalként működő központi költségvetési szerv. A KLIK központi és területi szervekből áll. A területi szerveket a járási tankerületek képezik. A járási tankerületek székhelye és illetékességi területe megegyezik a járási hivatalok székhelyével és illetékességi területével. Az ország területét lefedően, összesen 198 db tankerületet fog össze a KLIK.

Alapfokú oktatás, általános iskola és óvoda található Tardoson.

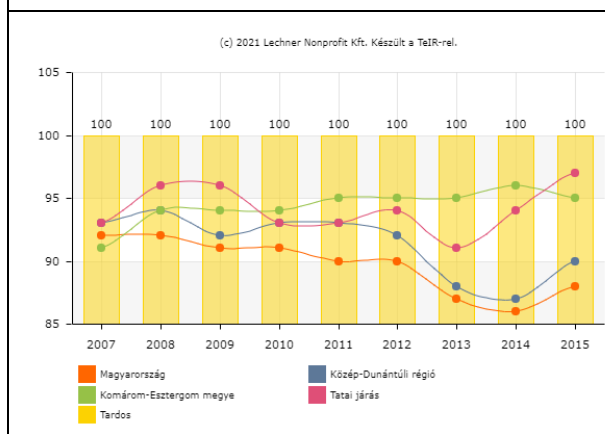
A köznevelési intézmények Tatabányai Tankerülethez tartoznak. Fenntartó a Tatabányai Tankerületi Központ. Tardoson a Rákóczi u. 7. szám alatti épületben található a Tatai Vaszary János Általános Iskola Fekete Lajos Tardosi Szlovák Nemzetiségi Tagintézmény. Az iskola 8 osztályos, maximális létszáma 224 fő. Az iskolások részére rendelkezésre áll két fejlesztő pedagógus (gyógy pedagógus) és iskolapszichológus is Tatán.

Folyamatos támogatója a helyi és a szlovák nemzetiségi önkormányzat.

Óvodai és bölcsődei ellátást a Tardosi Hétszínvirág Óvoda (2834 Tardos, Rákóczi Ferenc utca 19.) biztosít. Az óvodába 2017-ig 2db gyermekcsoportot indítottak, majd 2018 óta már 3 csoporttal üzemel.

Internettel ellátott iskolák aránya az alapfokú oktatásban (%)

Középfokú oktatás, szakoktatás, speciális szakoktatás Tardoson nem található

A kistérségben legközelebbi középfokú oktatás Tatán található.

A gimnáziumok népszerűsége csökkent az utóbbi évtizedben a fiatalok körében, mivel az országos igény is inkább a szakképzésben részesülők iránt jelentkezik.

Bölcsődei nevelés nincs Tardoson.

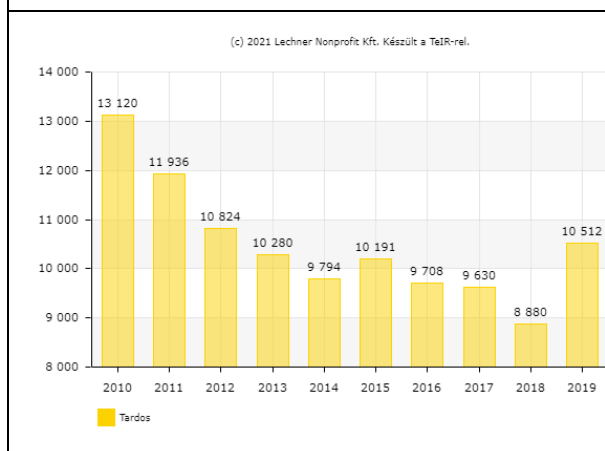
A Vörösmárvány Művelődési Ház és Könyvtár (Rákóczi Ferenc Utca 14.) 2011-ben avatták fel, miután pályázati pénzből sikerült átalakítani az óvoda kihasználatlan épületrészét. Az Integrált közösségi és Szolgáltató Tér több helyi civil szervezetet is befogadott, számítógép és korlátlan internet használatot biztosít a lakosoknak.

1.8.1.2. Egészségügyi ellátórendszer

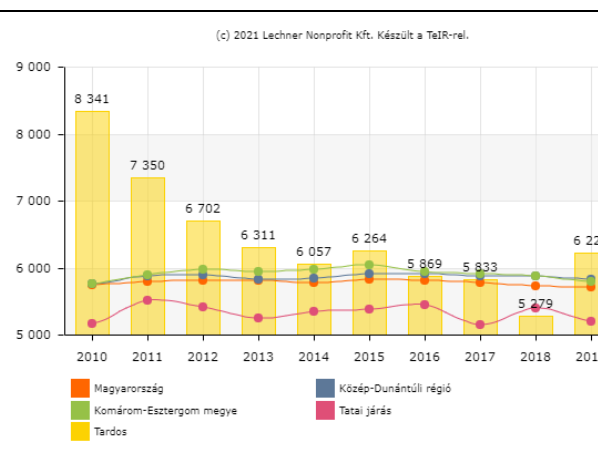
A személyes gondoskodást nyújtó ellátások, mai fogalomhasználattal alapszolgáltatások megszervezésével az állam és a települési önkormányzat segítséget nyújt a szociálisan rászorulóknak részére saját otthonukban és lakóköznyezetükben önálló életvitelük fenntartásában, valamint egészségi állapotukból, mentális állapotukból vagy más okból származó problémáik megoldásában. A nappali ellátásban részesülhetnek a hajléktalan személyek (népkonyha, nappali melegedő) a nagykorú fekvőbeteg-gyógyintézeti ellátást nem igénylő pszichiátriai betegek, szenvedélybetegek, az önmaguk ellátására képtelen személyek (idősek, megromlott egészségi állapotú nagykorúak), továbbá a három év feletti fogyatékosok, autisták.

Az ápolást, gondozást nyújtó intézményekben az önmaguk ellátására nem, vagy csak folyamatos segítséggel képes személyek ellátása történik.

Háziorvosok betegforgalma (fő)

Háziorvosok betegforgalma ezer lakosra (fő)

Tardos lakosságának az egészségügyi alapellátását széles körben helyben biztosítják.

- *A felnőtt és gyerek járó beteg* ellátást helyben biztosítják a háziorvosok. Az orvosi ellátás a 2018-ban megújult Orvosi rendelőben folyik a Rákóczi F. út 12. szám alatt. A háziorvos rendelése napi szintű. Orvosi ügyelet Tatán (Fürdő u. 19.) történik. A gyermekorvosi ellátást a háziorvosi ellátás mellett kéthetente egy tatai gyermekorvos látja el.
- *Fogorvosi ellátás* Baj település Önkormányzatával közösen történik, heti két alkalommal előzetes bejelentkezést követően Bajon biztosított.
- *Védőnői szolgálat* is működik helyben az egészségügyi szolgáltatások helyszínén, terhesgondozás és csecsemő tanácsadás is elérhető.
- *Családsegítő és gyermekvédelmi szolgáltatás* térségi társulásban a Tatai Kistérségi Többcélú Társulás keretein belül teszi elérhetővé a lakosok számára. Feladata a családok segítése, a gyermekjóléti szolgáltatás, a beilleszkedési- és a kapcsolatprogram biztosítása.
- *A községben a család és nővédelmi gondozás, az ifjúság-egészségügyi ellátás biztosított.*
- *Bölcsődei ellátás* Tardoson nem működik.
- *Gyógyszertári ellátást* a Tilia Fiókpatika (Tardos, Rákóczi Ferenc u. 12.) biztosítja.
- *Fekvőbeteg ellátás* nincsen Tardoson. A helyi lakosok részére a Tatán található Szent Borbála Kórház, Árpád-házi Szent Erzsébet Szakkórház és Rendelőintézet biztosít ellátást (Tata, Hősök tere 2.), mely több mint 150 éves múlttal rendelkező egészségügyi intézmény. A tatabányai Szent Borbála Kórház telephelyeként működik két osztállyal, mozgásszervi rehabilitációs és kardiológiai rehabilitációs osztállyal.
- *A mentőállomás* Tatán található, vonzáskörzetünkbe 40 000 ember tartozik.
- *Közétkeztetés:* óvodásoknak a tatai Bartók utca óvoda, az iskolai és szociális étkeztetést a tatai Kertvárosi óvoda biztosítja.

1.8.1.3. Sport és rekreáció

Tardoson a Spartacus Sportegyesület működik. A Spartacus Sporttelepen (Béke u. 36.) biztosítja Tardos Futball Club nevelésének helyszínét. A labdarúgás igen népszerű a községben, a sportpályát az edzések időtartama kivételével a sport kedvelői használhatják. A csapat a megyei ligában játszik.

Az asztalitenisz is közkedvelt sport Tardoson, a Hegylakók SE csapata gyakran részt vesz bajnokságokon, a felnőttek NM 3-ban játszanak. Az iskolai sportcsarnok is helyet biztosít a közösségi edzések, rendezvények

megtartására. A Művelődési Házban gyógytorna, női torna órákat szerveznek. A Viktória Sport Egyesület lovardája a Csalogány utca 40. szám alatt fogadja a lovaglás kedvelőit. Tardoson felnőtt és gyermek néptáncgyűttes szerveződött, rendszeres résztvevői a különféle fesztiváloknak. Sok helyi lakos vesz részt a Gerecse 20 és 50 km-es gyalogtúrán is.

A *rekreációs sportok* nagymértékben hozzájárulnak a társadalom munkaképességének megőrzéséhez, illetve újratermeléséhez, így fontos annak támogatása. Tardos földrajzi adottságai jó lehetőséget biztosítanak a különböző szabadidős sportok űzésére (természetjárás, túrázás, gyaloglás), amely idegenforgalmi szempontból is jelentőséggel bír.

Helyi civil szervezetek:

- Derűs Alkony Nyugdíjasklub
- Gerecse Népdalkör
- Tardosi Vörösmárvány Táncegyüttes
- Amatőr Színjátszó csoport
- Önkéntes Tűzoltó Egyesület
- Faluvédő Egyesület
- Tardosi Futball Club (labdarúgás)
- Hegylakók SE Asztalitenisz csapat
- Hegylakók SE amatőr futók
- Tardosi Bérkilövő Vadásztársaság
- Tardosi Vörös márvány Alapítvány

A kommunikációs eszközök, melyek rendelkezésre állnak a különböző hírek közvetítésére, megjelenítésére:

- <https://tardos.hu/> honlap,
- Tardos Facebook oldala
- Gorba Rádió
- Hirdetőtábla

1.8.2. Esélyegyenlőség biztosítása

Tardos Község Önkormányzata a Helyi Esélyegyenlőségi Programja (HEP), 2018 decemberében készült el.

Az egyenlő bánásmódról szóló törvény vezette be az esélyegyenlőségi terv fogalmát, melyben megkülönböztette 5 hátrányos helyzetű csoportot, akikre különös tekintettel kell elkészíteni az esélyegyenlőségi tervet. Ilyenek: a nők, a 40 évnél idősebb munkavállalók, a romák, a fogyatékos, megváltozott munkaképességű személyek, a két vagy több, tíz éven aluli gyermeket nevelő, vagy tíz éven aluli gyermeket egyedül nevelő munkavállalók.

Tardoson a több-nemzetiségű adottságból fakadóan fontos az esélyegyenlőség biztosítása.

Az esélyegyenlőség egyik megnyilvánulása, a közterületek és a közintézmények komplex akadálymentesítése. Ez érinti a mozgásukban tartósan, vagy átmenetileg korlátozottakat. A község számos területen hiányos még a komplex akadálymentesítés.

Esélyegyenlőséget kell biztosítani a hivatali ügyintézésben, hogy a legkülönbözőbb csoportok is átlátható és egyszerűsített ügyintézéssel tudják a hivatali szolgáltatásokat igénybe venni.

Fel kell készülni a demográfiai trendek jelzéseire, a következő évtizedekben a község társadalmában is jelentősen fog nőni az idősök aránya. Jelenleg nem felel meg az európai fejlett államokban tapasztaltaknak az idősök társadalmi integrációja, a gondozásra szoruló idős emberek életminősége. Hangsúlyozni, s szorgalmazni kell, hogy a munkaerőpiac felkészüljön a népesség öregedésének gazdasági és társadalmi következményeire.

Tardos Önkormányzata speciális szolgáltatásokon keresztül segíti a hátrányos helyzetű, a segítségre rászoruló lakosokat. Ezt kiegészíti a civil szervezetek ilyen célú tevékenysége.

1.9. A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1. A település gazdasági súlya, szerepköre

Tardos a hatodik legnépesebb (közel 1700 lakosú) és ugyancsak a hatodik legnagyobb népsűrűségű (69 fő/km²) települése a járásnak. Tata városától közúton 12km-re fekszik, Tatbányától 22km-re.

A község legnagyobb és legstabilabb munkahely-biztosítói az önkormányzati intézmények. Ugyanakkor nem tartozik a társadalmi, gazdasági és infrastrukturális szempontból kedvezményezett települések közé és a jelentős munkanélküliséggel sújtott települések közé sem (105/2015. (IV. 23.) Korm. rendelet).

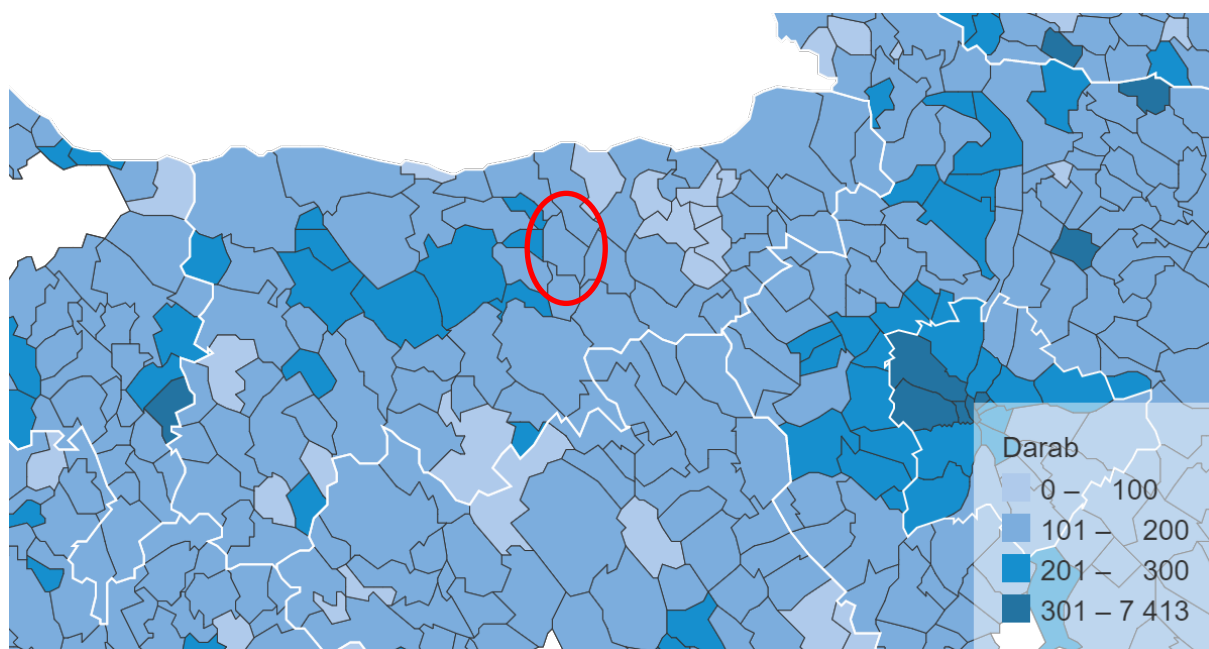
Tardos gazdasági súlya a helyi munkaadó szervezetek, helyi vállalkozások súlyával összefüggésben állapítható meg. A település inkább munkaerő kibocsátó, mintsem munkaerő felszívó.

A településen megtelepedett vállalkozások elemzésekor és egyes folyamatok értelmezésekor elsődlegesen az abszolút és relatív földrajzi helyzetéből kell kiindulni.

Tardoson a regisztrált egyéni és társas vállalkozások száma 2019-ben 231 db volt a Központi Statisztikai Hivatal adatbázisában. Ez némi növekedést jelent 2014-hez képest, amikor 222 db regisztrált vállalkozás volt. (A különbség részben adatfeldolgozásból is adódhat.)

A település gazdasági szerkezetében megfigyelhetők bizonyos térségi sajátosságok, melyek a vállalkozások formáira, foglalkoztatási szerkezetére, jövedelmi viszonyaira alapvető hatással vannak. A terület (Tatai járás) gazdasági teljesítményére jellemző, hogy a járás települései között nagy különbségek tapasztalhatók a vállalkozások összetételét tekintve, amit jól szemléltet a 23.169 lélekszámú Tata és a közel 1700 fős Tardos példája. A működő regisztrált vállalkozások száma önmagában megmutatja egy település gazdasági erejét, főleg a tőkeerős vállalkozások (például kft-k) száma. A munkahelyek (foglalkoztató vállalkozások) magasabb számának következménye, hogy jobb a munkaerő helyben tartásának vagy bevonzásának esélye.

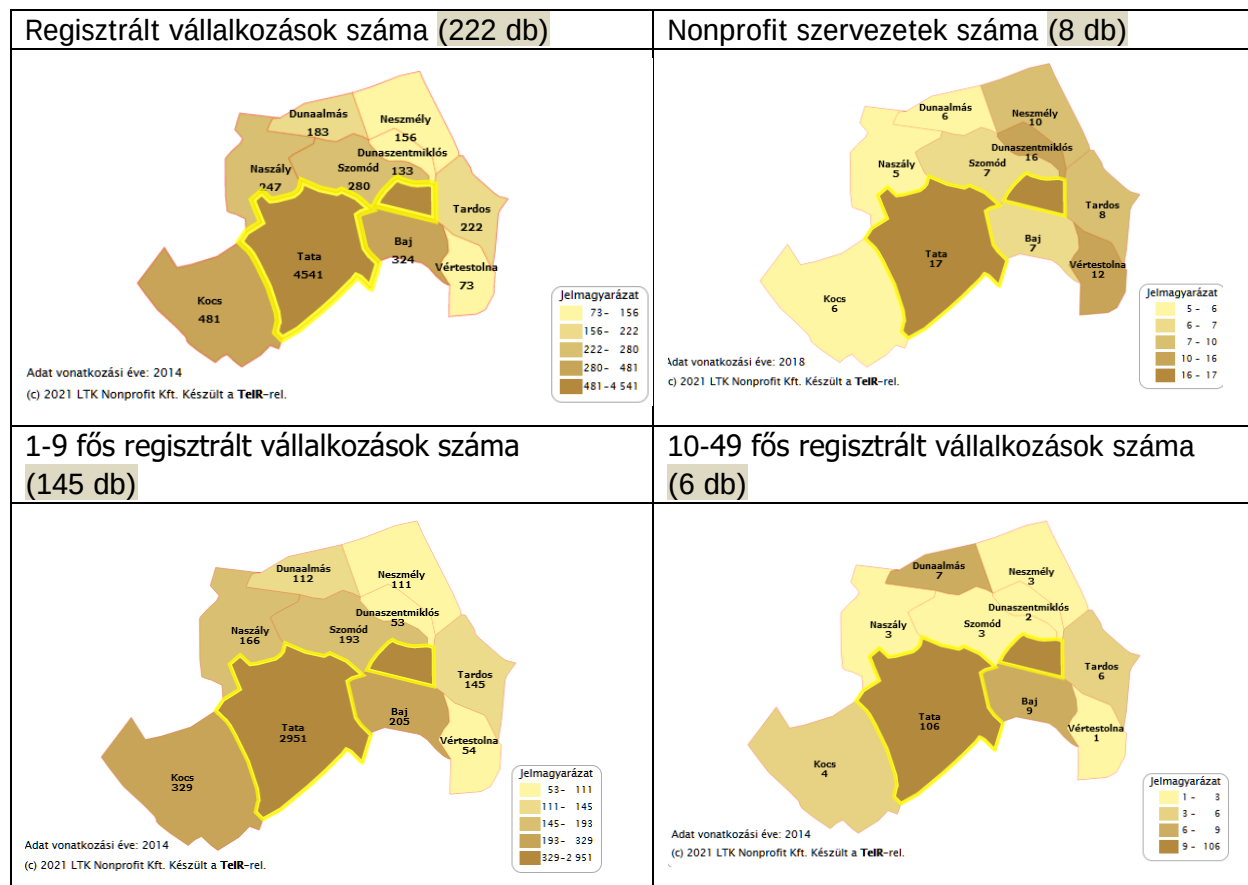
Meglepő, hogy a járásban működő vállalkozások 1000 lakosra vetített nagysága jónak mondható Komárom-Esztergom megye többi kistérségi adatához képest. Tatán, Neszmélyen, Dunalmáson, Bajon, Tardoson, Szomódon jellemző, hogy a lakosokhoz képest magas a vállalkozások aránya, tehát „működik” a gazdasági élet.

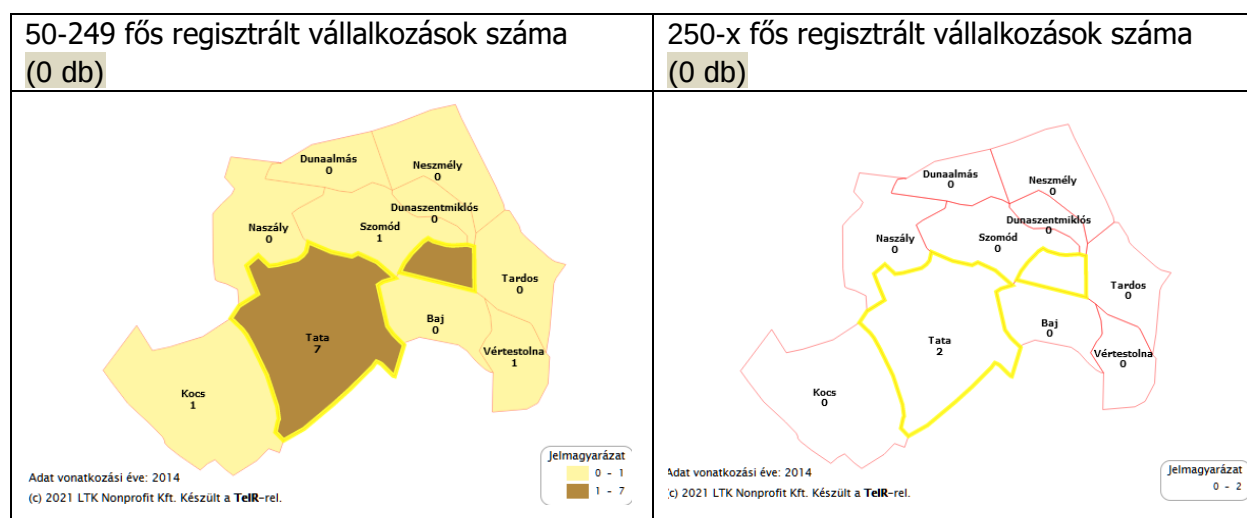
Forrás: ksh.hu

Az ezer lakosra jutó regisztrált vállalkozások száma 2019-ben 137 db volt Tardoson.

A vizsgált adatok többségéhez csak 2014-ből való adatokkal lehet a járás településeivel való összehasonlítást bemutatni, ezért azok tájékoztató jellegűek Tardos pozicionálásával kapcsolatban.

TOPOLAND Bt. – Bosnyakovics Gabriella E.V. – MOBIL CITY Bt. – KÉSZ Kft. – *PRO-TERRA Kft.*

2020-ra jelentősen nőtt – 231 db – a regisztrált vállalkozások száma az alábbiak szerint:

Regisztrált vállalkozások száma 2019. decemberében	
Regisztrált korlátolt felelősségű társaságok [db]	44
Regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	231
Regisztrált jogi személyiségű vállalkozások (GFO14) [db]	66
Regisztrált jogi személyiség nélküli társas vállalkozások (GFO14) [db]	0
Regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	66
Megszűnt vállalkozások (GFO14) [db]	11
Regisztrált szövetkezetek (GFO14) [db]	0
Regisztrált betéti társaságok [db]	22
Regisztrált önálló vállalkozók [db]	165
Regisztrált nonprofit gazdasági társaságok (GFO14) [db]	0
Regisztrált részvénytársaságok [db]	0
Regisztrált közkereseti társaságok [db]	0
Regisztrált agrárgazdasági szövetkezetek [db]	0
Regisztrált főfoglalkozású önálló vállalkozók [db]	65
Regisztrált mellékfoglalkozású önálló vállalkozók [db]	81
Regisztrált nyugdíjas önálló vállalkozók [db]	19
Regisztrált egyéni vállalkozók [db]	88
Regisztrált főfoglalkozású egyéni vállalkozók [db]	47
Regisztrált mellékfoglalkozású egyéni vállalkozók [db]	38
Regisztrált nyugdíjas egyéni vállalkozók [db]	3
Regisztrált őstermelők [db]	28
Regisztrált költségvetési szerv és költségvetési rend szerint gazdálkodó szervek [db]	4
Regisztrált nonprofit és egyéb nem nyereségérdekelt szervezetek (GFO11), [db]	13
Regisztrált gazdasági szervezetek (GFO14) [db]	248
Nonprofit szervezetek összesen [db]	8
Civil szervezetek [db]	8

Forrás: KSH

A 2014. évi összehasonlító adatokat követően kedvezően alakult a tőkeerősebb, magasabb foglalkoztatottak számával bíró vállalkozások száma 2019. év végére.

Regisztrált vállalkozások foglalkoztatottak száma szerint 2019. decemberében	
0 és ismeretlen fős regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	27

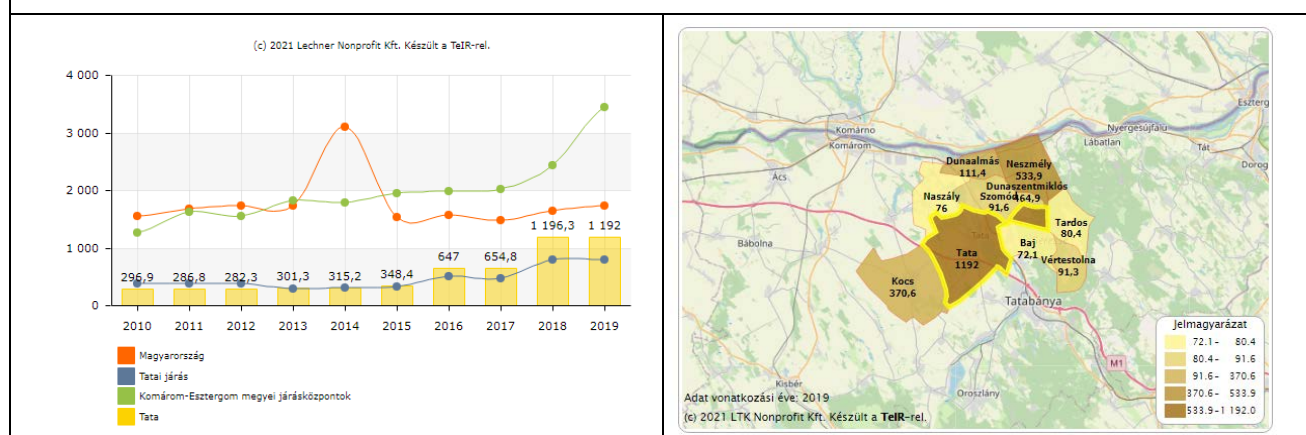
TOPOLAND Bt. – Bosnyakovics Gabriella E.V. – MOBIL CITY Bt. – KÉSZ Kft. – ***PRO-TERRA Kft.***

1-9 fős regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	197
10-19 fős regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	4
20-49 fős regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	3
50-249 fős regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	0
250-499 fős regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	0
500 és több fős regisztrált vállalkozások (GFO14) [db]	0
0 és ismeretlen fős regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	13
1-9 fős regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	47
10-19 fős regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	3
20-49 fős regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	3
50-249 fős regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	0
250-499 fős regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	0
500 és több fős regisztrált társas vállalkozások (GFO14) [db]	0

Forrás: KSH

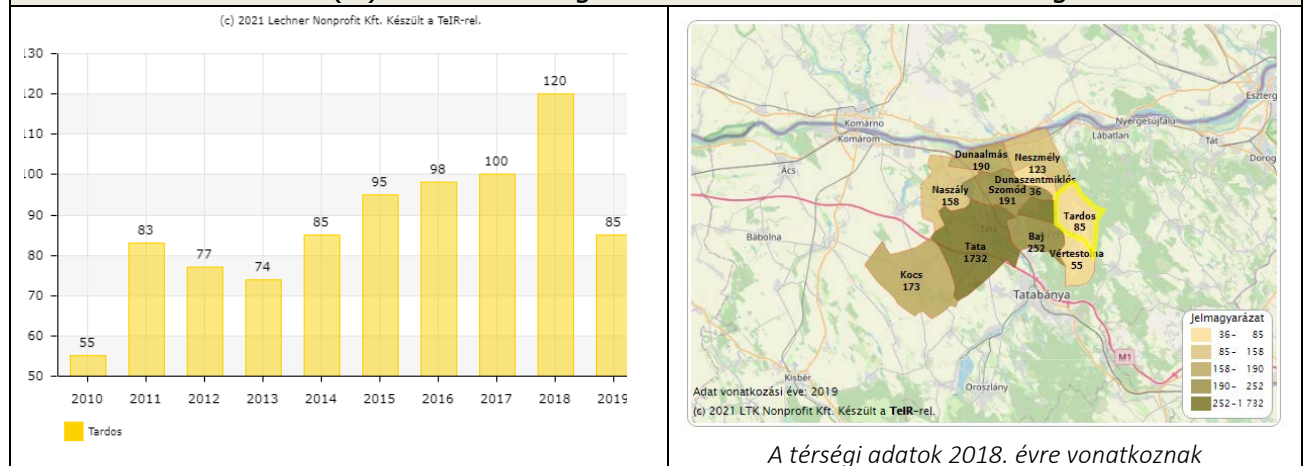
Az egy főre jutó jegyzett tőkeállomány alapján arra kapunk választ mekkora a különbség van a települések között abban, hogy mennyi terméket és szolgáltatást tudnak fogyasztani. Ez a mutató így a település gazdasági erejére is utal. Tardoson ez 80,4. A járásban a 3. legrosszabb mutató.

Egy lakosra jutó jegyzett tőke (1000 Ft)

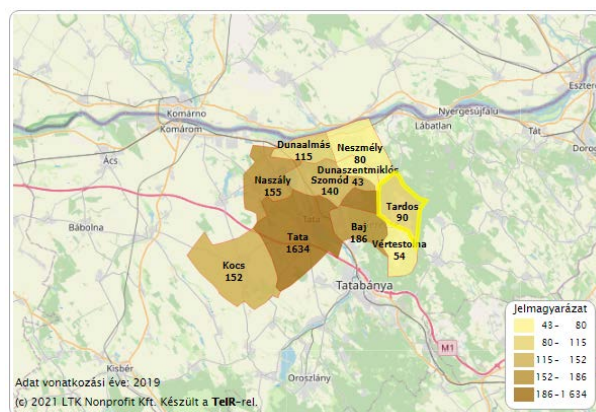
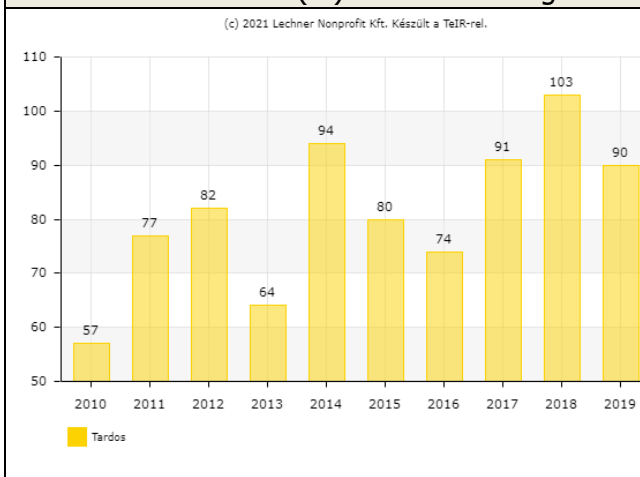

A településről való **elvándorlások és odavándorlások** a település megtartó erejéről adnak tájékoztatást a demográfiai adatokon túl. Az ingadozás ellenére 2015 óta enyhe pozitív a mérleg.

Odavándorlások száma (fő) Állandó és ideiglenes belföldi odavándorlások összege.

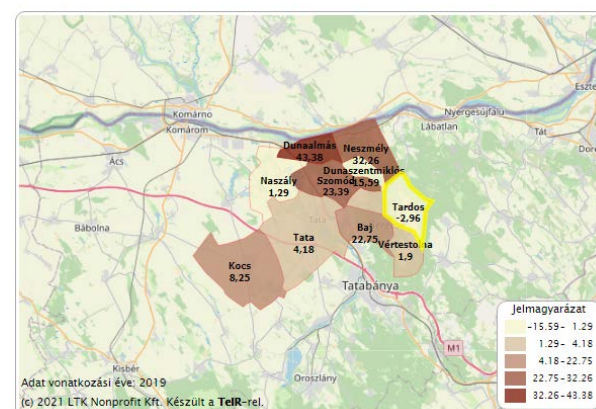
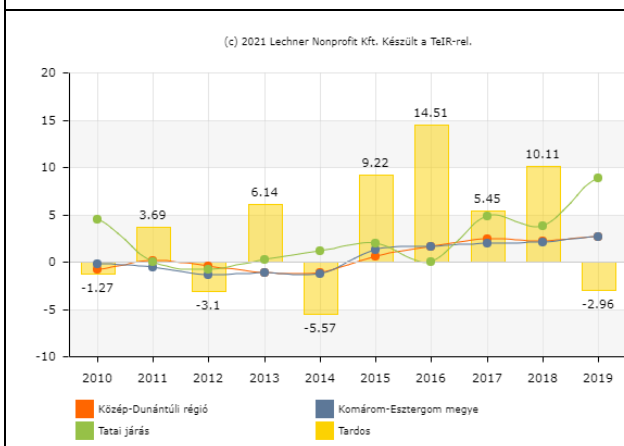

Elvándorlások száma (fő) Állandó és ideiglenes belföldi elvándorlások összege.

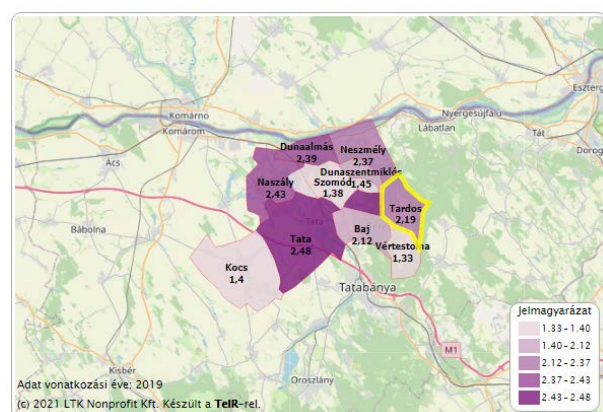
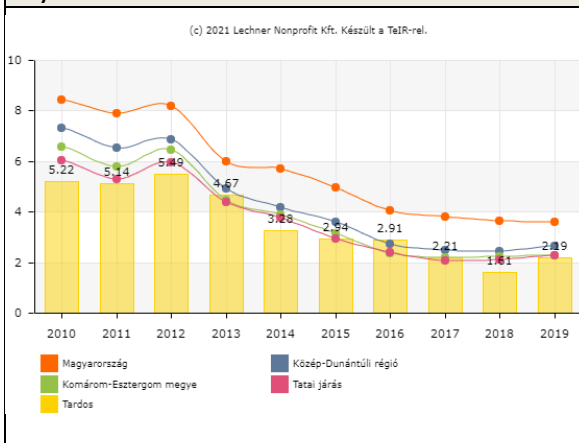
A térségi adatok 2018. évre vonatkoznak

Vándorlási egyenleg (ezrelék) Vándorlási különbözet az adott közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők és az onnan másik közigazgatási egységbe állandó vagy ideiglenes jelleggel bejelentkezők számának különbözete ezer lakosra vetítve.

Tardoson 2018-ban az odavándorlás 120 fő, míg az elvándorlás 103 fő, 2019-ben az odavándorlás 85 főre, az elvándorlás 90 főre változott. Átfordult az egyenleg negatív irányba -2,96-ra. A vándorlási egyenleg ábrája arra is enged következtetni, hogy az agglomerálódó járásközpont, azaz Tata 2017 óta növekvő gazdasági erővel bír, míg a megyei és a régiós érték szinte parallel halad, kisebb mértékű erősödő gazdasági erőt mutatva.

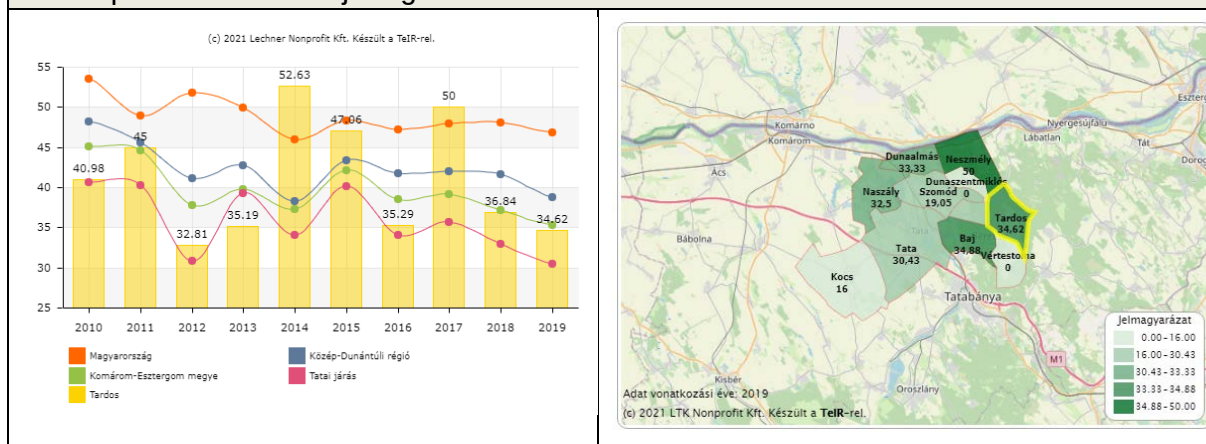
Nyilvántartott álláskereső a munkaképes korú népesség százalékában 2019-ben **2,19** Nyilvántartott álláskereső száma száz 15-64 éves állandó lakosra

Szerencsére Tardos mind a *nyilvántartott álláskeresőők a munkaképes korú népesség százalékában*, mind a *tartós munkanélküliek arányában* a járási, a megyei és az országos átlag alatt marad. Sajnos azonban, a pályakezdő munkanélküliek arányában jelentősen felülmúlja a járási, a megyei és országos átlagot is. Ez utóbbi egyben mutatja az elvándorlási okok egyikét is.

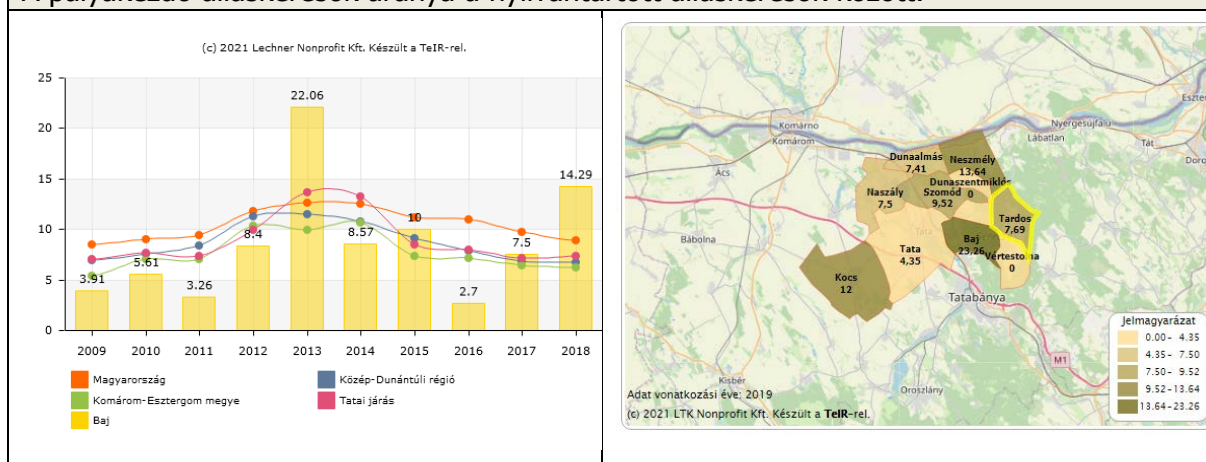
Tartós munkanélküliek aránya Tardoson 2019-ben 34.62%

180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek az összes munkanélküli százalékában

Pályakezdő munkanélküliek aránya Tardoson 5,26 %

A pályakezdő álláskeresőők aránya a nyilvántartott álláskeresőők között.

A munkanélküliségi mutatók valamennyi területen romlottak a válság előttihez képest, de viszonylag alacsony az álláskeresőők száma. A nyilvántartott álláskeresőők terén a község még Tatánál is jobb.

Az álláskeresőőkön belüli a női munkanélküliek aránya korábban is, és jelenleg is kedvezőtlenül magas. Az időbeli változások azonban a község gazdasági eredményeit tükrözik.

A válság előtti időszakhoz képest jelentősen csökkent a szellemi foglalkozású munkanélküliek aránya, ami a gazdaság kvalifikált munkaerő iránti igényének növekedését jelzi. Ugyanezt mutatja az is, hogy nagymértékben nőtt a munkanélküliségen belül az alacsonyan képzettek aránya, ami felhívja a figyelmet arra, hogy a korszerű gazdasághoz emelni szükséges a népesség iskolázottsági szintjét, és a képzetlenek foglalkoztatása egyre nagyobb gondot fog jelenteni.

Nyilvántartott álláskeresőők 2019-ben

Nyilvántartott álláskereső [fő]

26

Nyilvántartott pályakezdő állás keresők [fő]	2
180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott állás kereső [fő]	9
Egy éven túl nyilvántartott állás keresők összesen [fő]	3
Szociális támogatásban részesülő nyilvántartott állás kereső [fő]	1
Közfoglalkoztatottak [fő]	8

Forrás: KSH-ITM

Nyilvántartott állás keresők nemenkénti bontásban	
Férfiak	6
Nők	20

Forrás: KSH-ITM

Nyilvántartott állás keresők 2019-ben korosztály szerinti bontásban	
0-18 éves [fő]	0
19-20 éves [fő]	1
21-25 éves [fő]	3
26-30 éves [fő]	2
31-35 éves [fő]	5
36-40 éves [fő]	2
41-45 éves [fő]	0
46-50 éves [fő]	2
51-55 éves [fő]	4
56-60 éves [fő]	3
61 év feletti [fő]	4

Forrás: teir.hu

1.9.2. A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

A vállalkozások ágazati megoszlásának időbeli változását vizsgálva megállapítható, hogy a korábban jellemzően ipari profil a szolgáltatások irányában eltolódott. A működő vállalkozásokból a feldolgozóipar és az építőipar aránya jelentősen elmarad a szolgáltatások együttes részesedésétől. A mező-erdő- és vadgazdálkodásban vállalkozások aránya is elmarad szolgáltatásokhoz köthető vállalkozások számától. Bár az arány egyértelműen igazolja a terciér szektor dominanciát, a foglalkoztatási számokban ez az arány kiegyenlítődik.

IPAR

Tata környezetében (kistérség/járás) területén az ipar kialakulása a XIX századra nyúlik vissza. A folyamatos fejlődés, majd visszafejlődés kb. 1990-ig tartott. Rövid fellendülés után újra visszafejlődés következett be az elmúlt években.

Tatán a vízimalmok bázisán működő malomipar mellett főként a könnyűipar – bőrgyár, szőnyeggyár, cipőgyár; az építőanyag ipar – 2 téglagyár, cserépgyár; különféle ipari és szolgáltatóüzemek (gyakran szövetkezeti formában) működtek. A többi településen főként a mezőgazdasági és az ipari - kereskedelmi-szolgáltató szövetkezetek adtak munkát a lakosságnak.

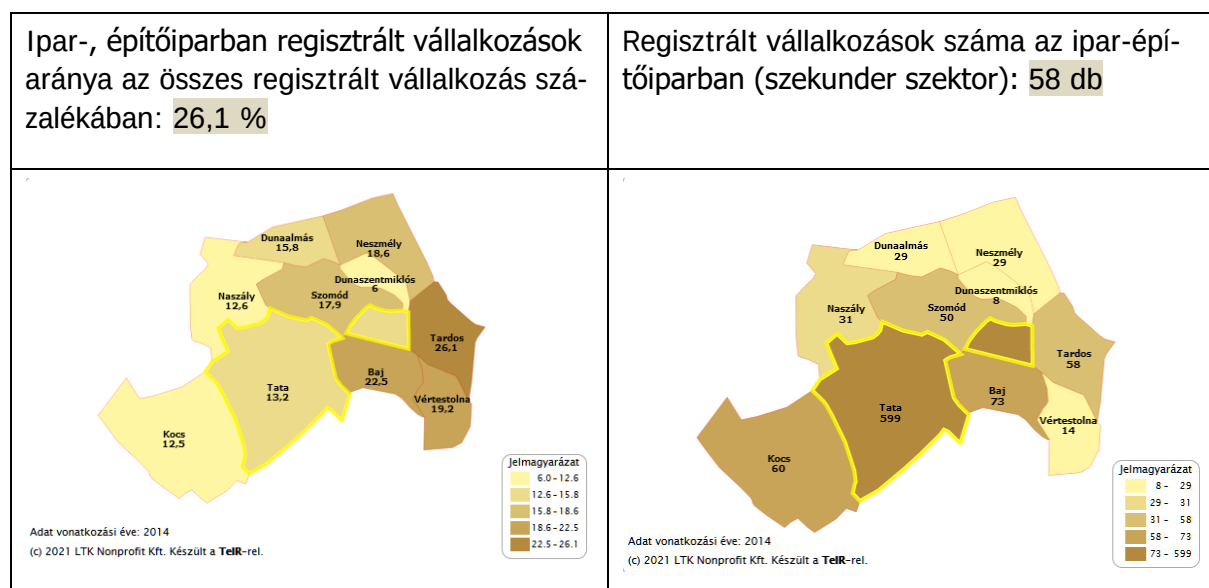
Folyamatosan meghatározó volt, és meghatározó ma is az ingázás, hiszen a Duna menti és a tatabányai-oroszlányi nehézipari üzemek, szénbányák hosszú távú, jól fizető munkahelyet jelentettek. Az 1990-es évek elejétől mintegy. 15 év alatt a fél megyét lefedő területen több tízezer munkahely szűnt meg a vállalatok leállásával. Szerencsésebb esetben néhány kisebb részegység tovább működött.

Tatán is bezárt a bőrgyár, a két téglagyár, a szőnyeggyár, a cipőgyár. A környező településeken is több kisebb ipari és szolgáltató vállalat, szövetkezet is megszűnt vagy lecsökkent a tevékenysége. Többek közt Tardoson a húsfeldolgozó, a Tardosi Ipari Szövetkezet, jelentősen csökkent a Tardosi vörös mészkő bányászat és a Dunaalmási kőfeldolgozó munkahelyeinek száma. A korábbi formában működő kereskedelem, vendéglátás is megszűnt, egy része átalakult a privatizáció során.

Az 1990-es évek közepétől, végétől barna és zöldmezős beruházásokkal ipari parkok épültek ki Tatabányán, Komáromban és Oroszlányban is. Jelentős multinacionális cégek települtek be, jellemzően az elektronikai, informatikai, járműipari, környezetvédelmi ipar területéről. A Tatai Kistérség kimaradt az új ipartelepítési hullámból, az okok között külső és belső tényezők egyaránt megtalálhatók, de a befektetők intenzívebb felkutatása, jobb kiszolgálása több eredményt hozhatott volna.

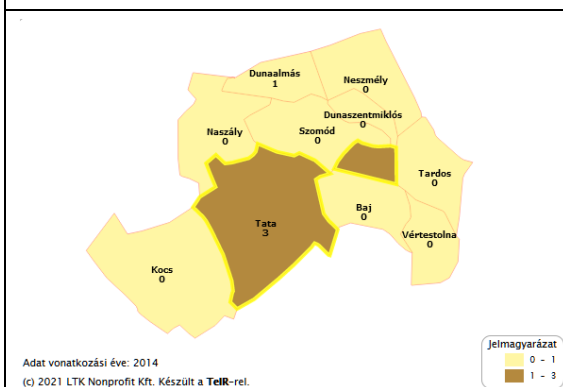
Tatán a korábbi iparágak közül az ipari hűtőgyártás, alkatrészgyártás területén volt jelentős fejlődés. A cserépgyárat is újra működtette jelentős fejlesztésekkel a Tondach az elmúlt évig. Az elmúlt kettő-öt évben azonban újabb visszafejlődés indult meg a nagyobb vállalkozások esetében.

Tardoson a jellegzetes vörös márványt már az Árpád-kortól bányásszák. A kőbányászat ma is fontos munkaadója a település lakóinak. További jelentős cégek a huzaltermékeket gyártó Balyfa Hungary Kft. és a szerszámgyártásban érdekelt Nubius Hungária Kft.. A többi vállalat főként az építőipari ágazatban tölt be szerepet.

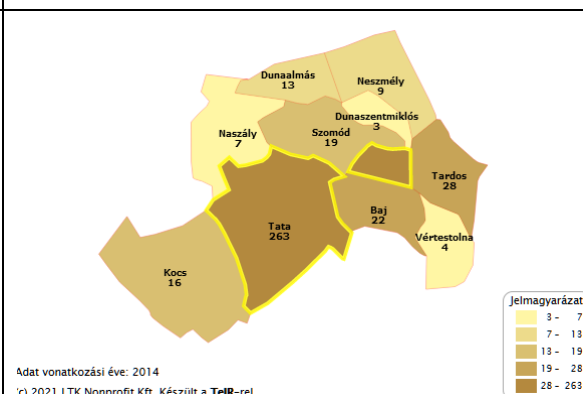

Ipar-, építőiparban regisztrált vállalkozások aránya az összes regisztrált vállalkozás százalékában: 26,1 %, ami azt bizonyítja, hogy a településen nem az ipari tevékenység a meghatározó. Ugyanakkor az iparban foglalkoztatottak száma magasabb, mint más ágazatokban. Tardoson a mikro- és kis vállalkozások vannak többségében. A 9-49 főt foglalkoztató vállalkozások száma ugyan 10 körül mozog, de többségében az 1-9 főt foglalkoztató gazdasági szervezetek vannak jelen az iparban is.

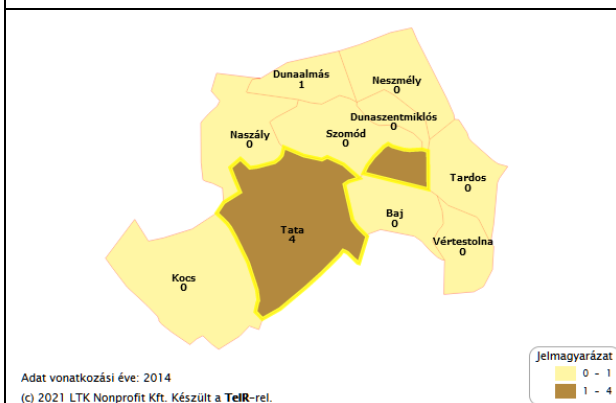
Regisztrált vállalkozások száma a bányászat, kőfejtés nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: B gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **(0 db)**

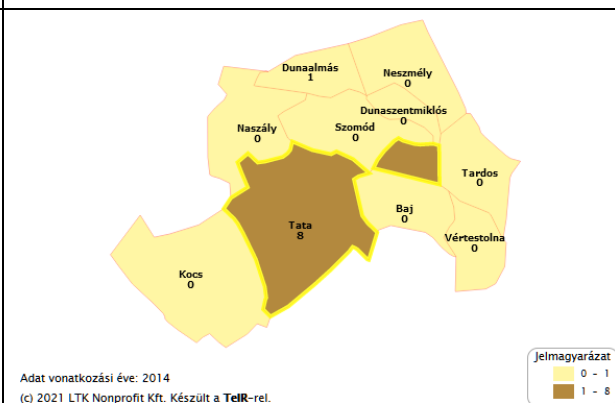
Regisztrált vállalkozások száma a feldolgozóipar nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: C gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **(28 db)**

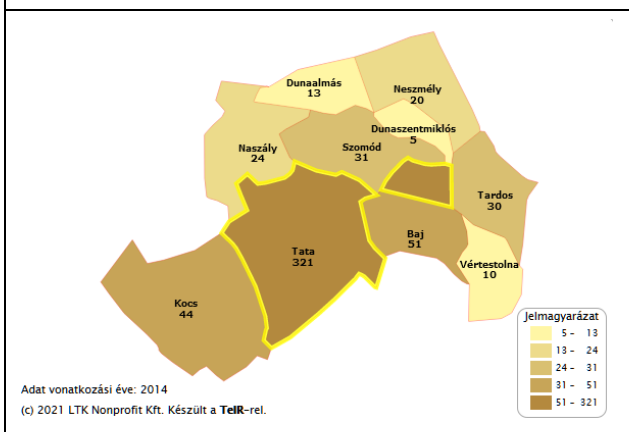
Regisztrált vállalkozások száma a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: D gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **(0 db)**

Regisztrált vállalkozások száma a vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegelőzés nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: E gazdasági ág szerint) **(0 db)**

Regisztrált vállalkozások száma az építőipar nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: F gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **(30 db)**

A területi összehasonlítás segítése érdekében szerepelnek a 2014-es adatok térképi megjelenítéssel, de a 2019. évvégi tardosi adatok táblázatos formában tekinthetők meg.

TOPOLAND Bt. – Bosnyakovics Gabriella E.V. – MOBIL CITY Bt. – KÉSZ Kft. – ***PRO-TERRA Kft.***

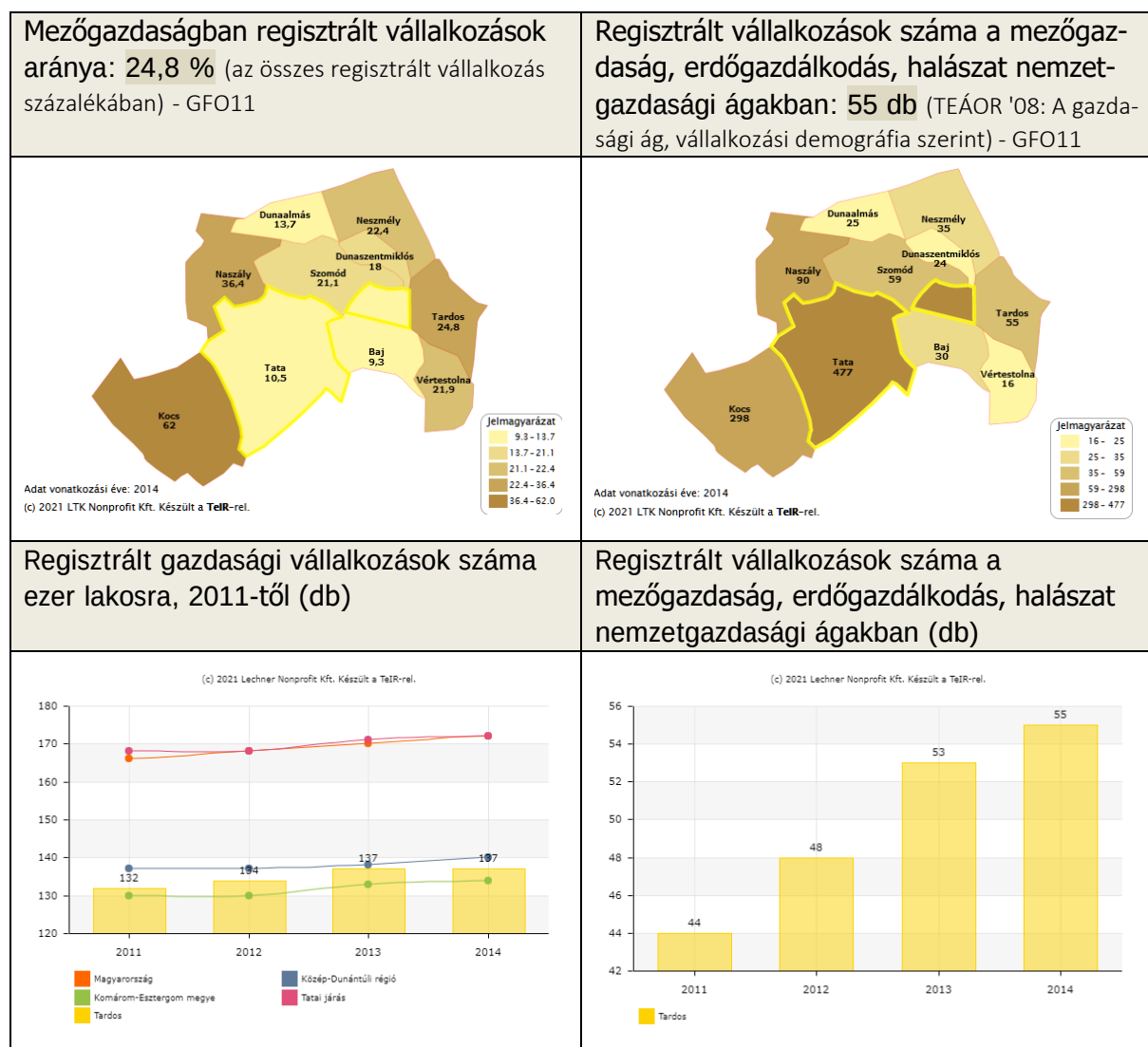
Az ipari termelés értéke 2019-ben 2014-hez képest nőtt a megyében és a járásban is, de a növekedés üteme elmarad mind a régiós, mind a régiót alkotó többi megye adataitól. Az ipari foglalkoztatottak munkában tartásában kedvező, de a nagyobb, legalább 50 főt foglalkoztató vállalatok nincsenek jelen.

MEZŐGAZDASÁG

A település gazdaságában évszázadokon keresztül a mezőgazdaság, ill. az ahhoz kötődő kereskedelem és termékfeldolgozás, élelmiszer „ipar” volt meghatározó.

A rendszerváltás után megváltozott a gazdasági szerkezet. Nemcsak a privatizáció zajlott le és a megmaradt iparágak működési keretei változtak, hanem jelentősen előretört a kereskedelmi-szolgáltatási ágazat. A Központi Statisztikai Hivatal (KSH) teljes körű mezőgazdasági összeírást hajtott végre „Agrárcenzus, 2020” elnevezéssel. A felvétel célja, hogy nyomon kövesse a mezőgazdaság szerkezetében bekövetkezett változásokat, illetve pontos és hiteles adatokkal szolgáljon a hazai gazdaságirányítás, az EU és a gazdálkodók részére, amelyhez az adatszolgáltatók nagyban hozzájárulnak részvételükkel és a pontos adatszolgáltatással. Az adatszolgáltatás alapján Tardosról 310 adatszolgáltató nyújtotta be adatait.

Mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya: 9,3 % az összes regisztrált vállalkozáshoz képest 2014-ben.

Megállapítható, hogy az elmúlt években a gyepterületek, a szőlő- és gyümölcsös ültetvények területe jelentősen csökkent. Tardoson a legelők aránya csaknem eléri a 40 %-ot.

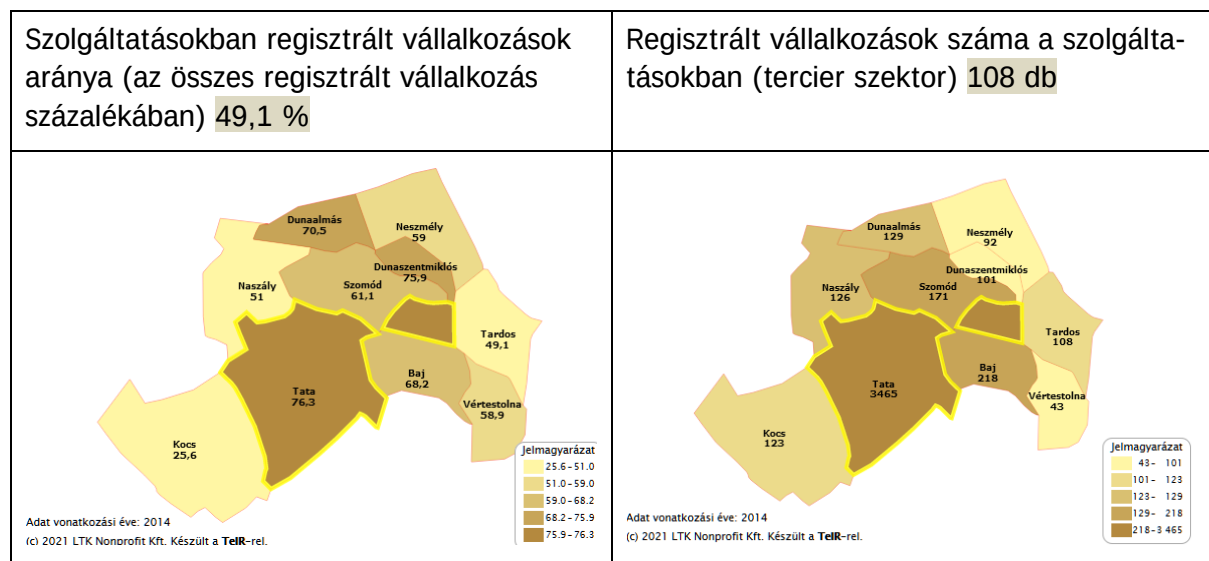
A természetvédelmi területeknek köszönhetően az erdőterületek nem csökkentek. A szántók aránya szerényen csökkenő tendenciát mutat.

A mezőgazdaságban a szőlő- és gyümölcsstermesztés, illetve az állattenyésztés, gabonatermesztés családi gazdálkodás formájában a jellemző. Búza, mezőgazdasági takarmányfélék, őszi árpa, kukorica, siló kukorica, lucerna termesztése folyik. A zöldségfélék közül a paradicsom, paprika a leggyakoribb. Az állattenyésztés, a szarvasmarhatartás, a baromfi és a nyúltenyésztés nem meghatározó.

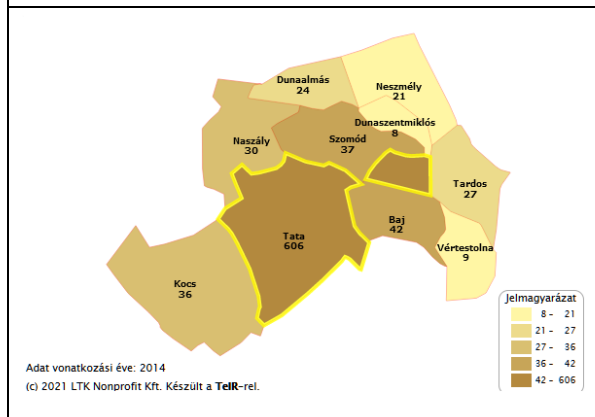
Tardos – művelési ágak	
Erdő [ha]	1383,7
Fásított terület [ha]	9,4
Szántó- terület [ha]	502,3
Gyep (legelő) [ha]	169,1
Gyep (rét) [ha]	44,7
Szőlő [ha]	1,4
Gyümölcsös [ha]	0,2
Kert [ha]	0,7
Művelés alól kivett terület [ha]	220,8
Összesen [ha]	2332

SZOLGÁLTATÁS

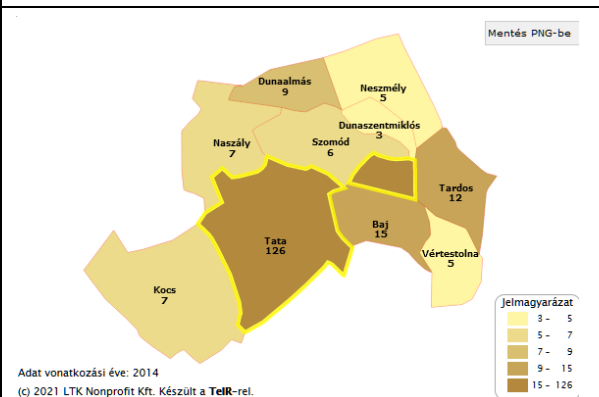
Az ipar erősödése ellenére összességében Tata megmaradt szolgáltató középvárosnak és a szolgáltatás erőssége miatt. Tardosról ez nem mondható el, hiszen második legkisebb arányú a kistérségben 49,1 % a szolgáltatási szektorban lévő vállalkozások aránya. A közepes vállalkozások, a multinacionális vállalatok beszállítói telepedtek le a tatabi ipari parkban, és a környező településekre. A nehéz helyzetből mára a lassú kilábalás kezdetei láthatók, elsősorban a hazai és külföldi közvetlen tőkebefektetések elindulásával. Ezek a beruházások azonban sem volumenükben, sem a foglalkoztatás szempontjából nem oldják meg a hosszútávú fejlődés forrás-gondjait.

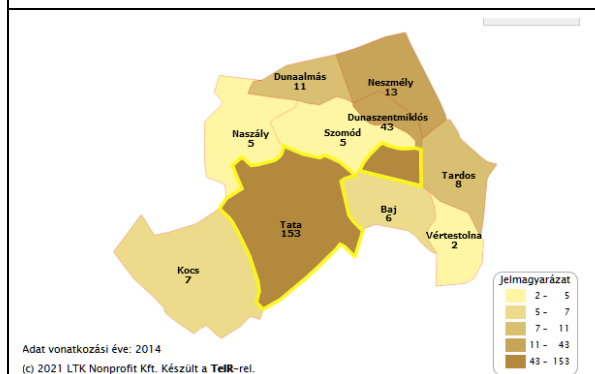
Regisztrált vállalkozások száma a kereskedelem, gépjárműjavítás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: G gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **27 db**

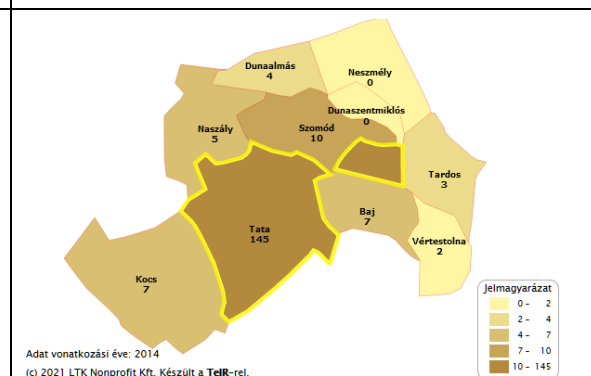
Regisztrált vállalkozások száma a szállítás, raktározás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: H gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **12 db**

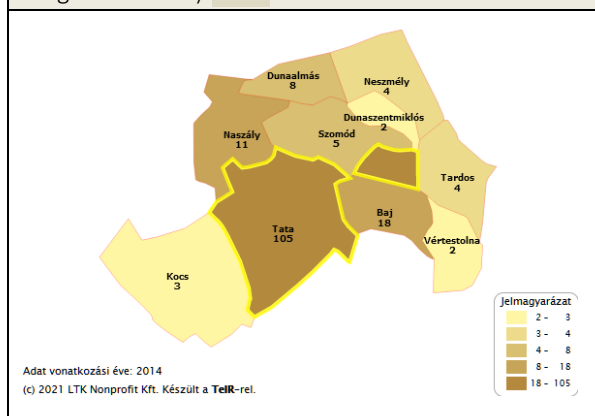
Regisztrált vállalkozások száma a szálláshelyszolgáltatás, vendéglátás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: I gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **8 db**

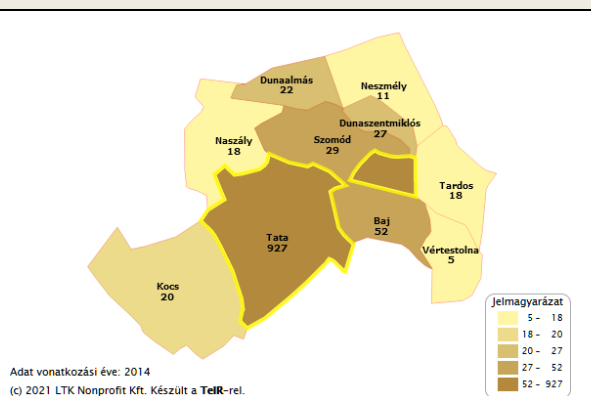
Regisztrált vállalkozások száma az információ, kommunikáció nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: J gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **3 db**

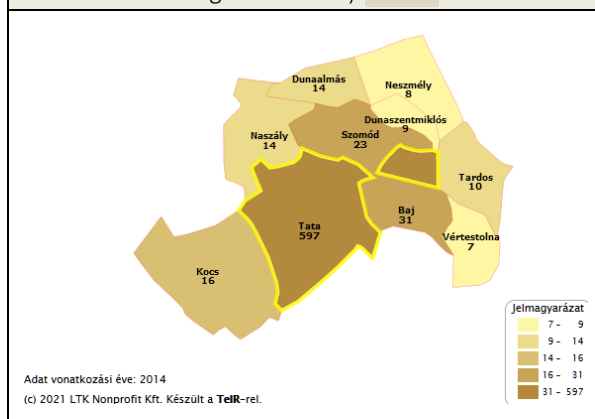
Regisztrált vállalkozások száma a pénzügyi, biztosítási tevékenység nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: K gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **4 db**

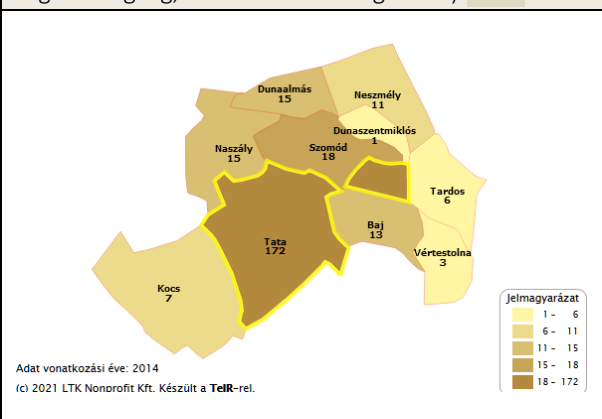
Regisztrált vállalkozások száma az ingatlan-ügyletek nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: L gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **18 db**

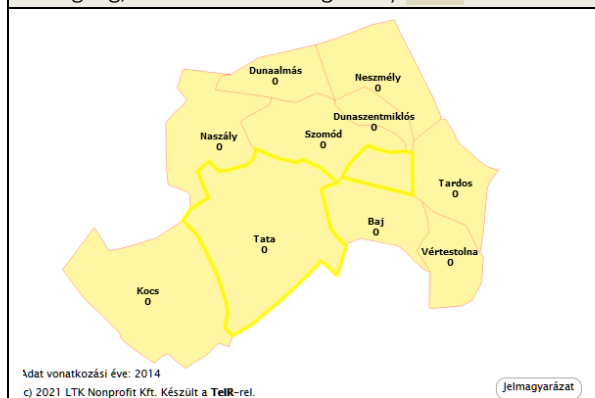
Regisztrált vállalkozások száma a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: M gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **10 db**

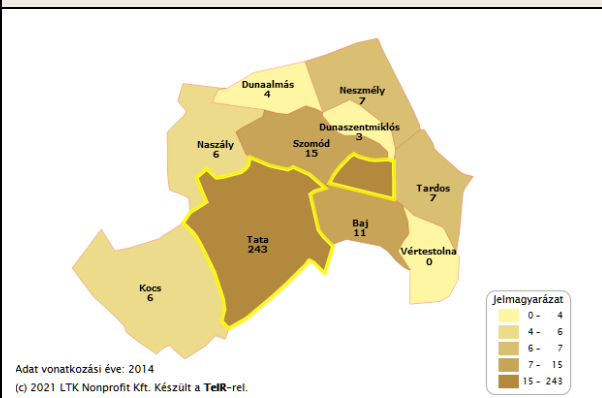
Regisztrált vállalkozások száma az adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: N gazdasági ág, vállalkozási demogr.szer.) **6 db**

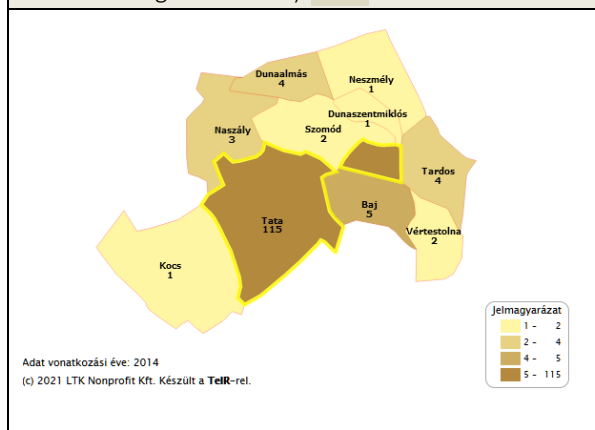
Regisztrált vállalkozások száma a közigazgatás, védelem; kötelező társadalombiztosítás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: O gazdasági ág, vállalkozási demogr.szer.) **0 db**

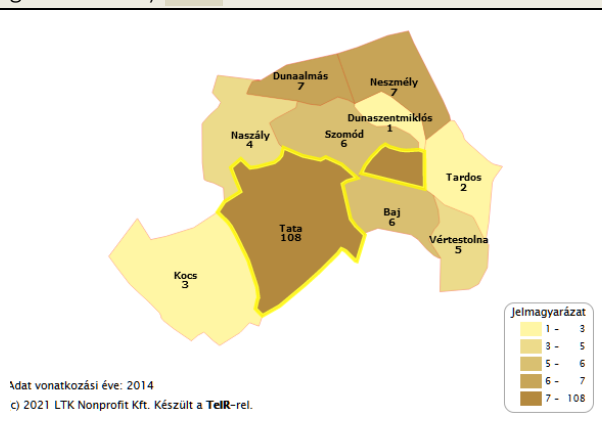
Regisztrált vállalkozások száma az oktatás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: P gazdasági ág, vállalkozási demo. szerint) **7 db**

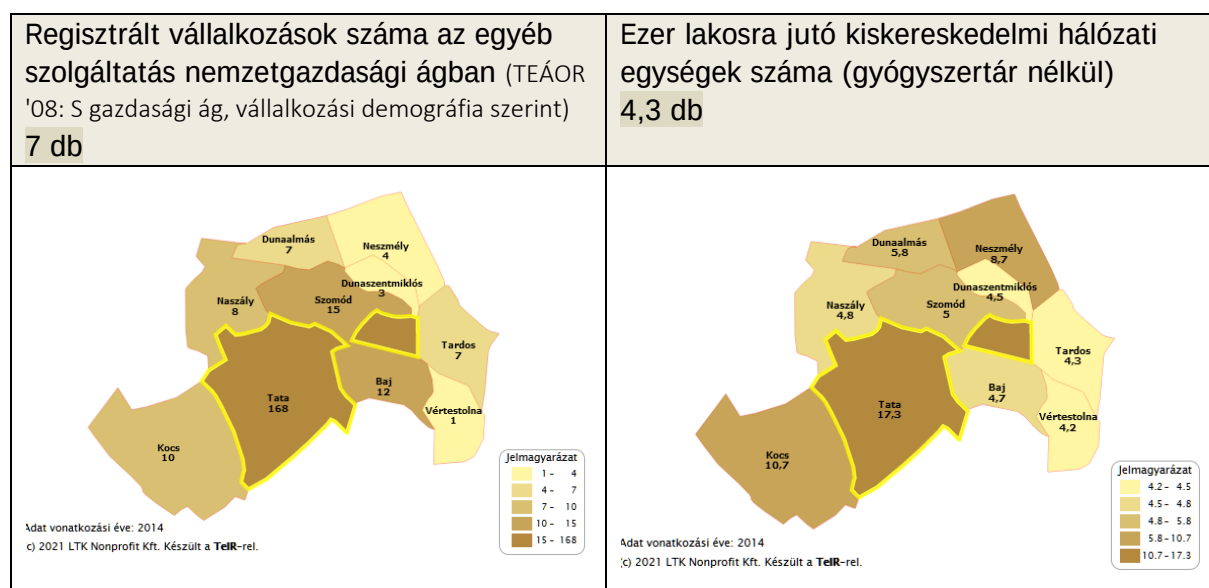

Regisztrált vállalkozások száma a humán-egészségügyi, szociális ellátás nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: Q gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **4 db**

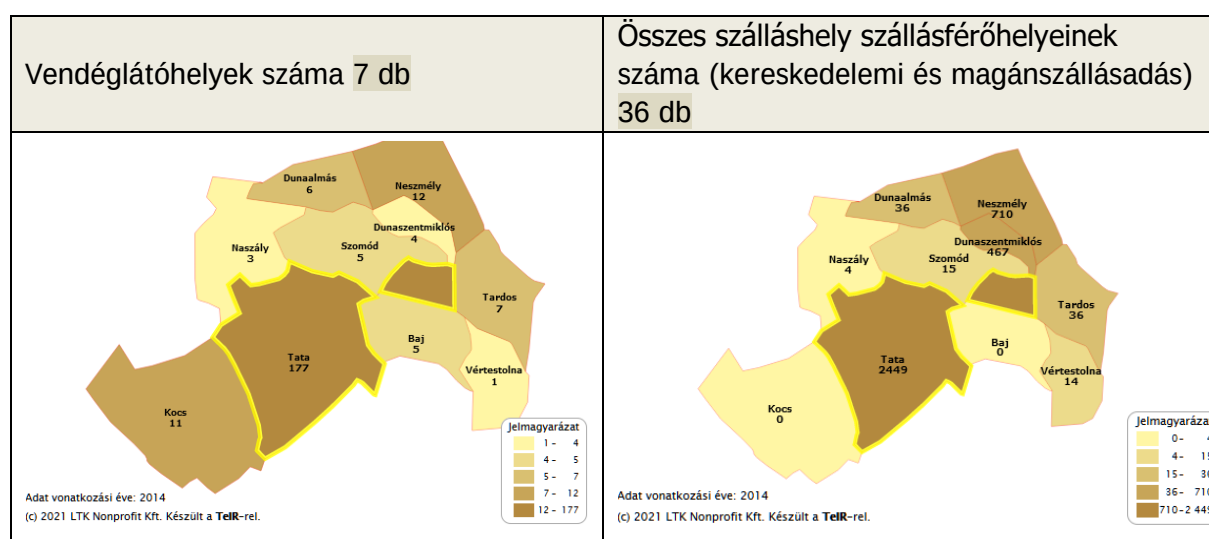
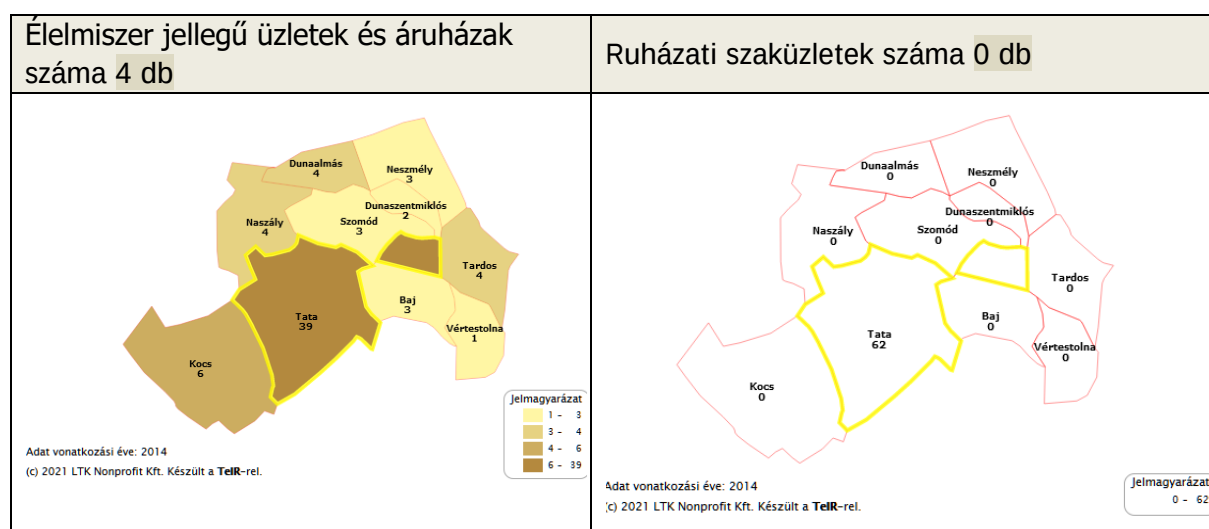

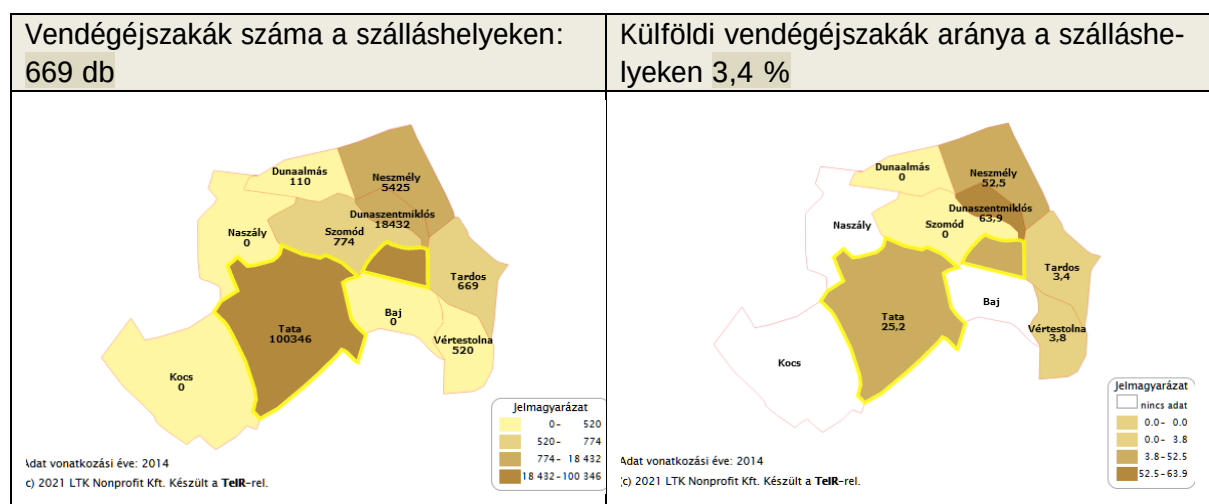
Regisztrált vállalkozások száma a művészet, szórakoztatás, szabadidő nemzetgazdasági ágban (TEÁOR '08: R gazdasági ág, vállalkozási demográfia szerint) **2 db**

A turizmus szerepe a kistérség gazdaságában jelentős, a statisztikai adatok azt mutatják, hogy mind a turisztikai vállalkozások, mind pedig a turizmusban foglalkoztatott munkavállalók száma növekvő tendenciát mutat.

Az idegenforgalom területén jelentős kezdeményezések történtek, és egyes települések komoly sikereket könyvelhetnek el ezen a területen. Tardos is ezen települések közé tartozik. Ezt jól mutatja a szálláshelyek és vendégéjszakák száma. 2014-ben 36 db szállásférőhely is működött a településen. A járás települései közül Dunaalmással együtt holtversenyben a negyedik helyen áll ebből a szempontból. A vendégforgalom szempontjából harmadik helyen állt a járáson belül 271db-al. Sajnálatos módon a 2020-as év pandémiája jelentősen visszavetette a turizmusból élő vállalkozások létbiztonságát. Az idegenforgalom kedvező hatásainak további eléréséhez összefogásra, nagyszabású komplex turisztikai termékkinálat kidolgozására van szükség.

A járás valamennyi önkormányzata fontosnak tartja az idegenforgalom kistérségi szintű, koordinált fejlesztését és szakember képzés szempontjából jelentős pozitívum, hogy középfokú idegenforgalmi ügyintéző és felsőfokú idegenvezető képzés is működik a szomszédban, Tatán. További lehetőség, de nehézség is, hogy a Gerecse Natúrparkot minden oldalról városok veszik körül: Tatabánya, Tata, Lábatlan, Nyergesújfalu, Tát, Dorog, Zsámbék, Bicske és a fővárostól is alig 40 km-re fekszik; így könnyen megközelíthető. A Gerecse Tájvédelmi Körzetet is magába foglaló és Gerecse Natúrpark több ezer hektár kiterjedésű természet közeli hegyvidékére, valamint Tata turisztikai vonzerejére építve, és Tardos egyediségére, a történelmi településközpontjára, Malom-tó és környéke rekreációs területeire alapozva létrehozható a település saját kínálata a többiekével összhangban, azokat kiegészítve.

Turisztikai szálláshelyek, éttermi szolgáltatások tekintetében viszonylag széleskörű a kistérség szálláshely- és éttermi kínálata és a tatai Edzőtáborban szálláshellyel, étteremmel és rekreációs lehetőségekkel „kombinált” konferenciaterem működik, ennek ellenére Tardos egyedi kínálattal mégis rangos helyen szerepel a térségi szálláshely szolgáltatásban.

A település fő kereskedelmi egységei a Templom téren, a Béke utcában és a Temető utcában helyezkednek el. A Petőfi Sándor utcában található a posta, és a központban a CBA és különféle vendéglátóhelyek.

1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői

2014 óta jelentősen bővült a gazdasági szervezetek sokszínűsége a községben.

A gazdasági szervezetek, vállalkozások legnagyobb arányban ingatlanügylettel kapcsolatos tevékenységet végeznek, de második helyen az építőipar áll. Számos a szállítmányozási, vagy egyéni szolgáltatásokat nyújtó vállalkozás is. A mezőgazdasági tevékenységet többségében östermelők vagy egyéni vállalkozók végzik, az ő számuk is magas.

Regisztrált vállalkozások nemzetgazdasági áganként 2019-ben	
Regisztrált vállalkozások; Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (TEÁOR08: A) (GFO14) [db]	57
Regisztrált vállalkozások; Bányászat, kőfejtés, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés (TEÁOR08: B+C+D+E)(GFO14) [db]	34
Regisztrált vállalkozások; Bányászat, kőfejtés (TEÁOR08: B)(GFO14) [db]	0
Regisztrált vállalkozások; Feldolgozóipar (TEÁOR08: C)(GFO14) [db]	34
Regisztrált vállalkozások; Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (TEÁOR08: D)(GFO14) [db]	0
Regisztrált vállalkozások; Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés (TEÁOR08: E)(GFO14) [db]	0
Regisztrált vállalkozások; Építőipar - GFO14 (TEÁOR08: F) [db]	28
Regisztrált vállalkozások; Kereskedelem, gépjárműjavítás (TEÁOR08: G)(GFO14) [db]	22
Regisztrált vállalkozások; Szállítás, raktározás (TEÁOR08: H)(GFO14)[db]	11
Regisztrált vállalkozások; Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (TEÁOR08: I)(GFO14) [db]	6
Regisztrált vállalkozások; Információ, kommunikáció (TEÁOR08: J)(GFO14) [db]	2
Regisztrált vállalkozások; Pénzügyi, biztosítási tevékenység (TEÁOR08: K)(GFO14) [db]	2
Regisztrált vállalkozások; Ingatlanügyletek (TEÁOR08: L)(GFO14) [db]	20
Regisztrált vállalkozások; Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (TEÁOR08: M)(GFO14) [db]	13
Regisztrált vállalkozások; Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység (TEÁOR08: N)(GFO14), [db]	5
Regisztrált vállalkozások; Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás (TEÁOR08: O)(GFO14) [db]	0
Regisztrált vállalkozások; Oktatás (TEÁOR08: P)(GFO) 14[db]	11
Regisztrált vállalkozások; Humán-egészségügyi, szociális ellátás(TEÁOR08: Q)(GFO14) [db]	5
Regisztrált vállalkozások; Művészet, szórakoztatás, szabadidő (TEÁOR08: R, GFO14)[db]	4
Regisztrált vállalkozások; Egyéb szolgáltatás (TEÁOR08: S)(GFO14)[db]	11
Regisztrált vállalkozások; Egyéb tevékenység (TEÁOR08: T+U)(GFO14) [db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat (TEÁOR08: A)(GFO14)[db]	5
Regisztrált társas vállalkozások; Bányászat, kőfejtés, feldolgozóipar, villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás, vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés nemzetgazdasági ágakban - (TEÁOR08: B+C+D+E)(GFO14)[db]	22
Regisztrált társas vállalkozások; Bányászat, kőfejtés (TEÁOR08: B)(GFO14) [db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Feldolgozóipar (TEÁOR08: C)(GFO14) [db]	22
Regisztrált társas vállalkozások; Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás (TEÁOR08: D)(GFO14) [db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés (TEÁOR08: E)(GFO14) [db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Építőipar (TEÁOR08: F)(GFO14) [db]	13
Regisztrált társas vállalkozások; Kereskedelem, gépjárműjavítás (TEÁOR08: G)(GFO14) [db]	7
Regisztrált társas vállalkozások; Szállítás, raktározás (TEÁOR08: H)(GFO14)[db]	7
Regisztrált társas vállalkozások; Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás (TEÁOR08: I)(GFO14)[db]	3
Regisztrált társas vállalkozások; Információ, kommunikáció (TEÁOR08: J)(GFO14)[db]	2
Regisztrált társas vállalkozások; Pénzügyi, biztosítási tevékenység (TEÁOR08: K)(GFO14)[db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Ingatlanügyletek (TEÁOR08: L)(GFO14)[db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (TEÁOR08: M)(GFO14)[db]	1
Regisztrált társas vállalkozások; Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység (TEÁOR08: N)(GFO14) [db]	1
Regisztrált társas vállalkozások; Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás (TEÁOR08: O)(GFO14) [db]	0

Regisztrált társas vállalkozások; Oktatás (TEÁOR08: P)(GFO14)[db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Humán-egészségügyi, szociális ellátás (TEÁOR08: Q)(GFO14) [db]	3
Regisztrált társas vállalkozások; Művészet, szórakoztatás, szabadidő (TEÁOR08: R)(GFO14) [db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Egyéb szolgáltatás (TEÁOR08: S)(GFO14)[db]	0
Regisztrált társas vállalkozások; Egyéb tevékenység (TEÁOR08: T+U)(GFO14) [db]	0

Forrás: KSH

Belső érdekviszonyok

Tardoson a települési kötődés erős, az évszázadokon keresztül megőrzött sváb öntudat, és a svábok összetartásának köszönhetően. Ez segítette a lokálpatriotizmust. Hozzájárult ehhez az is, hogy a község stabil népességgel rendelkezik, a lakosság számának növekedése a 20. században nem volt olyan rohamos, de a más kulturális háttérrel rendelkező – beköltözők nem „lazították” az identitástudatot, a népesség jelentős része őslakos. Az azonos kulturális háttér és történelmi múlt egységesítő ereje segítette a települési összetartás kialakulását.

Tulajdonviszonyok

A magántulajdon és magánvállalkozások megerősödésével nagymértékben fejlődött a kereskedelem és a szolgáltatás is, fontos viszont, hogy a községközpont léptékéhez illeszkedő, változatos és színvonalas kínálatot biztosító kiskereskedelmi szaküzlethálózat bővüljön és fennmaradjon, ne váltsa fel, ill. szívja el a keresletet a tatai városszéli bevásárlóközpont rendszer. Ez nemcsak gazdasági érdek, hanem a kisvárosias arculat, a vonzó településközpont megőrzése/kialakítása érdekében is elengedhetetlen.

Térbeli elrendezettség

Tardos sajátos településszerkezettel és területfelhasználással rendelkezik. Egy központi községmagot minden irányban csaknem homogénnek mondható falusias-kisvárosias városrészek veszik körül.

A község ipari-gazdasági területei a lakóterületen kívülre települtek, így azok a hagyományos szerkezetet és területfelhasználást nem zavarják meg, és bővítésük sem jár településszerkezeti konfliktusokkal. Azonban a délkeleti gazdasági területekhez és a kőbányához a falu központján keresztül lehet csak eljutni. Emiatt a teherforgalom kénytelen áthaladni a meglévő úthálózaton terhelve a lakóterületek között.

Tardos esetében a közigazgatási terület és a belterület aránya kimagaslóan kedvező. A belterületi népsűrűség Tatánál kedvezőbb.

Elérhetősége kedvezőnek mondható, ha megépül a Tarján elkerülő út, mivel az M1 autópályáról Tarján településen keresztül Tardos 15 km-re van.

Foglalkoztatottság

A foglalkoztatottságot, ill. munkanélküliséget tekintve 2007-hez, a gazdasági válság előtti mutatókhoz képest valamennyi jellemző, valamennyi területen – regionális, megyei, kistérségi és települési szinten is – romlott, bár az utóbbi egy-két évben valamelyes javulás tapasztalható a közvetlen válság utáni évekhez viszonyítva. Kedvező tendencia, hogy a munkanélküliségen belül a szellemi foglalkozásuk aránya csökkent, ez a gazdaság fejlődésére utal, mivel a képzetebb munkaerőt tudja felszívni. Ugyanerre utal az is, hogy egyidejűleg az alacsonyan kvalifikáltak aránya a munkanélküliek között emelkedik. Tardos kedvező gazdasági helyzetét tükrözi ugyanakkor, hogy az SZJA-t fizető – azaz jövedelemmel rendelkező - népesség növekedett.

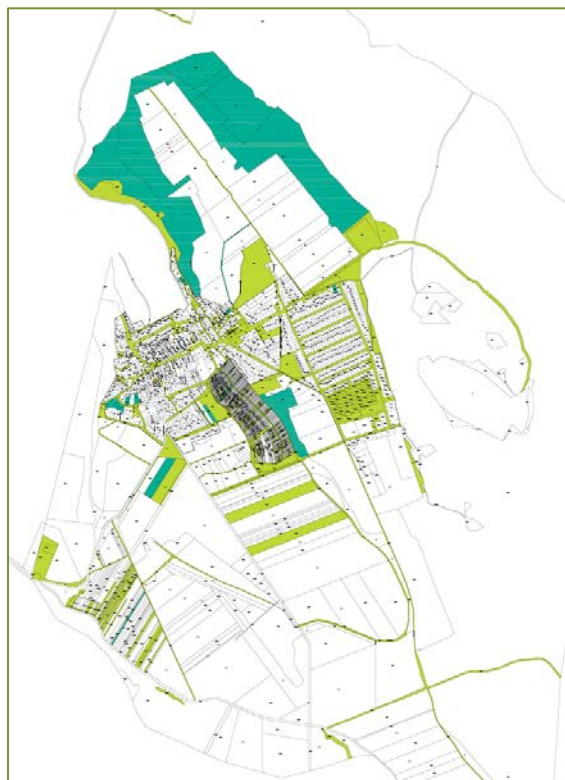
Alkalmazottak száma FEOR-08 szerint 2019-ben	
Alkalmazott férfi; 0-Fegyveres szervek foglalkozásai [fő]	4
Alkalmazott nő; 0-Fegyveres szervek foglalkozásai [fő]	1
Alkalmazott férfi; 01-Fegyveres szervek felsőfokú képesítést igénylő foglalkozásai [fő]	2
Alkalmazott nő; 01-Fegyveres szervek felsőfokú képesítést igénylő foglalkozásai [fő]	1
Alkalmazott férfi; 02-Fegyveres szervek középfokú képesítést igénylő foglalkozásai [fő]	1
Alkalmazott nő; 02-Fegyveres szervek középfokú képesítést igénylő foglalkozásai [fő]	0
Alkalmazott férfi; 03-Fegyveres szervek középfokú képesítést nem igénylő foglalkozásai [fő]	1
Alkalmazott nő; 03-Fegyveres szervek középfokú képesítést nem igénylő foglalkozásai [fő]	0
Alkalmazott férfi, [fő]	446
Alkalmazott nő, [fő]	402
Alkalmazott összesen, [fő]	848
Alkalmazott férfi; 1-Gazdasági, igazgatási, érdekképviselési vezetők, törvényhozók [fő]	30
Alkalmazott nő; 1-Gazdasági, igazgatási, érdekképviselési vezetők, törvényhozók [fő]	14
Alkalmazott férfi; 11-Törvényhozók, igazgatási és érdekképviselési vezetők [fő]	1
Alkalmazott nő; 11-Törvényhozók, igazgatási és érdekképviselési vezetők [fő]	0
Alkalmazott férfi; 12-Gazdasági, költségvetési szervezetek vezetői [fő]	12
Alkalmazott nő; 12-Gazdasági, költségvetési szervezetek vezetői [fő]	3
Alkalmazott férfi; 13-Termelési és szolgáltatást nyújtó egységek vezetői [fő]	14
Alkalmazott nő; 13-Termelési és szolgáltatást nyújtó egységek vezetői [fő]	9
Alkalmazott férfi; 14-Gazdasági tevékenységet segítő egységek vezetői [fő]	3
Alkalmazott nő; 14-Gazdasági tevékenységet segítő egységek vezetői [fő]	2
Alkalmazott férfi; 2-Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások [fő]	28
Alkalmazott nő; 2-Felsőfokú képzettség önálló alkalmazását igénylő foglalkozások [fő]	54
Alkalmazott férfi; 21-Műszaki, informatikai és természettudományi foglalkozások [fő]	18
Alkalmazott nő; 21-Műszaki, informatikai és természettudományi foglalkozások [fő]	5
Alkalmazott férfi; 22-Egészségügyi foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó) [fő]	1
Alkalmazott nő; 22-Egészségügyi foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó) [fő]	1
Alkalmazott férfi; 23-Szociális szolgáltatási foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó) [fő]	0
Alkalmazott nő; 23-Szociális szolgáltatási foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó) [fő]	0
Alkalmazott férfi; 24-Oktatók, pedagógusok [fő]	1
Alkalmazott nő; 24-Oktatók, pedagógusok [fő]	27
Alkalmazott férfi; 25-Gazdálkodási jellegű foglalkozások [fő]	3
Alkalmazott nő; 25-Gazdálkodási jellegű foglalkozások [fő]	6
Alkalmazott férfi; 26-Jogi és társadalomtudományi foglalkozások [fő]	1
Alkalmazott nő; 26-Jogi és társadalomtudományi foglalkozások [fő]	2
Alkalmazott férfi; 27-Kulturális, sport-, művészeti és vallási foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó) [fő]	1
Alkalmazott nő; 27-Kulturális, sport-, művészeti és vallási foglalkozások (felsőfokú képzettséghez kapcsolódó) [fő]	3
Alkalmazott férfi; 29-Egyéb magasan képzett ügyintézők [fő]	3
Alkalmazott nő; 29-Egyéb magasan képzett ügyintézők [fő]	10
Alkalmazott férfi; 3-Egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások [fő]	43
Alkalmazott nő; 3-Egyéb felsőfokú vagy középfokú képzettséget igénylő foglalkozások [fő]	75
Alkalmazott férfi; 31-Technikusok és hasonló műszaki foglalkozások [fő]	22
Alkalmazott nő; 31-Technikusok és hasonló műszaki foglalkozások [fő]	10
Alkalmazott férfi; 32-Szakmai irányítók, felügyelők [fő]	4
Alkalmazott nő; 32-Szakmai irányítók, felügyelők [fő]	1
Alkalmazott férfi; 33-Egészségügyi foglalkozások [fő]	1
Alkalmazott nő; 33-Egészségügyi foglalkozások [fő]	8
Alkalmazott férfi; 34-Oktatási asszisztensek [fő]	0
Alkalmazott nő; 34-Oktatási asszisztensek [fő]	2
Alkalmazott férfi; 35-Szociális gondozási és munkaerő-piaci szolgáltatási foglalkozások [fő]	0
Alkalmazott nő; 35-Szociális gondozási és munkaerő-piaci szolgáltatási foglalkozások [fő]	8
Alkalmazott férfi; 36-Üzleti jellegű szolgáltatások ügyintézői, hatósági ügyintézők, ügynökök [fő]	11

Alkalmazott nő; 36-Üzleti jellegű szolgáltatások ügyintézői, hatósági ügyintézők, ügynökök [fő]	25
Alkalmazott férfi; 37-Művészeti, kulturális, sport- és vallási foglalkozások [fő]	1
Alkalmazott nő; 37-Művészeti, kulturális, sport- és vallási foglalkozások [fő]	0
Alkalmazott férfi; 39-Egyéb ügyintézők [fő]	4
Alkalmazott nő; 39-Egyéb ügyintézők [fő]	21
Alkalmazott férfi; 4-Irodai és ügyviteli (ügyfélkapcsolati) foglalkozások [fő]	13
Alkalmazott nő; 4-Irodai és ügyviteli (ügyfélkapcsolati) foglalkozások [fő]	49
Alkalmazott férfi; 41-Irodai, ügyviteli foglalkozások [fő]	9
Alkalmazott nő; 41-Irodai, ügyviteli foglalkozások [fő]	44
Alkalmazott férfi; 42-Ügyfélkapcsolati foglalkozások [fő]	4
Alkalmazott nő; 42-Ügyfélkapcsolati foglalkozások [fő]	5
Alkalmazott férfi; 5-Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások [fő]	28
Alkalmazott nő; 5-Kereskedelmi és szolgáltatási foglalkozások [fő]	50
Alkalmazott férfi; 51-Kereskedelmi és vendéglátó-ipari foglalkozások [fő]	14
Alkalmazott nő; 51-Kereskedelmi és vendéglátó-ipari foglalkozások [fő]	38
Alkalmazott férfi; 52-Szolgáltatási foglalkozások [fő]	14
Alkalmazott nő; 52-Szolgáltatási foglalkozások [fő]	12
Alkalmazott férfi; 6-Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások [fő]	2
Alkalmazott nő; 6-Mezőgazdasági és erdőgazdálkodási foglalkozások [fő]	3
Alkalmazott férfi; 61-Mezőgazdasági foglalkozások [fő]	2
Alkalmazott nő; 61-Mezőgazdasági foglalkozások [fő]	1
Alkalmazott férfi; 62- Erdőgazdálkodási, vadgazdálkodási és halászati foglalkozások [fő]	0
Alkalmazott nő; 62- Erdőgazdálkodási, vadgazdálkodási és halászati foglalkozások [fő]	2
Alkalmazott férfi; 7-Ipari és építőipari foglalkozások [fő]	93
Alkalmazott nő; 7-Ipari és építőipari foglalkozások [fő]	8
Alkalmazott férfi; 71-Élelmiszer-ipari foglalkozások [fő]	4
Alkalmazott nő; 71-Élelmiszer-ipari foglalkozások [fő]	2
Alkalmazott férfi; 72-Könnyűipari foglalkozások [fő]	3
Alkalmazott nő; 72-Könnyűipari foglalkozások [fő]	4
Alkalmazott férfi; 73-Fém- és villamosipari foglalkozások [fő]	56
Alkalmazott nő; 73-Fém- és villamosipari foglalkozások [fő]	1
Alkalmazott férfi; 74-Kézműipari foglalkozások [fő]	0
Alkalmazott nő; 74-Kézműipari foglalkozások [fő]	1
Alkalmazott férfi; 75-Építőipari foglalkozások [fő]	29
Alkalmazott nő; 75-Építőipari foglalkozások [fő]	0
Alkalmazott férfi; 79-Egyéb ipari és építőipari foglalkozások [fő]	1
Alkalmazott nő; 79-Egyéb ipari és építőipari foglalkozások [fő]	0
Alkalmazott férfi; 8-Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők [fő]	125
Alkalmazott nő; 8-Gépkezelők, összeszerelők, járművezetők [fő]	49
Alkalmazott férfi; 81-Feldolgozóipari gépek kezelői [fő]	28
Alkalmazott nő; 81-Feldolgozóipari gépek kezelői [fő]	25
Alkalmazott férfi; 82-Összeszerelők [fő]	6
Alkalmazott nő; 82-Összeszerelők [fő]	23
Alkalmazott férfi; 83-Helyhez kötött gépek kezelői [fő]	14
Alkalmazott nő; 83-Helyhez kötött gépek kezelői [fő]	1
Alkalmazott férfi; 84-Járművezetők és mobil gépek kezelői [fő]	77
Alkalmazott nő; 84-Járművezetők és mobil gépek kezelői [fő]	0
Alkalmazott férfi; 9-Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások [fő]	80
Alkalmazott nő; 9-Szakképzettséget nem igénylő (egyszerű) foglalkozások [fő]	99
Alkalmazott férfi; 91-Takarítók és hasonló jellegű egyszerű foglalkozások [fő]	2
Alkalmazott nő; 91-Takarítók és hasonló jellegű egyszerű foglalkozások [fő]	16
Alkalmazott férfi; 92-Egyszerű szolgáltatási, szállítási és hasonló foglalkozások [fő]	31
Alkalmazott nő; 92-Egyszerű szolgáltatási, szállítási és hasonló foglalkozások [fő]	61
Alkalmazott férfi; 93-Egyszerű ipari, építőipari, mezőgazdasági foglalkozások [fő]	47
Alkalmazott nő; 93-Egyszerű ipari, építőipari, mezőgazdasági foglalkozások [fő]	22

1.10. AZ ÖNKORMÁNYZAT GAZDÁLKODÁSA, TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS

1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Tulajdon: Az önkormányzati ingatlanvagyon mennyisége és területi elhelyezkedése említésre méltó, kedvező. Lehetőséget teremt az önkormányzati bevételek növeléséhez, az önkormányzati ingatlanok felhasználásával indítható településfejlesztési akciók elkezdéséhez. Erre jó példa a lakóterületi fejlesztést biztosító területek a Vadvirág utcától délre.

26. ábra: Önkormányzati (világos zöld) és állami (sötét zöld) tulajdoni állapot Tardos községben

Fentiek alapján látható, hogy az önkormányzati ingatlanvagyonnak (narancssárga színnel jelölve) a település működése (intézmények) és a távlati közösségi célok (parkok, intézmények, rekreációs területek) megvalósítása szempontjából van nagyobb jelentősége, önálló fejlesztési potenciállal kevésbé rendelkezik.

Költségvetés: A község költségvetéseit vizsgálva megállapítható, hogy az éves költségvetés összege a rendelkezésre álló források tekintetében csökkenő tendenciájú. A helyi adóbevételek változóak. Az intézmények zavartalan működéséhez – a különböző feladatokra az államtól kapott normatívák mellett – egyre nagyobb összegű önkormányzati saját forrásra volt szükség. A pályázatokból befolyt támogatások javították a költségvetési mutatókat.

A településüzemeltetési feladatok jelentős kiadást igényeltek. A költségvetési szervek felújítási és beruházási kiadásainak alakulása a vizsgált időszakban az intézmények és az önkormányzat anyagi lehetőségeihez, illetve a pályázatokhoz igazodott. Az intézmények a saját bevételeiken belül elsősorban a különböző forrásokból átvett pénzeszközökből tudták beruházásaikat, felújításaikat finanszírozni.

Összességében Tardos község önkormányzat gazdálkodását a 2013-2018 között stabil pénzügyi folyamatok jellemezték a külső körülmények ellenére.

1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézmény-rendszere

Az önkormányzat nem rendelkezik saját tulajdonában lévő, önálló jogi személyiségű gazdasági társasággal a településfejlesztési feladatok ellátására.

A fejlesztési feladatok alkalmanként pályázati és szerződéses módon valósulnak meg. Az önkormányzat a Polgármesteri Hivatalon belül önálló Településfejlesztési Irodát nem tud létrehozni a városfejlesztési feladatok maradéktalan ellátása érdekében.

Szintén alkalmanként megbízási szerződéssel történik az önkormányzati fejlesztések mellett a civil és a gazdasági szervezetek településfejlesztési kezdeményezéseinek koordinálása is.

A helyi gazdasági szereplők és a civil szervezetek alkalmanként anyagi hozzájárulással vesznek részt a fejlesztésekben.

Az IKTSZ és a Községi ház az integrált, komplex feladatellátást szolgáló, az emberek találkozásait biztosító „közösségi térszerkezet” keretében, egymásra épülve, egymást felerősítve teszik elérhetővé és hozzáférhetővé a lakosságot érintő közszolgáltatások, továbbá az üzleti és civil szféra kezdeményezéseit.

1.10.3. Gazdaságfejlesztési tevékenység

Tardoson az ipar kialakulásának és fejlődésének alapját korábban szinte kizárólag a mezőgazdasági nyersanyagok, a rendelkezésre álló munkaerő és a fogyasztói piacok, a feldolgozás mértékének szükségletei jelentették.

Összességében megállapítható, hogy a gazdasági, társadalmi változások hatására az ipari fejlődés korlátjai egyre erőteljesebben jelentkeznek a községben. Ilyen helyi problémák, például:

- az ipari fejlesztés alapját képező erőforrások szűkössége, tökehiány,
- közlekedési, szállítmányozási kapcsolat korlátai,
- a termelési tradíciók szűk köre (pl. tudás- és technológiatranszfer korlátozottsága),
- humán erőforrás szűkössége (pl. vállalkozási ismeretek)
- a korszerű termelői infrastruktúra hiánya,

Befektetés-ösztönzés

Az önkormányzat különböző befektetés-ösztönző eszközökkel igyekszik vállalkozásbarát környezetet kialakítani, ezáltal a működő tőkét a községbe „csábítani” és a helyi vállalkozásokat segíteni. Ezen felül lehetőségeihez mérten minden olyan együttműködésre fogékony, amely elősegíti a város gyarapodását, a lakosok közérzetének javítását. Keresi a potenciális befektetőket, segíti azok betelepülését pl. közműves telkek biztosításával, a vállalkozók közlekedési problémáinak megoldásával (ha ez a közútfejlesztési tervekbe beilleszthető), a nők munkába visszaállásának segítségével, a bölcsődei kapacitás növelésével, stb. Az önkormányzat a vállalkozókkal és civilekkel közösen szervezi a hagyományos és új rendezvényeket.

Tardos Község Önkormányzata nem rendelkezik a vállalkozások beruházás ösztönzési és munkahely teremtési támogatásának programjával. A program alkalmas volna arra, hogy miként részesülhetnek támogatásban a meghatározott feltételeknek megfelelő, pályázó vállalkozások.

A helyi gazdaságfejlesztés célja, hogy minél több fiatal és szakmát váltó, pályamódosító felnőtt tekintse vonzó és kíváncsi életpályának a helyi vállalkozás indítását. Az önkormányzat feladata, hogy a vállalkozások létrejötte, növekedése, bővülése előtti akadályokat csökkentse, egyfelől a fejlesztésekhez szükséges forrásokhoz való hozzáférést javítsa, az adminisztrációs terheket csökkentse, a szolgáló intézményeket megerősítse. A helyi vállalkozásfejlesztés szerepe jelentős, mivel általa új munkahelyek teremthetők, javíthatók a helyi munkavállalás feltételei és további multiplikátorhatást fejthet ki.

1.10.4. Foglalkoztatáspolitikai

A helyi foglalkoztatáspolitikai elsődleges célja, hogy a potenciális munkavállalók felkészítésével, az elhelyezkedésüket segítő és ösztönző támogatásokkal elősegítse minél több új, adózó személy és vállalkozás ill. fenntartható munkahely létrejöttét.

Az önkormányzat a vállalkozásokat kívánja helyzetbe hozni, hogy egyre több embernek tudjanak munkát adni. A helyzetbe hozást döntően a helyi gazdaságpolitika eszközeivel, - lehetőséghez mérten – a szabályozási környezet és az adórendszer alakításával, valamint a hazai és Európai Unió támogatási rendszereken keresztül éri el.

1.10.5. Lakás- és helyiséggazdálkodás

A település lakásállománya kis mértékben, de folyamatosan gyarapszik. 2019-ben 3 db új lakás épült a KSH adatai alapján. Jelenleg nincs mennyiségi lakáshiány, hiszen a lakások száma meghaladja a háztartások számát. Az újonnan épülő lakások nagysága (minősége) jó, az új lakások többsége a 2 és 4 szobás vagy annál nagyobb kategóriába esik. Mára az átlagos lakásnagyság 2,83 szobás.

Tardoson nem jellemző az önkormányzati bérlakás, illetve a bérbeadásra alkalmas önkormányzati tulajdonú épületek léte. A közcélra igénybe vehető épületek mellett az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok gazdálkodási szempontú üzemeltetése a bennük lévő rendeltetés fenntartásának biztosítása érdekében jön számításba.

1.10.6. Intézményfenntartás

Tardos Önkormányzata az alábbi intézmények fenntartásáról kell, hogy gondoskodjon:

1. Tardosi Polgármesteri Hivatal,
2. Tardosi Német Nemzetiségi Óvoda és Bölcsőde,
3. Tardosi Szent István Német Nemzetiségi Ált. Iskola,
4. Községi Ház,
5. Egészségház, orvosi rendelők, gyógyszerár
6. temető és ravatalozója,
7. Tardos Község Konyhája,
8. Integrált Községi és Szolgáltató Tér (IKSZT)
9. Tardosi Községi Sportegyesület, sportpálya és létesítményei.

Az önkormányzati feladatellátásra az önkormányzat által hozott döntések mellett a központi szabályozás is jelentős hatást gyakorol.

1.10.7. Energiagazdálkodás

Tardos vezetékes energiahordozók közül jelenleg villamos energiával és földgázzal rendelkezik. Földgázt közvetlen fűtésre primer energiahordozójaként hasznosítanak.

A két vezetékes energiahordozó rendelkezésre állása a településen belül gazdaságos, korszerűbb és kisebb légszennyezéssel járó energiaellátást eredményez a hagyományos tüzelésnél.

A villamos energia, mint vezetékes energiahordozó távlatban is csak világításra és technológiai célú energiaigények kielégítésére javasolható. Bár alkalmas lenne termikus célú energiaigények kielégítésére is, beruházási és üzemeltetési költségigénye miatt ilyen célú alkalmazása csak a kis teljesítményű, tartalék (időszaki kiegészítő fűtésre, vagy ahol más energiahordozó valamely okból nem alkalmazható, kizárólag a völgyidőszakban) hőtárolós fűtésre javasolható.

Az energiafelhasználásban a megújuló energiák közül a napenergia felhasználása, a geotermikus energia és termálvíz energetikai hasznosítása és a környező területek mezőgazdasági hulladékait feldolgozó biomasszára alapozott energiatermelés jöhet szóba.

Az önkormányzat energiagazdálkodását az áramtakarékos közvilágítás általánossá tételével és a közintézmények energetikai korszerűsítésével – nyílászárócserékkal, hőszigeteléssel, fűtési rendszerek korszerűsítésével – lehet tovább javítani. Az önkormányzat több energetikai fejlesztésre irányuló támogatási pályázatot is elnyert.

1.11. TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉSI SZOLGÁLTATÁSOK

A településüzemeltetési, a hulladékgazdálkodási tevékenységet a ÖKO-DOMBÓ Dombóvári Környezet- és Hulladékgazdálkodási Nonprofit Zrt. végzi.

A településüzemeltetés tevékenysége keretében a parképítés, zöldfelületek gondozása mellett a köztisztasági, kegyeleti szolgáltatásokkal kapcsolatos tevékenységek ellátása, a csapadékvíz elvezetést biztosító árokrendszer és műtárgyaik karbantartása, a köztéri műalkotások gondozása, a közvilágítás fenntartása, az utak-hidak-járdák, külterületi utak karbantartása is a feladatok közé tartozik.

A közösségi közlekedést a Volánbusz Zrt. és a KNYKK-Vértes Volán Zrt. szolgáltatja. Tardoson öt autóbuszmegállóból lehet elérni a többnyire fél óránként biztosított a járatokat.

Kötőpályás közlekedés a községet közvetlenül nem érinti. A közösségi közlekedés költségei a községi költségvetést nem terhelik.

Alulhasznosított barnamezős területek nincsenek a településen. Jelentős környezeti és kármentesítési feladatok nem ismertek. Az egyéb, volt gazdasági területek a rendszerváltást követően is használatban maradtak.

1.12. A TÁJ ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

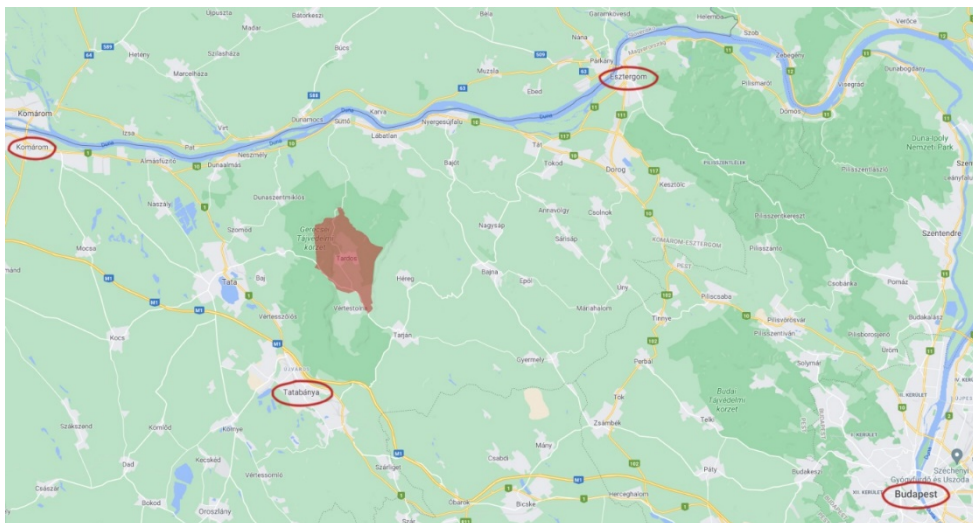
FÖLDRAJZI ELHELYEZKEDÉS

Tájföldrajzi szempontból Tardos település közigazgatási területe a Dunántúli-középhegység természetföldrajzi nagytáj Dunazug-hegyvidék középtájához tartozó Gerecse-vidék kistájcsoport része, azon belül a Magas-Gerecse kistájon belül fekszik.

TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

Tardos közigazgatásilag Komárom-Esztergom megye keleti felén fekszik, a megyeszékhelytől, Tatabányától északi irányban. A Budapesttől való távolsága mintegy 60 km, a megyeszékhelytől 22-25 km. A legközelebbi középváros a mintegy 23 000 fős Tata, alig 13 km távolságra fekszik nyugati irányban.

Tardos északi irányból a Duna mentén haladó *10. számú elsőrendű főútról az 1127. számú összekötő úton érhető el*. Nyugati és déli irányban az *1. számú elsőrendű főút* és az *M1-es autópálya* felé az *1127. és 1128. számú összekötő utak* biztosítják a kapcsolatot. Tata irányában a két négy számjegyű összekötő út közötti kapcsolatot a Gorba-tető keleti lábánál haladó *11134. számú út* biztosítja.

A település vasúton közvetlenül nem érhető el. Tatabánya vasútállomásáról a MÁV és a GYSEV 1-es számú vasúti fővonalán magas minőségi színvonalú és megfelelő sűrűségű vasúti kapcsolat biztosított Budapest és Győr felé. A Duna partján futó *Esztergom–Almásfüzítő vasútvonal* (MÁV 4-es számú vonal) elérése célszerűen Süttőn keresztül biztosított.

1.12.1. Természeti adottságok

Földtani adottságok

A Gerecsét jórészt *triász* (pl. dachsteini mészkő) és *jura időszaki mészkövek* építi fel, de előfordul *kréta márga és homokkő*, valamint *eocén márga* is. A jura mészkövek különlegessége a benne előforduló ammoniteszek nagy formagazdagsága és száma, amelyek ősmaradványok formájában helyenként szépen megőrződtek. E kőzeteket több helyen bányászták.

A községhez szorosan kötődő földtani képződmény a „*tardosi vörösmárvány*”, amit a Gerecsében több helyen már évszázadok óta bányásznak. A „*tardosi kő*” tulajdonképpen mészkő, de kiváló megmunkálhatósága és fényezhetősége miatt nevezik márványnak. Jellegzetes vörös színét a benne lévő vasoxidnak és hematitnak köszönheti. A Bánya-hegy hatalmas kőfejtője a kőzet vastagpados változatát tárja fel.

A földtani feltárások közül kettő különösen jól szemlélteti a középidői karbonátos kőzetfejlődés folyamatát, így ezeket az érintett kőzetformációk típusfeltárásaként, *földtani alapszelvényeként* tartják nyilván. Ezek a következők:

Azonosító	Település, alapszelvény neve	Földtani kor	Képződmény, formáció
J-69	Tardos, „Hierlatzi tithon” akna	Jura – kréta	Szentivánhegyi Mészkő
J-69-a	Tardos, Szél-hegy árok	Jura	Pálihalási Mészkő
		Jura	Pisznicei Mészkő

Mindkét földtani alapszelvény a Gerecsei Tájvédelmi Körzet keretében természetvédelmi oltalom alatt áll.

DOMBORZAT, FELSZÍNFORMÁK

Tardos település belterülete és közvetlen környezete a Gerecse egyik hegységközi medencéjében, a *Tardosi-medencében* helyezkedik el. A kismedence geomorfológiai szempontból egy aprólékosan tagolt medencedomság, aminek felszínét dombszerű kiemelkedések és az azokat tagoló eróziós és deráziós völgyek, árkok képezik.

A települési belterületnek és környező művelt területeknek helyet adó medencebelsőt minden oldalról hegyek veszik körül. A törésvonalak mentén különböző magasságba emelkedett sasbércek jellemző magassága 350-500 méter, Tardos közigazgatási területét érintően a nyugati oldalon érik el a legnagyobb magasságot (*Gorba-tető* – 505 m). A sasbércek oldalát karsztos kisformák (karrmezők, töbrök, víznyelők) tagolják, a mélyben barlangok húzódnak. Az Országos Barlagnyilvántartás szerint Tardos közigazgatási területén öt „ex lege” védett barlang található, melyek a következők:

Kataszteri szám	Név	Hossz	Vertikális kiterjedés	Mélység	Magasság	Hrsz.
4621-37	Bánya-hegyi-barlang	5,5 m	3,7 m	1,3 m	2,4 m	018/23
4640-24	Gorba-tetői-barlang	55 m	26,5 m	26,5 m	0 m	032/8

4640-23	Szúnyogos-barlang	3,5 m	0,8 m	0 m	0,8 m	032/8
4640-22	Tardosi Gorba-lyuk	13 m	3 m	2,5 m	0,5 m	032/8
4640-25	Tüzes-barlang	29 m	12,5 m	12,5 m	0 m	03

A táj meghatározó antropogén eleme a *Bánya-hegy* (465 m) oldalába mélyülő hatalmas mészkőbánya. A Gorba-tető – Gyenyiszka vonulatának déli nyúlványán mélyülő, felhagyott mészkőbányát már részben visszafoglalta a természet. A közigazgatási terület észak peremén, a Bagoly-völgyben található felhagyott kőfejtőt ma turisztikai célból hasznosítják, itt található a Budapesti Erdőgazdaság Zrt. által kialakított tardosi lomkorona tanösvény.

kőbánya. A Gorba-tető – Gyenyiszka vonulatának déli nyúlványán mélyülő, felhagyott mészkőbányát már részben visszafoglalta a természet. A közigazgatási terület észak peremén, a Bagoly-völgyben található felhagyott kőfejtőt ma turisztikai célból hasznosítják, itt található a Budapesti Erdőgazdaság Zrt. által kialakított tardosi lomkorona tanösvény.

TALAJ

A karbonátos kőzetekből felépülő Gerecse jellemző közethatású talaja a *rendzina*, amit sekély termőréteg jellemez. A medence peremének löszös üledékekkel fedett részein *barnaföldek* fordulnak elő, amit a magasabb részekben a *barna erdőtalajok kilúgzottabb, agyagosabb változatai* váltanak fel.

A fátlan termőhelyeken előforduló talajok közös jellemzője az erős erodáltság. A lepusztult termőréteg a hegylábi részekben *lejtőhordalék-talajok* formájában halmozódott fel, kisebb-nagyobb, de jellemzően foltszerű előfordulással.

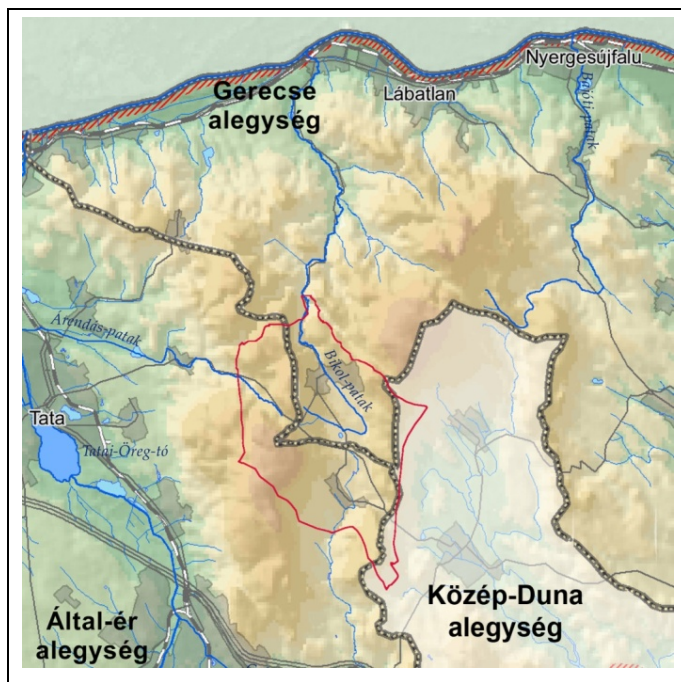
VÍZRAJZ

A Gerecse felszíni vizekben viszonylag szegény. A csapadék jelentős része azonnal beszivárog a talajba, illetve elnyelődik a karbonátos kőzetekben és a hegység peremén (Duna völgye, Tatai-medence) fakadó bővizű forrásokat táplálja. A hegység forrásai kis hozamúak, jórészt időszakos jellegűek.

Tardos közigazgatási területét és a települési belterületet észak-déli irányban szeli ketté a *Bikol-patak*. A község közigazgatási területének déli részén, mintegy 310 méteres tengerszint feletti magasságban ered. Teljes hossza 18 km, Süttőnél éri el a Dunát.

A települési belterületől északra, a Bikol-patak vizének felduzzasztásával kis tavat hoztak létre. Az erdő fedte hegyek ölelésében elhelyezkedő *Malomvölgyi-tó* (Bikol-pataki kistározó) területe 1,2 hektár, horgásztóként hasznosítják. Egy másik mesterséges tó található a belterületől délre is, környezetében mezőgazdasági művelés alatt álló területekkel.

A vízgyűjtő-gazdálkodási terv beosztása szerint a közigazgatási terület a *Duna részvízgyűjtőjének* három alegységéhez – *Gerecse*, *Által-ér* és *Közép-Duna* – tartozik.

Tardos domborzata és vízrajza

(forrás: Magyarország felülvizsgált,
2015. évi Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve)

ÉGHAJLAT

A Gerecse központi, magasabb részének éghajlata mérsékelt hűvös - mérsékelt száraz. A napsütéses órák száma 1930 óra/év körül alakul. Az átlagos évi középhőmérséklet 9,2-9,8°C. A csapadék átlaga 600-650 mm/év. A 20. század második felében, hosszú időtávban a hótakaros napok száma évi 40-45 között alakult. Az uralkodó szélirány az ÉNy-i, a második leggyakoribb szélirány a Ny-i.

NÖVÉNYZET ÉS ÁLLATVILÁG

A Gerecse hegység területe a növényföldrajzi tájbeosztás szerint a Pannóniai flóratartomány (*Pannonicum*) Dunántúli-középhegység flóraidékének (*Bakonyicum*) Pilis-Budai-hegység (*Pilisense*) flórajárásába tartozik.

A hegység zonálisan nagyrészt a *cseres-tölgyesek* övébe tartozik. Ez az élőhely az enyhe lejtésű, vastag termőrétegű hegyoldalakra jellemző. Az itteni erdőterületeken legnagyobb arányban *gyertyános-tölgyesek* fordulnak elő. Ezeknek az erdőknek a lombkoronája késő tavasztól ősz közepéig zárt, kevés fényt enged át, ezért cserje- és gyepszintjük is gyér. Kora tavasszal, lombfakadás előtt azonban a tavaszi hagymás és gumós növények összefüggő virágszőnyege borítja a gyepszintet. Szigetszerűen, a hegyek délies, szárazabb oldalain jelennek meg a melegkedvelő *molyhos-tölgyesek*. A fák magassága csak 4–6 m, törzsük sokszor már az aljától elágazik, és girbegurbán nő. Gyepszintjük számos védett növényritkaságnak ad otthont. A legmagasabb részekben, északias kitettségekben a *bükkösök* is megjelennek. Lombkoronájukat szinte kizárólag bükk alkotja, mellette egy-egy gyertyán, hegyi vagy korai juhar jelenik meg. A szélesebb völgytalpon kanyargó patakok mentén *patakmenti égerligetek* húzódnak. A Bikol-patak tardosi szakasza mentén elhelyezkedő kis kiterjedésű állománya jó állapotú, unikális jellegű.

A meredek, sekély termőrétegű hegylejtőkben bővelkedő térségre jellemzőek a fátlan élőhelyek, így különösen *nyílt és zárt sziklagyepek*, a *pusztafüves lejtők*, valamint a *cserszömörccés és sajmeggyes karsztbokorerdők*.

A hegyközi medencék területének, így Tardos közvetlen környékének nagyobb része mezőgazdasági művelés alatt áll.

A Gerecse természetközeli állapotú fás és fátlan élőhelyein számos védett növényritkaság él. Ezek közül Tardos közigazgatási területét érintően előfordul például a tavaszi hérics, az apró és tarka nőszirm, a csinos árvalányhaj, a fekete kökörcsin, a magyar zergevirág, a turbánliom, a bókoló keltike, a nagy ezerjófű, a magyar repcsény, a selymes peremizs, a madárfészek, a kétlevelű sarkvirág, a tavaszi görvélyfű, a bozontos csukóka, a pilisi bükköny, a magyar pikkelypáfrány, a bíboros sallangvirág és a széles és szálkás pajzsika.

A Gerecse természetes és mesterséges sziklafalakban bővelkedő, viszonylag érintetlen, nagy kiterjedésű, zárt lombhullató erdőségei és rétjei kiváló szaporodó- és táplálkozóhelyet nyújtanak a térség ragadozó madarai számára. Különösen gazdag a madár- és a denevérfauna. Számos védett és fokozottan denevérfaj él itt, mint például a közönséges denevér, a kis patkósdenevér, a kereknyergű patkósdenevér, a csonkafülű denevér vagy a nagy patkósdenevér.

A térség faji oltalom alatt álló költő madárfajai a fekete gólya, a parlagi sas, a kígyászölyv, a darázsölyv, a vándorsólyom, a kék galamb, a hamvas küllő, a fekete harkály, a fehérhátú fakopáncs, a közép fakopáncs, az erdei pacsirta, a karvalyposzáta, a kis légykapó, az örvös légykapó, a töviszúró gébics és a bajszos sármány. Jellemző emlősfajok a vidra, a borz, a vadmacska, valamint a nagy és mogyorós pele. A kétéltűek és hüllők közül kiemelhető a zöld levelibéka, a barna varangy, az erdei béka, az erdei és a rézsikló, a zöld és a lábatlan gyík.

A hegység vadászható nagyvadjai közül a leggyakoribb a szarvas, a vaddisznó, az őz és a muflon, jellemző apróvadfélék a nyúl és a fácán.

A védett fajokban bővelkedő erdei élőhelyek a Gerecse Tájvédelmi Körzet keretében nemzeti szintű, a Natura 2000 hálózat részeként pedig európai uniós védelem alatt állnak. Tardos közigazgatási területét érintően a legértékesebb fás és fátlan élőhelyek a Bikol-patak völgyének nyugati oldalán, a Felső- és Alsó-Látó-hegy térségében vannak, melyek fokozott védelemben részesülnek. Itt került kijelölésre a Gerecse Száz-völgy Erdőrezervátum is, ahol a természetes ökológiai és evolúciós folyamatok szabad érvényesülésének a biztosítása, valamint ennek a kutatása a cél. Az itt folyó felmérések is igazolják, hogy a terület eltartó képességéhez képest túlzott létszámú vadállomány rágása megakadályozza az erdők természetes felújulását.

1.12.2. Tájhasználat, tájszerkezet

1.12.2.1. Táj történeti vizsgálat

A római korban a Duna mentén húzódó határvonal, a limes közelében lévő, jó minőségű építő- és díszítőkövekben bővelkedő Gerecse térségében élénk élet folyt. Ennek nyomai Tardos közigazgatási területén is fellelhetők. A Malom-völgyben római telep maradványait tárták fel a régészek. Az itt talált építőkövek részben a Bánya-hegyről származtak. Ebben az időben a bánya-hegyi és a süttői kőfejtőket kövezett út kötötte össze.

Tardost oklevelek 1217-ben említették először, a személynévi eredetű „Turdos” alakban. A hagyomány szerint a régi falu a mainál délebbre állt. A régi faluhely emléke a mai Öregfalú dűlő nevében maradt fenn. A település neve 1945-1993-ig Tardosbánya volt, ami szemléletesen

jelzi a kőbányászat szerepét az itt élők életében. 1993 óta a település hivatalos neve ismételten Tardos.

A község a török hadjáratok során elpusztult, és 1720-ig lakatlan volt. Ekkor az esztergomi érsekség katolikus szlovákokat telepített le itt, akik az új falut másik helyen építették fel. Az újra fejlődésnek indult község orsószerűen kiszélesedő főutcáján 1775-ben épült fel a római katolikus plébániatemplom.

Tardos történetéhez és az itt élő családokhoz szorosan kötődik a *kőbányászat*, elsősorban a Bánya-hegy oldalában évszázadok óta fejtett, hazánk egyik legszebb építő- és díszítőkövének számító „tardosi vörösmárvány”-nak köszönhetően. Évszázadokon keresztül sok helybéli számára biztosított megélhetést a kőfejtés, kisebb mértékben a kőfaragás, továbbá a kitermelt kő fuvarozása. Az újraindult kőbányászat adta lehetőségek kiaknázása érdekében a 19. század második felében olasz mesterek is érkeztek a térségbe, így Tardosra is. Kései leszármazottaik még ma is élnek a faluban. A kőipar jelenőségét jól szemlélteti az 1900. évi népszámlálás erre vonatkozó adata: ekkor az itt élők 39%-a élt a kőiparból. Nemcsak helyben, hanem a Gerecse többi kőbányájában is csaknem kizárólag tardosiak fejtették a követ. Ennek szerepe azért is volt fontos ebben az időben, mert a megélhetési lehetőségeket beszűkítette, hogy a falu külterületének közel 60%-át az esztergomi érsekség birtokolta, saját művelhető földterülettel kevés helybéli rendelkezett.

A községben 1870-ben és 1905-ben tűzvész pusztított. Az épületek jelentős része károsodott, újjá kellett építeni.

A 20. században a település népességét nem csak a két világháború csökkentette. A 1946-ban megkötött csehszlovák–magyar lakosságcsere egyezmény keretében a községből mintegy 350 ember – az akkori népesség mintegy egyötöde – települt át Szlovákiába. A 20. század második felében a lakónépesség 1600 fő körül állandósult, kisebb ingadozásokkal. Az elmúlt évtizedben az újonnan betelepülőknél köszönhetően a népességszám kismértékben emelkedett.

A községben 1960-ban alakult termelőszövetkezet. Ez 1964-ben Gerecsevölgye Tsz néven egyesült a vértestolnai Jókai Tsz-szel, később a szomódi Március 15. Tsz is csatlakozott hozzá.

A kőbányászat története

A Gerecsében a kőfejtés már a római korban megkezdődött, amit a Dunaalmás határában lévő kőfejtőhöz kapcsolódóan előkerült leletek és emlékek igazolnak. E korból Tardos határában folyó kőfejtésről nincsenek régészeti leletek. Egy legenda szerint 306-ban, Diocletianus császár uralma alatt itt szenvedett vértanúságot a kor négy kiváló kőfaragója: Claudius, Castorios, Sempronianus és Nikostratos. A titokban megkeresztelkedett mesteremberek nem voltak hajlandók megfaragni a gyógyítás római istenének, Aesculapiusnak a szobrát, ezért a bíró megostoroztatta, majd elevenen ólomládába záratta és a folyóba vettette őket. Erre a mártíromságra utal a négy kereszt Tardos címerében.

Habár bizonytalan emlékek már a korai Árpád-kori felhasználásra is vannak (esztergomi Szent Adalbert bazilika romjai, tihanyi bencés apátság), Tardoson bizonyítottan a 13. század elejétől fejtik a „tardosi vörösmárvány”-t. Egy 1204-ben kelt feljegyzés szerint Imre király a tardosi bányából szállíttatott követ az általa elrendelt építkezésekhez. A középkorban, a nagy várépítések és a reneszánsz elterjedésének időszakában a kőfejtés, kőfaragás intenzívebbé vált. Az Anjou és Mátyás kori építkezéseken már viszonylag nagy mennyiségben használták építő- és díszítőköként, gyakran művészien megmunkálva. A helyi mesterek által faragott és fényezett vörös márványt számos egyházi és világi épületnél használták fel. Okirat igazolja, hogy a Mátyás király korabeli budai építkezésekhez 1487-1489 között innen szállítottak 42 hajórakomány

vörös mészkövet. A tardosi Bánya-hegy kőfejtőjéből származó követ használtak – egyebek között – a visegrádi palota oroszlános díszkútja (1483), a pécsi székesegyház (1505), az esztergomi Bakócz-kápolna (1506-11) építésénél, felújításánál. Levéltári források szerint Lengyelországba is folyamatosan sok kő került ki Tardosról, így például Zsigmond, lengyel király is ezzel díszítette a krakkói királyi palotában (Wawel) lévő Jagelló-kápolnát (1517-33).

A 18. század elején újra feléledt a kőbányászat Tardoson, hiszen az ország újjáépítéséhez nagy mennyiségben volt szükség a kőre. Mivel a falu kihalt, így Nyitra környékéről telepítettek szlovákokat, a szomszédos falvakba Elzászból németeket (Süttő, Piszke). A környék ekkor az esztergomi érsekség védelme alá tartozott. Esterházy Imre érsek a 18. század elején bérbe adta a tardosi (és a süttöi) bányát. A bányászatának fellendülése a 19. század elejére tehető, amikor olasz mesterek (marmoráriók) érkeztek a térségbe. Bérbe vették a környék bányáit, meghonosították az iparszerű kőfejtést. A tardosiak először kisegítőként dolgoztak az olasz mesterek keze alá. Idővel azonban elsajátították tőlük a mesterséget, amit később generációról generációra adtak át.

Ebben az időben a környék kőfejtőinek, kőfaragóinak jó megélhetést biztosított az esztergomi bazilika építése (1822-1869), aminél sok tardosi és süttöi követ használtak. A kiegyezés (1867) után, a főváros gyors fejlődése újabb lökést kapott a gerecsei kőbányászatnak. A nagy fővárosi építkezésekhez nagy mennyiségben szállítottak gerecsei „márványt”, s alkalmazták például a Szent István-bazilika, a monumentális középületek (pl. Magyar Tudományos Akadémia székháza, Operaház, Országház), valamint a belvárosi és Andrássy úti paloták építésénél, továbbá a bérházak lábazatainak burkolására, beltéri lépcsőinek, lépcsőházainak kialakítására. A jól megmunkálható kő iránt nagy volt az érdeklődés a Monarchia egész területén, számos középület, kastély (pl. a bécsi Hofburg) építésénél is felhasználták.

A két világháború között a Mátyás-templom és a Budai vár restaurálása, valamint a szegedi Fogadalmi-templom építése adott munkát a helyi kőbányászoknak, kőfaragóknak. A vörös mészkő ebben az időben is keresett árucikk volt külföldön, nagy mennyiségben szállították például Németországba, Svájcba vagy Dániába.

A II. világháború után, az 1949. évi államosítás során összevonták a környékbeli kis bányaüzemeket, és létrehozták a Kőfaragó-és Épületszobrászati Vállalatot. Az 1950-es években 100-120 férfinak adott megfelelő megélhetést az állami vállalat. Ebben az időben villamosították a bányákat, a kitermelésben egyre nagyobb szerepet kaptak a munkagépek, kiváltva ezzel a kőkemény fizikai munkát.

A vörös mészkő hasznosítása az elmúlt évtizedekben megváltozott. Hagyományos építő- és díszítőköként, épületszobrászati célokra ma döntően csak műemléki rekonstrukciók során alkalmazzák. Ennek ellenére hasznosítása sokrétű: legnagyobb mennyiségben külső és belső, fal- és járófelületi, vágott-fényezett burkolólapként használják, valamint forgácsában műköves munkákhoz. Tömbkőként és burkolólapokká feldolgozva exportálják is.

A bánya-hegyi kőfejtőt napjainkban a Dekor-Stein Kőbánya Kft. és a Tardos-Stein Kőbánya Kft. üzemelteti. A tulajdonosok büszkék a család térséghez kötődő kőbányászati tradícióira.

A kőbányászat lett sok helybéli számára biztosított megélhetést egy régi erdei mesterség, a környébeli erdőkre és mészkőfejtőkre alapozott *mészégetés*. A helyben előállított termékek, kiemelten a kő és a mész *fuvarozása* is sokak számára adott munka- és bevételi lehetőséget.

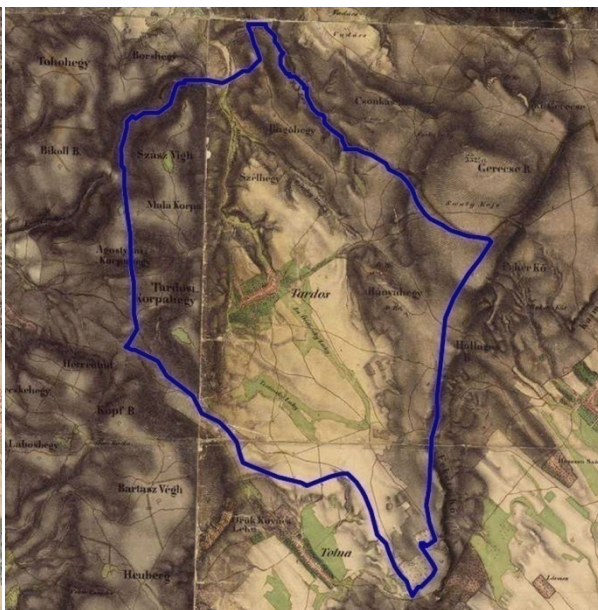
A tájszerkezet változása a 18-20. században

Tardos település és a környező gerecsei táj időbeli változása jól nyomon követhető a történeti térképeken és a jelenlegi állapotot mutató ortofotón.

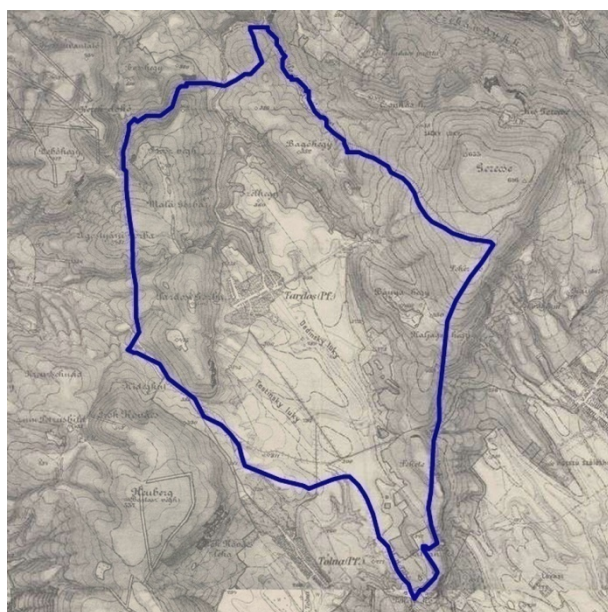
Az elmúlt két évszázadban a táj szerkezeti értelemben megőrizte eredeti formáját, nem alakult át nagymértékben. Fő szerkezeti elemei – a közlekedési vonalak, a vízfolyások, a völgyek és az erdőfoltok – jól beazonosíthatók az egyes térképeken. A települési belterület DNy-ÉK-i tengelye és a főbb utak már a 18. század második felére kialakultak. A kőfejtők kiterjedésének növekedésével jól nyomon követhető a bányászat 19. századi iparszerűvé válása. A medence alacsonyabban fekvő, a peremhegyekhez képest kisebb lejtésű és így a talajerózió hatásaival szemben kevésbé érzékeny területeit több mint két évszázada mezőgazdasági műveléssel hasznosítják. A fátlan patak völgyek és a peremhegyek fás legelői a legeltetés napjainkhoz képest kiemeltebb szerepét jelzik.

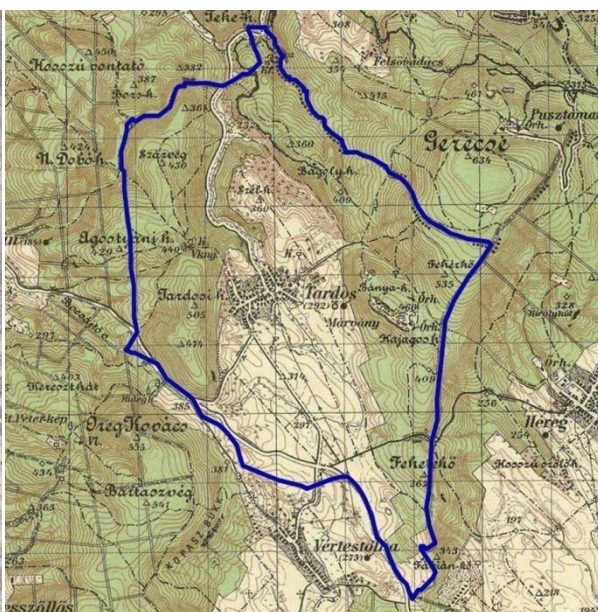
[Magyarország – Első Katonai Felmérés \(1782–1785\)](#)

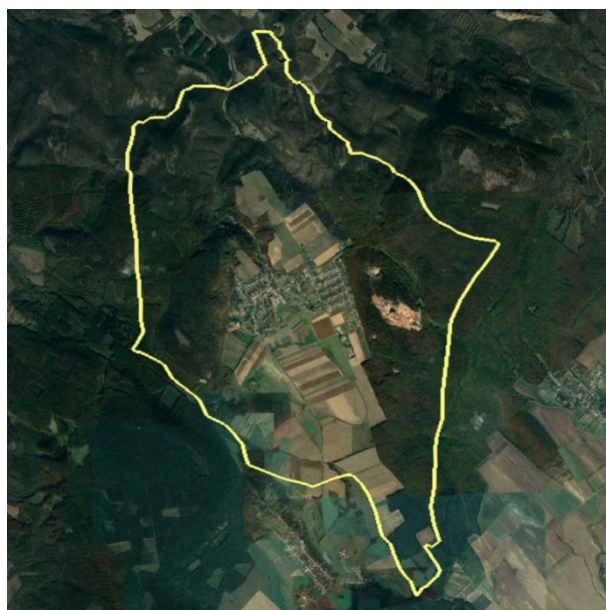
Magyar Királyság – Második Katonai Felmérés (1819-1869)

[Habsburg Birodalom – Harmadik Katonai Felmérés \(1869-1887; 1:25000\)](#)

Magyarország Katonai Felmérése (1941)

Forrás: www.mapire.eu és Google Earth

Google Earth ortofotó (2018)

1.12.2.2. Tájhasználat értékelése

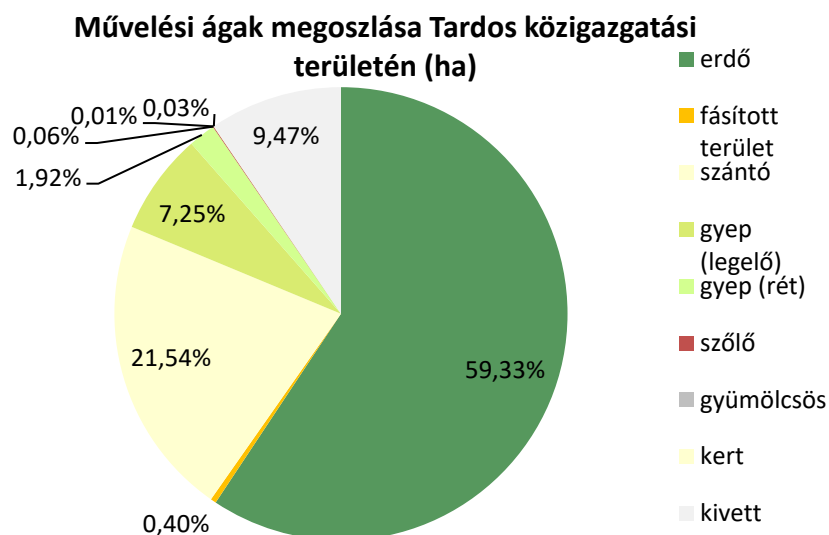
Tardos közigazgatási területe 2 332 hektár. A település területének a művelési ágak szerinti megoszlását a következő táblázat tartalmazza¹:

Művelési ág	erdő	fásított terület	szántó	gyep (legelő)	gyep (rét)	szőlő	gyümölcs- möl-	kert	kivett
Terület (ha)	1 383,7	9,4	502,3	169,1	44,7	1,4	0,2	0,7	220,8
Közigazgatási terület arányában (%)	59,33	0,40	21,54	7,25	1,92	0,06	0,01	0,03	9,47

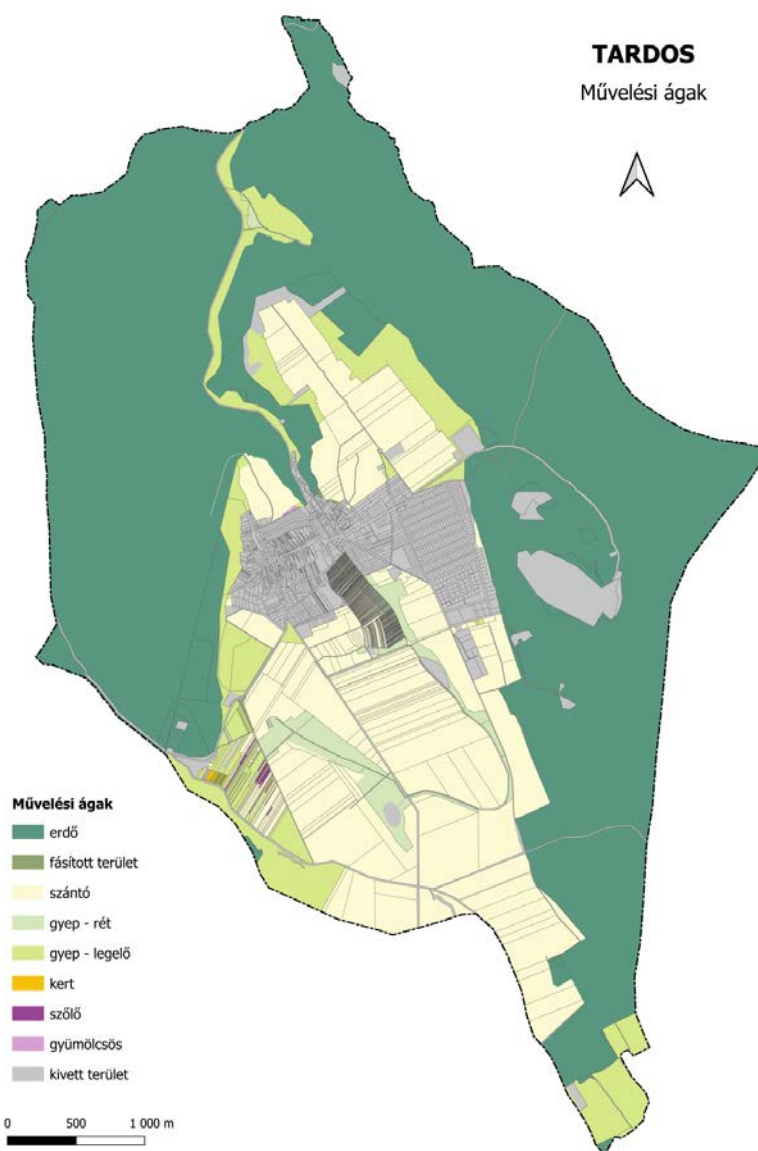
Tardos területének 30,8%-a mezőgazdasági tájhasznosítás alatt áll, ami magába foglalja a gyepgazdálkodás, a kis- és nagyparcellás szántóföldi művelés, a kertgazdálkodás, a szőlőművelés és gyümölcsstermesztés területeit. A szántók (59,33%), valamint a rét- és legelőgazdálkodással hasznosított gyepek (9,17%) a medencebelsőben jellemzőek. A szőlőművelés és gyümölcsstermesztés, valamint a kertgazdálkodás szerepe alárendelt.

A peremhegyek az erdőgazdálkodás színterei: az erdő a teljes közigazgatási terület 59,33%-án borítja. Az erdőterületek fafaj összetétele változatos. A fokozottan védett erdőrezervátum területén tölgyes-kőrises, molyhos tölgyes-cseres, cseres-gyertyános-kocsánytalan tölgyes társulások vannak. A település további erdőterületein gyertyános-kocsánytalan tölgyes, kocsánytalan tölgyes-cseres és az elegyes állományok dominálnak kőris, gyertyán, bükk és juhar fafajokkal. Az erdők elsődleges rendeltetésüket tekintve védelmi (honvédelmi és talajvédelmi) célú, csupán 6,24% (90 ha) gazdasági (faanyagtermelő), illetve 4,65% (67 ha) egyéb célokat szolgál. Az erdőterületek tulajdonviszonyát tekintve két tulajdoni forma előfordul. A települési erdőterület többsége állami tulajdonban van, a Malomvölgyi-tó és a bányák környékén a magántulajdon jellemző.

¹ Az adatok forrása a http://www.takarnet.hu/pls/tknet/hivatalok_p.kozseg_adat?kozsegkod=2639 Körzeti Földhivatal adatbázisa.

A település közigazgatási területének 9,47%-a művelés alól kivett terület. Ebbe a kategóriába tartoznak a belterületi lakó-, gazdasági és ipari területek.

1.12.3. Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

1.12.3.1. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

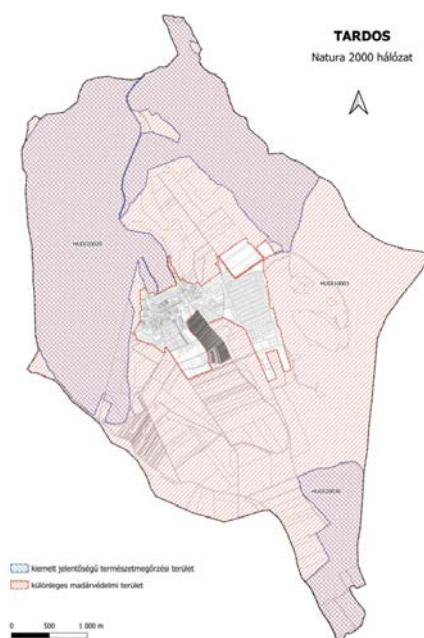
A területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályairól szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet a *Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről* szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: **Trtv.**) 19. § (4) bekezdésével összhangban, az Országos Övezeti Terv részét képező tájképvédelmi terület övezetbe sorolja a közigazgatási terület Bánya-hegyi bányán kívüli teljes területét. Ezen területek élőhelyei a Natura 2000 hálózat részeként Európai Unió szinten is kiemelt védelemben részesülnek.

1.12.3.2. Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

NEMZETKÖZI JELENTŐSÉGŰ VÉDETT TERMÉSZETI TERÜLETEK – NATURA 2000 TERÜLET

Az *európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről* szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendelet és az *európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről* szóló 14/2010. (V. 11.) KvVM rendelet alapján Tardos területét a HUDI10003 kódszámú *Gerecse különleges madárvédelmi terület*, valamint a HUDI20020 kódszámú *Gerecse kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület* érintik.

A Gerecse kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület fenntartási terv 2019-ben elfogadásra került.

Gerecse különleges madárvédelmi terület (HUDI10003)

TOPOLAND Bt. – Bosnyakovics Gabriella E.V. – MOBIL CITY Bt. – KÉSZ Kft. – ***PRO-TERRA Kft.***

A kijelölés alapjául szolgáló fajok:

töviszűrő gébics (*Lanius collurio*), Kígyászölyv (*Circaetus gallicus*), közép fakopáncs (*Dendrocopos medius*), Lappantyú (*Caprimulgus europaeus*), Kerecsensólyom (*Falco cherrug*), örvös légykapó (*Ficedula albicollis*), kis légykapó (*Ficedula parva*), fehérhátú fakopáncs (*Dendrocopos leucotos*), hamvas küllő (*Picus canus*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), fekete harkály (*Dryocopus martius*), parlagi pityer (*Anthus campestris*), darázsölyv (*Pernis apivorus*), parlagi sas (*Aquila heliaca*), uhu (*Bubo bubo*), fekete gólya (*Ciconia nigra*), kék galamb (*Columba oenas*), bajszos sármány (*Emberiza cia*), vándorsólyom (*Falco peregrinus*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), rétisas (*Haliaeetus albicilla*), erdei pacsirta (*Lullula arborea*), barna kánya (*Milvus migrans*), karvalyposzáta (*Sylvia nisoria*)

Érintett ingatlanok:

02/3,	020/9,	039/10,	049/32,	049/75,	049/118,	049/161,	049/204,	049/247,	049/291,
02/11,	020/11,	040,	049/33,	049/76,	049/119,	049/162,	049/205,	049/248,	049/292,
02/12,	020/12,	041/1,	049/34,	049/77,	049/120,	049/163,	049/206,	049/249,	049/293,
02/13,	020/13,	041/2,	049/35,	049/78,	049/121,	049/164,	049/207,	049/250,	049/294,
02/14,	020/14,	041/3,	049/36,	049/79,	049/122,	049/165,	049/208,	049/251,	049/295,
02/15,	021,	041/4,	049/37,	049/80,	049/123,	049/166,	049/209,	049/252,	049/296,
02/16,	022,	042,	049/38,	049/81,	049/124,	049/167,	049/210,	049/253,	049/297,
02/17,	023,	043,	049/39,	049/82,	049/125,	049/168,	049/211,	049/254,	049/298,
03,	04,	044,	049/40,	049/83,	049/126,	049/169,	049/212,	049/255,	049/299,
08/1,	025/3,	045,	049/41,	049/84,	049/127,	049/170,	049/213,	049/256,	049/300,
09/3,	025/5,	048,	049/42,	049/85,	049/128,	049/171,	049/214,	049/257,	049/301,
09/4,	026,	049/1,	049/43,	049/86,	049/129,	049/172,	049/215,	049/258,	049/302,
09/5,	028,	049/2,	049/44,	049/87,	049/130,	049/173,	049/216,	049/259,	049/303,
09/6,	029,	049/3,	049/45,	049/88,	049/131,	049/174,	049/217,	049/260,	049/304,
09/7,	030/1,	049/4,	049/46,	049/89,	049/132,	049/175,	049/218,	049/261,	049/305,
09/8,	030/2,	049/5,	049/47,	049/90,	049/133,	049/176,	049/219,	049/262,	049/306,
014,	030/3,	049/6,	049/48,	049/91,	049/134,	049/177,	049/220,	049/263,	049/307,
015/1,	031,	049/7,	049/49,	049/92,	049/135,	049/178,	049/221,	049/264,	049/308,
015/2,	032/2,	049/8,	049/50,	049/93,	049/136,	049/179,	049/222,	049/265,	049/309,
015/3,	032/4,	049/9,	049/51,	049/94,	049/137,	049/180,	049/223,	049/266,	049/310,
016,	032/7,	049/10,	049/52,	049/95,	049/138,	049/181,	049/224,	049/267,	049/311,
017,	032/8,	049/11,	049/53,	049/96,	049/139,	049/182,	049/225,	049/268,	049/312,
018/2,	032/9,	049/12,	049/54,	049/97,	049/140,	049/183,	049/226,	049/269,	049/313,
018/3,	032/10,	049/13,	049/55,	049/98,	049/141,	049/184,	049/227,	049/270,	049/314,
018/5,	032/11,	049/14,	049/56,	049/99,	049/142,	049/185,	049/228,	049/271,	049/315,
018/7,	033,	049/15,	049/57,	049/100,	049/143,	049/186,	049/229,	049/272,	049/316,
018/8,	034,	049/16,	049/58,	049/101,	049/144,	049/187,	049/230,	049/273,	049/317,
018/9,	035/1,	049/17,	049/59,	049/102,	049/145,	049/188,	049/231,	049/275,	049/318,
018/10,	035/2,	049/18,	049/60,	049/103,	049/146,	049/189,	049/232,	049/276,	049/319,
018/11,	036/3,	049/19,	049/61,	049/104,	049/147,	049/190,	049/233,	049/277,	049/320,
018/14,	036/4,	049/20,	049/62,	049/105,	049/148,	049/191,	049/234,	049/278,	049/321,
018/15,	036/6,	049/21,	049/63,	049/106,	049/149,	049/192,	049/235,	049/279,	049/322,
018/16,	036/7,	049/22,	049/64,	049/107,	049/150,	049/193,	049/236,	049/280,	049/323,
018/17,	036/10,	049/23,	049/65,	049/108,	049/151,	049/194,	049/237,	049/281,	049/324,
018/18,	036/11,	049/24,	049/66,	049/109,	049/152,	049/195,	049/238,	049/282,	049/325,
018/19,	036/12,	049/25,	049/67,	049/110,	049/153,	049/196,	049/239,	049/283,	049/326,
018/20,	037/5,	049/26,	049/68,	049/111,	049/154,	049/197,	049/240,	049/284,	049/327,
018/22,	037/7,	049/27,	049/69,	049/112,	049/155,	049/198,	049/241,	049/285,	049/328,
018/23,	037/9,	049/28,	049/70,	049/113,	049/156,	049/199,	049/242,	049/286,	049/329,
019,	038,	049/29,	049/71,	049/114,	049/157,	049/200,	049/243,	049/287,	049/330,
020/4,	039/5,	049/30,	049/72,	049/115,	049/158,	049/201,	049/244,	049/288,	049/331,
020/6,		049/31,	049/73,	049/116,	049/159,	049/202,	049/245,	049/289,	049/332,
			049/74,	049/117,	049/160,	049/203,	049/246,	049/290,	049/333,

049/334, 049/379, 049/423, 049/467, 049/511, 063/13, 090, 098/17, 098/64, 0105,
 049/335, 049/380, 049/424, 049/468, 049/512, 063/14, 091/1, 098/18, 098/65, 0106,
 049/336, 049/381, 049/425, 049/469, 049/513, 063/15, 091/2, 098/19, 098/66, 0107,
 049/337, 049/382, 049/426, 049/470, 049/515, 063/16, 091/3, 098/20, 098/68, 0108,
 049/338, 049/383, 049/427, 049/471, 049/516, 063/18, 091/4, 098/21, 098/69, 0109,
 049/339, 049/384, 049/428, 049/472, 049/517, 063/19, 091/5, 098/22, 098/70, 0110,
 049/340, 049/385, 049/429, 049/473, 049/518, 063/20, 091/6, 098/23, 098/72, 0111/1,
 049/341, 049/386, 049/430, 049/474, 050, 052, 063/21, 091/7, 098/24, 098/73, 0111/3,
 049/342, 049/387, 049/431, 049/475, 054/1, 063/22, 091/8, 098/27, 098/74, 0111/4,
 049/343, 049/388, 049/432, 049/476, 054/6, 063/23, 091/9, 098/28, 098/76, 0111/5,
 049/344, 049/389, 049/433, 049/477, 054/7, 063/24, 091/10, 098/29, 098/77, 0111/6,
 049/345, 049/390, 049/434, 049/478, 054/8, 063/25, 091/11, 098/30, 098/78, 0112,
 049/346, 049/391, 049/435, 049/479, 054/9, 064/1, 091/12, 098/32, 098/81, 0113,
 049/347, 049/392, 049/436, 049/480, 054/10, 064/2, 091/14, 098/33, 098/82, 0115,
 049/348, 049/393, 049/437, 049/481, 054/14, 064/3, 091/15, 098/34, 098/83, 0116/1,
 049/349, 049/394, 049/438, 049/482, 054/15, 064/4, 093, 098/35, 098/102, 0116/2,
 049/350, 049/395, 049/439, 049/483, 054/16, 064/5, 095, 098/36, 098/103, 0117,
 049/351, 049/396, 049/440, 049/484, 054/17, 064/6, 096/1, 098/37, 098/104, 0120,
 049/353, 049/397, 049/441, 049/485, 054/18, 064/7, 096/2, 098/38, 099, 2001,
 049/354, 049/398, 049/442, 049/486, 054/19, 065, 096/3, 098/39, 0100/1, 2002,
 049/355, 049/399, 049/443, 049/487, 055/4, 068, 096/4, 098/40, 0100/2, 2003,
 049/356, 049/400, 049/444, 049/488, 056/4, 070, 096/5, 098/41, 0100/3, 2004,
 049/357, 049/401, 049/445, 049/489, 056/19, 075, 096/10, 098/42, 0101/1, 2005,
 049/358, 049/402, 049/446, 049/490, 056/20, 079, 096/11, 098/43, 0101/2, 2006,
 049/359, 049/403, 049/447, 049/491, 056/21, 082, 096/12, 098/44, 0101/4, 2007,
 049/360, 049/404, 049/448, 049/492, 057/2, 085, 096/13, 098/45, 0101/5, 2008,
 049/361, 049/405, 049/449, 049/493, 057/3, 086, 097, 098/46, 0101/6, 2009,
 049/362, 049/406, 049/450, 049/494, 057/4, 087, 098/1, 098/47, 0102, 2010,
 049/363, 049/407, 049/451, 049/495, 057/5, 088, 098/2, 098/48, 0103/1, 2011,
 049/364, 049/408, 049/452, 049/496, 057/6, 089/1, 098/3, 098/49, 0103/2, 2012,
 049/365, 049/409, 049/453, 049/497, 062/1, 089/3, 098/4, 098/50, 0103/3, 2013,
 049/366, 049/410, 049/454, 049/498, 062/2, 089/4, 098/5, 098/51, 0104/1, 2014,
 049/367, 049/411, 049/455, 049/499, 063/1, 089/5, 098/6, 098/52, 0104/2, 2015,
 049/368, 049/412, 049/456, 049/500, 063/2, 089/6, 098/7, 098/53, 0104/3, 2016,
 049/369, 049/413, 049/457, 049/501, 063/3, 089/7, 098/8, 098/54, 0104/4, 2017,
 049/370, 049/414, 049/458, 049/502, 063/4, 089/8, 098/9, 098/55, 0104/5,
 049/371, 049/415, 049/459, 049/503, 063/5, 089/9, 098/10, 098/56, 0104/6,
 049/372, 049/416, 049/460, 049/504, 063/6, 089/10, 098/11, 098/57, 0104/7,
 049/373, 049/417, 049/461, 049/505, 063/7, 089/11, 098/12, 098/58, 0104/8,
 049/374, 049/418, 049/462, 049/506, 063/8, 089/13, 098/13, 098/59, 0104/9,
 049/375, 049/419, 049/463, 049/507, 063/9, 089/14, 098/14, 098/60, 0104/10,
 049/376, 049/420, 049/464, 049/508, 063/10, 089/15, 098/15, 098/61, 0104/11,
 049/377, 049/421, 049/465, 049/509, 063/11, 089/16, 098/16, 098/62, 0104/12,
 049/378, 049/422, 049/466, 049/510, 063/12, 098/63, 0104/13,

Gerecse kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDI20020)

Település	Érintett terület (ha)	Érintett terület %	Település területé- nek érintettsége (%)
Tardos	847,8069	34,79	36,36

Jelölő élőhelyek (a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok): 6190* Pannon sziklagyepek; 6240* Szubpannon sztyepek; 8310 Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok; 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*); 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel; 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal; 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Jelölő fajok (a *-gal jelöltek kiemelt közösségi jelentőségű fajok)

Növények: bíboros sallangvirág (*Himantoglossum caprinum*)

Ízeltlábúak: havasi cincér (*Rosalia alpina*)*; csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)*; nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*); skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*); magyar tavaszi fészűbagoly (*Dioszeghyana schmidtii*); kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*); nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*); nagy tűzlepke (*Lycaena dispar*); gyászscincér (*Morimus funereus*)

Kétéltűek: vöröshasú unka (*Bombina bombina*)

Emlősök: nyugati piszdedenevér (*Barbastella barbastellus*); nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*); hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*); csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*); közönséges denevér (*Myotis myotis*); kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*); nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*); kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

Érintett ingatlanok:

020/6, 021, 022, 030/2, 030/3, 032/4, 032/8, 036/4, 036/6, 036/7 hrsz

Központi-Gerecse kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület (HUDI20030)

Érintett ingatlanok:

0108, 0109, 0111/1, 0111/3, 0111/4, 0111/5, 0111/6, 0112, 0113, 0115, 0116/1, 0116/2, 0117 hrsz

Jelölő élőhelyek (a *-gal jelöltek kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípusok): 5130 Dombvidéki száraz borókás cserjések; 6190* Pannon sziklagyepek; 6210 Szálkaperjés-rozsnokos félszáraz gyepek; 6240* Szubpannon sztyepek; [6250](#) Pannon löszsztyepek; 6430 Üde-nedves magaskórósok; 8210 Sziklahasadékok, -falak és törmeléklejtők növényzete; 8310 Nagyközönség számára meg nem nyitott barlangok; 9130 Szubmontán és montán bükkösök (*Asperulo-Fagetum*); [9180](#) Törmeléklejtő- és szurdokerdők; 91H0* Pannon molyhos tölgyesek *Quercus pubescens*-szel; 91G0* Pannon gyertyános-tölgyesek *Quercus petraea*-val és *Carpinus betulus*-szal; 91M0 Pannon cseres-tölgyesek

Jelölő fajok (a *-gal jelöltek kiemelt közösségi jelentőségű fajok)

Növények: bíboros sallangvirág (*Himantoglossum caprinum*) magyarföldi husáng ([Ferula sadleriana](#)), leánykökörcsin ([Pulsatilla grandis](#))

Ízeltlábúak: havasi cincér (*Rosalia alpina*)*; csíkos medvelepke (*Callimorpha quadripunctaria*)*; nagy hőscincér (*Cerambyx cerdo*); skarlátbogár (*Cucujus cinnaberinus*); kék pattanóbogár (*Limoniscus violaceus*); nagy szarvasbogár (*Lucanus cervus*); eurázsiai rétisáska ([Stenobothrus eurasius](#))

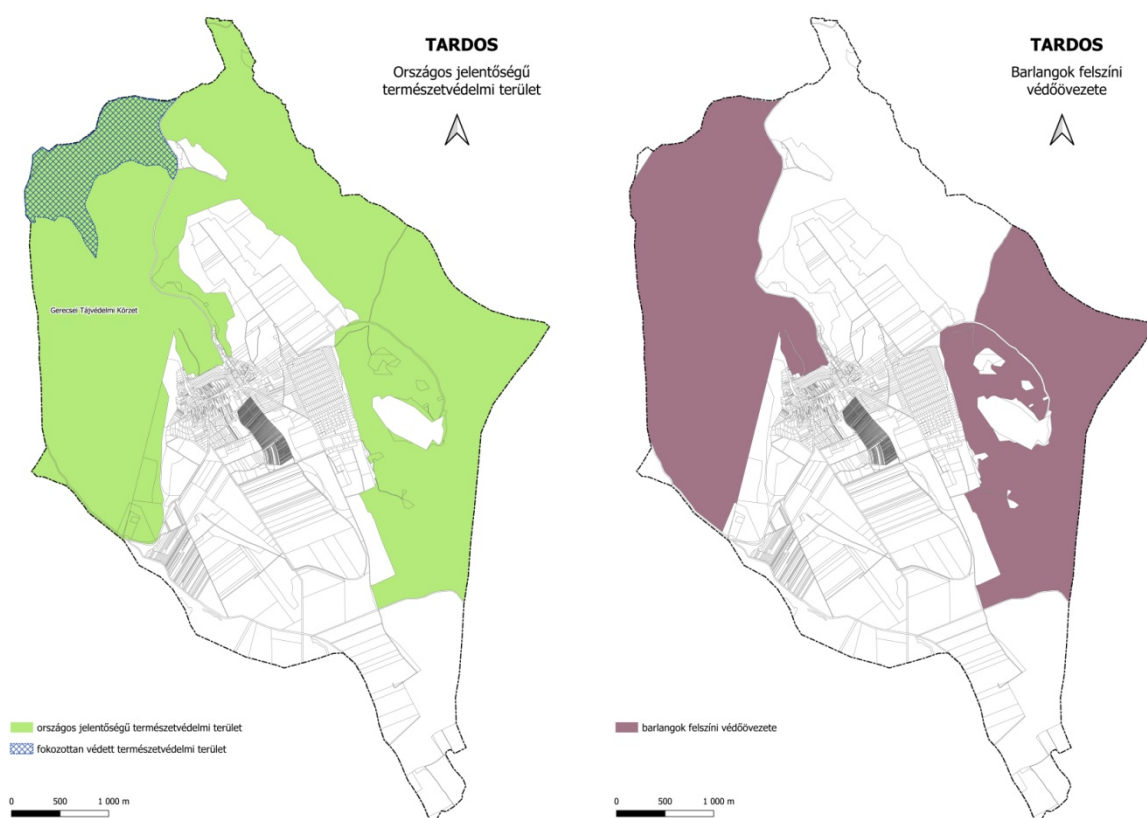
Kétéltűek, hüllők: vöröshasú unka (*Bombina bombina*), mocsári teknős ([Emys orbicularis](#))

Emlősök: nyugati piszdedenevér (*Barbastella barbastellus*); nagyfülű denevér (*Myotis bechsteinii*); hegyesorrú denevér (*Myotis blythii*); csonkafülű denevér (*Myotis emarginatus*); közönséges denevér (*Myotis myotis*); kereknyergű patkósdenevér (*Rhinolophus euryale*); nagy patkósdenevér (*Rhinolophus ferrumequinum*); kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETVÉDELMI TERÜLETEK ÉS ÉRTÉKEK

A közigazgatási területen egy országos jelentőségű védett természeti található, melynek egy része fokozott védelemben részesül.

Név:	Gerecsei Tájvédelmi Körzet
Törzskönyvi szám:	152/TK/77
Védettségi szint:	országos jelentőségű, egyedi
Hatályba lépés éve:	1977
Kiterjedése:	8676 hektár
Ebből fokozottan védett:	1365,48 hektár Nagy-Pisznice – Tardos közigazgatási területén található
érintett települések:	Baj, Dunaszentmiklós, Lábatlan, Neszmély, Nyergesújfalu, Süttő, Szomód, Tardos , Tarján, Tata, Tatabánya, Vértestolna, Vértesszőlős
Elhelyezkedés:	014, 015/1-3, 016, 018/2-3, 018/5, 018/7-11, 018/14-15, 018/17-19, 018/22-23, 019, 020/11-14, 020/4, 020/6a, 020/6b, 020/6c, 020/9, 021, 022, 030/1-3, 031, 032/10-11, 032/2, 032/4, 032/7, 032/8a, 032/8b, 032/8c, 032/8d, 032/8f, 032/8g, 032/8h, 032/8j, 032/9, 033, 034, 035/1-2, 036/3-4, 036/6-7, 773, 781, 784

„Ex lege” védett területek és értékek

A település közigazgatási területén „ex lege” védett értéket képviselnek a barlangok. A karbonátos kőzetekből felépülő Gerecse hegység településhez tartozó területén az Országos Barlangnyilvántartás 5 db barlangot tart számon, melyek a következők:

- [Bánya-hegyi-barlang](#) (kataszteri szám: 4621-37; hrsz. 018/23);
- [Gorba-tetői-barlang](#) (4640-24; hrsz. 032/8);
- [Szúnyogos-barlang](#) (4640-23; hrsz. 032/8);
- [Tardosi Gorba-lyuk](#) (4640-22; hrsz. 032/8);
- [Tüzes-barlang](#) (4640-25; hrsz. 03).

A barlangok felszíni védőövezetének kijelöléséről szóló 16/2009. (X. 8.) KvVM rendelet alapján Tardos közigazgatási területén a 018/23 és a 032/8 hrsz-ú ingatlanok vannak meghatározva a barlangok felszíni védőövezeteként.

Tardos közigazgatási területén a működési területével érintett Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság nem tart nyilván „ex lege” védett forrást, víznyelőt, kunhalmot, lápot vagy szikes tavat.

Erdőrezervátum

A természetes vagy természetközeli állapotú erdei életközösség megóvását, a természetes folyamatok szabad érvényesülését, továbbá a kutatások folytatását szolgáló erdőterületeket a miniszter - a védett természeti területek közé sorolva - erdőrezervátummá nyilvánítja (Tvt. 29. § 3. bekezdés).

Tardos közigazgatási területét érintően egy erdőrezervátum került kijelölésre, az alábbiak szerint:

Név: **Gerecse Száz-völgy Erdőrezervátum**

Kijelölő jogszabály: 14/2000. (VI. 26.) KöM rendelet a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság illetékességi területén lévő egyes védett természeti területek erdőrezervátummá nyilvánításáról

Terület: 243,4 ha

Érintett ingatlanok: 030/1 (10 E), 031 (10 E), 032/8 a-ból 10 E, 10 B, 10 C, 10 D, 10 F, 11 A, 11 B

Ebből magterület: 49,6 ha

Érintett ingatlanok: 030/1 (10 E), 031 (10 E), 032/8 a-ból 10 E

1.12.3.3. Ökológiai hálózat

Az országos ökológiai hálózat területeinek célja a természeti szempontból jelentős területek közti ökológiai kapcsolatok biztosítása. Az ökológia hálózat lehatárolása a **Trtv.** szerinti Országos Területrendezési Terv 3/1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és az ökológiai hálózat puffterületének övezete alapján, valamint a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság adatai alapján történt.

Az ökológiai hálózat valamennyi övezete megtalálható a településen, az alábbi természetközeli területeket foglalják magukba:

- **Magterület** (1479,44ha)

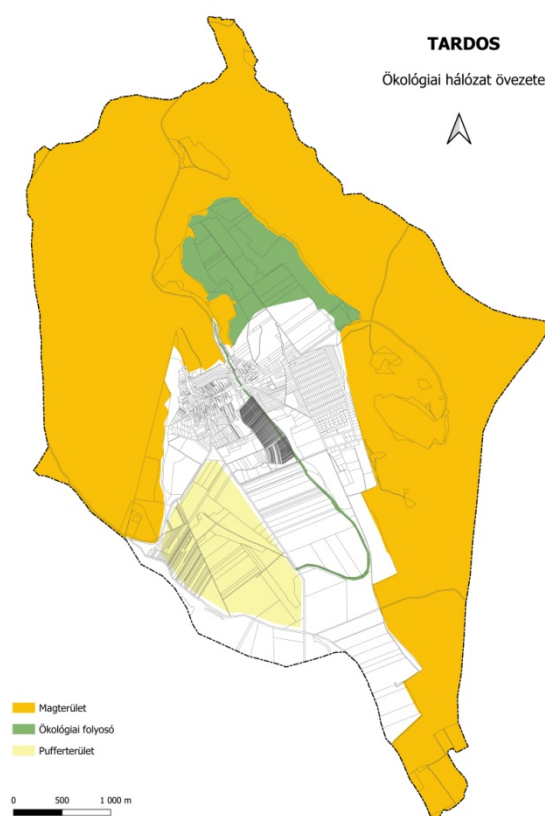
Az övezetbe a Gerecse erdővel fedett területei tartoznak.

- **Ökológiai folyosó** (129,04 ha)

Az övezet a magterület által körbeölelt Szél-hegy területét és a Bikol-patak nyomvonalát tartalmazza.

- **Pufferterület** (142,88 ha)

Az övezetbe a Tardosra bevezető utak közötti területek (Tóvik, Harmadik vető, Rétek fölötti dűlők, Fajzás) tartoznak.

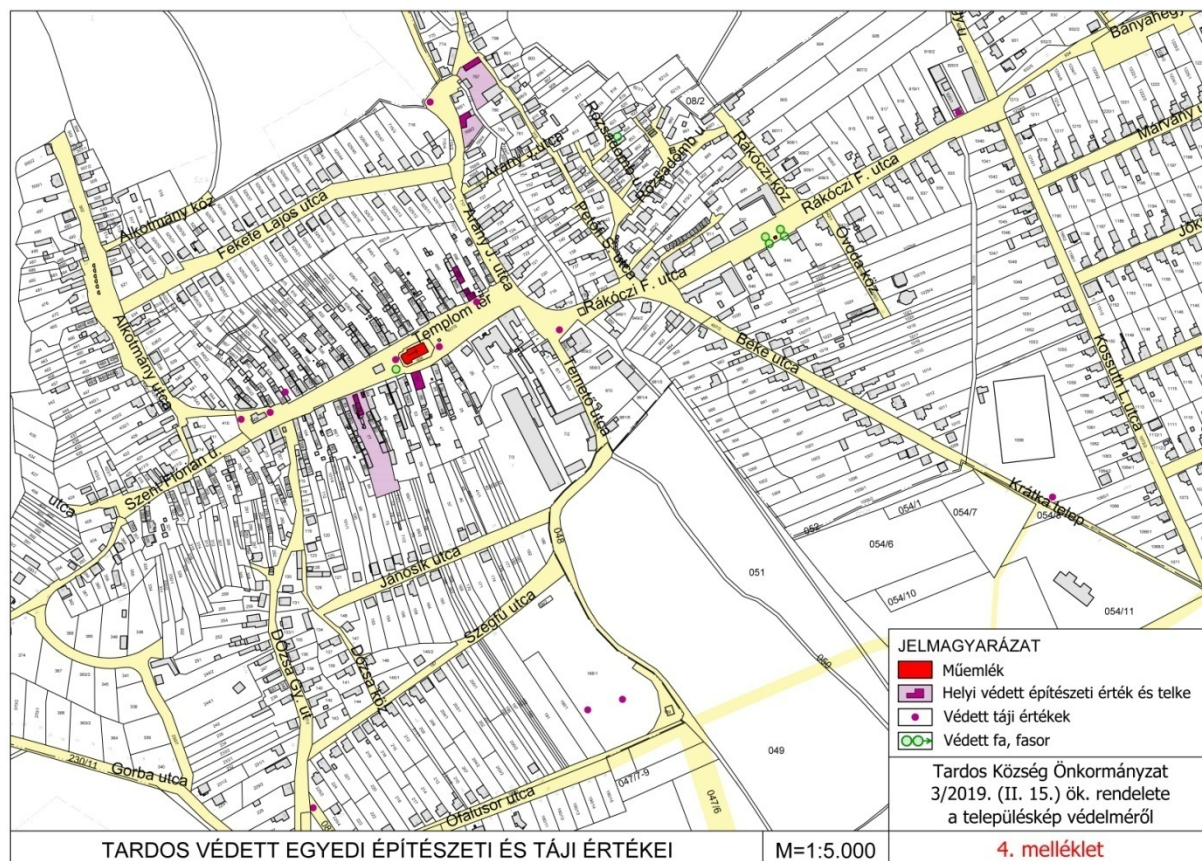
1.12.3.4. Helyi jelentőségű (önkormányzati rendelet alapján védett) természetvédelmi területek és emlékek

Tardos közigazgatási területén a védett táji értékek listáját Tardos Településképvédelméről szóló 3/2019. (II. 15.) önk. rendelet 3. melléklete tartalmazza, melyek az alábbiak:

Településképet meghatározó védett táji értékek	
Árendig kereszt 1918.	Dózsa György utca
Nepomuki Szent János szobor	Templom tér
Hugyik kereszt 1887.	Temetői kereszt
Ficzka kereszt 1826.	Temetői kereszt
Krimisz Templom előtti kereszt 1894.	Templom tér
Mráz kereszt	Béke utca
Szent Flórián szobor	
Emlékkő	
Kálvária kereszt 1931.	Arany János utca
Kálvária	Arany János utca
Fellner kút	Szent Flórián utca
kerekes kút	Templom tér
Dombormű T. Vörös G. műve 1986	
Tűzoltó szerkocsi	Rákóczi F. u. 32. (Hrsz: 920/1)
Településképet meghatározó fák	

hársfa (templom nyugati oldalán)	Templom tér Hrsz: 407/5 a
4 hársfa (kápolna mellett)	Rákóczi Ferenc utcán (Hrsz:934)

A rendelet 4. melléklete mutatja ezen értékek térképi lehatárolását.

I. 12.4.5. Egyedi tájértékek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény (Tvt.) 6. § (3) (4) és (5) bekezdése értelmében egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző olyan természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

Tardos gazdag természeti és kulturális örökségének köszönhetően sok egyedi tájértékkel rendelkezik. A településre azonban még nem készült egyedi tájérték felmérés. A TÉKA-program keretében létrehozott nyilvántartás több tájértéket tartalmaz, de ezek nem ellenőrzött adatok.

I.12.4. Tájhasználati konfliktusok és problémák

A településen az alábbi tájhasználati problémák és konfliktusok vannak jelen:

- o a tájképben helyenként markánsan megjelenő gazdasági telephelyek védőfásításának, tájbaillesztésének hiánya;
- o egyes gazdasági telephelyek terjeszkedése a hazai és európai jogszabályok által védett természeti területekre;
- o az elektromos és telefonos légvezetékek látványa, különösen a helyi területi védelem (építészeti) alatt álló településrészen.

1.13. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

A település zöldfelületi rendszerének elemei a közterületeken kialakított közcélú zöldfelületek (közparkok, közkertek), a jelentős zöldfelületű létesítmények (pl. különleges területek – temető, oktatási- és egészségügyi létesítmények kertjei), a lakókertek, külterületen az erdő- és mezőgazdasági területek (kertés területek), valamint a vonalas zöldfelületi elemek (utakat, vízfolyásokat kísérő gyepek, illetve fásított zöldsávok, fasorok).

A zöldfelületek a jótékony környezeti hatásaik révén hozzájárulnak a környezeti légszennyezés és a zajterhelés csökkentéséhez, jelentős hatásuk van a levegő összetételére, O₂/CO₂ háztartására (O₂-termelés, CO₂-felhasználás), kondíciójára (hőmérséklet, páratartalom, légmozgás stb.) és ezen keresztül a helyi klímára, az épületek és szűkebb környezetük hőháztartására, energiatakarékos üzemeltetésére. Emellett a zöldfelületeknek, az átgondoltan alakított zöldfelületi rendszernek meghatározó szerepe van a lakosság mentális egészségében, az előnyös település-, illetve utcakép kialakításában.

1.13.1.1. Szerkezeti-, kondicionáló szempontból lényeges, valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

A település belterületén két közösségi célú zöldfelület található:

- 1) a Béke utcai sportterület (1056 hrsz) egy nagypályás focipályával és játszótérrel, valamint
- 2) a Vörösmárvány Művelődési Ház (Rákóczi Ferenc utca 14., 910 hrsz) udvarán lévő játszótér.

A külterületen a Süttöi út mentén hozták létre a Malomvölgyi-tó környéki rekreációs területet (020/12-13 hrsz), mely kedvelt kirándulóhelye lett a környékbelieknek. A Bikol-patak felduzzasztásával kialakított 1,2 ha felületű, völgyzáró gátas víztározó tó egész évben alkalmas a horgászásra. A parton halad a Malomvölgyi tanösvény 1,5 km hosszú és 8 állomásból álló tanösvénye, valamint játszótér, sátrazó- és bográcsózóhely is van kialakítva.

A hatályos településrendezési eszközök az új lakóterületi fejlesztésekhez kapcsolódóan adnak lehetőséget zöldterületek kialakítására

- 3) az Új-telepen a lakóterület és a tervezett ipari terület közti rendeltetést elválasztó terület-sávban (1092/175-176 hrsz),
- 4) a Hajni-Berek területén (039/10 hrsz DK-i részén), valamint
- 5) a Szélhegyen (012 hrsz).

A korábbi fejlesztési elképzelések alapján a belterületről D-re, a Kenderesek területén egy nagyméretű sport-rekreációs területet (6) alakítanak ki a Bikol-patak felduzzasztásával újonnan létesülő horgásztó környékén.

E területeket mutatja az alábbi ábra:

Forrás: Tardos Településképi Arculati Kézikönyv 2017

Jelentős zöldfelületű különleges területek a zöldfelületi intézmények (temető, kálvária, sportpálya) és az intézménykertek (óvoda, iskola, templom, kápolna).

Tardos temetője a belterület D-i részén, az Ófalusor utca 25. szám alatt (188/1-2 hrsz) található. A temető rendezett, rendszeresen gondozott képet mutat. Zöldfelületi aránya viszonylag magas, a temetőben sok idős, szépen kifejlett örökzöld és lombhullató cserje- és faegyed található.

A Kálvária felállítására 2007-ben került sor az Egyházközség, a Faluvédő Egyesület és az Önkormányzat összefogásával. A keresztút az Arany János utca végéről indul a Kálvária-dombon lévő kőkereszthez. A stációk képeit egy tatai faragó készítette fekete gránit kőlapra Dr. Kalocsai József atya tardosi plébános megrendelésére, a stációk helyben bányászott vörös kőből készültek.

Az intézmények kertjei gondozottak, jellemzően magas zöldfelületi borítottságúak, növényállományuk változatos, kialakításuk megfelel az igényeknek. A Tardosi Hétszínvirág Óvoda (Rákóczi Ferenc utca 19., 941 hrsz) játszókertje 2019. júliusában újult meg közösségi összefogás keretében.

A Tardosi Szent Mária Magdolna Templom (408 hrsz) és a körülötte létrejött orsós alakú Templom tér (407/9 hrsz) a történeti településrész középső tengelyében helyezkedik el. A frekvenciát elhelyezkedésű zöldfelület szépen kialakított, gondozott, örökzöld és lombhullató fa- és cserje egyedei szépen kifejlettek. A templom előtt kapott helyet a világháborús emlékmű, melyet "A háborúban elesett tardosiak emlékére!" állíttatott a község 1984-ben.

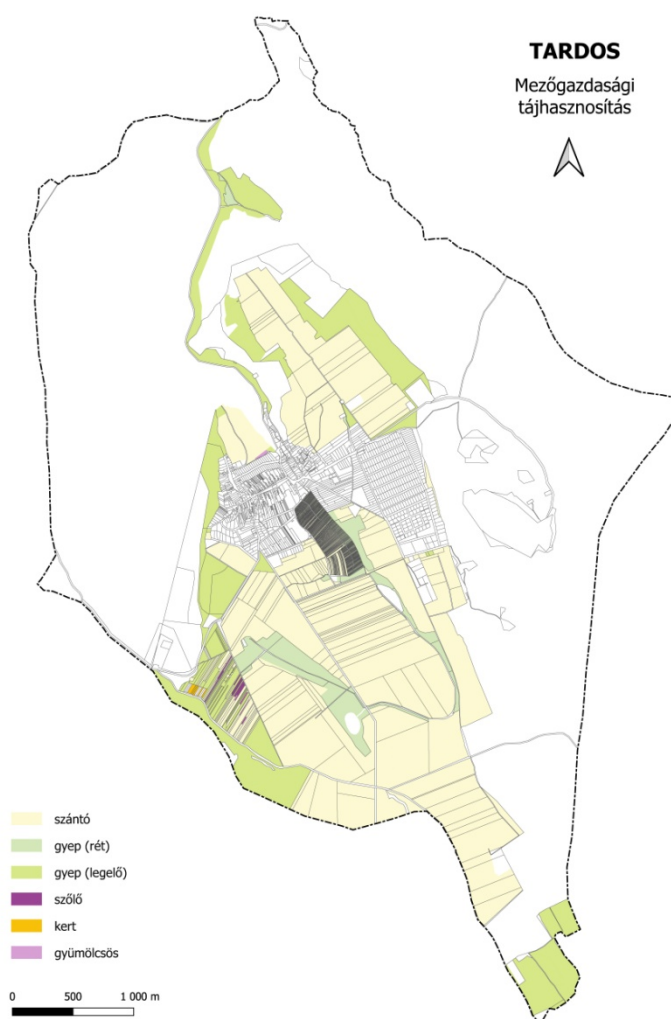
A Rózsafüzér Királynője kápolnát (Rákóczi Ferenc utca, 934/1 hrsz) Varga Ádám és Zhorela Ferenc építette 1897-ben a Péliföldszentkeresztre igyekvő zarándokok megállójaként. A kis-méretű kápolna négy idős hársfa árnyékában húzódik meg.

LAKÓKERTEK

A település kertvárosias lakóterületi jellegéből adódóan a telkek nagy része növényzettel borított, így biológiailag aktív felületként rendkívül jó kondicionáló hatással rendelkeznek. A lakókertek funkciójukat tekintve elsősorban haszonkertek (veteményes, szőlő, gyümölcsös), másodsorban díszkertként funkcionálnak.

MEZŐGAZDASÁGI TERÜLETEK

A település közigazgatási területének 30,8%-a mezőgazdasági tájhasznosítás alatt áll, amely magába foglalja a gyepgazdálkodás, a kis- és nagyparcellás szántóföldi művelés, a kertgazdálkodás, a szőlőművelés és gyümölcsstermesztés területeit. A hegylábi területeken elhelyezkedő gyepgazdálkodási területek (rét, legelő) kedvezőek az ökológiai hálózat szempontjából. A domborzati viszonyokhoz igazodva az alacsonyabb fekvésű, enyhén hullámos részekben terülnek el a nagy kiterjedésű szántóföldek, melyeket helyenként – elsősorban az utak és a vízfolyások mentén – fasorok, erdősávok tagolnak, mely tájképi és természetvédelmi szempontból egyaránt kedvező. A szőlő- és gyümölcsstermesztés, kertművelés nem jellemző a településen. A földhivatali adat-szolgáltatás alapján a Fajzás településrészen vannak ennek nyomai.

ERDŐTERÜLETEK

A település közigazgatási területének 59,33%-át erdő fedi, így az erdősültség mértéke magas, országos átlag feletti. A település Erdészeti Adattárban nyilvántartott erdei elsődleges rendeltetésük alapján elsősorban védelmi (honvédelmi és talajvédelmi) funkciót töltenek be, csupán 6,24%-uk gazdasági (faanyag-termelő) célú, 4,65%-uk egyéb célokat szolgáló. A Gerecse nagy kiterjedésű összefüggő erdőterületei biológiailag aktív felületként rendkívül jó kondicionáló hatással rendelkeznek.

UTCAFÁSÍTÁSOK, FASOROK ÉS FÁSÍTOTT ZÖLDSÁVOK

A fasorok és zöldsávok szerepe a zöldfelületi rendszerben igen fontos, mert tagolják és humanizálják a beépített területeket, zöldfelületi kapcsolatot, folytonosságot biztosítanak a zöldfelületek nagyobb területi egységei, a megőrzendő élőhelyek között, ezzel segítve a városi zöldfelületek, ökológia jelentőségű élőhelyek rendszerének fennmaradását.

A település utcáit jellemzően keskeny, gyepes zöldsávok kísérik, egységes fasor nincs telepítve. A szélesebb zöldsávval rendelkező lakóutcák esetében előfordulnak változatos növényállománnyal, egynyári és évelő növényekkel, cserjékkel és fákkal tarkított rövidebb szakaszok vagy néhány egyedből álló fasorok.

Tardos közigazgatási területén a településképet meghatározó fák listáját Tardos Településképvédelméről szóló 3/2019. (II. 15.) önk. rendelet 3. melléklete tartalmazza, melyek az alábbiak:

Településképet meghatározó fák	
hársfa (templom nyugati oldalán)	Templom tér Hrsz: 407/5 a
4 hársfa (kápolna mellett)	Rákóczi Ferenc utcán (Hrsz:934)

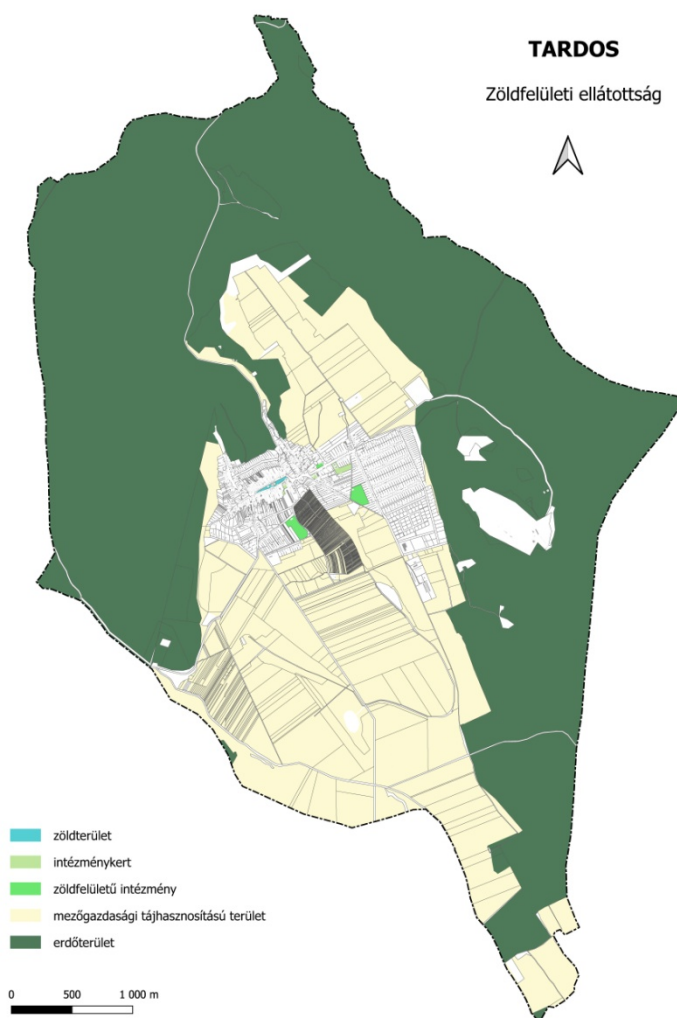
TELEPÜLÉSSZEGÉLY

A település bel- és külterületén lévő zöldfelületek közötti kapcsolat megteremtése fontos környezet- és tájvédelmi szempontból egyaránt. Tardos kedvező domborzati adottságainak köszönhetően a település belterületét Ny-i, É-i és K-i irányból körbeöleli a Gerecse zárt erdős hegyvonulata és a mezőgazdasági területekkel tarkított hegylábi része. Déli irányból nyitott, azonban a dombos felszínnek köszönhetően itt sem érzékelhető élesen a településszegély.

1.13.1.2. Zöldfelületi ellátottság értékelése

Egy település zöldfelületi ellátottságát a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagysága, illetve ezek térbeli elhelyezkedése határozza meg. Tardos belterületén a hatályos településrendezési terv alapján zöldterület övezetbe sorolt terület nagysága 0,55 ha, az egyéb közösségi célokat szolgáló zöldfelületek nagysága kb. 1,4 ha. Az egy főre jutó zöldterületek nagysága így 12 m² ami igen kedvezőnek számít.

Tardos település jó zöldfelületi adottságokkal rendelkezik. A biológiailag aktív felületek aránya magas. Európai Unió szinten is kiemelt védelmet kapott a belterületet körbeölelő Gerecse (HUDI20030) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területként.

A település központjában lévő Templom tér díszítő értékkel rendelkező, jól karbantartott közhasználatú zöldfelület. Frekventált elhelyezkedése és funkcionalitása alapján zöldterületnek (közkert/közpark) minősül.

A település lakóterületei magas zöldfelületi borítottsággal bírnak. A kertvárosias és falusias jellegből adódóan a saját, növényzettel borított lakókertek az itt élők egyéb szabadterület igényét jelentősen mérséklik, bár a közösségi zöldfelületek társadalom-formáló, szociális szerepét a magánkertek nem tudják teljes mértékben betölteni. A község közösségi célokat szolgáló zöldfelületeinek (sportpálya, művelődési ház) funkcionális kialakítása megfelelő, növényállományuk fejleszthető.

I.13.2. A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A település kiterjedt zöldfelületi rendszerrel rendelkezik, így mennyiségi problémák nincsenek.

Domborzati és táji adottságai kiválóak a lakosság közösségi és egyéni szabadtéri rekreációs tevékenységére, időtöltésére. A Gerecse kiváló kirándulási útvonalakat és célpontokat rejt, a Malomvölgyi-tó környéke családi és baráti társaságok számára kínál egy-két napos kikapcsolódási lehetőséget.

A települési összképet javítaná a lakóutcák meglévő zöldsávjainak növényesítése. A fa- és cserjefajok kiválasztásakor figyelemmel kell lenni a korlátozást jelentő vízelvezető árkokra és a légkábelekre. Javasolt tehát alacsonyabb, kisebb lombkoronát növelő fák vagy cserjék telepítése.

1.14.1. AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA**1.14.2. Területfelhasználás vizsgálata****1.14.1.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata**

Tardos településszerkezetét alapvetően a természeti adottságok alakították. A belterület kompaktnak tekinthető, a hagyományos településmag köré épültek a XX. században a szabályos utcahálózattal lakóterületek.

A nőtt településekre jellemzően a központban az utcahálózat nem tervezett, hanem az organikus fejlődő településmagra szerveződött. A Templom tér, a Szent Flórián utca keleti része, a Dózsa György utca északi része, az Alkotmány utca, az Arany János utca, a Béka utca, a Petőfi Sándor utca és a Rózsadomb utca környezete képezi az ősi településmagot. Később ehhez illeszkedtek keleti és délnyugati irányban a szabályos telekosztású és utcaszerkezetű lakótelkek. A település délkeleti oldalán alakultak ki az ipari, gazdasági telephelyek.

A belterülettől keletre helyezkedik el a tardosi vörösmárvány bánya, mely fontos szerepet tölt be a község életében. A mezőgazdasági területek egy része a belterülethez északkeleti irányból csatlakozik a Szélhegyen, nagyobb méretű összefüggő termőföldek déli irányban fekszenek.

A közigazgatási területének jelentős részét az erdőterületek teszik ki. Ezek körülölelik keleti, északi és nyugati irányból a települést és egy délkeleti telket kivéve honvédségi tulajdonban vannak.

1.14.1.2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

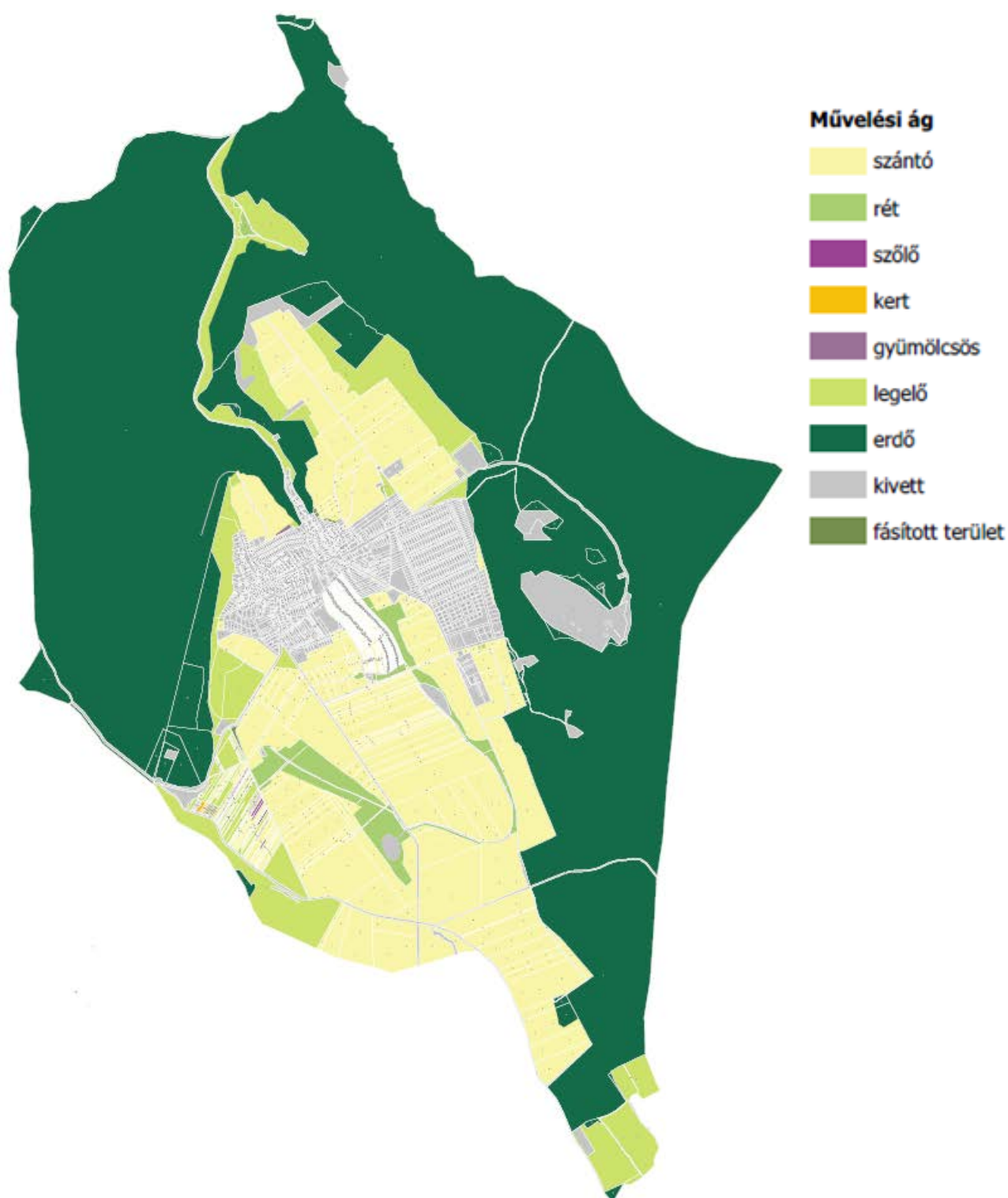
Tardos közigazgatási területe mintegy 2.332 ha, melynek 5,8%-os a hivatalos belterülete (135ha). Zárkertje nem éri el a 1,5 hektárt sem.

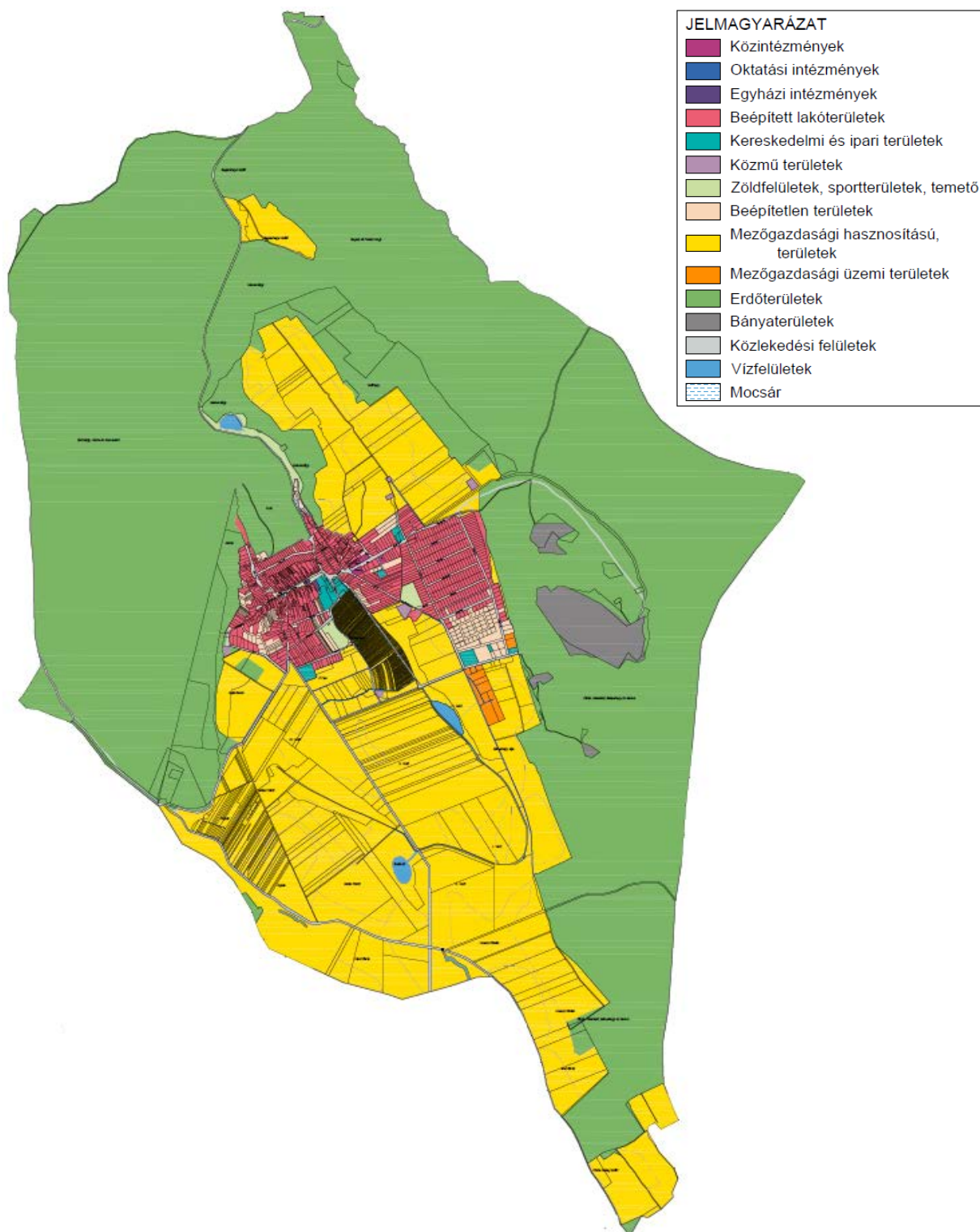
<i>Fekvés</i>	<i>Földrészletek száma (db)</i>	<i>összes terület (ha m²)</i>
Belterület	1290	135 ha 2654,7 m ²
Külterület	937	1197 ha 3267 m ²
Zárkert	15	1ha 4347,4 m ²
Összesen	2242	2332 ha 5921,7 m ²

Az erdő és a mezőgazdasági területek földjeinek minősége nem egyforma. Művelés szempontjából létezik jobb és rosszabb földterület. Ennek a különbségnek a kifejezésére szolgál a minőségi osztály, amelyhez az adott területen meghatározott aranykorona érték tartozik. A minőségi osztályozást becsülőjárásokon (osztályozási vidékeken) végzik, művelési áganként a különböző minőségű területek megkülönböztetésére szolgál. 1 és 8 közötti arányszám, amely a földek termelékenységét mutatja (az alacsonyabb számértékű minőségi osztály a jobb). A képet tovább árnyalhatja a kataszteri tiszta jövedelem (aranykorona) értéke, mely az azonos művelési ágú területek termőképessége közötti különbséget mutatja. A termőföldek minőségi osztályairól nem állnak rendelkezésre számszerű adatok, de a rendelkezésre álló digitális alaptérkép tartalmazza a külterület- és a zártkerti földrészletek minőségi osztályait -alrészletekre bontva-, amelynek alapján látható a földterületek minőségi osztály szerinti megoszlása.

A vizsgálati lapon látható a jogilag belterületbe és kivett kategóriába tartozó szürke felülettel jelölt területek jelentős aránya, a település alacsonyabban fekvő területein a mezőgazdasági területek, valamint a jelentős méretű erdő a település északi, keleti és nyugati felén.

Ingatlan nyilvántartási besorolás

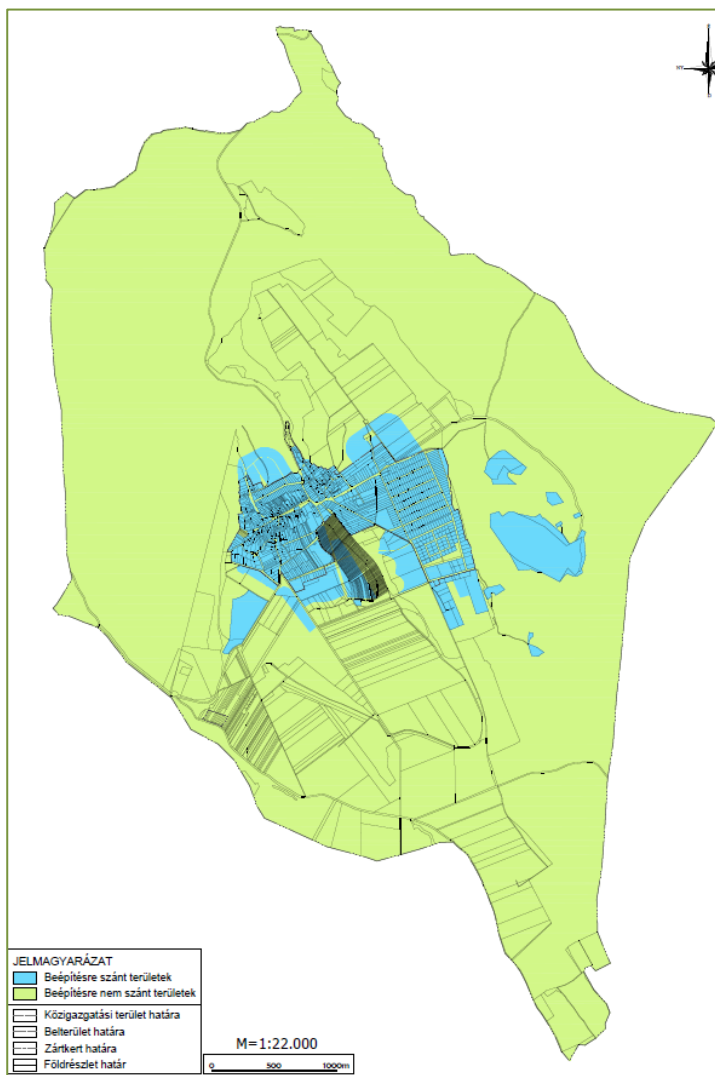

Tényleges, kialakult állapot szerinti területhasználati besorolás

1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

(a vizsgálat a hatályos tervi állapotra vonatkozik)

A hatályos terv készítésének idején még nem volt beépítésre nem szánt különleges területhasználat a magasabb rendű jogszabályok (OTÉK) szerint, ezért minden különleges területhasználat beépítésre szánt területként jelenik meg. Így pl. a bányaterületek is ebbe a kategóriába tartoznak.

A beépítésre szánt területek és a beépítésre nem szánt területek megkülönböztetése a jogszabály szerint a lehetséges beépítési mérték nagyságától függ. 10%-os beépítési mértékig nevezi a magasabb rendű jogszabály a beépítésre nem szánt területeket, míg a fölött beépítésre szánt területnek minősül. Ez természetesen csak a településrendezéskor kapott övezeti besorolás szerinti legmagasabb lehetséges beépítési érték, s nem a tényleges beépítettség tekintetében értendő.

A település igazgatási területének az építéshasználata általános jellege, valamint sajátos építési használata szerint az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódik.

Beépítésre szánt területek

- Lakóterületek (kertvárosias, falusias, kisvárosias)
- Vegyes területek (településközponti vegyes és központi vegyes)
- Gazdasági területek (kereskedelmi; szolgáltató terület; iparterület, mezőgazdasági üzemi)
- Üdülőterület
- Különleges beépítésre szánt terü-

letek: (temetőterület, villapark, egészségügyi-szociális intézmény terület, sportterület, rekreációs terület, bányaterület,)

Beépítésre nem szánt területek:

- Közlekedési és közműterületek
- Zöldterület (közpark)
- Rekreációs területek (rekreációs zöldterületek)
- Erdőterület (általános és védelmi)
- Általános mezőgazdasági terület
- Különleges mezőgazdasági terület
- Kiskertes mezőgazdasági terület
- Tanyás mezőgazdasági terület
- Védendő természeti terület
- Vízgazdálkodási terület

Jogilag a település területének 5,8%-a belterület, a maradék pedig a külterület.

A település beépítésre nem szánt területei részletesebben:

Zöldterületek

Tardos belterületén relatív kevés közösségi zöldterület szolgálja a lakosság szabadidőre kreációs igényeit. A Bányahegyi utca mentén található egy közkert, a település további zöldfelületei a különféle intézmények kertjei. A működő zöldterületeken és gondozott zöldfelületeken kívül a településrendezési eszközök további nagyméretű rekreációs területhasznosítást jelölnek.

TSZT-ben lehatárolt zöldterületek összterülete: **9,8 ha**

A hatályos SZT-HÉSZ a zöldterületeket további övezetekre bontja.

Erdőterületek

Tardoson a meglévő erdőterületek aránya magas. A hatályos TSZT ugyanakkor további tervezett erdőterületek jelöl ki, pl. erdősávokat jelöl a lakóterületként kijelölt területek oldalán, a délen kijelölt rekreációs és vízgazdálkodási területek környékén, valamint a tervezett gazdasági területek mentén.

A SZT-HÉSZ az erdőket a rendeltetésük alapján kétféle övezetbe sorolja:

- általános erdőterület (E);
- védelmi erdőterület (Ev);

A TSZT-ben kijelölt erdőterületek területfelhasználása és övezeti szabályozása is felülvizsgálatot igényel az erdészeti nyilvántartás és elsődleges rendeltetés alapján.

Mezőgazdasági területek

A külterületi mezőgazdasági területek jelentős részét a hatályos TSZT általános mezőgazdasági (Má) kategóriába sorolja, a jelenlegi területhasználat (szántó, rét, legelő) megtartásával.

A HÉSZ, valamint a SZT az alábbi mezőgazdasági övezeteket szabályozza:

- kiskertes mezőgazdasági terület (Mk);
- általános mezőgazdasági terület (M);
- különleges mezőgazdasági terület (M_L);
- mezőgazdasági rendeltetésű tanyás terület (M_T);
- védendő természeti terület (M_{TE});

Vízgazdálkodási területek

A hatályos TSZT vízgazdálkodási területfelhasználásba sorolt területei a patakok, árkok és állóvizek, valamint a hozzá kapcsolódó vízállásos területek.

Közlekedési és közműterületek

A TSZT- SZT-HÉSZ a közlekedési és közmű területeket az alábbiak szerint különbözteti meg:

- közúti közlekedési terület;
- közlekedési zöldfelületi (KZ);
- közműterület (KÜ).

Különleges (beépítésre nem szánt) területek:

A településen jelentős kiterjedésben találhatóak különleges területek. A különleges rekreációs területeket a tervezett tó, a sportpálya, a Gorba utcai vízműtől északra, a Bányahegyi utca mentén és a Malomvölgy képezi. A bánya és a temető területe is különleges terület.

A TSZT - SZT-HÉSZ a különleges beépítésre nem szánt területeket az alábbiak szerint különbözteti meg:

- rekreációs terület (ZR);
- temető terület (TEM) – Szegfű és Ófalusor utca keleti részén;
- bánya terület (B) – keleten a kőbánya;

1.14.1.4 Területfelhasználás és funkció vizsgálat

A hivatalos térképen a telkek meglepő felirattal vannak ellátva, melyek a valóságtól olykor eltérnek, sőt a megjelölt használatok nem is értelmezhetőek.

Fenti ismertetés arra kívánja felhívni a figyelmet, hogy a tulajdoni lapokon megjelenő bejegyzések, illetve a hivatalos térképre kerülő feliratok mennyire megtévesztőek olykor, s mennyire nem fedik a valóságot.

A **VR-8** jelű térképen látható, hogy az adott területnek ténylegesen milyen rendeltetése van, s hogyan használják a földrészleteket. A „beépítetlen területek” arra utal, hogy átalakulás alatt lévő területekről van szó, melyek többsége ugyan már rendelkezik a jó minőségben kiépített kiszolgáló úttal, de közművekkel való ellátás, vagy még nem a tényleges használatot biztosító tulajdonos miatt ténylegesen nem gazdasági használattal rendelkező területekről van szó. Tényleges ipari használatban öt helyszínen vannak telkek.

Látható a két térképből, hogy az adott területnek milyen rendeltetése van, hogyan használják a földrészleteket.

A község az alapellátást biztosító oktatási, egészségügyi és szociális intézményei méretüket és ellátási színvonalukat tekintve (iskola, óvoda, orvosi rendelő, gyógyszertár) megfelelőnek tekinthető. Településen belüli elhelyezkedésük a falu központjában koncentrálódik. A Polgármesteri Hivatal, a Községi Ház és a templom is mind-mind az említett központban kapott helyet.

A kereskedelmi-, szolgáltató és vendéglátó létesítmények is a faluközpontjában az említett intézmények mellett, vagy azok környezetében találhatóak. Így a településen nem kell nagy távolságot megtenni a napi bevásárlás, vagy egyes intézmények, szolgáltatások igénybevételéhez. Mivel a kialakítás alatt levő vagy fejlesztésre váró lakóterületek a település peremén jönnek létre, ezért azok lakói egyre távolabb kerülnek az említett központra szerveződött intézményektől, szolgáltató létesítményektől. A kialakuló lakóterületek lakosságukat tekintve nem lesznek olyan méretűek, hogy újabb szolgáltató, vagy alapellátást biztosító létesítmények kialakítását indokolnák.

1.14.1.5 Alulhasznosított barnamezős területek

Tardos község külterületének délkeleti részén ipari és bányaterületek találhatóak. A bányában a kitermelési munkálatok folyamatosan zajlanak, így ez nem tekinthető alulhasznosított területnek, az alsó bányák azonban igen.

Az Ipartelepi út menti telkeken ipari vállalkozások vannak kialakulóban, több új csarnok épület is létrejött. A terület rendezése, út és közműfejlesztése után további cégek beköltözése várható a még használaton kívüli telkeken.

1.14.3. A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1. Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A **VR-6** jelű vizsgálati térkép bemutatja a község telekszerkezetét. Az igazgatási területen belül kialakult telekszerkezet a telekméret szerint 13 kategóriába sorolható. Az erdők, a bányatelkek, valamint a néhány nagytáblás mezőgazdasági „óriás telkek” 5 hektár nagyságúak, vagy azt meghaladóak. (Ezek a szürke színű felületek.) A lila, illetve a kék felületek mutatják az 1-5 hektár közötti telkeket.

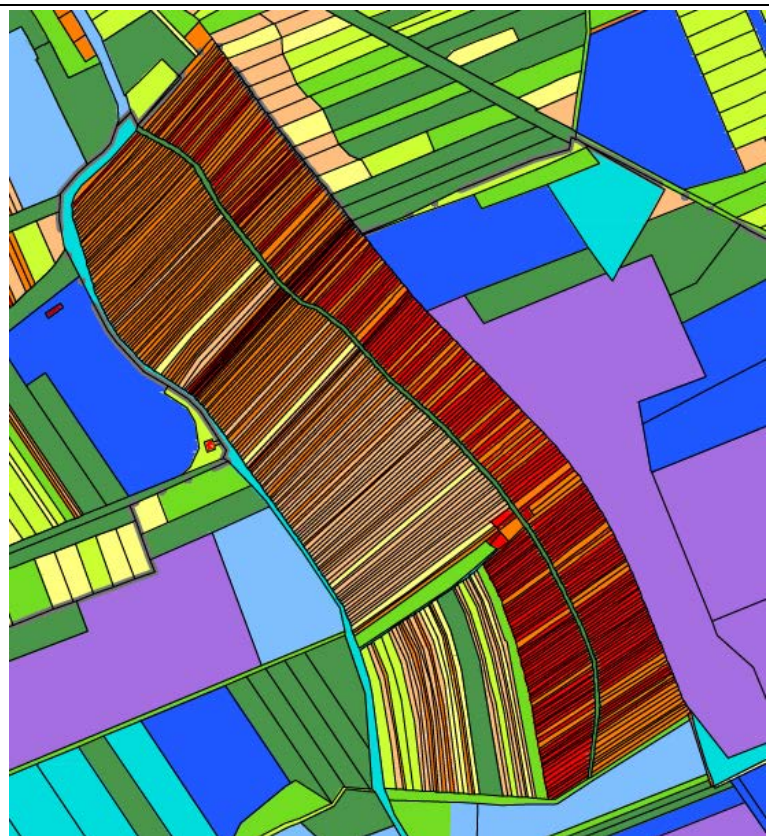
JELMAGYARÁZAT

	$0 < T < 100 \text{ m}^2$
	$100 \leq T < 250 \text{ m}^2$
	$250 \leq T < 500 \text{ m}^2$
	$500 \leq T < 750 \text{ m}^2$
	$750 \leq T < 1000 \text{ m}^2$
	$1000 \leq T < 1500 \text{ m}^2$
	$1500 \leq T < 2500 \text{ m}^2$
	$2500 \leq T < 5000 \text{ m}^2$
	$5000 \leq T < 7500 \text{ m}^2$
	$7500 \leq T < 10000 \text{ m}^2$
	$10000 \leq T < 20000 \text{ m}^2$
	$20000 \leq T < 50000 \text{ m}^2$
	$50000 \leq T$

	Közigazgatási terület határa
	Belterület határa
	Zártkert határa
	Földrészlet határ

Beszédes a térkép a telekmorfológiát tekintve a Kendereseken lévő telekosztás tekintetében. A keskeny szalagparcellás területen a néhány 2000 m²-t meghaladó telken kívül többnyire az 100-500 m² közötti telkek vannak nagy számban (piros és narancssárga színnel jelöltek). A hossztelkek négyzetes arányra történő felosztása, elaprózódása tapasztalható ezeken a részeken.

A belterületi telekosztások esetében a történeti településrész telekszerkezete eltér a későbbi szabályos telekosztású telektömböktől. A hagyományos szerkezet a keskeny hossztelkes terület. Ezeken belül is különlegességnek tekinthető a Templom tér körüli utcudvaros szerkezet, amelyben az épületek önálló telkek egy udvar köré szerveződve (fekete szaggatott vonallal körülölelt terület) A településközpontot képező vegyes méretű és szabálytalan alakú telkek környezetében keletre a történeti központhoz csatlakozó, és megújult faluközpont alakult ki.

Ettől eltérő szabályos alakú és azonos telekosztású lakótömbök veszik körül a központot keletről. Ezek az akció szerű telekalakítások, szabályos négyszögletes alakzatú és egy-egy tömbben azonos méretű telekosztásokkal a településrészen 1000-1500 m² közötti területnagyságokkal (piros körvonallal jelölve).

A legújabb beépítésű délnyugati részen inkább a jellemzően 1500-2500 m² körüli telekmérettel alakítottak ki telkeket a Gorba utcától északra (bordó karika).

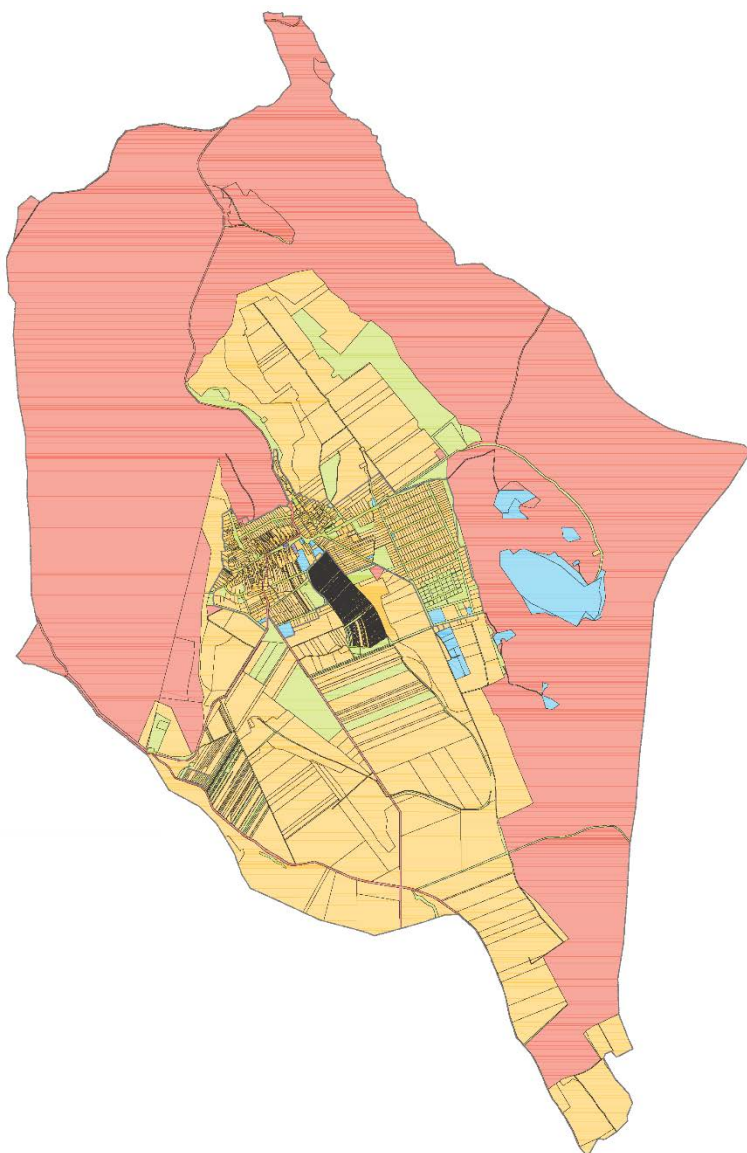
1.14.2.2. Tulajdonjogi vizsgálat

A kapott adatok alapján két tulajdon vizsgálat készült. A **VR-5a** tervlapon az alaptérképi adatszolgáltatással kapott tulajdonviszonyokat ábrázoltuk. A tulajdoni vizsgálat 5 kategóriába sorolja a telkeket, földrészleteket.

JELMAGYARÁZAT

- Állami tulajdon
- Egyházi tulajdon
- Önkormányzati tulajdon
- Magántulajdon
- Gazdasági társasági tulajdon

Legnagyobb és egy tömbben jelentkező területet lefedőek a piros színű állami területek. Ezek a honvédelmi célú erdőterületek. Szintén nagy arányúak a sárgával jelölt magántulajdonú területek. Gazdasági társaság tulajdonában elsősorban a település déli és keleti részén elhelyezkedő telkek vannak. Ezek a helyi kereskedelmi és ipari vállalatok, mezőgazdasági üzemek és a bánya telkeit fedik le. Az önkormányzati tulajdonú területek szétszórva és viszonylag jelentős arányban fordulnak elő.

A **VR-5b** jelű térkép a tulajdoni lapok és az önkormányzati tulajdon kataszter adatai alapján készült el. Ezen csak az önkormányzati tulajdonú és az önkormányzati résztulajdonú telkek kerültek megjelölésre. A két féle köztulajdon csoportosítva van a jelmagyarázatban.

Önkormányzati tulajdonban a közhelytelkeken, közműtelkeken és a közutakon kívül beépítetlen telkek: kert, szántó, egykori bányatelek, a Malomvölgy telkei illetve a község déli-keleti részén lakóterületi fejlesztésre szánt telkei vannak.

1.14.3. Önkormányzati tulajdon kataszter

Az önkormányzati ingatlanok, földrészletek tulajdonvizsgálata egyrészt a hivatalos alaptérképpel szolgáltatott állami alapadatok és az Önkormányzat által szolgáltatott nyilvántartás szerint összevethető. Meg állapítható volt, hogy némely ingatlan tulajdonát egyes esetben nem helyesen, vagy legalábbis nem naprakészen mutatja a hivatalos adatszolgáltatás.

1.14.4. Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

A község közterületeinek, műtárgyainak geodéziai bemérése, azok térképi ábrázolása, s általában a térképi nyilvántartás valóságos állapotoknak való megfeleltetése fontos lenne.

A Lechner Tudásközponton keresztül szolgáltatott állami alapadatokat tartalmazó tervkészítéshez használt **VR-1** jelű térkép a 2020. júliusi nyilvántartási állapotokat mutatja. Az alaptérkép és az ortofotó összevetése, vizsgálata során több esetben jelentős eltérések tapasztalhatók. A Béke utca nyugati részén a koordinátahelyes ortofotó és a hivatalos térkép egymáshoz képest elcsúszást mutat a telekhatárok és az építmények tekintetében is.

A legnagyobb különbség a térképi és a valós állapotok vizsgálata során a 718 hrsz.-ú telek esetén tapasztalható. A telekhatár és az építmény is elcsúszott délkeleti irányba. Az alaptérképi telekhatár keresztülfut a meglévő épület déli részén. Ez meglepő, hiszen a település egyik legrégebbi utcájáról van szó.

1.14.4. Az építmények vizsgálata

1.14.5.1. Funkció, kapacitás

A községi intézmények rendeltetésüket tekintve széles körben lefedik a helyi igényeket. Mind rendeltetésben, mint pedig befogadó képességüket tekintve nem tapasztalható hiányterület.

A tényleges területhasználatot és az intézmények elhelyezkedését a **VR-8** jelű tervlap tartalmazza.

1.14.5.2. Beépítési jellemzők

A beépítési jellemzőket a beépítési mód, beépítési mérték, beépítési magasság képezi.

A **VR-10** jelű tervlapon került feltüntetésre a beépítési sűrűség és az épületek magassága. A község lakóépületeinek nagy része földszintes. A település intézményei közül az iskola épülete többszintes, míg a polgármesteri hivatal és az óvoda részben kétszintes.

Térkép készült a beépítési módok jellemzőiről, a beépítési mérték térképen mért állapotáról, de nem készült térkép a beépítési magasságról, hiszen ez utóbbi csak néhány épület esetében mutatna eltérést a falu beépítésének jellemző magasságát tekintve.

A vizsgálati térképek bemutatják a község belterülete és környezete alábbi beépítési jellemzőit. A beépítési módok a **V-11** jelű vizsgálati tervlapon követhetők.

Leggyakoribb a hagyományos, előkert nélküli lakóházas beépítés, melyek ugyan oldalhatáron álló beépítést jelentenek, de sok esetben a kisméretű telekszélesség, illetve a zárt tömör kerítések következtében zárt-jellegű beépítés mutatnak az utcaképben.

Az újabb beépítésű kertvárosias lakóterületekre az előkertes oldalhatáron álló épület-elhelyezés a jellemző. Az intézmények és a gazdasági területek esetében jellemzően szabadon álló beépítés valósult meg. A hagyományos faluközpontban (a Templom tér körül) az utcaudvaros beépítési mód a jellemző. A családok ilyenkor egy közös udvar köré építették fel lakóházaikat.

Egyedi, zársorú jellegű telepítést képvisel a polgármesteri hivatal mögötti pincesor.

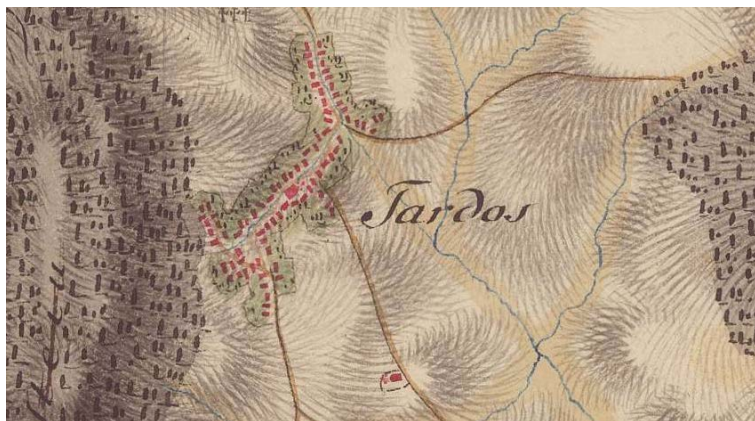
1.14.5.3. Településkarakter, helyi sajátosságok

Mint minden településnek 2017-2018 között a településképi védelméről szóló 2016. évi LXXIV törvény kapcsán el kellett készítenie a Településképi Arculati Kézikönyvét (továbbiakban: TAK) és a Településképi rendeletét (továbbiakban Tkr). Tardos Község Önkormányzata is elkészítette azokat.

Ezekben a dokumentumokban részletesen megtalálhatók a település értékeinek ismertetése, s azokról szóló helyi rendelkezések. Az eltérő karakterű településrészek és azok arculati jellemzői a TAK fejezetében található.

1.14.4. Az épített környezet értékei

1.14.6.1. Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

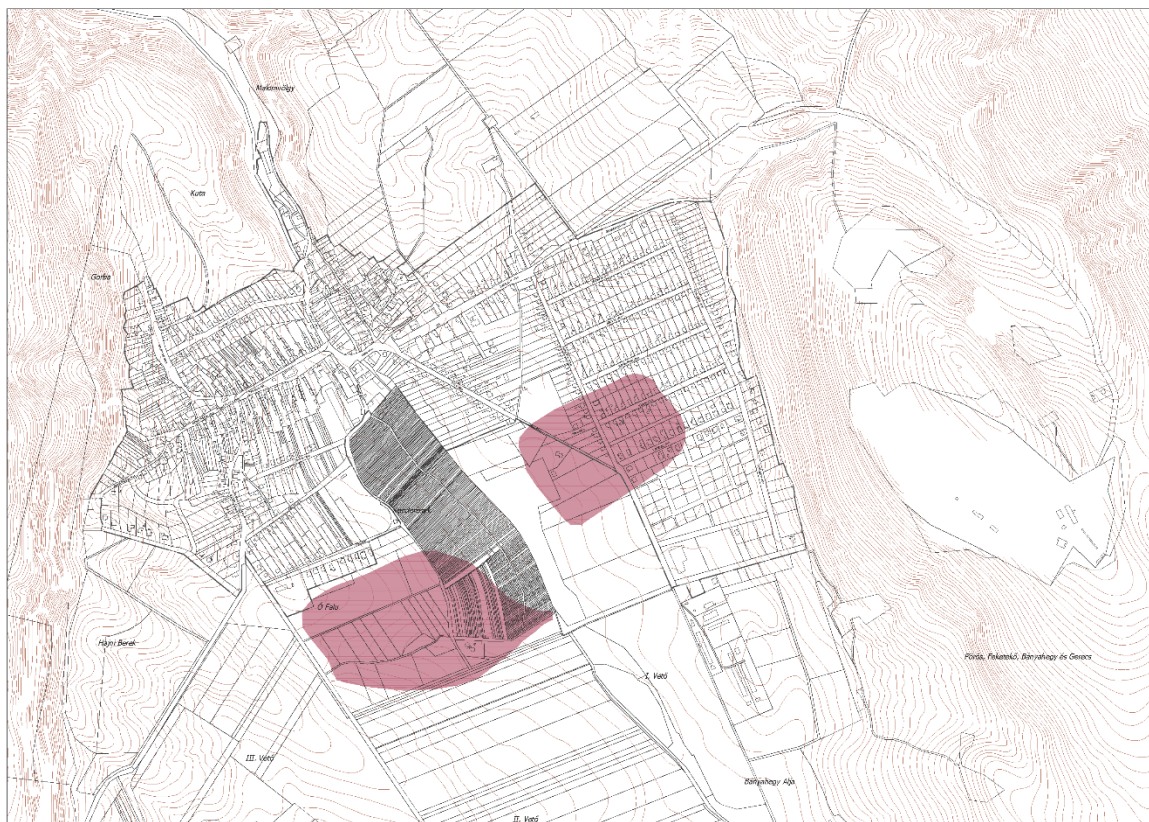
Külön kötet készül Tardos Örökségvédelmi Hatástanulmány címmel, melyben az épített környezet értékei kellő részletezettséggel bemutatásra kerülnek.

A településszerkezet történeti kialakulásának részletes leírása a Településképi Arculati Kézikönyvben is szerepel.

Az ábrán Tardos legkorábbi térképi ábrázolása látható, mely a település történeti magját mutatja.

1.14.6.2. Régészeti terület, védett régészeti terület

A községben két régészeti lelőhely ismeretes a belterület déli oldalán. Nyilvántartás szerint:

1.14.6.3. Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A településképi rendelet megjelölte a településszerkezeti és településképi szempontú helyi egyedi védelemre érdemes épületeket:

- Templom tér 18/a – „Öreg-iskola”,
- Fekete Lajos múzeum, emlékház,
- Templom tér 11/a – melléképület, kút,
- Arany János utca 23. lakóház, vendégház és melléképület,
- Arany János utca 19. lakóház,
- Templom tér 22/a-b – lakóház és gazdasági épület.

A rendeletben a településképet meghatározó védett táji értékek (kálvária, keresztek, kutak, fák stb.) is fel vannak sorolva.

1.14.6.4. Világörökségi és világörökségi várományos terület

Nem található Tardos közigazgatási területén belül sem világörökségi, sem világörökségi várományos terület.

1.14.6.5. Műemlékek

A községben két építmény áll műemléki védelem alatt.

név	védelem	helyrajzi szám
R.k. templom	Műemlék	408
Rózsafüzér király- nője-kápolna	Műemlék	934/1

1.14.6.6. Műemlékvédelem sajátos tárgyai

A községben nem találhatók a műemlékvédelem sajátos tárgyai. Sem történeti kert, sem országosan védett temető, vagy temetkezési emlékhely

1.14.6.7. Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

A községben nem található történeti táj, műemléki jelentőségű terület. Ex-lege műemléki környezet a műemléki templom körül található. (Hrsz.: 687/1, 686, 679, 681, 678, 636/3, 635/2, 622, 606, 598, 586, 688, 697, 696, 707/1, 710, 717, 721, 720, 2, 1, 7/1, 26, 28, 59, 60, 77, 86, 53, 51, 47, 35, 639/1, 645/1, 407/5)

1.14.6.8. Nemzeti emlékhely

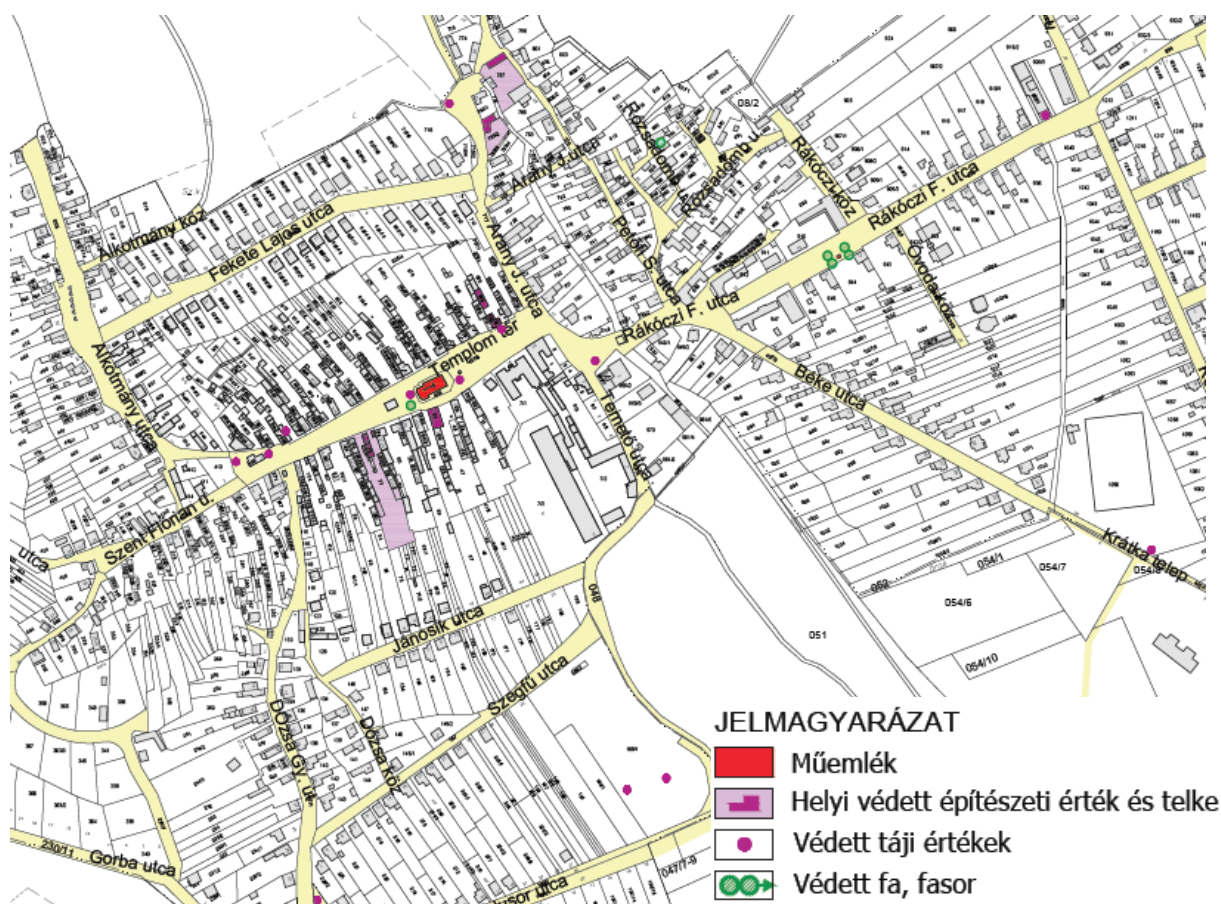
Nincsen nemzeti emlékhely a községben.

1.14.6.9. Helyi védelem

Tardos területi védelméről, védett egyedi építészeti és táji értékeiről a helyi értékekről, a településkép védelméről Tardos Község Önkormányzat 3/2019. (II. 15.) önk. rendelete szól.

A helyi területi védelemmel érintett a Templom teret körül vevő utcaudvaros szerkezetű beépítésű központi terület, valamint a Béke utca mindkét oldalán megjelenő fésűs beépítés.

Egyedi védelem alá vett épületek, védett fák, táji értékek a községben

1.15. KÖZLEKEDÉS

1.15.1. Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Közúti kapcsolatok

Tardos Község Komárom-Esztergom megyében, Tatabánya megyeszékhelytől északra, kb. 11 km távolságban, míg Tata városától keletre található a Gerecse-hegységben.

A településnek nincsenek közvetlen nemzetközi, vagy országos közúti kapcsolatai. A legközelebbi országos és európai törzshálózati út a 10. sz. Budapest – Dorog – Almásfüzitő I. rendű főút, amely a településtől közúton 13,2 km-re található és a Süttő felé vezető országos mellékúton közvetlenül is elérhető.

A legközelebbi gyorsforgalmi kapcsolat az M1 Budapest – Hegyeshalom autópálya, amely déli irányban, Tarján településen keresztül, két országos mellékút igénybe vétele után, a Tatabánya - Óváros csomópontnál érhető el kb. 19,7 km távolságban. Az autópálya a 1127. j. út – 1128. j. út – 1. sz. főút – 10449. j. út nyomvonalon keresztül közelíthető meg.

A település megközelítését két út országos mellékút biztosítja közvetlenül. A 1127. j. út északi irányba Süttővel és a 10. sz. főúttal, míg dél-keleti irányba a 1128. j. úttal és Vértestolnával teremt kapcsolatot. Déli oldalon továbbiakban található a 11134. j. bekötőút, amely a település megközelítését rövidíti le Tata városa felől a 1128. j. útba csatlakozva. Tatabánya irányába nincs közvetlen közúti kapcsolat, Tarján községen át érhető el. A tatai csomópont közelebb van közúton (16,3 km), mint a tatabányai, de a város belterületén keresztül vezet a megközelítő út, így kevésbé vonzó az autóvezetők számára, mint a kissé távolabb elhelyezkedő, de jobban elérhető csomópont Tatabányán.

Fentiek szerint Tardosról nincs közvetlen közúti kapcsolat sem a megyeszékhely, sem a főváros irányába, így nemzetközi kapcsolatai is korlátozottak, indirektek.

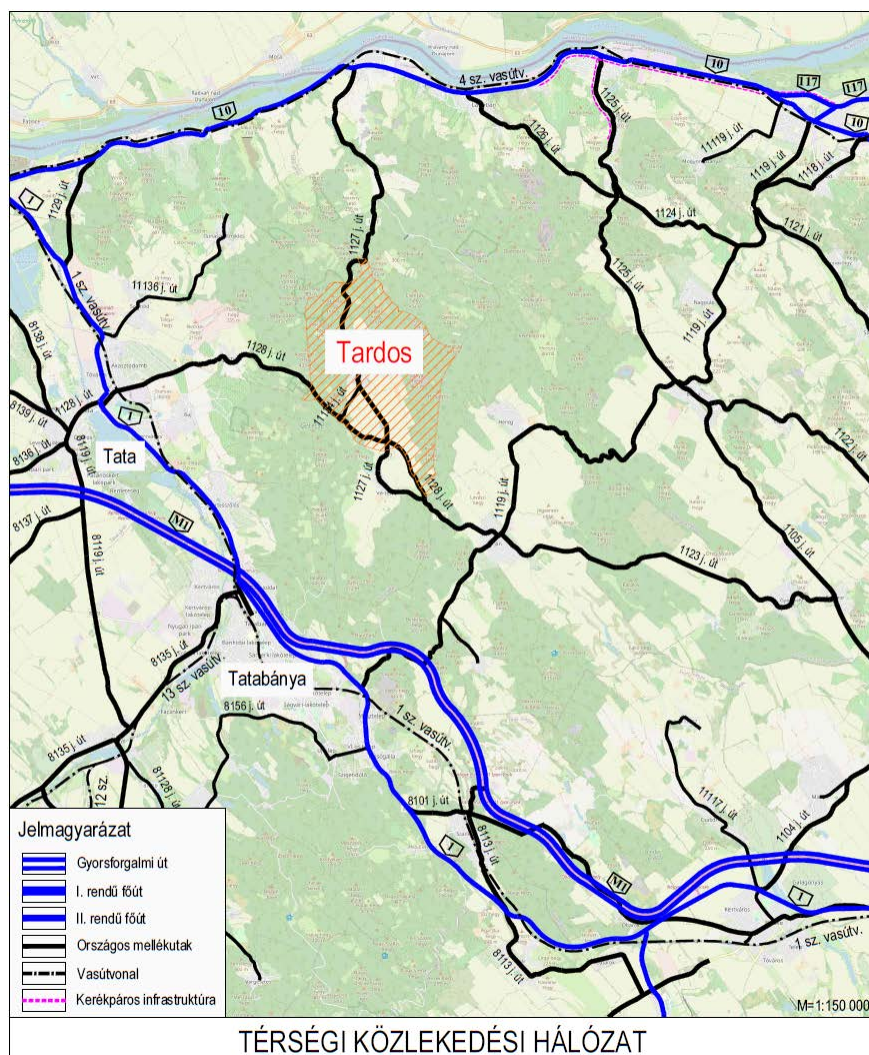
Térségi kapcsolatok:

A település számára a legfontosabb térségi városok Tata és Tatabánya, amelyek irányába a 1128. j. út biztosítja a kapcsolatot. Tata városa, Tardos központjából a 1127. j. út – 11134. j. út – 1128. j. út nyomvonalon érhető el, kb. 13,0 km távolságban. Tatabánya, Komárom – Esztergom megye székhelye a 1127. j. út – 1128. j. út – 1119. j. út nyomvonalon kb. 21,7 km távolságban fekszik a településtől.

Fontos térségi kapcsolatot jelent Tardos számára a 1127. j. út, amely északi irányban, a Bikolpatak völgyében halad Süttő településig. Itt, a település nyugati belterületén belül csatlakozik a 10. sz. Budapest – Dorog – Almásfüzitő elsőrendű főúthoz, Budapest és Győr irányába is jó közúti kapcsolatot adva. .

A településről induló forgalom elsődlegesen déli irányba halad Tata és Tatabánya irányába, azok forgalomvonzó hatása és az ott található országos törzshálózati közúti kapcsolatok (főleg az M1 autópálya elérhetősége) miatt.

A tervezett térségi kapcsolatokban Tardos megközelíthetőségét segítő változás várható. Tatabánya és Esztergom összekötését biztosító országos mellékúthálózatban Tarján települést elkerülő út tervezett, melynek megvalósulása Tardos M1 autópályáról, illetve Tatabánya MJV irányából kedvezőbb megközelítést biztosít majd.

Országos mellékutak

- 1127 j. út (Süttő - Vértestolna összekötő út)

Az útszakasz a településen kívül, külterületi jelleg, 2x1 forgalmi sávval, aszfalburkolattal és kétoldali nyílt árokkal kialakított. Belterületi szakaszán keskeny közterületi szélességgel, 2x1 forgalmi sávval és legalább egyoldali nyílt árokkal kiépített. A gyalogosforgalom számára csak nagyon rövid szakaszokon épültek járdák. Közterületi parkolásra nincs mód az útszakaszon. A településtől északra található szakasz aszfalburkolat minősége, állapota nagyon gyenge, rossz, ami már a forgalom biztonságát is veszélyeztetheti. (Útkategória: K.V.C. és B.IV.b.D.)

- 1128. j. út (Tarján – Tata összekötő út)

Az útszakasz a település belterületén kívül halad, külterületi jelleggel, 2x1 forgalmi sávval, aszfalburkolattal és kétoldali nyílt árokkal kialakított. Az útburkolat állapota nem tökéletes, de még elfogadható. (Útkategória: K.V.C.)

- 11134. j. út (Tardosbánya bekötő út)

Az útszakasz a település belterületén kívül halad, külterületi jelleggel, 2x1 forgalmi sávval, aszfalburkolattal és kétoldali nyílt árokkal kialakított. Az útburkolat állapota még elfogadható. (Útkategória: K.V.C.)

Forgalmi terhelés

Az alábbi táblázat a település közigazgatási határain belül áthaladó országos úthálózati elemek átlagos napi forgalmát (ÁNF) mutatja. (Az adatok az országos közúthálózatot kezelő Magyar Közút Nonprofit ZRt. által 2019. évre közzétett adatbázisából származnak.)

1127. j. Süttő – Vértestolna összekötő út

(0+000 – 19+098 km szelvények között)

Szgj	Kistgj	Szóló busz	Csuklós busz	Középtgj	Nehézt	pótkocsis	nyerges	speciális	Mkp	Kp	Lassú jmű	ÁNF
(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	Ejm/nap
190	97	18	5	4	6	2	2	0	1	4	0	382

1128. j. Tarján – Tata összekötő út

(0+000 – 16+000 km szelvények között)

Szgj	Kistgj	Szóló busz	Csuklós busz	Középtgj	Nehézt	pótkocsis	nyerges	speciális	Mkp	Kp	Lassú jmű	ÁNF
(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	Ejm/nap
1043	295	28	0	6	15	3	25	0	24	21	4	1568

11134. j. Tardosbánya bekötő út

(0+000 – 1+394 km szelvények között)

Szgj	Kistgj	Szóló busz	Csuklós busz	Középtgj	Nehézt	pótkocsis	nyerges	speciális	Mkp	Kp	Lassú jmű	ÁNF
(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	(j/nap)	Ejm/nap
680	186	32	0	9	12	1	40	1	8	4	3	1120

Fenti adatok alapján a legnagyobb forgalmat lebonyolító útszakasz az **1128. j. út** (0+000 – 16+000 km. szelvények közötti szakasz), amelyen az átlagos napi forgalom (ÁNF) **1568 Ejm.** Az OKA 2019-ban található mértékadó óraforgalom (MOF) **141 Ejm/ó.** Mivel az útszakasz a település déli külterületén halad, a fokozott forgalmi terhelés nincs hatással a lakott belterületi településrészekre. A legnagyobb teherforgalom a tardosbányai bekötőúton mérhető és áthalad a lakott területeken is. Az észak felé haladó országos mellékút forgalmi terhelése sokkal kisebb, mint a többi mellékúté.

Kapacitásszámítás:

A vonatkozó útügyi műszaki előírás (ÚT 2-1.201:2008, „Közutak tervezése” – e-UT 03.01.11.) szerint:

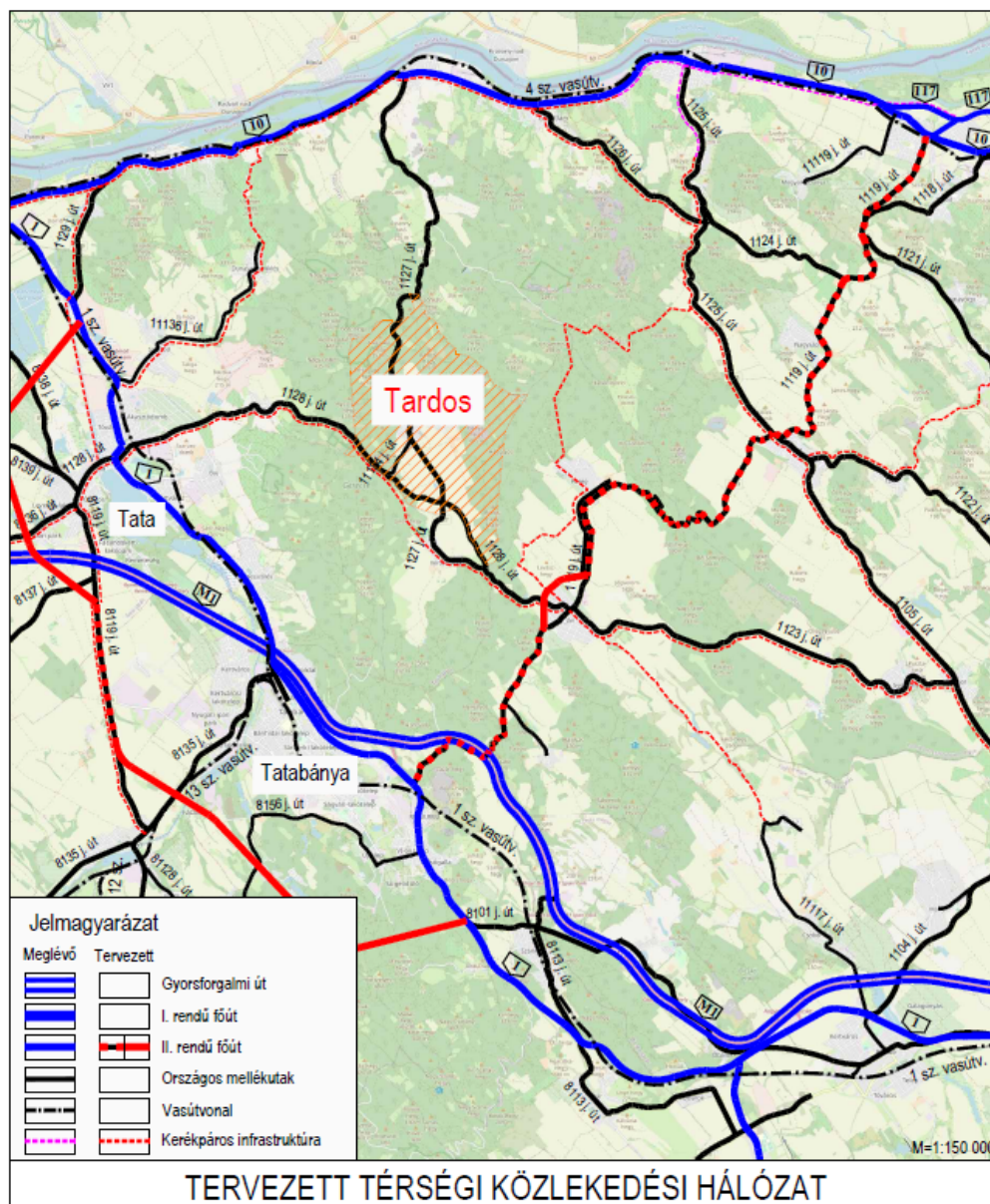
Külterületen 2x1 forgalmi sávú utak esetében a megfelelő szolgáltatási szinthez tartozó forgalom nagyság: 1400 Ejm/ó kétirányban, az eltűrhető: 2000 Ejm/ó kétirányban.

A 1128. j. úton lefolyó forgalom (141 Ejm/ó) jóval kisebb, mint a megfelelő szolgáltatási szinthez tartozó 1400 Ejm/ó.

Belterületen 2x1 forgalmi sávú utak esetében a megfelelő szolgáltatási szinthez tartozó forgalom nagyság: 1500 Ejm/ó kétirányban, az eltűrhető: 2000 Ejm/ó kétirányban.

A 1127. j. úton lefolyó forgalom 34 Ejm/ó, ami nagyságrendekkel kisebb, mint a megfelelő szolgáltatási szinthez tartozó 1500 Ejm/ó. Fontos, hogy az említett útszakasz a település központján halad keresztül, ahol nem cél a forgalom nagymértékű megnövekedése.

A számításokból látható, hogy az érintett (településen áthaladó) úthálózati elemek forgalmi terhelése általában alacsony, bőven rendelkeznek még kapacitástartalékkal. Így kijelenthető, hogy jelentősebb forgalomvonzó létesítmények telepítése is megengedhető lenne közelükben, mégis indokolt azok településközpontot elkerülő kialakítása, alternatív nyomvonalra terelése.

Kötőtpályás kapcsolatok

A településnek a környező terepviszonyok miatt nincs közvetlen kötőtpályás kapcsolata. A legközelebbi elérhető vasútvonalak és megállóik három lehetőséget kínálnak.

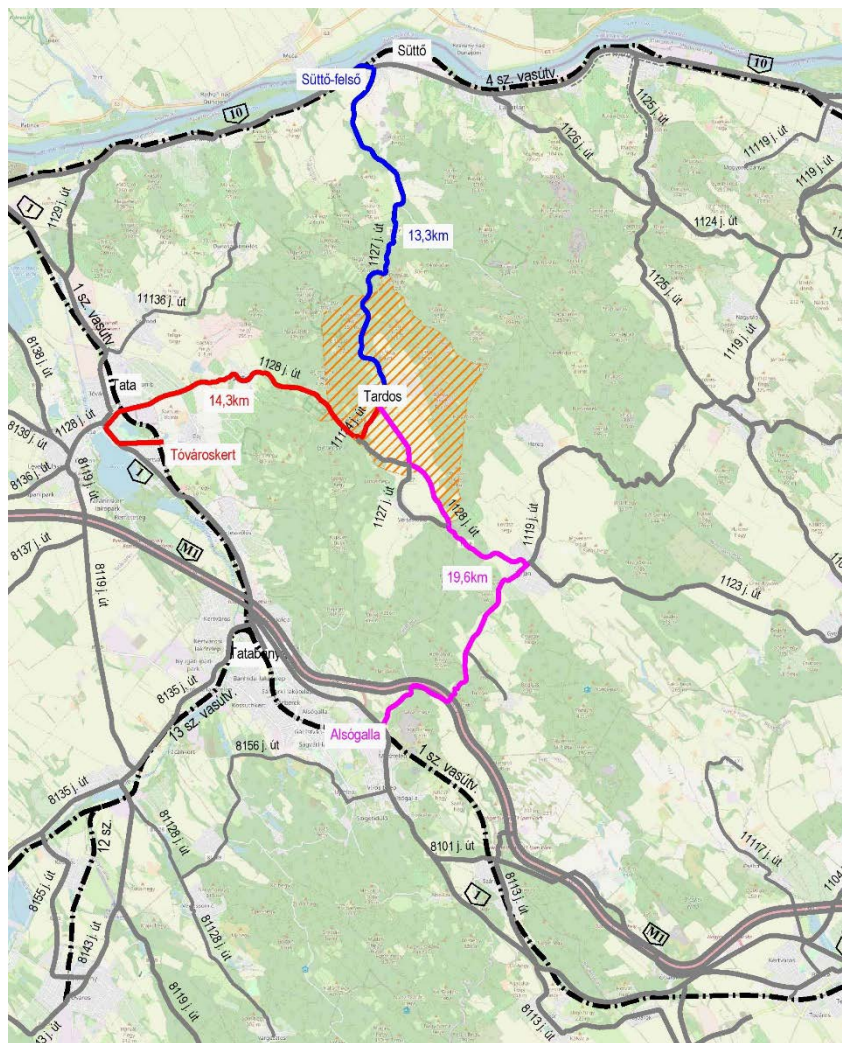
Alsógalla vasúti megállóhely (Tatabánya):

Jó vasúti kiszolgálást és jó kapcsolatokat biztosító kötőtpályás nyomvonal Tatabányán található, Alsógalla vasúti megállóhely, amely az 1. sz. Budapest – Győr – Hegyeshalom törzshá-

lózati vasútvonalon fekszik. A megállóhely közúton kb. 19,6 km távolságban érhető el a településről. A vasúti megállóhely közösségi közlekedéssel kb. 55 perc alatt közelíthető meg, közvetlen autóbuszjárat igénybe vételével. A busszal Tatabánya, hármashíd megállóhelyig kell elmenni, ahonnan kb. 750 m-t kell sétálni a vasúti megállóhelyig.

Tóvároskert vasútállomás (Tata):

Fontos kötőtpályás kapcsolat még a Tata belterületén található Tóvároskert vasútállomás, ami közelebb van közúton, mint Alsógalla megállóhely, de nem rendelkezik P+R parkolóval. Így az ideérkező járműveket az ember kénytelenek a lakóterületeken letenni, ami az ott lakók számára nem elfogadható, zavarja őket és a gépjárműveket egész nap ott tárolók elfoglalják a lakók várakozóhelyeit.

A vasútállomás közösségi közlekedéssel kb. 1 óra alatt érhető el, de ehhez át kell szállni Tata autóbusz állomáson, így a megállóhely megközelítése nehézkes, nem kényelmes.

Süttő-felső vasúti megállóhely:

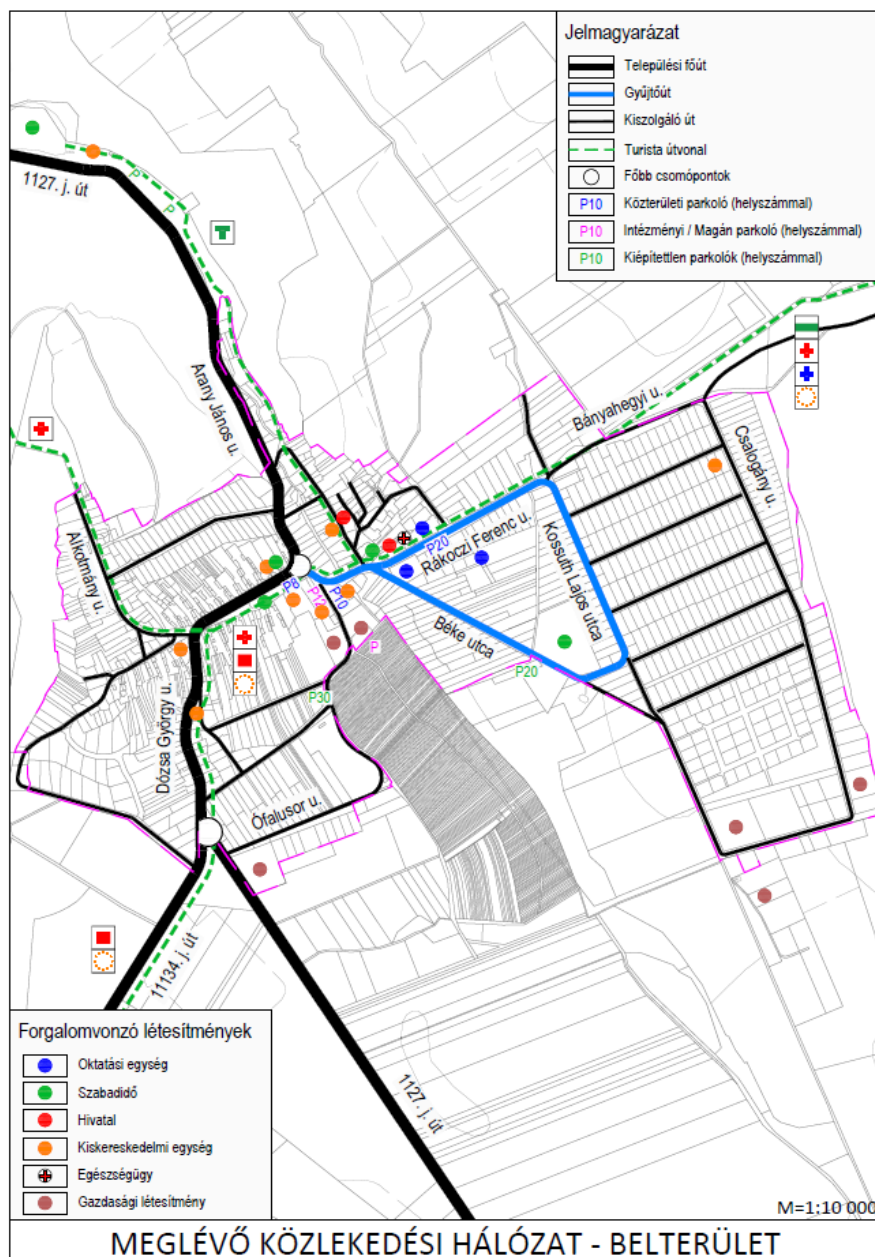
A községhez legközelebbi vasúti megállóhely „Süttő felső”, amely közúton kb. 13,6 km-re található. A megállóhely a 4. sz. Esztergom – Almásfüzitő törzshálózati vasútvonalon helyezkedik el. A megállóhely kiszolgálása igen gyenge, mindössze napi 1 vonatpár (S150) áll meg itt. Ez a vasúti megállóhely, kapcsolat közelíthető meg a leggyorsabban közösségi közlekedéssel, amihez mindösszesen egy autóbusz viszonylatot kell igénybe venni. A megköze-

lítési idő: kb. 30 perc. A busszal Süttő, kultúrotthon megállóhelyig kell menni, ahonnan kb. 530 m-t kell sétálni a vasúti megállóig. Problémát jelent, hogy az említett autóbusz-viszonylat csak napi 6 pár busszal közlekedik.

1.15.2. Közúti közlekedés

A település számára a területén áthaladó legfontosabb útszakasz a 1128. j. Tarján – Tata összekötő út, amely biztosítja a község számára a fontosabb törzshálózati elemek és nagyobb városok közvetlen elérését. Az úton nyugati irányba Tata városa, míg keleti irányba Tarján és Tatabánya megyeszékhely érhető el.

A település belterületét érintő utak közül a 1127. j. Süttő – Vértestolna összekötő út a legfontosabb, amely biztosítja a település közvetlen megközelíthetőségét északi és déli irányból egyaránt a térség településeinek irányából.

A közlekedési hálózatot település szinten a „MEGLÉVŐ KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT” című vizsgálati tervlap szemlélteti.

Helyi közúthálózat:

Tardos főúthálózatát a megközelítést biztosító országos mellékutak alkotják, ezek mentén helyezkednek el a forgalomvonzó létesítmények is (igazgatási, oktatási és egészségügyi funkciók).

II. rendű belterületi főút (B.IV.b.C.):

- Arany János utca – Templom tér – Dózsa György út (1127. j. út)

Mellékutak:

Gyűjtőutak (B.V.c.C.):

- Rákóczi Ferenc utca
- Kossuth Lajos utca
- Béke utca
- Bányahégyi út

A település gyűjtőútjainak főbb feladata, hogy a keleti lakórészeket feltárják és bekapcsolják az országos közúti hálózatba. Szinte minden esetben egysávos, keskeny, de jó aszfaltburkolattal ellátottak, hol a vízelvezetést elsődlegesen nyílt árkokkal biztosítják. Sajnos ezekre is jellemző, hogy gyalogjárdák nincsenek kiépítve, így ezek az utak vegyes forgalmú felületként üzemelnek. Problémát jelent ezeken az utakon, hogy a növekvő forgalmi igény, főleg a Bányahégyi utca esetében megkövetelné a teljes értékű 2x1 forgalmi sávos burkolat és legalább egyoldali gyalogjárda kiépítését. A jelenlegi kiépítés nem felel meg a forgalmi igényeknek és baleseti helyzetek is kialakulhatnak.

Kivételt jelent a nemrégiben felújított, átépített Béke utca, hol egy 5,50 m széles aszfaltburkolatot és az északi oldalon 1,60 m széles térkő burkolatú gyalogjárdát alakítottak ki.

1.15.3. Községi közlekedés

1.15.3.1. Közúti közösségi közlekedés

A települést az alábbi autóbusz-viszonylatok érintik:

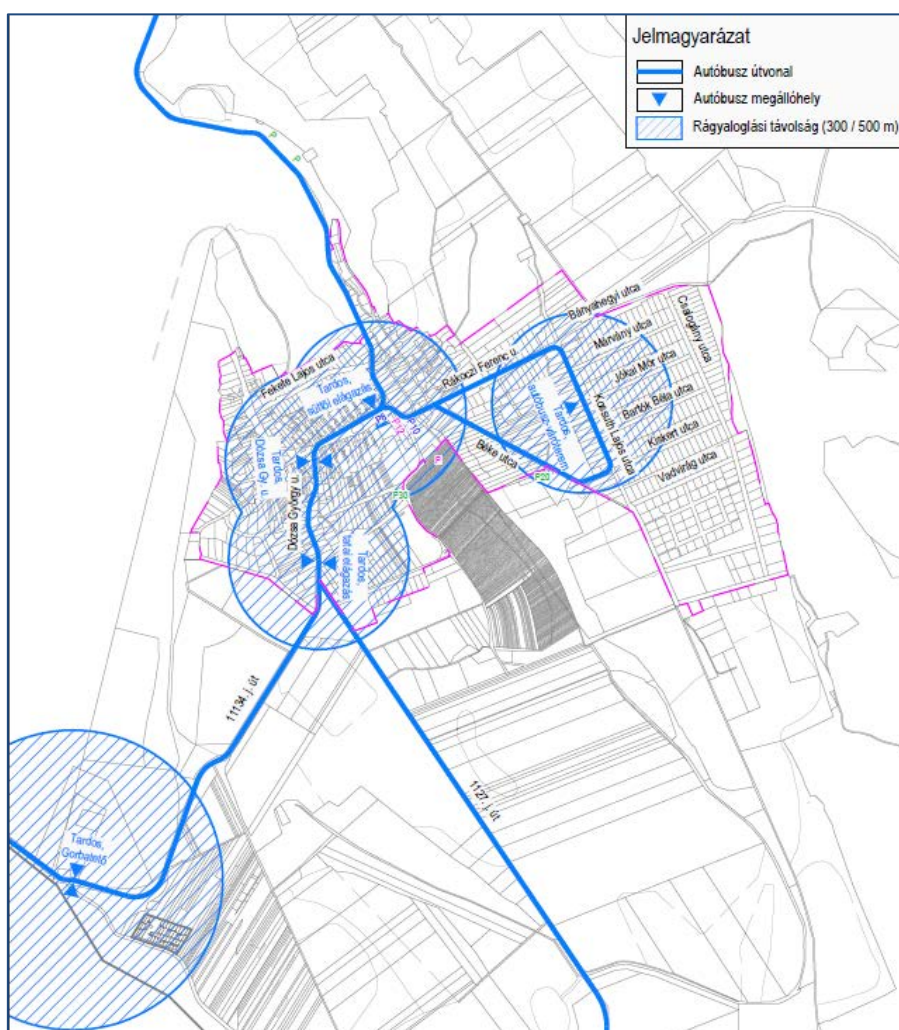
- 786 Budapest – Zsámbék – Tarján - Tardos
- 8406 Tatabánya – Tarján – Tardos – Tata
- 8549 Nyergesújfalu – Tardos

Minden buszjárat általában óránként kétszer közlekedik.

A település közigazgatási területén belül hat buszmegálló található, amelyek a következők:

- Tardos, Gorbateő (1128. j út - 11134 j. út csomópontjánál, külterületi)
- Tardos, tatabányai elágazás (belterületi)
- Tardos, Dózsa György utca (belterületi)
- Tardos, süttői elágazás (belterületi, központ)
- Tardos, autóbusz-váróterem (belterületi)
- Tardos, vöröshíd (1127. j. út, településtől északra, külterületi)

A településtől északra, a 1127. j. út mellett található a Malomvölgyi-tó, a körülötte kiépült tanösvény és szolgáltató létesítmények. Sajnos a 8549. j. autóbusz viszonylat a terület mellett elhalad, de nem áll meg autóbusz megálló hiányában, ami miatt az említett, turisztikai szempontból fontos területet nem lehet közösségi közlekedéssel elérni, nem ellátott.

A közösségi közlekedési hálózatot, illetve ellátottságot szemlélteti a tervlap

1.15.3.2. Kötőtpályás közösségi közlekedés

A 4. sz. vasútvonalon található Süttő felső vasúti megállóhelyen napi 1 vonatpár áll meg, amelyet az S150 jelzésű Esztergom – Komárom – Székesfehérvár viszonylat biztosít. Ez a szolgáltatási szint nem vonzó az utasok számára.

Az 1. sz. vasútvonalon található Alsógalla vasúti megállóhely, amelynél a következő vasúti viszonylatok állnak meg:

G10	gyorsított személyvonat	Bp.Keleti – Győr	napi 3 vonatpár
- S10	személyvonat	Bp.Déli – Győr	óránkénti ütemben
- S12	személyvonat	Bp. Déli – Oroszlány	óránkénti ütemben

Ellátottság mértéke

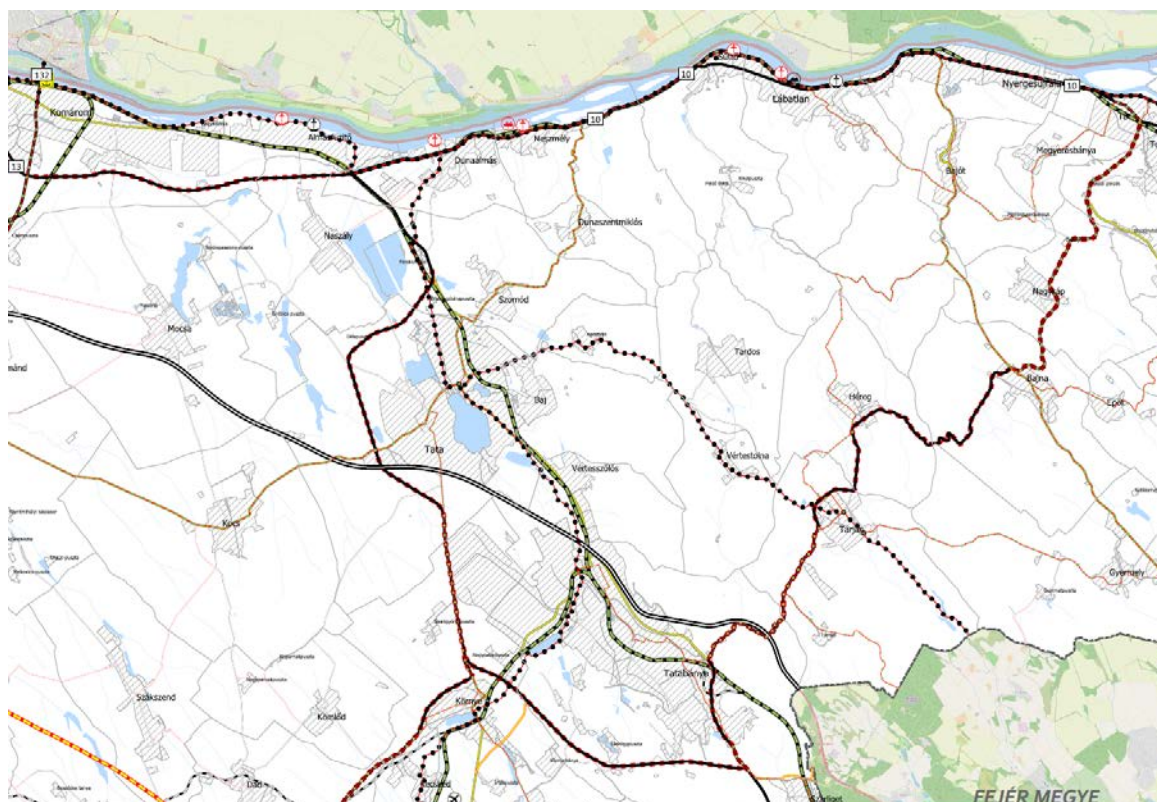
A település közösségi közlekedéssel való lefedettsége kb. 65-70% a belterületi részekben. A központhoz közeli lakóterületek ellátottsága kiváló. A keleti lakórészek ellátottsága erősen hiányos, ami annak köszönhető, hogy összesen 1 db autóbusz megálló szolgálja ki az egész területet (Tardos, autóbusz-váróterem). Javasolt ennek a területnek a felülvizsgálata, a meglévő buszmegálló helyének racionizálása és egy esetleges második megállóhely kijelölése.

A vizsgálati lapon látható rágyaloglási távolságokat belterületen 300 m sugarú körként, míg külterületen 500 m sugarú körként vettük figyelembe.

A közösségi közlekedési hálózatot, illetve ellátottságot a „MEGLÉVŐ KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT” című vizsgálati tervlap szemlélteti.

1.15.4. Kerékpáros és gyalogos közlekedés

A település közigazgatási területén belül nincs jelenleg kiépített kerékpáros infrastruktúra. A gyalogosok számára a településközpontot és a Béke utcát kivéve sajnos nincsenek önálló járdák kiépítve.

KOMÁROM-ESZTERGOM MEGYEI TERÜLETRENDEZÉSI TERV

KÖZLEKEDÉSHÁLÓZAT ÉS LÉTESÍTMÉNYEIK

1. melléklet 3. pontja a 32/2020. (VI. 25.) Kgy. határozathoz

JELMAGYARAZAT		
Országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózat és egyedi építmények		
	Gyorsforgalmi út - meglévő	Térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózat és egyedi építmények
	Gyorsforgalmi út - tervezett	
	Főút - meglévő	
	Főút - tervezett	
	Nagysebességű vasútvonal - tervezett	
	Egyéb országos törzshálózati vasúti pálya - meglévő	
	Egyéb országos törzshálózati vasúti pálya - tervezett	
	Országos kerékpárút - tervezett	
	Országos kikötő - meglévő	
	Egyéb mellékút - meglévő	
	Egyéb mellékút - tervezett	Térségi szerepű összekötőút - meglévő
	Országos vasúti mellékvonal - meglévő	
	Térségi repülőtér - meglévő	
	Térségi kerékpárútvonal - tervezett	
	Térségi kikötő - meglévő	
	Térségi kikötő - tervezett	
	Térségi kompátkelőhely - meglévő	
	Térségi kompátkelőhely - tervezett	
	Térségi szerepű összekötőút - meglévő	
	Térségi szerepű összekötőút - tervezett	

A megyei területrendezési tervben Tardos közigazgatási határának délnyugati részét érintően halad a tervezett országos kerékpárút nyomvonala, mely Tata – Agostyán-Tardos-Vértestolna-Tarján településeken halad át. Tata és Agostyán közötti szakaszon a kerékpárút megépült.

1.15.5. Parkolás

A településközpontban elhelyezkedő intézményi és kereskedelmi, főbb forgalomvonzó létesítményeknél található kisebb méretű parkolófelületek (5-6 ph/létesítmény), amelyek összeségében kb. 30-40 parkolóállás van kiépítve. A lakóterületeken a lakók többnyire az ingatlanukon belül tárolják a gépjárműveiket. Közterületen nincs parkolási lehetőség, az útszakaszok szabályozási szélessége nem teszi ezt lehetővé.

A település belterületén a gyűjtőútként üzemelő Béke utcában jelentkezik közterületi parkolási igény (az iskolától az Ipartelepi út felé vezető kiszolgáló útszakasz). A Temető utcában (a gazdasági funkciókkal betelepített ingatlanok mentén) helyenként tehergépjárművek is várakoznak a közterületeken és munkaidőben a munkába járók gépjárműveinek egy része is itt parkol. Ugyanakkor a telephelyeken belül is gépjárművet látni.

1.16.KÖZMŰVESÍTÉS

A település jelenlegi közművesítéséről

Tardos Komárom-Esztergom megyében, a Gerecse-hegység ölelésében, a Tardos-Vértestolnai medence északi részén fekvő, változatos domborzati adottságú dombvidéki település. A község népességszáma kis hullámmal ugyan, de enyhén növekedő tendenciát mutat. Lakásállománya az elmúlt 20 évben kismértékben, 6,5 %-kal nőtt, a rendelkezésre álló statisztikai nyilvántartás alapján jól közművesített település. 2020. január 1.-jén a lakásállomány 99,6 %-a teljes közműellátással rendelkezett, település szinten kiépült a közüzemű vízellátás, a közüzemű szennyvízcsatorna hálózat, a villamosenergia ellátás és az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátásra rendelkezésre álló földgázellátás.

A település hidrogeológiai adottsága a nyílt karsztos területen való fekvése, a 27/2004 (XII.25.) KvVM rendelet melléklete alapján fokozottan érzékeny és kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen való fekvése, továbbá, hogy területén a 219/2004 (VII.21.) Korm. rendelet 2. melléklete szerint 1a,1b és 2a alkategóriájú területek fordulnak elő, valamint érinti a vízminőség védelmi területek övezete, amelyre vonatkozóan a 9/2020 VII.17.) MvM rendeletben előírtakat figyelembe kell venni. Tardos további hidrogeológiai adottsága, hogy vízbázis „A” és B” védőidoma-védőterülete is érinti.

A település közműellátásának helyzetfeltáró vizsgálata a statisztikai hivatal nyilvántartása, a közműszolgáltatók adatszolgáltatása és az E-közmű nyilvántartása alapján készült, kiegészítve a helyszíni vizsgálatok tapasztalataival.

1.16.1. Víziközművek

1.16.1.1. Vízgazdálkodás és vízellátás

Tardos vízellátó hálózatának üzemeltetője a tatabánya központú Északdunántúli Vízmű Zrt. Tatai üzemvezetősége. A település vízellátását az ÉDV Zrt a tatabányai regionális vízellátó rendszeren keresztül kiépített távvezetékéről biztosítja. A Tata és térsége ellátására létesített regionális ellátórendszer a Tatabánya-Tata Regionális Vízellátó rendszer, a TORV. A TORV fő vízbázisa a tatabányai XIV/A és a XV/C karsztvíz aknák, amelyekből jó minőségű karsztvizet termelnek ki.

A Tardoson található két vízműkutat már felhagyták, nem üzemelnek, de a kutak hidrogeológiai védőterület lehatárolása megtörtént, és 3 db figyelő kutat is létesítettek. A Hajni Berektől nyugatra a Gyenyiszka és Gorba-tető karsztos területei fekszenek. Ez a terület érzékeny a szennyeződésekre, a „B” jelű, 50 éves elérési idejű, felszíni védőterület részét képezi a hidrogeológiai védőidomnak. A felszíni metszete felnyúlik a felszínig. Ezen az érintett területen erdő van. A Kenderesek területén az „A” jelű, 5 éves elérési idejű felszín alatti védőterület található, amelynek felszíni metszete nem éri el a felszínt.

A településen a vezetékes ivóvíz elosztóhálózat település beépített terület minden utcájában kiépítésre került, jelenleg 29,9 km vízelosztó vezeték üzemel a településen. A településen a jelenlegi ellátottsági adatok alapján a lakosság közel teljes körű (99,6%-os) közüzemi vezetékes ivóvíz ellátása megoldott.

A kiskertések, a kirándulók vízellátása a közhálózatra szerelt közkifolyókról, illetve a telkeken belül létesített házi kutakról megoldott. A településen 7 db közkifolyó üzemel. A vezetékes ivóvízzel ellátott ingatlanoknál is üzemelnek házi kutak a fenntartási költségeik csökkentésére, elsősorban locsolási céllal. A házi kutakról nyilvántartás nem áll rendelkezésre.

A tardosi vízellátó hálózat két nyomáscsónára felosztva épült meg. A Hajni Berek területén a 037/5 hrsz telken üzemelnek az M3 jelű, 2x100 m³ térfogatú, 365 mBf túlfolyó szintű, un. felső zónai domboldali víztároló medencék. Az un. alsó zóna része pedig a Béke utca és a Kossuth utca sarkánál a 054/7 hrsz telken található központi vízműtelepen üzemelő M1 jelű, 2*100m³ térfogatú szintű víztározók és a Szél-hegy dél-keleti lábánál, a 02/5 hrsz-en található M2 jelű, 2*100m³-es, 355 mBf túlfolyó szintű víztározó medencék.

A Malomvölgybe a településről, az Arany János utcából kiépített magán ivóvízvezetékre nyomáscsökkentőt építettek ki.

Tardos település fogyasztóinak a vízellátása a tatabányai regionális vízellátó hálózatról feltöltött helyi víztározó medencékből történik. A település északi részén található vízmű kutakból már megszűnt a vízkitermelés, abból a hálózatba nem táplálnak be vizet. A településre a regionális szerepkörű NA 200-as azbesztcement távvezeték Tarján felől, az Ipartelepi úton érkezik, majd Tardosról Vértestolna irányában halad tovább a Nubulus sarok utcán egy NA 100 ac távvezetékkel.

A kiépített vízelosztó hálózat zömmel körvezetékes, de vannak ágvezetékek is. A hálózat vezetékei döntően NÁ 100-as és NÁ 150-es átmérőjűek, anyaguk KM-PVC vagy azbeszt cement.

Tűzivíz ellátás

A település kiépített vízelosztó hálózatára az előírások szerint a tűzcsapok felszerelésre kerültek, biztosítva ezzel a szükséges tűzivíz ellátást.

1.16.1.2. Szennyvízelvezetés

Tardos természeti adottsága a felszín alatti vizek vízminőség védelmi szempontjából a többirányú érzékenysége, a település közigazgatási területét érintő vízminőség védelmi területek övezete. A felszín alatti és a felszíni vizek vízminőség védelme különösen fontossá teszi a szennyvíz közcsatornás elvezetésének és kezelésének megoldását.

Tardos saját szennyvíztisztító teleppel rendelkezik, ahová nyomóvezetéken keresztül a szomszédos Vértestolna szennyvizét is vezetik. Az OMS típusú 250 m³/nap kapacitású tisztítómű az Ófalusi árok jobb partján a 049/516 hrsz telken üzemel. A szennyvíztisztító telep jelenlegi műszaki állapotában nem fogja tudni biztosítani a befolyó szennyvíz határérték alá történő tisztítását. A beérkező szennyvíz biológiai terhelése lényegesen meghaladja a meglévő szennyvíztisztító telep kapacitását, a telep biológiailag és hidraulikailag is túlterhelt, ezért a közeljövőben korszerűsítése, fejlesztése várható.

A tisztított vizek befogadója az Ófalusi árok, mely a Bikol patakba torkollik a falu felett.

A tisztítómű védőtávolsága a telek határától mérten 150 m.

A településen a szennyvízgyűjtő hálózat település beépített terület minden utcájában kiépült, így, jelenleg 17,5 km szennyvízgyűjtő csatorna üzemel a településen. A településen a jelenlegi közcsatornás ellátottsági adatok alapján a lakosság közel teljes körű (99,6 %-os) csatornázottsága megoldott.

A település ingatlanjairól a szennyvízelvezetését, a kiépített gravitációs és nyomott rendszerű szennyvízgyűjtő hálózat és a szennyvízátemelők üzemeltetését is az ÉDV Zrt. látja el. A csatornahálózattal összegyűjtött szennyvizeket a helyi szennyvíztisztító telepre vezetik. A szennyvíztisztító telepet szintén az ÉDV Zrt üzemelteti.

A közcsontra hálózatra nem csatlakozó ingatlanoknál keletkező szennyvizet saját egyedi, házi szennyvízgyűjtő medencékben gyűjtik, amelyek a hazai gyakorlatnak megfelelően legnagyobb részben szikkasztóként üzemelnek. Ez a település egyik szennyező forrása, amely komoly veszélyeztetést okoznak a felszín alatti vizeknek.

1.16.1.3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

A település a Duna részvízgyűjtőjén, az 1-7 Gerecse vízgazdálkodási alegységen foglal helyet.

A terület körzetében az átlagos csapadékmennyiség kb. 650 mm körüli.

A Tardos-Vértestolnai medence és környékén keletkező vizeket a Tardos közelében eredő és Süttőnél a Dunába torkolló Bikol-patak vezet el.

A Tardoson áthaladó Bikol-patak a település topográfiai szempontból erősen lejtős domboldalon összegyűlt és lefolyó csapadékvizeket az utak menti árkokkal és a természet alakította vízfolyásokkal északi irányba vezeti tovább.

Az utcák víztelenítése jelenleg egy ill. kétoldali vízelvezető árkokkal történik, ami legtöbbször füvesített medrű. Az elvezető rendszer korrekten kiépítettnek tekinthető, csak kevés helyen nincs a vízelvezetés kiépítve. A külterületen érdemileg a természet alakította csapadékvíz elvezetés rendszere üzemel.

A településen áthaladó Bikol-patak medre a beépített területen sok esetben nem került kiszabályozásra, nem rendelkezik lejegyzett telekkel a földhivatali alaptérképen, a valóságban mágn telteken halad keresztül ezért a karbantartását biztosító mederkarbantartó sáv sem került kijelölésre. Mivel a földet a természetbeni állapotának megfelelő művelési ágba kell nyilvántartani, ennek pótlása a településrendezési eszközök feladata. Az ágazati előírásoknak megfelelően, mivel a Bikol-patak nem tartozik a kizárólagos állami tulajdonú vízfolyások közé, ezért a társulási és önkormányzati kezelésű felszíni vizek mentén 3-3 m-es mederkarbantartó sávot kell számára kijelölni.

1.16.2 Energiaközművek

1.16.2.1 Energiagazdálkodás és energiaellátás

A település energiaellátására a vezetékes energiahordozók közül település szintű kiépítettséggel a villamosenergia áll rendelkezésre. A lakásállomány 63,45 %-a veszi igénybe a földgázellátást, az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátás komfortjának lehetőségét. A település környezetét kímélő megújuló energiahordozó hasznosítása bár egy-egy ingatlannál egyedileg előfordul, az utóbbi években több ilyen irányú beruházást valósítottak meg, de település szinten az alkalmazása nem jellemző. A megvalósított beruházásokról átfogó nyilvántartás nem áll rendelkezésre. A településen, a vezetékes energiahordozók által biztosított termikus energiaellátást igénybe nem vevők a környezet fokozottabb terhelését okozó nem vezetékes, hagyományos energiahordozók használják.

1.16.2.1.1. VILLAMOSENERGIA ELLÁTÁS

A településen a villamosenergia ellátást az E.ON Észak-dunántúli Áramhálózati Zrt. biztosítja a tatai 132/22 kV-os alállomásról.

Tardos közigazgatási területének déli részét –bár csak kis szakaszon, de érinti - a Tatabánya-Esztergom között haladó 132 kV-os főelosztó hálózat a nyomvonala, amely helyét és biztonsági övezetének helyigényét biztosítani kell és az iparági előírásokat figyelembe kell venni.

Az un Tatai 132/22 kV-os alállomásról induló 22 kV-os közép feszültségű gerinc elosztóvezeték szállítja a villamosenergiát Tardos fogyasztóinak az ellátására. A kiépített közép feszültségű hálózat fűzi fel a fogyasztói transzformátor állomásokat. A 22 kV-os gerinc elosztó hálózat oszlopokra fektetéssel épült.

A transzformátor állomásokról induló kiefeszültségű elosztóhálózatról elégítik ki közvetlenül a fogyasztói igényeket. A kiefeszültségű elosztóhálózatok is jellemzően föld felett, oszlopokra fektetve üzemelnek, de az utóbbi években már épültek földalatti elhelyezésű szakaszok is a település területén.

A település belterületén a közvilágítás a kiefeszültségű elosztóhálózat tartóoszlopaira szerelt lámpafejekkel, illetve önálló lámpatestekkel megoldott.

1.16.2.1.2 FÖLDGÁZELLÁTÁS

Tardos gázszolgáltatója az MVM Égáz-Dégáz Földgázhálózati Zrt.

A település gázellátása a nagysápi gázátadó felől DN 160-as KPE csőanyagú nagyközép-nyomású földgázvezetéken keresztül épült ki. A település déli részén, a 189/2 hrsz telken található gáznyomáscsökkentőtől középnyomású elosztóhálózattal épült ki Tardos földgázellátó rendszere.

A rendelkezésre álló legutolsó statisztikai adatok szerint (2020. január 1.-jén) a lakásállomány 63,4 %-a csatlakozott közvetlenül a földgázelosztó hálózatra biztosítva ezzel komfortos fűtési célú energiaellátását.

A fogyasztók ellátására az elosztóhálózatot Tardos szinte valamennyi belterületi utcájában kiépítették. A kiépített gázelosztó hálózat középnyomású, amelyről az egyes ingatlanok bekötését, középnyomású csatlakozással építették ki. A fogyasztói igényeket közvetlen kielégítő kisnyomású gáz előállítását telkenként elhelyezett egyedi, házi nyomásszabályozókkal megoldott. Az egyedi nyomásszabályozók általában az előkertben nyertek elhelyezést, de található ház falsíkjára szerelt nyomásszabályozó is. A helyi, egyedi nyomásszabályozótól induló kisnyomású hálózatról lehet közvetlen kielégíteni az igényeket.

1.16.2.1.3 TÁVHŐELLÁTÁS

A településen távhőellátás nem épült ki.

1.16.2.1.4 EGYÉB ENERGIAELLÁTÁS

A település belterületén kiépített vezetékes földgázhálózatra 63,4 %-a csatlakozik, ami azt mutatja, hogy lakásállomány 36,6 %-ában ma is a környezetet erősebben terhelő hagyományos, nem vezetékes energiahordozót hasznosítják.

1.16.2.2 Megújuló energiaforrások alkalmazása, a környezettudatos energiagazdálkodás lehetőségei

Az energiatermelésre alkalmas megújuló energiaforrások hasznosítása nem okoz halmozódó káros hatásokat, környezeti terhelést, kedvező energiagazdálkodási szempontból és a fenntartható fejlődés lehetőségét szolgálja.

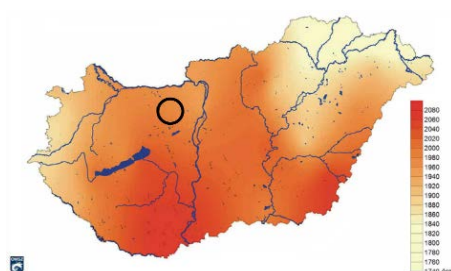
A hazánkban elérhető megújuló energiaforrás a szélenergia, a napenergia, a vízenergia, a biomassza-biogáz és a geotermikus energia, bár az ország területén nem egyenletes és általános az előfordulásuk, befolyásolja a földrajzi elhelyezkedés, a topográfiai és a légköri viszonyok, valamint a felszín alatti geológiai adottságok.

Tardos földrajzi, topográfiai, geológiai és természeti adottsága, valamint funkcionális használata alapján, bár elméletileg valamennyi, az országban hasznosítható megújuló energiahordozó Tardos területén is hasznosítható lehetne, gazdasági és energiagazdálkodási szempontból érdemi hasznosításra azonban csak a napenergia hasznosítása vehető igénybe.

Napenergia

A meteorológiai és topográfiai viszonyok alapján rendelkezésre álló napenergia, mint megújuló energiaforrás, napkollektorok alkalmazásával használati melegvíz termelésre, kisebb mértékben fűtésre alkalmas, naperőmű panelek használatával villamosenergia előállítására alkalmazsak.

Tardos térségében 1960 körüli a maximálisan hasznosítható éves napos órák száma, amely bár elmarad az ország naposabb területein hasznosítható napos órák számától, hasznosíthatóságát mégis célszerű igénybe venni. Hasznosítás lehetősége napkollektorokkal és naperőművel is biztosított.

Az évi átlagos napfénytartam (óra)
Magyarországon az 1971-2000 közötti időszak alapján

Forrás: www.met.hu

A napenergia hasznosítása helyi jelentőséggel, házi hasznosítással egyre növekszik.

1.16.2.3 Az önkormányzati intézmények energiahatékonysági értékelése

Az önkormányzati intézmények energiaellátása, ahol van kiépített vezetékes energiahordozó hálózat, ott vezetékes energiahordozó hasznosításával jelenleg megoldott. A villamosenergia ellátással az intézmények világítási és technológiai igényeit elégítik ki, a termikus célú energia ellátásuk földgázzal helyi hőbázis segítségével biztosított.

Energiahatékonyság javítására, energiatakarékos fogyasztást eredményező beruházások, a szigetelések, homlokfalli hőleadást csökkentő (falszigetelések, nyílászáró cserék, javítások) beruházások, épületgépészeti felújítások előfordultak. Az utóbbi években egyre jobban előtérbe kerül az energiahatékonyság jelentősebb javítását szolgáló megújuló energiaforrás hasznosítása is, amelynek keretében a közelmúltban több napenergiát hasznosító beruházást valósítottak meg.

1.16.3 Elektronikus hírközlés

1.16.3.1 Vezetékes hírközlési létesítmények

A település vezetékes távközlési ellátását jelenleg a Magyar Telekom Nyrt. biztosítja. A tatai primer központ Tardos vezetékes távközlési hálózatának bázisa. A település a 34-es távhívó számon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A település távközlési hálózatának kiépítése eredményeként a rendelkezésre álló 2014-es statisztikai adatok alapján 345 db egyéni fővonal üzemelt a településen. Ezzel a lakásállomány 48,8%-a rendelkezett vezetékes távközlési kapcsolattal. Az ellátottság ezzel is kielégítettnek tekinthető, várakozó igénylőt nem tartanak nyilván.

A statisztikai nyilvántartás szerint a településen 2014-ben már csak 1 db nyilvános távbeszélő állomás üzemelt, azóta pedig már azt is megszüntették.

Bár a település a Magyar Telekom Távközlési Nyrt. üzemeltetési területéhez tartozik, területén több szolgáltató is rendelkezésre áll, az egyéni igények kielégítésére. A felügyeletüket ellátó NMHH nyilvántartása szerint 64 távközlési szolgáltató rendelkezik Tardos ellátására szolgáltatási engedéllyel, amelyek saját, vagy bérelt hálózaton keresztül igény esetén biztosítani tudnák a szabad piaci mozgást kielégítően a vezetékes távközlési szolgáltatást.

A településen kábel TV ellátásra is több (4 db) szolgáltató áll rendelkezésre.

A településen belüli helyi ellátást szolgáló vezetékes távközlési hálózatok jellemzően föld alatt fektetve kerültek kiépítésre, de a kisfeszültségű villamosenergia elosztóhálózattal és a közvilágítással közös oszloposoron, föld felett vezetve is megjelennek.

1.16.3.2 Vezeték nélküli hírközlés

A vezetékes szolgáltatást a vezetékek nélküli szolgáltatók egészítik ki. A megfelelő vételi lehetőség biztosításához szükséges antennák –részben a település belül, részben a környező településeken– elhelyezésre kerültek, azokat a Magyar Telekom Távközlési Nyrt., a Telenor Magyarország Zrt., Vodafone Magyarország Mobil Távközlési Zrt. építette és üzemelteti. A vezetékek nélküli ellátottságra, a megfelelő beltéri lefedettség biztosításához településen belül és tágabb térségben a szükséges építmények elhelyezésre kerültek.

A vezetékes távközléshez hasonlóan Tardos településen a vezetékek nélküli hírközlésre is több szolgáltató áll rendelkezésre. A felügyeletüket ellátó NMHH nyilvántartása szerint 7 vezetékek nélküli szolgáltató rendelkezik Tardos ellátására szolgáltatási engedéllyel, amelyek saját, vagy bérelt műtárgyon keresztül igény esetén biztosítani tudná a szolgáltatást.

1.17. KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)

Komárom-Esztergom megye 2014-2020 közötti időszakra szóló III. környezetvédelmi programjának hulladékgazdálkodási céljai között szerepel a bezárt tardosi hulladéklerakó rekultivációjának befejezése, a „Víz keretirányelv” feladatainak végrehajtása között a Felszín alatti vízminőség monitoring hálózat fejlesztése a sérülékeny karsztvízbázison fekvő településeken, köztük Tardoson is. A település önálló települési környezetvédelmi programmal nem rendelkezik.

Tardos község területén az alábbi környezetvédelmi célú rendeletek hatályosak:

- 13/2002.(XII.31.) önkormányzati rendelet a köztisztaságról
- 8/2013.(XI.4.) önkormányzati rendelet a háztartási szennyvíz begyűjtéséről.

1.17.1. Föld és talaj

Tardos földtani, talajtani adottságai az 1.12. fejezetben kerültek ismertetésre.

A település szennyvízcsatorna hálózata 1997-ben épült ki, a belterület szennyvíz-csatornázottsága közel 100%. A KSH Térképes Interaktív Megjelenítő Alkalmazása² (későbbiekben: KSH TIMeA) alapján a közüemi szennyvízgyűjtő-hálózatba bekötött lakások aránya 2019-ben 99,6%.

A talajszennyeződések elsősorban a csatornázatlan ingatlanokon, a rosszul szigetelt közműpótlók (zárt szennyvíztárolók) szivárgásából, valamint a településen működő telephelyek területén a havária jellegű szennyezésekből, illetve az alapanyagok, hulladékok helytelen kezeléséből jelentkezhetnek. A közigazgatási területen feltárt talajszennyezettségről nincs tudomás, kármentesítési eljárással nem érintett a település.

Tardos egykori dögműtja (... hrsz 258555, 606090) és hulladéklerakója (09/2,3 hrsz-ú ingatlanok) 1999-ben bezárt. A területüknek 20...-ban történt meg a rekultiválása a Duna-Vértes Köze Regionális Hulladéklerakók Rekultivációs Program keretében. A terület rendszeres, fenntartó kaszálást igényel.

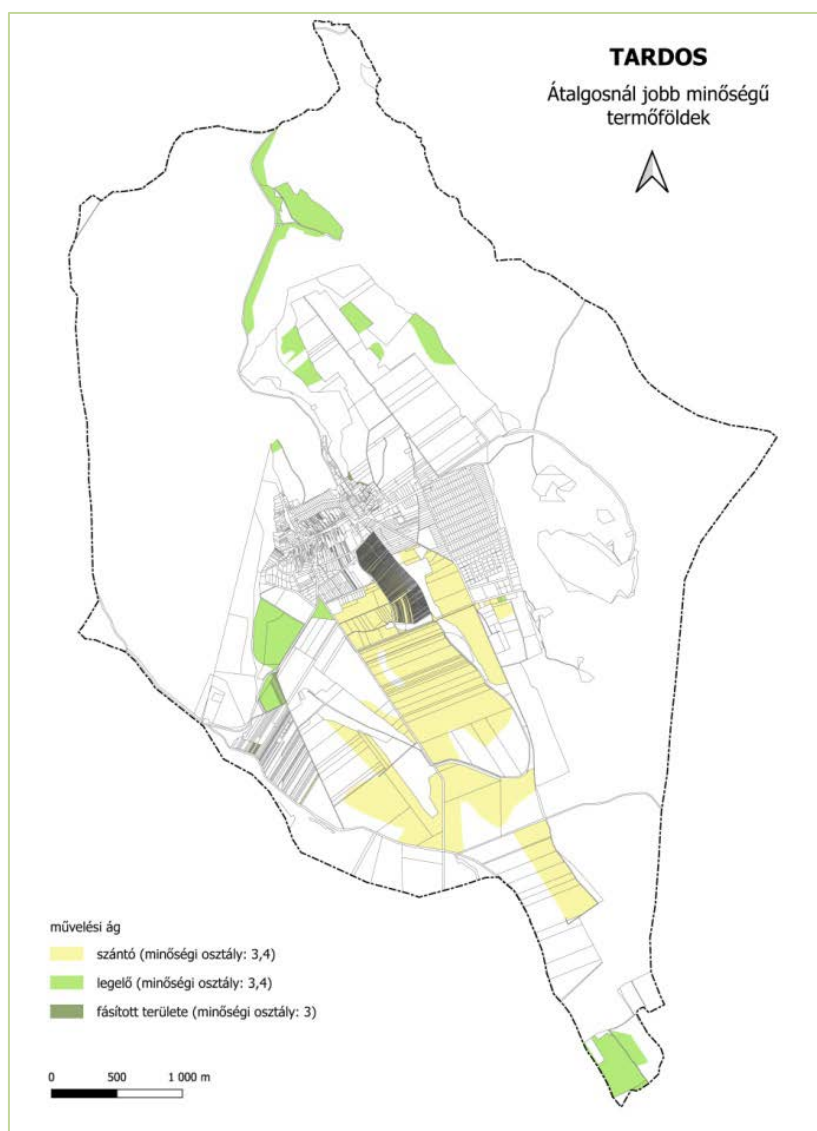
A külterületeken illegálisan lerakott hulladékok potenciálisan veszélyeztetik a talaj és a vizek minőségét.

A külterületi nagyüzemi mezőgazdasági művelésű területeken a növényvédelmi kemikáliák túlzott használata, valamint a műtrágya és szerves trágya nem körültekintő tárolása okozhat talaj- és talajvízszennyezést, továbbá a túlzott tápanyagbevitel a talajok elnitratósodásához vezethet.

A településen a Bányafelügyelet előzetes szakhatósági véleménye alapján földtani veszélyforrások tekintetében a Petőfi Sándor utca – Rózsadomb utca térségében támfalmozgások ismeretese, míg a Tardos – Süttő útszakasz nyugati oldalán a megnövekedett csapadékmennyiségű időszakokban földcsuszamlásokat írtak le.

² <https://map.ksh.hu/timea/?locale=hu>

A Földhivatali Főosztály előzetes szakhatósági véleménye alapján a település külterületén a 3-as és 4-es minőségi osztályú szántó; a 3-as és 4-es minőségi osztályú legelő; továbbá a 3-as minőségi osztályú fásított terület művelési ágú területek átlagosnál jobb minőségű termőföldnek minősülnek, így más célú hasznosításukat a termőföld védelme érdekében korlátozottan lehet tervezni.

Ezen területek aránya az alábbi:

művelési ág	minőségi osztály	terület (ha)	művelési ághoz viszonyítva (%)	
szántó	3	43,0938	8,6	39,2
	4	153,9364	30,6	
legelő	3	46,2679	28,6	37,0
	4	13,5319	8,4	
fásított terület	3	7,5778	84,3	84,3

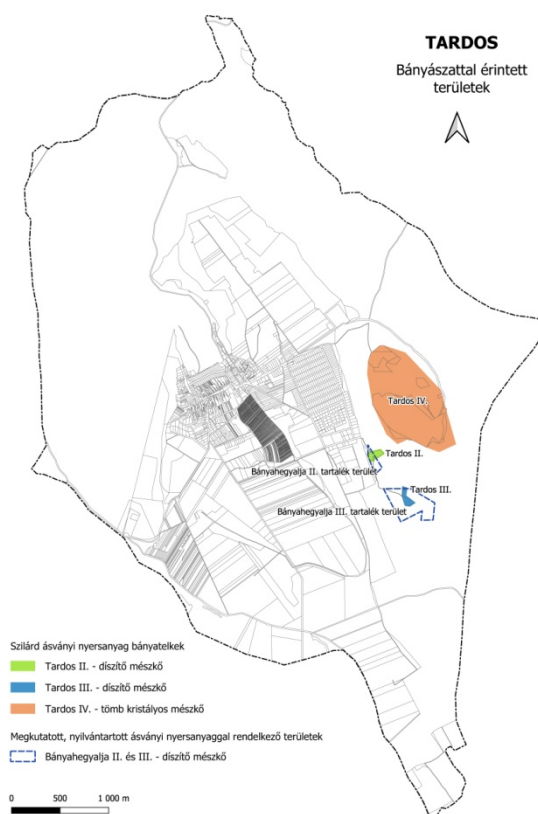
A településen a Bányafelügyelet előzetes szakhatósági véleménye alapján az alábbi bányászattal érintett területek vannak:

Bányatelek

- Tardos II. – díszítő mészkő
(területe: 13 949 m²)
- Tardos III. – díszítő mészkő
(területe: 14 021 m²)
- Tardos IV. – tömb kristályos mészkő
területe: 635 621 m²

Megkutatott, nyilvántartott ásványi nyersanyaggal rendelkező terület

- Bányahegyalja II. tartalék terület – díszítő mészkő
(területe: 10 729 m²)
- Bányahegyalja III. tartalék terület – díszítő mészkő
(területe: 115 643 m²)

1.17.2. Felszíni és a felszín alatti vizek

A területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályairól szóló 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: **Trtv.**) 19. § (4) bekezdésével összhangban, az Országos Övezeti Terv részét képező vízminőség-védelmi terület övezetbe sorolja a Gerecse jelentős kiterjedésű területeit.

I.17.2.1. Felszíni vizek

A vízgyűjtő-gazdálkodási terv beosztása szerint a közigazgatási terület a Duna részvízgyűjtőjének Tardos közigazgatási területe Magyarország felülvizsgált, 2015. évi Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv (későbbiekben: VGT2) beosztása alapján a Duna részvízgyűjtőjének három alegységéhez – Gerecse, Által-ér és Közép-Duna – tartozik, melyeken az Észak-dunántúli Vízügyi Igazgatóság az illetékes. Az alegység vízgyűjtő-gazdálkodási terve (későbbiekben: VGT2-G) részletesen tartalmazza a felszíni és felszín alatti víztestek részletes, több szempontú vizsgálatait, az állapotértékelések eredményeit, az ismert és várható problémákat, azok okait, továbbá a környezeti célok eléréséhez szükséges műszaki és szabályozási intézkedéseket, illetve pénzügyi támogatásokat.

A település közigazgatási területét és a települési belterületet észak-déli irányban szeli ketté a *Bikol-patak*. A Gerecseben számos kisebb vízhozamú forrás fakad. A felszíni vízfolyás a VGT2-G ökológiai minősítése alapján (Felszíni víztestek ökológiai minősítése, 6-1. térkép) gyenge, a közigazgatási terület déli része mérsékelt besorolást kapnak.

Ökológiai állapot / potenciál

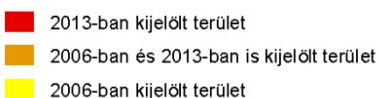

A település teljes közigazgatási területe nitrátérzékeny területnek kijelölt 2006 óta.

(VGT2-G, Tápanyag- és nitrátérzékeny területek, 2-2. térkép)

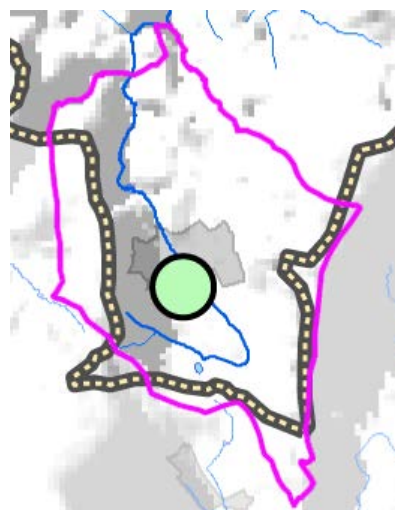
Nitrátérzékeny terület

A VGT2-G alapján a településen a következő emberi tevékenységből eredő terhelések és hatások vannak jelen:

– Kommunális szennyvíz-bevezetés

A Tardosi Szennyvíztisztító telep (049/516 hrsz) biológia lebontáson alapuló technológiával üzemel. Fejlesztése az Észak- és Közép-Dunántúli szennyvízelvezetési és -kezelési fejlesztés 7. projekt keretében KEHOP-2.2.2-15-2016-00066 azonosító-számmal folyamatban van, mivel a beérkező szennyvíz biológiai terhelése lényegesen meghaladja a meglévő szennyvíztisztító telep kapacitását, így fejlesztése szükségessé vált. A jövőben a telep lesz a befogadója Vértestolna és Tardos kommunális szennyvizeinek.

Kommunális szennyvíz
Technológia

● biológiai nitrogén és foszfor eltávolítással

(VGT2-G, Kommunális és ipari szennyvíz-bevezetések, 3-1. térkép)

– Bányászati tevékenység

A település közigazgatási területén 5 kőbánya van feltüntetve: a Tardos II. és III. (díszítő kő), valamint a Tardos IV. (tömb kristályos mészkő), melyekben folyik termelés. Kettő, a Bánya-hegyalja II. és III. tartalék terület nevűek megkutatott, nyíltartott ásványi nyersanyaggal rendelkező területek.

A bányászati tevékenység a felszín alatti vizeket potenciálisan nem veszélyezteti, mert döntően száraz technológiájú, talajvízszint feletti művelésű anyagtermelés.

Bányák
Nyersanyag
▲ kőbánya

(VGT2-G, E-PRTR ÉS SEVESO ÜZEMEK, 3-4. térkép)

A településen a keletkező csapadékvíz elvezetése a belterületen részben zárt, részben nyílt rendszeren keresztül történik, a külterületi részekben nem megoldott a csapadékvíz-elvezetés. A bel- és külterületi csapadékvíz befogadója a Bikol-patak.

A meglévő felszíni nyílt vízelvezető-rendszerek karbantartottak.

I.17.2.2. Felszín alatti vizek

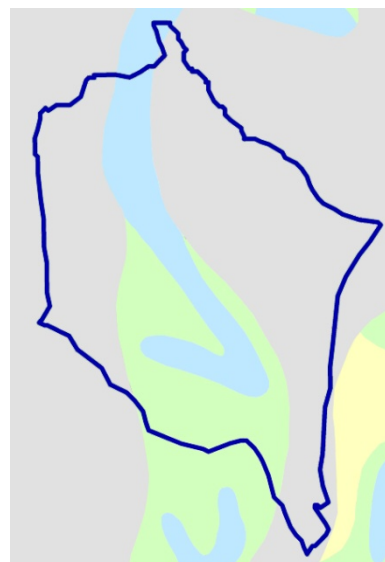
A felszín alatti vizek védelméről szóló 219/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet, valamint a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján Tardos felszín alatti víz szempontjából fokozottan érzékeny, kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi területen fekvő település.

Magyarország talajvíztérképe alapján a talajvíz mennyisége a Bicol-patak mentén 0-2 m között van jelen, a hegylábi területeken 2-5 m mélyen, a hegyoldali részek pedig talajvízmentes területnek számítanak.

A talajvízszint mélysége Tardos közigazgatási területén

Forrás: MBFSZ térképek

<https://map.mbfisz.gov.hu/tvz/>

Tardos vízellátása térségi vezetékes ellátó hálózaton (keresztül történik, melynek kezelője és üzemeltetője az Északdunántúli Vízmű Zrt.. A víz minősége az Országos ivóvízminőségi adatbázis alapján megfelelő a város egész területén.

A KSH TImeA alapján a közüemi ivóvízhálózatba bekötött lakások aránya 2019-ben 100%.

1.17.3. Levegőtisztaság és védelme

A levegő védelmével kapcsolatos egyes szabályokról szóló 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet és a légszennyezettségi határértékekről, valamint a helyhez kötött légszennyező pontforrások kibocsátási határértékeiről szóló 4/2011. (I. 14.) VM rendelet az ország egyes területeit az adottságaiktól függően más-más légszennyezettségi zónába sorolja. A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet meghatározása szerint Tardos területe az ország légszennyezettség szempontjából a 3. számú Komárom-Tatabánya-Esztergom légszennyezettségi zónába tartozik.

A település területén nincs telepített légszennyezettség-mérő és pollenmérő állomás. A legközelebbi Tatabányán van, így a levegő aktuális állapotára vonatkozóan nem állnak rendelkezésre pontos adatok.

A térség levegőminőségi állapotát, szennyezettségét a regionális háttérszennyezettség, valamint a térségben található légszennyező források együttes hatása alakítja ki, jelentősen befolyásolják az aktuális meteorológiai viszonyok, a domborzat és a növényborítottság is.

Tardos közigazgatási területén a következő tényezők okozhatnak légszennyezőanyag-kibocsátást:

- fűtés (lakosság, telephelyek),
- közlekedés – gépjárműforgalom,
- mezőgazdasági területek felszínéről származó (diffúz) üledő porszennyezés,
- mezőgazdasági, ipari és egyéb üzemi tevékenységgel összefüggő egyéb légszennyezés, bűzterhelés.

A **fűtés** a lakó- és a gazdasági területeken is döntően egyedi földgázüzemű berendezésekkel biztosított. A KSH TImeA alapján a háztartási gázfogyasztók aránya a lakásállományból 2019-ben 64,6%. Gazdasági okokból azonban az elmúlt években a lakóterületeken egyre többen

térnek vissza a hagyományos (fa, szén és vegyes) fűtési módokhoz, melyek a környezeti kibocsátásaik miatt a környezet állapota szempontjából kedvezőtlenebbek. A gázalapú energiafelhasználás az emittált légszennyezőanyag összetételét kedvezően változtatja meg: a kibocsátott nitrogénoxidok mértéke a hagyományos fűtési móddal közel azonos, a kibocsátott szilárd légszennyezők, valamint a CO₂ mértéke jelentősen kevesebb. Alkalmi terhelésként – a környezetvédelmi jogszabályokkal nem megengedett tevékenységként – előfordulhat a háztartási és egyéb hulladékok lakossági fűtési célú hasznosítása, elégetése, ami a háztartási hulladék műanyag és egyéb vegyszeres összetétele miatt lokálisan igen kedvezőtlenül befolyásolhatja a lakókörnyezet levegőminőségét.

Tardos három irányból – Süttő, Tata és Tarján – közelíthető meg. Ezen útvonalak közül a legnagyobb **gépjárműforgalom** a Tata felől érkező (1128. és 11134. számú) utakon jelentkezik. A településen üzemelnek kereskedelmi és ipari gazdasági területek, így a településen jellemző a személy- és teherforgalom is. A levegőterhelés mértékét a forgalmon túl nagymértékben befolyásolja a gépjárműpark összetétele és állapota. Az egyre szigorodó környezetvédelmi előírásoknak köszönhetően az új, korszerű gépjárművek szennyezőanyag kibocsátása nagyságrendekkel alacsonyabb, mégis az új járművek forgalomba helyezésével párhuzamosan nem kerül ki a forgalomból ugyanannyi elavult, környezetszennyező jármű.

A belterületi lakóutak szilárd burkolattal ellátottak, külterületi jellegű területeken jellemzőek a burkolat nélküli utcák, ahol a porszennyezés kismértékben jellemző.

A **szántóföldi művelés** során – elsősorban a talajművelési és betakarítási munkálatok alkalmával – jelentős mennyiségű por kerülhet a levegőbe, különösen akkor, ha száraz a talaj. Szeles időben a levegőbe került finomabb részecskék nagy távolságokra is eljuthatnak, megnövelve a lakott területekre jutó por mennyiségét is. A lakosságot érő porterhelés a mezőgazdasági területek külterületi, hegylábi elhelyezkedése következtében összességében nem jelentős.

Az Országos Környezetvédelmi Információs Rendszer (OKIR) Levegő-tisztaság Védelmi Információs Rendszere (LAIR) részletes adatsorokkal rendelkezik a legnagyobb kibocsátók tekintetében. Jelen tervezés fázisában lekérdezett adatok alapján Tardos község területén nincs nyilvántartott helyhez kötött légszennyező forrása. A bányászati tevékenység időszakos porterhelést jelent, de külterületi elhelyezkedése következtében összességében nem jelentős.

Az allergiás jellegű megbetegedéseket okozó pollenek számának, a pollenterhelésnek az alakulását nagyban befolyásolja a parlagterületek kiterjedése, mivel azokon gyorsan elterjednek a levegő pollentartalmát növelő gyomfélék, elsősorban a parlagfű. A terület használaton kívüli, illetve nem kezelt zöldfelületein jellemző a gyomnövények tömeges előfordulása. Az önkormányzat azonban nagy gondot fordít az allergén pollent termelő gyomnövények elleni védekezésre, kaszálással és gyérítéssel csökkenti az önkormányzati tulajdonban lévő bel- és külterületi ingatlanokon a gyomféléket.

A településen a kültéri égetést nem szabályozza helyi rendelet. Ennél az országos előírások a mérvadóak.

A településen három baromfitelep és egy szarvasmarhatartó telep üzemel, melyek a település külterületén helyezkednek el, így a lakott területen nem jellemző az állattartásból eredő légszennyezés, bűzterhelés. A belterületen lakók saját szükségleteik biztosítására, illetve kedvtelésből tartanak állatot. Az önkormányzat nem alkotott rendeletet a helyi állattartás szabályairól. Meg kell jegyezni, hogy haszonállat tartására állattartó épület építése az OTÉK és a hatályos HÉSZ előírásai alapján csak a mezőgazdasági és erdő területek övezeteiben megengedett.

Tardos településen az év nagyobb részében a levegő minősége jónak mondható. Ugyan több szennyezőanyag esetében tapasztalható emelkedés a kibocsátási értékekben, emberi egészséget veszélyeztető mértékű koncentráció mégsem fordul elő egyik szennyezőanyag esetében sem. Ehhez nagyban hozzájárul a folyamatos légmozgás, mely a Gerecse közelségéből adódik.

1.17.4. Zaj- és rezgésterhelés

A települési környezeti zajvédelem követelményeit a zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól szóló 284/2007. (X.29.) Korm. rendelet és a zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet (továbbiakban: ZHR) előírásai határozzák meg.

A településen a zajterhelés legjelentősebb forrása a közúti közlekedés. A közlekedési eredetű zaj- és rezgésterhelés ellen a zajtól védendő területeken a megengedett zajterhelési határértékek a ZHR szerint az alábbiak:

	<i>lakóutcában, átmenő forgalom nélküli kiszolgáló út mellett</i>	<i>gyűjtőút, országos összekötőút mellett</i>	<i>országos I. és II. rendű utak mellett</i>
	<i>nappal/éjjel</i>	<i>nappal/éjjel</i>	<i>nappal/éjjel</i>
üdülőterület	50/40 dB	55/45 dB	60/50 dB
kisvárosias, kertvárosias és falusias lakóterületek, oktatási létesítmények területei, temetők és zöldfelületek	55/45 dB	60/50 dB	65/55 dB
vegyes területek	60/50 dB	65/55 dB	65/55 dB
gazdasági területek	65/55 dB	65/55 dB	65/55 dB

Üzemi eredetű zajterhelésre tett lakossági panasz a település területén nem volt. Az üzemi és szabadidős létesítményektől származó zajterhelési határértékeket a területen a ZHR alapján az alábbiak:

	<i>nappal (06-22 óra)/éjjel (22-06 óra)</i>
üdülőterület	45/35 dB
kisvárosias, kertvárosias és falusias lakóterületek, oktatási létesítmények területei, temetők és zöldfelületek	55/40 dB
vegyes területek	55/45 dB
gazdasági területek	60/50 dB

Az OKIR nyilvántartása alapján az elmúlt 5 évben nem lett kiszabva „Zaj és rezgésvédelemmel összefüggő környezetvédelmi bírság”.

Eseti zajprobléma eredhet a késő estig nyitva tartó szórakozóhelyek, vendéglátóipari egységek üzemeléséből.

Alkalmi és szezonális forrásnak minősül a fű- és sövénynyírás, a kör-, a szalag- és a motoros fűrészek határérték feletti zaja közvetlen a zajforrás közelében.

1.17.5. Sugárzás védelem

A természetes háttérsugárzás Magyarországon egy embert átlagosan 2,4 mSv/év effektív dózissal terhel. A testünket érő sugárzás származhat a világúrból, a talajból, a növényekből, élelmiszerekből, környezetünk tárgyaiból vagy akár a saját testünkből is. Az országon belül a geológiai viszonyoktól, az időjárástól, a táplálkozástól függően akár két-háromszoros különbségek is lehetnek a háttérsugárzás mértékében. Mértéke, hatása települési szinten nem befolyásolható. A légkörben található sugárzó anyagok terjedésének követésére, mérésére épült ki hazánkban az országos sugárzásfigyelő rendszer, melynek legfontosabb része a több mint 130, szabadtéri sugárzást folyamatosan mérő mérőállomás hálózat. Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság nyilvántartása alapján Tardos területén nincs, a legközelebbi háttérsugárzást mérő berendezés Tatán, így ezzel kapcsolatban a település vonatkozásában csak közelítő adatok állnak rendelkezésre. Az országos háttérsugárzás térkép alapján Tata térségében 2021. június 29-én mért átlagos háttérsugárzási érték az egyik készüléken 63 nSv/óra, a másik készüléken 156 nSv/óra.

Az emberi sugárzással járó technológiák (mobil átjátszók, nagyfeszültségű vezetékek, vezeték nélküli internet, orvosi radiológiai eszközök, lézerek, rádióhullámok stb.) miatt az ember ma már az egyre terhelőbb környezeti hatások mellett egy növekvő „elektromágneses ködben” éli életét. Környezetünket a sugárzások területén alapvetően természetes sugárzási viszonyok, valamint egyre növekvő mértékben az emberiség által keltett mesterséges sugárzások alkotják, melyek hatásukat tekintve vagy nem ionizáló, vagy ionizáló hatásúak lehetnek. Az elektromágneses tér fogalma egy gyűjtő fogalom, mely vonatkozik mindazon nem radioaktív mesterséges sugárzásokra, elektromágneses terekre, egymással kölcsönhatásban álló elektromos és mágneses felületekre, ezek által gerjesztett elektromos és mágneses térerősségekre, indukciókra, teljesítmény sűrűségekre, melyek a környezetre ártalmasak, melyek az emberi és más élő szervezetekben különböző megbetegedéseket okozhatnak, vagy azok bekövetkezésének rizikóját lényegesen megnövelhetik.

Tardos területét e tekintetben érő sugárzások teljes egészében feltáratlanok. Az országos háttérsugárzási adatok a katasztrófavédelem honlapján kerülnek folyamatosan közlésre. A település területén a településrendezés eszközeivel befolyásolható sugárzásveszéllyel érintett terület nem ismert.

Élettani hatás szempontjából a távvezetékek villamos és mágneses terével kell számolni. A villamos térerősség nagyságát a feszültség szinten kívül egyéb körülmények is befolyásolják:

- a vezetékek föld feletti magassága;
- a fázisvezetők és védővezető geometriai elrendezése;
- magas objektumok (pl.: fasor árnyékoló hatása jelentősen csökkenti a térerősséget);
- épületek (a villamos teret 85-90%-ban leárnyékolják).

A Magyarországon érvényben lévő védőtávolság különböző feszültségű távvezetésektől:

750 kV - 40 m 400 kV - 20 m 220 kV - 10 m 120 kV - 5 m

Ezen védőtávolságok betartását a településrendezési eszközök és az építéshatósági engedélyezési eljárások során figyelembe kell venni.

MOBILTORNÝOK

Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér áthatol az épületeken és - szemben a villamos térrel - kiterjedt objektumoknál nem, vagy csak nagyon költségesen árnyékolható. Az alacsonyfrekvenciás mágneses tér ellen a legjobb védekezés a megfelelően nagy védőtávolság tartása. Bázisállomások esetén, Magyarországon érvényben lévő egészségügyi határértékek:

900 MHz 4.500.000 μ W/m²

1800 MHz 9.000.000 μ W/m²

A határértékek megállapításakor különböző kutatási eredményeket vettek alapul. A frekvencia növekedésével a behatolási mélység csökken, ezért állapítottak meg két értéket.

Napjainkban a különböző sugárzások ipari alkalmazása (orvosi diagnosztika, ipari szerkezet-vizsgálatok, élelmiszeripari tartósítások) is egyre inkább elterjedt, ezek esetleges káros hatása azonban lokális.

1.17.6. Hulladékkezelés

A települési szilárd hulladékok szervezett gyűjtése és elszállítása Tardos településen teljes körűen megoldott. Környezeti és egészségügyi kockázatuk az illegálisan elhelyezett hulladékoknak, illetve az abból eredő, ismeretlen eredetű talajszennyezéseknek lehet.

A hulladék begyűjtését az NHSZ Vértességi Vidéke Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. végzi. A településen rendszeres gyűjtőjáratral összegyűjtött kommunális hulladékok lerakására létesült hulladéklerakó – tatabányai Dubnyik-völgyi Regionális Hulladéklerakó – kialakítása megfelel a szakmai követelményeknek, a környezet szennyezését kizárja. A kialakított monitoring rendszerek eredményeiből egyértelműen megállapítható, hogy környezeti szennyeződés és káros hatás az üzemelésükből kifolyólag nem következett be.

A kommunális szilárd hulladék szervezett gyűjtése és elszállítása megoldott. A közszolgáltatás a település lakott területein teljes. A gyűjtőedényeket hetente egy alkalommal ürítik. A szelektív hulladékgyűjtés is megoldott, havonta egyszer szállítják házhoz-menő (zsákos) rendszerben. Április és november között havonta egyszer (összesen 8 alkalommal) vállalja a szolgáltató a zöldhulladék elszállítását díjmentesen. A szolgáltató adatai alapján jól működik a rendszer, a kommunális szilárd hulladék mennyisége csökkent a szelektív hulladékgyűjtés bevezetése óta. Az NHSZ Vértességi és Vidéke Hulladékgazdálkodási Nonprofit Kft. hulladékudvar üzemeltet Tatabányán a Búzavirág út 7860/1 hrsz ingatlanon és a Dubnyik - völgy 0739/13 hrsz alatti területen.

Tardos közigazgatási területén egy telephely működik, melynek tevékenysége hulladékgazdálkodási engedélyhez kötött. Ez a következő:

- Budai-Trans Fuvarozó És Szállítványozó Kft., 2834 Tardos Temető út 4. (... hrsz) – Közúti áruszállítás

1.17.7. Vizuális környezetterhelés

A tájban vizuális konfliktust okoznak a bányaterületek. A domborzati adottságoknak köszönhetően azonban a rálátás korlátozott.

A belterületen tartós vizuális környezetterhelést jelenthetnek az elhanyagolt, rossz állapotú lakóépületek, a felhagyott telephelyek és az illegális hulladéklerakások, továbbá az utak mentén, illetve az épületeken elhelyezett nagyméretű, különböző stílusú reklámfelületek, hirdetőtáblák. Az utcaképet negatívan befolyásolják a lakott területet behálózó elektromos és telefonos léghvezetékek. A jövőbeni hálózatfejlesztések során esztétikai, sugárzás- és madárvédelmi szempontból javasolt ezek földkábelre való kiváltása.

Napjainkban már egyre több információ van arra vonatkozóan, hogy a fényszennyezés érzékenyen érinti a természeti környezetet, az élővilág jelentős részét, az éjszakai tájképet, ráadásul egészségügyi kockázatot is jelent. 2012-ben az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (OTÉK) módosítása (211/2012. [VII. 30.] Korm. rendelet) definiálta a fényszennyezés fogalmát, valamint megalkotta a fény-

szennyezés kivédésére szolgáló építési szabályrendszert. Az élhetőbb és egészségesebb környezet megteremtése érdekében javasolt a településen felmérni a fényszennyező forrásokat, majd azokat az új szabályozásnak megfelelő, korszerűbb és hatékonyabb eszközökkel fokozatosan kiváltani, megszüntetve így a fényszennyezés okait. A fényszennyezettség mérésére vonatkozó adatsorok nem állnak rendelkezésre.

1.17.8. Árvízvédelem

A települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolásáról szóló 18/2003. KvVM-BM együttes rendeletében, amely a települések ár- és belvíz veszélyeztetettségi alapon történő besorolását határozza meg, Tardos nem szerepel, azaz nem árvízveszélyes terület.

Tardos községet a vízügyi ágazat árvízi védelmet nem igénylő települések között tartja számon, közigazgatási területe nagyvízi mederrel nem érintett, árvízzel nem veszélyeztetett.

Az árvízvédelem fejezetben a helyi vízkár előfordulási lehetőségét is említeni kell. A vízügyi ágazat a települést a villám-árvizek előfordulásának szempontjából magas kockázatú települések közé sorolja, különösen, ahol a településen a topográfiai viszonyok alapján kiterjedt vízgyűjtőről, meredek domboldalról érkezik a víz.

A helyi vízkáresemény rendezése a helyi katasztrófavédelem feladata. A vízkár-elhárítási terv rögzíti a kárfelszámolást.

1.17.9. Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Tardos területén környezeti elemenként csoportosítva az alábbi főbb környezeti konfliktusok vannak jelen:

Föld, talaj

- Az illegális hulladéklerakás potenciális talajszennyező forrásként lokális jelleggel kedvezőtlenül befolyásolja a talaj állapotát.
- Petőfi Sándor utca – Rózsadomb utca térségében időszakosan előforduló támfalmozgások.
- Megnövekedett csapadékmennyiségű időszakokban jelentkező földcsuszamlások a Tardos – Süttő útszakasz nyugati oldalán.

Levegő

- A nem földgáz alapú lakossági fűtés kedvezőtlen a levegőminőség szempontjából.
- A háztartási és egyéb hulladékok jogszabályi előírásokban tiltott lakossági fűtési célú hasznosítása, elégetése – különösen a műanyag összetevők miatt, a veszélyes gáz és szilárd mikroszennyezők környezetbe jutása következtében – lokálisan igen kedvezőtlenül befolyásolhatja a lakókörnyezet levegőminőségét.
- A bányászati tevékenység során keletkező és a kitermelt kő elszállítását végző tehergépjárművek okozta porterhelés.

Zaj, rezgés

- A kitermelt kő elszállítását végző tehergépjárművek okozta zajterhelés.

Hulladék

- Az illegális hulladéklerakás potenciális talajszennyező forrást jelent.
- A háztartási és egyéb hulladékok nem megfelelő módon történő kezelése (fűtési célú hasznosítás, elégetés).
- A veszélyes és inert hulladékok nem megfelelő kezelése.

Vizuális környezetterhelés

- Esztétikai konfliktust jelentenek az utcaképet negatívan befolyásoló villamosvezetékek és hírközlési hálózat tartóoszlopai, az irányfény szintű közvilágítás, valamint a reklámtáblák növekvő mennyisége, különösen a helyi területi védelem (építészeti) alatt álló településrészen.
- A gazdasági telephelyek és bányászati területek táj- és településképet zavaró látványa.

1.18. KATASZTRÓFAVÉDELEM

A katasztrófavédelemről és a hozzá kapcsolódó egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi. CXXVIII. törvény végrehajtásáról szóló 234/2011. (XI. 10.) Korm. Rendelet alapján a belügyminiszter 61/2012. (XII. 11.) BM rendelet 1. számú mellékletében Tardos III. veszélyességi osztályba sorolt település.

Az egyes települések katasztrófavédelmi osztályba sorolása valamennyi veszélyeztető hatás alapján, azok bekövetkezési gyakoriságának (nagyon gyakori → ritka) és szintjének (nagyon súlyos → alacsony mértékű) figyelembevételével került meghatározásra, úgy, mint:

- elemi csapások, természeti eredetű veszélyek pl. árvíz, földtani veszélyforrások;
- ipari szerencsétlenség, civilizációs eredetű veszélyek (pl. üzemi létesítmények hatása, közlekedési útvonalak, csomópontok);
- egyéb eredetű veszélyek (pl. járványveszély, légszennyezettség);
- kritikus infrastruktúrával kapcsolatos kockázatok (pl. infrastruktúrák, közlekedés sérülékenysége).

1.18.1. Építésföldtani korlátok**1.18.1.1. Alábányászott területek, barlangok és pincék területei**

A Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat aktuális adatbázisa szerint három bányatelek, külszíni bányaterület található a településen: a „Tardos II. – díszítő mészkő”, a Tardos III. – díszítő mészkő és a „Tardos IV. – tömb kristályos mészkő” védnevű bányatelek. A külszíni bányaterületek felszínmozgásveszélyes területnek minősülnek.

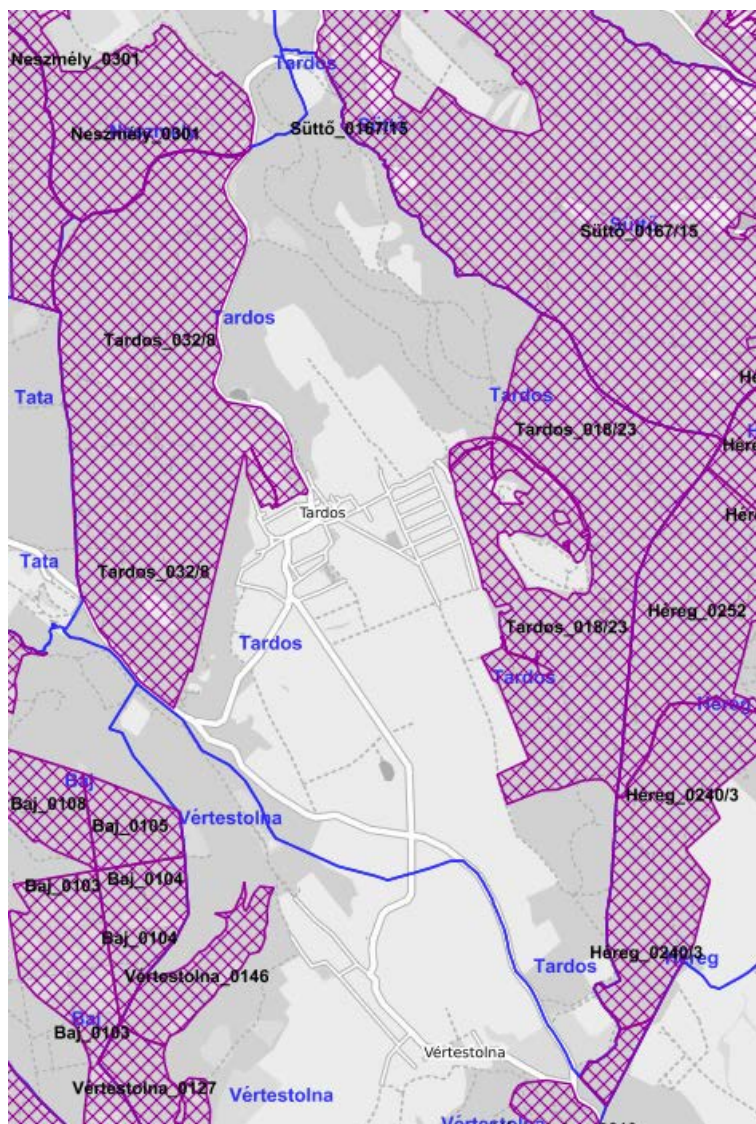
A település mélyművelésű bányászattal, alábányászottsággal nem érintett.

A belterületen számos, de katasztrófavédelmi szempontból nem jelentős kiterjedésű pincét alakítottak ki.

A Barlangkataszter Baj külterületén 5 barlangot tart nyilván, azok legfontosabb adatait az alábbi táblázat foglalja össze.

#	Kat.sz.	Név	Hossz (m)	Vert. kit. (m)	Mélység (m)	Magasság (m)	Hrsz	Védettség	Látogathatóság
1.	4621-37	Bánya-hegyi-barlang	5.00	3.00	1.00	2.00	018/23	védett	magánterületen nyíló
2.	4640-24	Gorba-tetői-barlang	55.00	26.00	26.00	0.00	032/8	megkülönböztetetten védett	NPI hozzájárulásával látogatható (jogszabályban nevesített); lezárt

3.	4640-23	Szúnyogos-barlang	3.00	0.00	0.00	0.00	032/8	védett	
4.	4640-22	Tardosi Gorba-lyuk	13.00	2.00	2.00	0.00	032/8	védett	
5.	4640-25	Tüzes-barlang	29.00	12.00	12.00	0.00	032/8	védett	

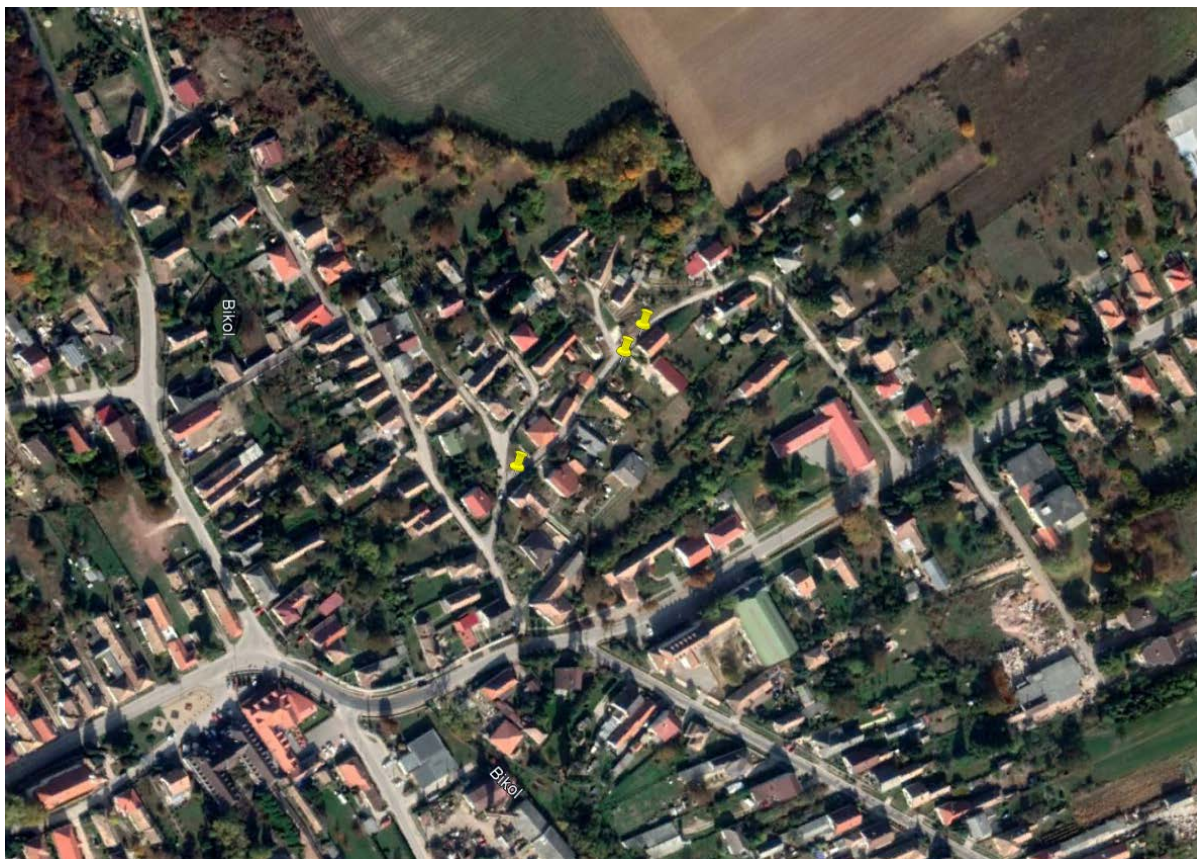
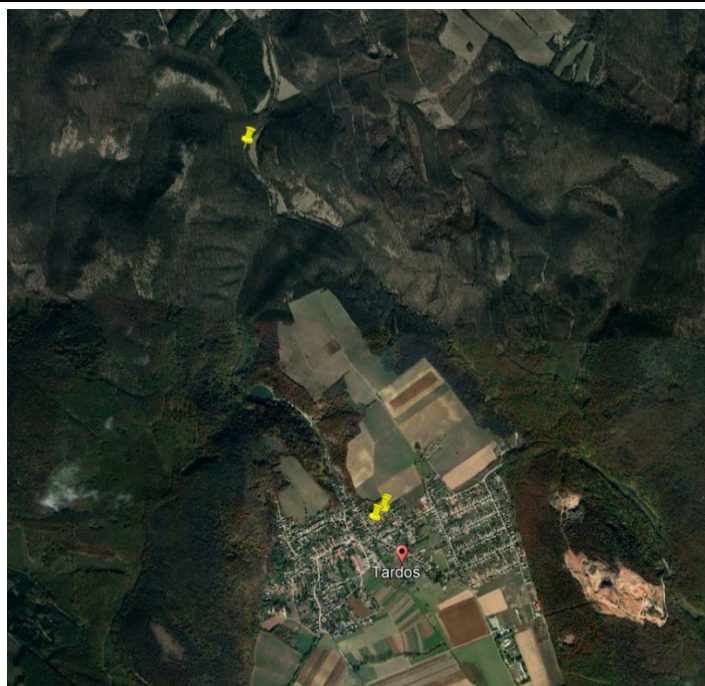
Barlangok felszíni védőövezete – érintett ingatlanok (Forrás: 16/2009. (X.8.) KvVM rendelet)

1.18.1.2. Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

A települést érinti a KEMTrT-ben lehatárolt Földtani veszélyforrás területének övezete.

A Magyar Bányászati és Földtani Szolgálat által vezetett Országos Felszínmozgás Kataszterben van nyilvántartott felszínmozgás-veszélyes terület. Négy esetben rögzítettek káreseményeket a község területén.

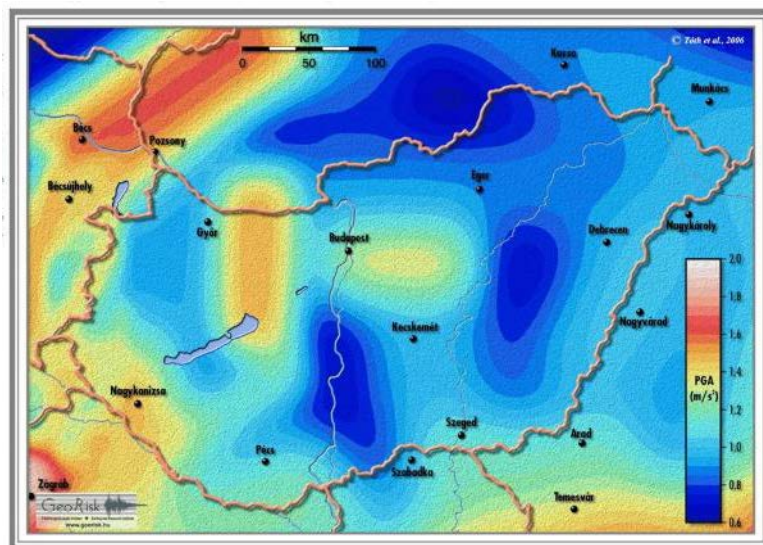
Az északi az autóúton átázás, rendkívüli csapadékmennyiség következtében történt rézsű csúszás helyét jelzi. A nyilvántartás szerint a Rózsadomb utcában 3 alkalommal támfalmozgás következett be.

Mindezek mellett Tardos a Gerecséből lefutó löszmélyutak, vízmosások révén fokozottan ki van téve a nagy intenzitású csapadékok okozta káros hatásoknak, vízerózióknak. A klímaváltozással együtt járó egyre hevesebb zivatarok következtében hirtelen levonuló nagyvizek hatásai nehezen kezelhetők. Olyan műszaki megoldásra volna szükség, amely egyszerre volna képes a hirtelen lezúduló intenzív esőzések kártételeit kivédeni és ugyanakkor megoldást kínálni a szintén egyre gyakrabban fellépő tartós szárazság, aszály ellensúlyozására.

1.18.1.3. Földrengés veszélyeztetett területei

Magyarországon évente átlagosan 100-120 kisebb földrengés van, mely a lakosság részéről nem érzékelhető. Évente átlagosan négy-öt olyan földrengés keletkezik, mely az epicentrum környékén már jól érzékelhető, de jelentős károkat nem okoz. Jelentős károkat okozó földrengés 15-20 évente keletkezhet.

A település területén közepes szeizmicitás jellemző, 1/475 év valószínűségi szinten a felszíni maximális horizontális gyorsulás a területen $1,5 \text{ m/s}^2$ körül várható.

Magyarország földrengésveszélyeztetettsége (Forrás:GGÖ)

1.18.2. Vízrajzi veszélyeztetettség

Tardos közigazgatási területe nagyvízi mederrel nem érintett.

1.18.2.1. Árvízveszélyes területek (csapadékvizekkel való összefüggései)

A települést a nagyvízi meder nem érinti, így árvízveszélyeztetés nincs, az előforduló vízelöntés helyi vízkár esemény.

1.18.2.2. Belvízveszélyes területek

A belvízveszélyes területekről átfogó felmérést a Pálfi féle belvíz-veszélyeztetettségi térkép rögzíti. A veszélyeztetettség mértéke alapján az érintettséget négy veszélyeztetettségi kategóriába sorolták, az alig veszélyeztetett, a mérsékelten veszélyeztetett, a közepesen veszélyeztetett és az erősen veszélyeztetett kategóriákba, amelyből a településrendezési tervekben csak a közepesen és erősen veszélyeztetett területeket jelölik. Tardos közigazgatási területét a Pálfi féle veszélyeztetettségi térkép alapján egy kategória sem érinti, így belvízzel nem veszélyeztetett.

1.18.2.3. Mély fekvésű területek

A településen dombvidéki fekvésű, ezért találhatóak a területén a mély fekvésű területek is, amelyek a település topográfiai adottságának hatására alakultak ki. Ezeken a mély fekvésű területeken az összegyűlő csapadékvíz rövidebb-hosszabb ideig a talajtani adottságok függvényében megállhat. A mély fekvésű területről a vízvezetést a csapadékvíz elvezetés rendezésének keretében kell megoldani, hogy indokolatlanul ne alakuljon ki vízállásos terület.

1.18.2.4. Árvíz és belvízvédelem

A települést nagyvízi meder nem érinti, így árvízvédelmet nem igényel.

Tardos településen az előforduló víz-elöntések, vízállások nem árvízi, vagy belvízi eseményként jelentkeznek, hanem a vízelvezető hálózat domboldali kialakításának hiányából, vagy karbantartásának a hiányából származik. Ezeknek az elöntéseknek a kezelése önkormányzati feladat, a

szélsőséges csapadékesemény következtében keletkező helyi vízkár elhárítása „árvízi” esemény a helyi katasztrófavédelem feladata.

A hirtelen érkező nagy intenzitású és hosszabb ideig tartó csapadék azonban okozhat helyi vízelöntést, vízkár „árvízi”, „villám-árvízi” eseményt. Az így jelentkező vízkár a vízelvezető rendszer kialakításával és annak gondosabb karbantartásával rendezhető.

A csapadékvízvezető rendszer fejlesztésével, a vízfolyás mederrekonstrukciójával a bel- és árvízveszély jelentősen csökkent.

1.18.3. Egyéb

1.18.3.1. Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

Tardos a Gerecse hegyoldalával érintett területei geológiai és geomorfológiai adottságai folytán erózióveszélyes területnek tekinthető. A hegy oldalában futó mélyutak, vízmosások révén fokozottan ki van téve a nagy intenzitású csapadékok okozta káros hatásoknak, vízerózióknak. A klímaváltozással együtt járó egyre hevesebb zivatarok következtében hirtelen levonuló nagyvizek hatásai nehezen kezelhetőek.

1.18.3.2. Mélységi, magassági korlátozások

Nem ismeretes Tardoson sem mélységi, sem magassági korlátozás.

1.18.3.3. Tevékenységből adódó korlátozások

Tardos területén a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Kormányrendeletben meghatározott veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem nem található.

Közműszolgáltatással összefüggő korlátozások:

1. Vízellátás szolgáltatási területén

- vízgépészeti létesítmények és műtárgyak területei
- hidrogeológiai „A” és „B” védőidom-védőterületi érintettség
- nyílt karsztos adottság
- vízminőségvédelmi területek övezete

2. Szennyvízelvezetés

- Szennyvíztisztító telep és 150 m-es szaghatásvédelmi területe
- Szennyvízátemelők 20 m-es illetve 150 m-es szaghatásvédelmi területe

3. Csapadékvíz elvezetés, felszíni vízrendezés

- Önkormányzati kezelésű csapadékvíz elvezetést szolgáló árkok, csatornák 3-3 m-es karbantartó sávval
- Felszíni vízrendezést szolgáló, önkormányzati, vagy társulási kezelésű vízfolyás, csatorna menti 3-3 m-es meder karbantartását szolgáló parti sávval

4. Energiaellátás

Villamosenergia

- 132 kV-os főelosztó hálózat oszlopokra fektetett nyomvonala, az oszloptengelytől mért 18-18 m-es biztonsági övezettel
- 22 kV-os gerinc légvezeték elosztóhálózat nyomvonala és biztonsági övezete
- 22/0,4 kV-os transzformátor

Földgázellátás- szénhidrogén ellátás

- Nagyközépnomású földgázvezeték 9-9 m-es biztonsági övezete
- Középnomású földgáz gerincvezeték a csőpalásttól mért 3-3 m-es biztonsági övezetével

5. Elektronikus hírközlés

- Vezeték nélküli elektronikus hírközlési szolgáltatók létesítményei

1.19. ÁSVÁNYI NYERSANYAG LELŐHELY

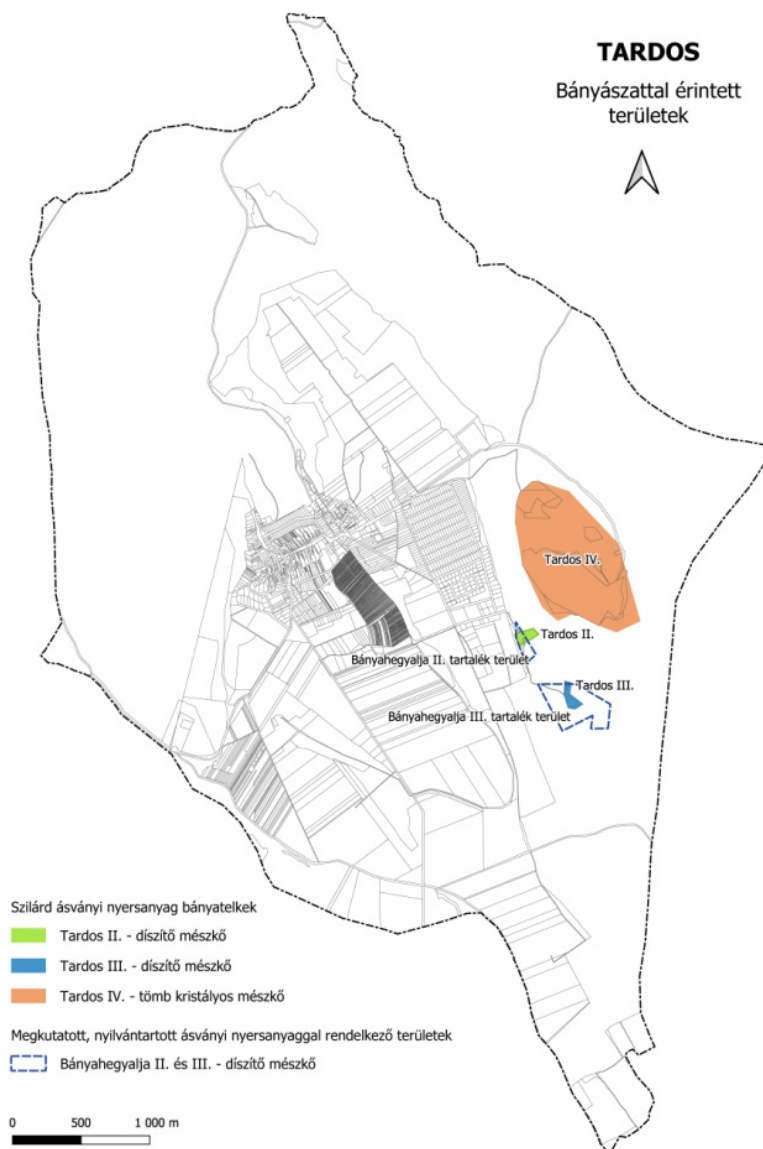
A településen a Bányafelügyelet előzetes szakhatósági véleménye alapján az alábbi bányászattal érintett területek vannak:

Bányatelek

- Tardos II. – díszítő mészkő
(területe: 13 949 m²)
- Tardos III. – díszítő mészkő
(területe: 14 021 m²)
- Tardos IV. – tömb kristályos mészkő
területe: 635 621 m²

Megkutatott, nyilvántartott ásványi nyersanyaggal rendelkező terület

- Bányahegyalja II. tartalék terület – díszítő mészkő
(területe: 10 729 m²)
- Bányahegyalja III. tartalék terület – díszítő mészkő
(területe: 115 643 m²)

1.20. TELEPÜLÉSI KLÍMA

Tardos térsége mérsékelt hűvös, mérsékelt száraz éghajlatú. A napsütés évi összege 1930-1940 óra között van átlagosan, nyáron 770 óra körüli, télen mintegy 180 óra napfénytartamra lehet számítani. Az évi középhőmérséklet átlaga 9,5°C, a tenyészidőszaké 16,0-16,5°C körüli. Április közepe-október közepe között, évente mintegy 180-190 napon át a 10 °C-ot meghaladja a napi középhőmérséklet és általában nem süllyed fagypontra alá a hőmérséklet. Az abszolút hőmérsékleti maximumok sokévi átlaga 32,5-33,0 °C, az abszolút minimumoké -16,0 °C.

A csapadék évi összege általában 580-600 mm körüli, eloszlása viszonylag egyenletes, a tenyészidőszak csapadéka 320-340 mm körül alakul. Évente a hegylábaknál általában 35-40, feljebb 45-55 napon át borítja a talajt összefüggő hótakaró; átlagos maximális vastagsága a fennsíkon a tengerszintfeletti magasságtól függően 20-35 cm közötti.

Az ariditási index értéke 1,0-1,15. Leggyakrabban észak-nyugati irányból fúj a szél, az átlagos szélesség 3,5 m/s. Elsősorban erdőgazdálkodásra, illetve a nem túl hosszú tenyészidejű növények termesztésére is alkalmas az éghajlat.

A helyi klímaviszonyokat befolyásolják a település domborzati és beépítettségi viszonyai, amely hatással van a terület átszellőztettségére és a hőmérséklet alakulására is. Tardos belterületén a zöldfelületekkel tagolt falusias- és kertvárosias beépítettség dominál, amelyek a légáramlást kevésbé befolyásolják. Sűrűbb beépítettséggel, jelentősebb burkolt felülettel a település központja bír, de az nem olyan kiterjedésű, hogy a helyi klímaviszonyokban jelentős hatást eredményezzen. A település fekvése kedvező: a sűrűn erdősült hegyoldalak felől friss légáramlatok érkeznek, az észak-déli irányú, mezőgazdasági művelés alatt álló völgy átszellőzést biztosít.

A sűrűn beépített területek hőmérséklete több fokkal melegebb a természetes értéknél és a jelentősebb zöldfelületekkel rendelkező külső területeken mérhető értéknél. A burkolt és beépített felületek kisugárzó hatása a felület melegedési folyamatait elnyújtja, hőszigetet eredményezve, amelyet nagymértékben befolyásol a felszíni hőmérséklet, a terület beépítettsége és növényzettel való fedettsége. A településen jelentkező hősziget hatás mértékére vonatkozó vizsgálat nem készült, de a települést övező kiterjedt mezőgazdasági területek és erdők jelentősen mérséklik a negatív klimatikus hatásokat, így annak mértéke valószínűleg elenyésző, elsősorban a bánya környezetére koncentrálódhat.

A községi klímát javító energiagazdálkodás alapja a minél kevesebb energiafogyasztás, illetve azoknak az energiahordozóknak az alkalmazása, amelyek kevésbé terhelik a környezetet.

Energiafogyasztás csökkentése:

- a meteorológiai adottságok, a téli hideg, a nyári meleg hatást kezelni tudó, energiatudatos szemléletű beépítési javaslat készítése, amely településrendezési eszközökkel, területfelhasználási javaslattal, illetve építési hely-kijelöléssel, természetes védelmet adó növényzet telepítésével biztosítható (a fűtési és hűtési hőfogyasztást csökkentő megfelelő átszellőzés lehetőségét, de egyidejűleg a szélhatás kitettségének a hatás-csökkentését is szolgáló épület elhelyezés, épület-tájolás, növénytelepítés javaslattal)
- meteorológiai adottságot kompenzáló építés-technológia alkalmazása
- energiatudatos szemléletformálással, cél a takarékos energiafogyasztás (energiatakarékos berendezések használata, céltudatos energiafogyasztás, „túlzott”-igény csökkentés)

Energiahordozó struktúra javítása:

- energiahordozó kiválasztásnál meghatározó szempont legyen a környezetterhelés csökkentésére való törekvés (nemcsak a fogyasztási helyen, hanem az energiahordozó előállításának a helyén is)
 - o elsődlegesen a hagyományos nem vezetékes energiahordozók szerepét kell csökkenteni
 - o a környezetbarát vezetékes energiahordozók mellé minél nagyobb arányba kellene bevonni a megújuló energiahordozók hasznosítását

A várható klímaváltozás hatáskompenzálása:

- klímaváltozás egyik hatása a felmelegedés. A felmelegedés elleni településrendezési eszközökkel elérhető természetes védelem mellett a hatás kompenzálása csak korrigáló energiaellátással érhető el. Korrigálásra bel-téren klímaberendezések alkalmazása javasolható, amelynek vezetékes primer energiahordozó előállítás és hasznosítása is terheli a környezetet. Kedvező lehetőséget, kisebb környezeti terhelést kínál e célra primer energiahordozóként a megújuló energiahordozók közül a napenergia hasznosítása, amelyre napelem segítségével biztosított a lehetőség. A megújuló energiahordozóval történő klímahatás kompenzálása azonban beruházásában költségigényes, megtérülése lassú, akadályozza az elterjedését. A hagyományos energiahordozóval üzemelő klímaberendezés üzemeltetése költségigényes, amely szintén korlátozza használatának terjedését.
- Tardoson megújuló energiahordozók közül az energetikailag és gazdasági szempontból is csak a napenergia hasznosítása javasolható

A községi klímát érintő vízgazdálkodás alapja a megfelelő környezeti állapothoz szükséges vízháztartás biztosítása és a vízzel való igényesebb gazdálkodás megoldása

A községi klíma kialakításában hőmérséklet mellett szerepet játszó másik meteorológiai tényező a csapadék, amelynek a levegő páratartalmának az alakításában van fontos szerepe. Az intenzívebben beépített területen a magasabb hőmérséklet mellett amúgy is jelentősebb a párolgás, de a túlburkolt területekről a csapadékvíz gyorsan lefut, kellő víz-visszatartás hiánya tovább fokozza a levegő szárazságát, amely rontja az emberi közérzetet. Természetes javítása a településrendezési eszközök segítségével érhető el, amiben szabályozni lehet a burkoltság mérséklését és a kötelező zöldfelület és vízfelületek kialakítási arányának a növelését. Közművesítéssel a páratartalom növelését, az épített környezet hűtését megfelelő vízbeszerzéssel és locsolás alkalmazásával lehet. A víztakarékosság is fontos szempont ezért a helyi vízbeszerzés lehetőségét és a csapadékvíz visszatartásának biztosítási lehetőségét előtérbe kell állítani a kellemes községi klíma biztosításához.

2. HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

2.1.1 Társadalom

A település lakónépesség számának alakulásában 2000-2010 között a népesség kismértékű csökkenése volt tapasztalható, míg azt követően a lassú, de kisebb visszaesésekkel összességében folyamatos növekedés a jellemző. A természetes szaporodás az utóbbi tíz évben pozitív, a község mutatószámai kedvezőbbek a megyei, sőt a járási értéknél is. A község korösszetételét tekintve a népesség előregedő, de a Közép-magyarországi régiónál kedvezőbb, a fiatal és aktív korúak aránya magasabb. A munkanélküliség a kilencvenes évek elején érte el a legnagyobb értéket, de 2010 után csökkent Tardoson is, mint a régióban. Ezzel együtt megnövekedett az ingázók száma. A vándorlási egyenleg pozitív értéket mutat, vonzerővel bír Tata és Tatabánya, ezért számolni kell az idős emberek számának fokozatos emelkedésével, ami a szociális ellátásban fog igényként jelentkezni az Önkormányzatnál. Községi lakosság iskolázottsága is emelkedik. Az aktív korúak 34 %-a nem rendelkezik rendszeres munkajövedelemmel. A foglalkoztatottak 66 %-a napi ingázó. Szegregátum nem található a községben.

2.1.2 Gazdaság

A településen a legstabilabb munkahely biztosító az önkormányzati intézmények. A település inkább munkaerő kibocsátó, mintsem munkaerő felszívó. A helyi vállalkozások száma viszonylag nagy a lakosságra vetítetten, azonban a foglalkoztatottak számát tekintve megállapítható, hogy 50 főt elérő vállalkozás nincsen. Legnagyobb arányban (65%) az 1-9 fős vállalkozások fordulnak elő a községben. A Kft.-ék aránya 19%-os. Az utóbbi öt évben tökéreősebb és nagyobb számú foglalkoztatottal bíró vállalkozások jöttek létre. Magas az ipar-, építőiparban regisztrált vállalkozások aránya (26%). A mezőgazdaságban regisztrált vállalkozások aránya (24,8%) kis mértékben tér el az ipartól. Bár évszázadokon keresztül a mezőgazdaság, ill. a hozzá kötődő kereskedelem és termékfeldolgozás, élelmiszeripar volt meghatározó a település gazdaságában. A gazdálkodó rétegek szűkülése és a paragon heverő területek arányának növekedése mellett a birtokszerkezet felaprózódottsága és ezzel együtt a szövetkezeti formák hiánya problémát jelent. A rendszerváltást követően megváltozó gazdasági szerkezet, előre tört a kereskedelmi szolgáltatási ágazat. A szolgáltatási szektorban a regisztrált vállalkozások 49%-ot tesznek ki, mely a kistérségben a második legalacsonyabb arányt jelenti. A településen a helyi gazdasági szereplők együttműködése nem jellemző.

2.1.3 Táji és természeti adottságok

Tardos közigazgatási területe 2 332 hektár. A település területének a művelési ágak szerinti megoszlása a közigazgatási terület arányában: erdő és fásított terület 59,73%; szántó 7,25%; gyepek (legelő-rét) 9,17%; szőlő-gyüm.-kert 0,1%; kivett 9,47%.

Tardos területének 30,8%-a mezőgazdasági tájhasznosítás alatt áll, ami magába foglalja a gyeptgazdálkodás, a kis- és nagyparcellás szántóföldi művelés, a kertgazdálkodás, a szőlőművelés és gyümölcsstermesztés területeit. A szántók, valamint a rét- és legelőgazdálkodással hasznosított gyepek a medencebelsőben jellemzőek. A szőlőművelés és gyümölcsstermesztés, valamint a kertgazdálkodás szerepe alárendelt. Az erdőterületek fajaj összetétele változatos. Az erdők elsődleges rendeltetésüket tekintve védelmi (honvédelmi és talajvédelmi) célú, csupán 6,24% (90 ha) gazdasági (faanyagtermelő), illetve 4,65% (67 ha) egyéb célokat szolgál.

Az erdőterületek tulajdonviszonyát tekintve két tulajdoni forma előfordul. A települési erdőterület többsége állami tulajdonban van, a Malomvölgyi-tó és a bányák környékén a magántulajdon jellemző.

A település táji- és természeti adottságai kiválóak, majdnem a teljes külterületi terület valamilyen, illetve többszörös természetvédelmi oltalom alatt áll.

2.1.4 Zöldfelületek

A település zöldfelületi rendszerének elemei a közterületeken kialakított közcélú zöldfelületek (közparkok, közkertek), a jelentős zöldfelületű létesítmények (pl. különleges területek – temető, oktatási- és egészségügyi létesítmények kertjei), a lakókertek, külterületen az erdő- és mezőgazdasági területek (kertés területek), valamint a vonalas zöldfelületi elemek (utakat, vízfolyásokat kísérő gyepek, illetve fásított zóldsávok, fasorok).

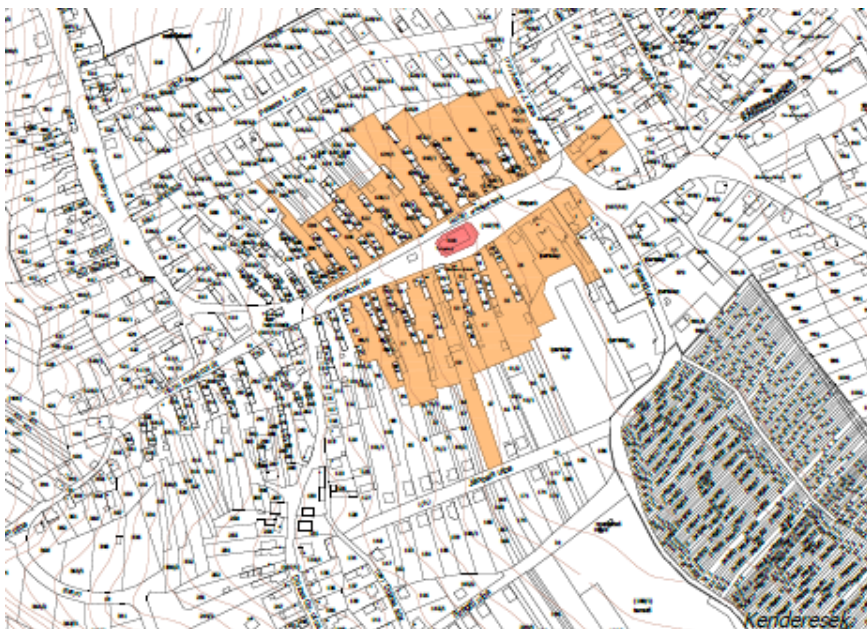
A település bel- és külterületén lévő zöldfelületek közötti kapcsolat megteremtése fontos környezet- és tájvédelmi szempontból egyaránt. Tardos kedvező domborzati adottságainak köszönhetően a település belterületét Ny-i, É-i és K-i irányból körbe öleli a Gerecse zárt erdős hegyvonulata és a mezőgazdasági területekkel tarkított hegylábi része. Déli irányból nyitott, azonban a dombos felszínnek köszönhetően itt sem érzékelhető élesen a településszegély.

Egy település zöldfelületi ellátottságát a közösség által igénybe vehető zöldfelületek nagysága, illetve ezek térbeli elhelyezkedése határozza meg

Tardos zöldfelületi ellátottsága a belterületet környező erdős területek, valamint az intézményi kertek gondozottsága, és lakóterületi kertek mennyisége miatt jónak mondható.

2.1.5 Épített környezet

Tardos épített értékei kevésbé az épületekben, mint inkább a település szerkezetében fogható meg. Tardos településszerkezetéről elmondható, hogy környéke már az ősidőkben is lakott terület volt. A településmag a XVIII. században indult fejlődésnek.

A település központja a szerkezetet illetően kezdetben az Arany János utca, a Templom tér, az Alkotmány utca, a Szent Flórián utca keleti része és a Dózsa György utca környéke volt.

Az orsós teret képező településközpontot körülveszi az „utcaudvaros” telekszerkezetű lakó rész.

A 20. században a település keleti irányba bővült a Petőfi Sándor utca, a Rózsadomb utca és a Rákóczi utca nyugati részén fejlődött tovább. A falu területén a '60-as évek környékén főként keleten jöttek létre az akció szerű lakásépítések, s ezek adták a falu területi növekedését. Ezek a területek jellemzően homogén lakórendeltetésűek. A község délnyugati és délkeleti része a '80-as évektől épült be.

A település 5,8 %-a belterület a jogi állapot szerint. A kül-belterületi határváltozás csak a belterületbe vétel formájában javasolt a tervekben kivonást nem jelöl a hatályos terv. A belterületi arány tervjavaslati növelése a kijelölt belterületbe vonással járó fejlesztési területek miatt szükséges.

2.1.6 Közlekedés

Tardos országos közlekedési hálózati kapcsolatok szempontjából kialakult helyzetű, csak minőségi kifogások merülnek fel az országos hálózatot képező utakkal. Hosszú távon kívánatos az országos hálózattól mentesíteni a település központját, mely „elkerülő útszakaszt igényel a település déli belterületi határától indulóan. A belső gyűjtőút és kiszolgáló utak rendszerében is hiányoznak kapcsolatok, különösen a keleti-nyugati irányú átjárási lehetőség a település egyes területei között. A belterületi utak burkoltsági aránya megfelelő, de helyenként a burkolati szélességek rendkívül alulméretezettek a kétirányú forgalom lebonyolításához. Kiemelkedő hiányosság a közlekedésben a gyalogos közlekedést szolgáló járdák hiánya. Kerékpáros közlekedésre csak a közúton a gépjárműforgalom mellett van lehetőség. A külterületi szakaszon, legalább észak-déli irányú kerékpárút/kerékpársáv kialakítása indokolt lenne. A közösségi közlekedési kapcsolat elsősorban a településközi autóbusszjáratok jelentik. Vasúti közlekedés 15-20 km-es távolságban érhető el. Szükséges lenne a buszmegállók helyét szaporítani Malom-völgy megközelíthetősége érdekében. A közterületi parkolás részben megoldott az intézmények közelében, egyéb helyeken azok fejlesztésre szorulnak.

2.1.7 Közművek és elektronikus hírközlés

A település élők életkörülményeit, gazdasági lehetőségeit a közmű-infrastruktúra és környezeti állapot alapvetően befolyásolja. A komfortos életvitel feltétele a kedvező közmű-ellátottság, a vezetékes közművek rendelkezésre állása. A rendelkezésre álló statisztikai nyilvántartás alapján Tardos jól közművesített település. 2020. január 1.-jén a lakásállomány 99,6 %-a teljes közműellátással rendelkezett, település szinten kiépült a közüzemű vízellátás, a közüzemű szennyvízcsatorna hálózat, a villamosenergia ellátás és az automatikus üzemvitelű termikus energiaellátásra rendelkezésre álló földgázellátás.

A település saját szennyvíztisztítóval működik. A közcsontra hálózatra nem csatlakozó ingatlanoknál keletkező szennyvizeket saját egyedi, házi szennyvízgyűjtő medencékben gyűjtik, amelyek a hazai gyakorlatnak megfelelően legnagyobb részben szikkasztóként üzemelnek. Ez a település egyik szennyező forrása, amely komoly veszélyeztetést okoznak a felszín alatti vizeknek.

A közművek elhelyezésének is van a környezeti állapotok alakításában szerepe. A földfeletti hálózatok megjelenésük esztétikai hatásával rontják a település arcát, korlátozzák az igényes közterületalakítás lehetőségét. Tardos „szerencsés” a légvezetékek belterületen előforduló gyakoriságát illetően. Az utcákban csak egy oszlopsoron vannak elhelyezve az elektromos és a hírközlési légvezetékek. A környezeti állapot alakításában jelentős szerepet tölthetne be az utak-köztér látványát meghatározó közvilágítás. A településre jellemző, hogy közvilágítása az esztétikus egyedi lámpatestek helyett a kifestésű hálózatok tartóoszlopaira szerelt lámpafejekkel megoldott, így arcát-alakító hatása nem érvényesül.

2.1.8 Környezetvédelem

Tardos környezetvédelmi helyzete összefoglalható úgy, hogy jelenleg a lakosság életfeltételeit veszélyeztető tartós hatás nem áll fenn, a környezeti elemek, az élővilág, a táj, a természeti és az épített környezet tekintetében jelenleg extrém környezeti terhelés nem tapasztalható. A település környezeti állapota jónak mondható, de tervezett programokkal, beavatkozásokkal tovább javítható. A levegőminőség helyzete nagyban függ a jövőbeni lakossági fűtési szokásaitól, az iparosodási folyamatoktól. Zaj- rezgés és porhatást jelent a bányahegyi teherforgalom alakulása. Annak belterületet terhelő hatásai új nyomvonalal és belterületet elkerülő gazdasági utak építésével megakadályozhatók. A valószínűsíthető környezetszennyezések tervszerű munkával felszámolhatók, illetve az ebből következő esetleges időben elhúzódó káros folyamatok megakadályozhatók.

2.1.9 Katasztrófavédelem

Tardos legfontosabb vízfolyása a Bikol-patak, amely egyúttal a település tisztított szennyvizének és csapadékvizeinek a befogadója is. A patak eredete is Tardoson található, vízjárásának kiegyensúlyozására korábban tározótavak, árapasztók voltak tervbe véve a belterülettől délre. A patak északi irányba folyik, s megduzzasztásával jött létre a Malomvölgyi tó, mely fogadja a belterület felől érkező vizeket. A település vízrendszerének jó működéséhez az aszályok, valamint a hirtelen lezajló hóolvadások, vagy a lezúduló nagy csapadékok okozta villámárvizek elkerülését gondos vízrendezéssel és karbantartással lehet elérni. A Bikol-patak külterületi mezőgazdasági területeken át vezető szakaszán különösen, ahol nem rendelkezik saját telekkel a karbantartása különös odafigyelést igényel.

3. HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

3.1.1A folyamatok értékelése

3.1.1.1 Városrendezés

Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok

Tardos Közép-Dunántúli régióban, Komárom-Esztergom Megye Tatai járásban helyezkedik el. A közlekedési és domborzati adottságok alapján Tata és Tatabánya vonzáskörzetéhez tartozik elsősorban, de Komárom és a főváros felé is több irányú kapcsolat fűzi. A Tatai járás Tata székhelyű 10 település együttese, melyből egy városi rangú, a többi község. Tardos népességének nagyságát tekintve a hetedik helyen található a járás települései között. A járásban a keleti határon helyezkedik el. Tatai járáson belüli szomszéd települései Neszmély, Dunaszentmiklós, Tata-Agostyán, Baj Vértessolna, míg keletről Süttő - Esztergomi járás - és Héreg - Tatabányai járás - településekkel határos. Szomszédos településeivel területhasználati kérdé-

sekben érdemi kapcsolata nincsen, hiszen erdők húzódnak a határaik mentén. Humán szolgáltatású, vagy szennyvízelvezetési és kezelési fejlesztési projektek tekintetében közös pályázatok segítették azok megvalósítását.

Területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

Az Európai Unió stratégiaához való illeszkedés mellett az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (OFTK), valamint a Tardossal területileg releváns megyei és térségi területfejlesztési koncepciókkal és programokkal való összefüggések nyújtanak lehetőséget a község fejlesztéséhez. Az országos városhálózatban Tardos Tatabánya-Tata agglomerálódó térségében és a Budapest körüli rekreációs zónában, valamint a 40-80 km-es ipari/logisztikai gyűrűn helyezkedik el. A megye az Európai Duna Régió kiemelkedő fejlődési potenciálú Bécs-Budapest gravitációs térségében helyezkedik el.

Tardos érintettsége a Komárom-Esztergom megye fejlesztési irányai között „A megyei vidéki tájak új egyensúlyának kialakítása” átfogó célban található meg azon belül

- az integrált fenntartható vízgazdálkodás infrastruktúrája;
- kooperáló erős vidéki közösségek innovatív kezdeményezéseinek támogatása;
- a munkaerő-piaci központok elérhetőségének javítása;
- lehetőség, rekreációs funkció és a dombvidéki mozaikos táj adottságaira épülő helyi gazdaság együttműködésre épülő fejlesztése;

területi célokban.

Említésre érdemes még Tardos tekintetében további dokumentumok: a Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia, a Nemzeti Turizmusfejlesztési Stratégia 2030, az Új Nemzeti Energiastratégia 2030, II. Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025, Nemzeti Tájstratégia 2017-2026, a Nemzeti Környezetvédelmi Program 2021-2026; Nemzeti Erdőstratégia 2016-2030; a Nemzeti Vízstratégia; a Magyar mikor-, kis- és közepes vállalkozások megerősítésének stratégiája 2019-2030 (KVV Stratégia); továbbá: Befektetés a Jövőbe – Nemzeti Kutatás Fejlesztés és innovációs Stratégia; Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia (S3); Mesterséges Intelligencia Stratégia; Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia II.; Nemzeti Ifjúsági Stratégia 2009-2024; Időügyi Nemzet Stratégia (2034-ig).

Komárom-Esztergom megye egyik agglomerálódó centruma, egyben a térség gazdasági, oktatási, kulturális, kutatási és innovációs központja Tata, ezért Tata város Integrált Településfejlesztési Stratégiája is fontos dokumentum Tardos fejlődése tekintetében.

Területrendezési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata

A hierarchikus felépítettség elve a tervezési alapelvek között kiemelt szerepet kap, meghatározza, hogy a magasabb rendű terveket, helyi – települési – szinten figyelembe kell venni, a tervi előírásokat alkalmazni kell. Az az Országos Területrendezési Tervet (OTrT) megállapításait a Komárom-Esztergom Megyei Területrendezési Terv (KEMTrT) pontosítja, ennek előírásait a településrendezési tervbe be kell építeni. Az OTrT területfelhasználás rendszere négy térségi területfelhasználási kategóriát határoz meg az ország területére: erdőgazdálkodási-, mezőgazdasági-, vízgazdálkodási- valamint települési térséget.

KMTTrT – térségi övezetek

Övezet	Érintettség	
országos övezetek		
Ökológiai hálózat - magterület	X	
Ökológiai hálózat - pufferterület	X	
Ökológiai hálózat – ökológiai folyosó	X	
Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántók övezete	-	
Erdők és erdőtelepítésre javasolt erdők övezete	X	
Világörökség és világörökségvárományos területek övezete	-	
Honvédelmi és katonai célú terület övezete	X	
megyei térségi övezetek		
Tájképvédelmi terület övezete	X	
Vízminőségvédelmi terület övezete	X	
Nagyvízi meder övezete	-	
Ásványi nyersanyagvagyon övezete	X	
Földtani veszélyforrás terület övezete	-	
egyedileg meghatározott megyei övezetek		
Regionális szerepű térszervező város	-	
Térségi szerepű térszervező város	-	
Mikrotérségi központ	-	
Térségi együttműködéssel érintett településcsoport	X	
Által-ér menti komplex turisztikai térség	-	
Duna mente komplex turizmusfejlesztési térség	-	
Majorsági táj övezete	-	
Gerecse Natúrpark	X	
Településközelit zártkertekkel érintett települések	-	
Szőlőkataszteri területtel érintett települések	-	
Zsugorodó kertes területek	-	

Komárom-Esztergom Megye Területrendezési Tervét Komárom-Esztergom Megye Önkormányzata a 22/2005. (IX.29.) sz. rendelettel fogadta el, amelyet 2011-ben módosított, majd 2020. június 25.-i ülésén a Komárom-Esztergom Megyei Közgyűlés elfogadta Trtv.-n alapuló új területrendezési tervét (6/2020. (VI. 25.) önkormányzati rendelet és 32/2020. (VI. 25.) önkormányzati határozat).

Tardos község közigazgatási területe a KEMTrT Térségi szerkezeti terve szerint a települési térséghez tartozó jellemzően belterületi, illetve beépítésre szánt településrészen túl a mezőgazdasági térséghez, az erdőgazdálkodási térséghez, a vízgazdálkodási térséghez (állóvizek területe) és a sajátos területfelhasználású térséghez (honvédelmi és bányászati területek) tartozó terület. A község területét országos, illetve térségi infrastruktúra hálózati elem nem érinti.

3.1.1.2 Társadalom

A település lakosságának száma stabilizálódik, az szociális és egészségügyi szolgáltatások jól működnek. A kulturális és művelődési lehetőségek mérsékeltek.

3.1.1.3 Gazdaság

Tardos község gazdasági szereplői bár számukat tekintve a lakosságra vetítve nagynak mondható mégsem tekinthető Tardos erős, meghatározó gazdasági súllyal rendelkező településnek.

3.1.1.4 Táj- és természetvédelem

Az előzetes adatszolgáltatás alapján a település külterületén a 3-as és 4-es minőségi osztályú szántó; a 3-as és 4-es minőségi osztályú legelő; továbbá a 3-as minőségi osztályú fásított terület művelési ágú területek átlagosnál jobb minőségű termőföldnek minősülnek, így más célú hasznosításukat a termőföld védelme érdekében nem, vagy csak rendkívül indokolt, igazoltan helyhez kötöttség esetén lehet tervezni.

A település erdőborítottsága magas, az Erdészeti Adattári nyilvántartásban szereplő, erdők övezetében jelölt erdőket a jogszabályi előírásoknak megfelelően javasolt továbbra is akként nyilvántartani az erdők elsődleges rendeltetése alapján. Ennek megfelelően jelen tervezés során felül kell vizsgálni az erdőterületek kijelölését, lehatárolását, valamint funkcióját az új tervben.

Tájvédelmi, táj- és településképi szempontból javasolt felülvizsgálni a hatályos tervben tervezett zöldmezős fejlesztéseket, s a módosított fejlesztési elképzelés alapján átminősíteni vagy-

megszüntetnie fejlesztési terület besorolásukat. További, elsősorban természetvédelmi vizsgálatot igényel a hazai és európai jogszabályok által védett természeti területekre történő gazdasági telephely terjeszkedés.

A településszegély mentén, valamint a tájképben helyenként markánsan megjelenő gazdasági telephelyek esetében javasolt esztétikai, levegőszűrő és klímaszabályozó szerepet egyaránt betöltő növényársávkijelölése és megvalósítása.

3.1.1.5 Zöldfelületi rendszer

A hatályos településrendezési tervben kijelölt zöldterületek megfelelő zöldterületi ellátottságot biztosítanak. A tervezett zöldfelületi, rekreációs fejlesztések szükségességét javasolt felülvizsgálni.

A meglévő, díszítő értékkel rendelkező, jól karbantartott közhasználatú zöldfelületeket a már megkezdett színvonalon szükséges megtartani, törekedni kell a lakosság rekreációs igényeinek megfelelő továbbfejlesztésére mind a környezetarchitektúra elemeket, mind a növényállományt tekintve. A kisgyerekes családok érdekében fontos a meglévő játszóterek karbantartása és fejlesztése.

A település zöldfelületi rendszerének klimatikus, településképi és sajátos használati értéke növelhető a belterületi lakóutcák meglévő zöldsávjainak növényesítésével. A közterületek átfogó rekonstrukciója során olyan környezettudatos közterületi rendezés megvalósítása javasolt, melynek keretében a felszíni vízelvezetés és a közműhálózat elemeinek racionális területgazdálkodásával, a megfelelő szabályozási szélesség rendelkezésre állása esetén az utak fásítása megvalósítható.

Az erdőterületek közjóléti szerepének növelése továbbra is a természetvédelmi szempontok érvényesítése mellett valósítandó meg.

3.1.1.6 Épített környezet

A településszerkezeti adottságokból fakadóan elmondható, hogy Tardos kompakt belterülettel rendelkező egyközpontú település. Mintegy 500 méteren belül elérhetők legfőbb közintézményei, lakossági szolgáltatásai. A mai központi településrésztől keletre és nyugatra további lakóterületek fejlődtek ki, majd a gazdasági területek a déli irányban. A község épített környezete egységes hagyományos faluképet alkot, a lakóházak oldalhatáron álló beépítésűek. A funkciók (egyházi, oktatási, község-irányítási, kereskedelmi) a központban jöttek létre. Így térbeli kapcsolatban állnak egymással és építészeti stílusjegyeikkel illeszkednek egymáshoz. A bányászathoz kapcsolódó megmaradt ipari jellegű épületek és területek rehabilitálása, új funkciójuk megtalálása, rendezése és tájba illesztése a jövő fontos feladata. Az utóbbi évtizedben megindult az intézmények felújítása, bővítése, korszerűsítése révén legalább az épületek telepítésében, s a homlokzatokon használt színek harmóniájában jelentkezik az egységesítési szándék. Ezek folytatása, illetve további megvalósulása jelentősen javíthatja a község építészeti átalakulását, s annak mintaadó kisugárzásával a településképi arculatformálását. A gazdasági környezetben és a község délkeleti részén a lakóterületi fejlesztésre tervezett területen várható az újabb épületek megjelenése, melyek esetében szintén fontos az egységes, környezetbe illő kialakítás.

Építészeti egyedi értéket képez a műemléki templom, valamint a helyileg védett épületek. Az épített környezetet körülvevő táj, a dombok és lankák terepalakulatai, a rajtuk hullámzó változatosságot biztosító megművelt földek és erdők kiemelkedő táji értéket adnak a településnek. Mindezek óvása, megőrzése a jövőre nézve fontos elv kell legyen a területek használati váltásakor is.

3.1.1.7 Közlekedés

A településnek nincsenek közvetlen nemzetközi, vagy országos közúti kapcsolatai. A legközelebbi gyorsforgalmi kapcsolat az M1 Budapest – Hegyeshalom autópálya, amely déli irányban, Tarján településen keresztül, két országos mellékút igénybe vétele után, a Tatabánya - Óváros csomópontnál érhető el kb. 19,7 km távolságban. A település megközelítését két út országos mellékút biztosítja közvetlenül. A 1127. j. út északi irányba Süttővel és a 10. sz. főúttal, míg dél-keleti irányba a 1128. j. úttal és Vértestolnával teremti kapcsolatot. Déli oldalon továbbiakban található a 11134. j. bekötőút, amely a település megközelítését rövidíti le Tata városa felől a 1128. j. útba csatlakozva. A legnagyobb forgalmat lebonyolító útszakasz az 1128. j. út

A legnagyobb teherforgalom a tardosi bánya bekötőútján mérhető, mely áthalad a lakott területeken is. Az észak felé haladó országos mellékút forgalmi terhelése sokkal kisebb, mint a többi mellékúté. A településen áthaladó úthálózati elemek forgalmi terhelése általában alacsony, bőven rendelkeznek még kapacitástartalékkal. A Bányahegyi út jelenlegi kiépítése nem felel meg a forgalmi igényeknek és baleseti helyzetek is kialakulhatnak.

3.1.1.8 Közművek és elektronikus hírközlés

A világban jelentkező klímaváltozás évek óta tapasztalható változásokat hozott a hazai időjárásban is. Az egyes településeken élő és dolgozó emberek számára az élıhetőséget szolgáló elvárt életkörülményeket a változó környezeti és klimatikus hatások melle is biztosítani kell, amely egyre igényesebb infrastruktúra ellátással elégíthető ki. Az élıhetőséghez szükséges komfortot, a társadalmi-gazdasági körülményeket az intézményi infrastruktúra létesítményein kívül a műszaki infrastruktúra, az út- és a közműellátás alakítja, annak nemcsak mennyiségi, hanem minőségi ellátási színvonalával. A klímaváltozás okozta szélsőséges időjárás, a nagyobb csapadékesemények, az általános felmelegedés mellett az élıhetőség fenntartása a közműellátással szemben új igényeket támaszt.

Változnak a csapadék viszonyok, rövid idő alatt nagy intenzitású záporok veszélyeztetik az épített környezetet és a természeti környezetet is, a mezőgazdasági hasznosítású földterületeket, erdőterületeket is. A kialakult vízelvezető rendszerek a nagy záporok levezetését nem tudják biztosítani, árhullámok alakulnak ki, s a kellő védelem hiányában elöntési károkat okoznak. Ennek elkerülésére a településeket fel kell készíteni a nagyobb intenzitású záporok fogadására.

A klímaváltozás okozta felmelegedés kezelése jelentős energiaellátási fejlesztést fog igényelni. A téli fűtési szezonban ugyan energia-megtakarítás várható, de a nyári túlmelegedés elleni klímavédelem energiaigénye meghaladja a téli megtakarítást. Az üzemeltetés költségigénye csökkenthető, a fenntarthatóság javítható optimálisabb energiahordozó szerkezet kialakításával, a hagyományos vezetékes nem vezetékes energiahordozók melle a megújuló energiahordozók nagyobb részarányú bevonásával.

3.1.1.9 Környezetvédelem

A felszín alatti víz állapota szempontjából a község területe fokozottan és kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő településnek minősül a települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet alapján. A VGT2 alapján a település teljes közigazgatási területe nitrátérzékeny területnek kijelölt 2006 óta. A település ivóvíz- és szennyvízhálózatára való rákötések aránya 100%-os. A talajszennyeződések elsősorban a csatornázatlan ingatlanokon, a rosszul szigetelt közműpótlók (zárt szennyvíztárolók) szivárgásából, valamint a településen működő telephelyek területén a haviária jellegű szennyezésekéből, illetve az alapanyagok, hulladékok helytelen kezeléséből jelentkezhetnek.

A településen nincs a levegőt jelentősen terhelő emisszióforrás. A lakossági tüzelőberendezések kibocsátása nem ismert, mivel bejelentésre nem kötelezettek.

A település zaj- és rezgésterhelése a lakosság által használt gépjárművek megnövekedett száma miatt kismértékben emelkedett a korábbi évekhez képest. A legnagyobb gépjárműforgalom a Tata felől érkező (1128. és 11134. számú) utakon jelentkezik.

3.1.2 A település és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése

	ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
TÁJ, TERMÉSZET, KÖRNYEZET	- természetvédelmi oltalom alatt álló természetközeli területek, értékek különböző (tájvédelmi körzet, erdőrezervátum, Natura 2000 területek, barlangok) - fennmaradt természetközeli területek - helyijelentőségű természeti értékek - adottságokhoz igazodó tájhasználatok - jelentős erdőszültségi arány - a település bővítésére lehetőség van a természeti értékek sérelme nélkül - kedvező zöldterületi ellátottság, közösségi zöldfelületek jó területi eloszlásban, többnyire jó állapotban - értékes közterületi faállomány - jelentős átmenőforgalom nem érinti a települést, alacsony közlekedési zajterhelés és légszennyezés - szennyező, illetve veszélyes anyagokkal foglalkozó ipari üzem nincs a településen - működő hulladékgazdálkodási közszolgáltatás, szelektív hulladékgyűjtési rendszer; - nagyüzemi állattartó telepek külterületi elhelyezkedése	- bányászat okozta tájsebek - lakossági tüzelésből eredő légszennyezés; - belterületi széles gyepes előkertek szegényes növénytelepítése vagy annak teljes hiánya - lakossági hulladékudvar hiánya

	LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
TÁJ, TERMÉSZET, KÖRNYEZET	- természeti értékek védelmének további megerősítése, védett területek, emlékek körének bővítése (pl. földtani érték) - belterületi vonalas jellegű zöldfelületi elemek telepítése (a széles gyepes előkertekben változatos, díszítőértékkel rendelkező növényzet, fasorok) - zöldfelületi intézmények zöldfelületi borítottságának növelése - új zöldfelületek kijelölése és kialakítása - tájképvédelmi célokat szolgáló növényzónák telepítése a település-szegély mentén és gazdasági telephelyeknél - zöldfelületi célú pályázati források igénybevétele (közparkok fejlesztésére, közterületek zöldfelületi rendezésére, fasorok telepítésére) - klimavédelemmel és környezetvédelemmel kapcsolatos támogatások, pályázati források igénybevétele - a lakosság környezettudatosságának erősítése - a település egyedi tájérték kataszterének elkészítése	- klimaváltozás kedvezőtlen ökológiai hatásai: termőhelyi adottságok megváltozása, invazív növény és állatfajok további térnyerése, természetközeli területek degradációjának felgyorsulása - a forráshiányos zöldfelület-gazdálkodás a zöldfelületek állapotromlásához vezet - a közmű és közlekedési infrastruktúra elemek továbbra is elsőbbséget élveznek a zöldfelületekkel szemben

3.1.2.1 Tájhasználati problémák és konfliktusok

- a tájképben helyenként markánsan megjelenő gazdasági telephelyek védőfásításának, tájbaillesztésének hiánya;
- egyes gazdasági telephelyek terjeszkedése a hazai és európai jogszabályok által védett természeti területekre;
- az elektromos és telefonos légvezetékek látványa, különösen a helyi területi védelem (építészeti) alatt álló településrészen.

3.1.2.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

A település kiterjedt zöldfelületi rendszerrel rendelkezik, így mennyiségi problémák nincsenek.

Domborzati és táji adottságai kiválóak a lakosság közösségi és egyéni szabadtéri rekreációs tevékenységére, időtöltésére. A Gerecse kiváló kirándulási útvonalakat és célpontokat rejt, a Malomvölgyi-tó környéke családi és baráti társaságok számára kínál egy-két napos kikapcsolódási lehetőséget.

A települési összképet javítaná a lakóutcák meglévő zöldsávjainak növényesítése. A fa- és cserjefajok kiválasztásakor figyelemmel kell lenni a korlátozást jelentő vízelvezető árkokra és a légkábelekre. Javasolt tehát alacsonyabb, kisebb lombkoronát növelő fák vagy cserjék telepítése.

3.1.2.3 Közlekedési hálózat problémái

A térségi és országos kapcsolatok indirekt jellege nem segíti a település fejlődését. A közösségi közlekedési ellátottság mértéke miatt sokan választják napi közlekedési eszközként az gépjárműveket a településen kívüli utazásokhoz is, mivel a közeli vasútállomásokra is körülményes és időigényes az eljutás.

A település viszonylag kis mérete ellenére is jelentős a gépjármű használatú közlekedési igény. Számos munkahely, gazdasági telephely és egy bánya is található a községben, így a tehergépjárművek forgalma is jelentős. Elkerülő és belső összekötő utak hiányában ezek a gépjárművek a településközponton és a lakóterületeken áthaladó utakat veszik igénybe, a szállítások során, zavarva a település központjának működését, zavarva a településen lakókat és túlhasználva/túlterhelve egyes közúthálózatot.

Bár a közterületi parkolás nem jelent nagyobb problémát, de a szűkös – járda nélküli - közterületeken a várakozó gépjárművek a gyalogosoktól veszik el a közlekedési felületet.

A településen teljesen hiányzik a kerékpáros infrastruktúra és szinte sehol sincsenek kiépített gyalogosfelületek, még azokban az utcákban sem, ahol egyetlen burkolt sávon folyik a kétirányú forgalom.

Közlekedési problémák:

1. Bár a forgalomnak megfelelő a település közúthálózata, a közterületi szélességek szűkösek, nincs hely a gyalogosok számára fenntartott felületek kiépítésére. A főbb útvonalakon (országos mellékutak és gyűjtőutak) legalább egyoldali gyalogjárda kiépítése szükséges lenne.
2. A település belterületének nagyrészen megfelelő minőségű aszfaltburkolattal ellátottak az utak, utcák, de azok szélessége keskeny és így a zavartalan kétirányú forgalom feltételei sok helyen nem adóttak. Mérlegelendő lenne egyes helyeken az egyirányúsítás lehetősége. Több esetben nem a közterület szélességével van probléma, hanem annak használati lehetőségével. Magáncélú használattal, illetve terep átalakítással szűkül le a közúti forgalom számára igénybe vehető terület.

3. A település külterületén a közutak (országos mellékút) burkolati minősége balesetveszélyes.
4. A kerékpáros forgalom számára biztonságosabb körülményeket kell teremteni. Lehetőség szerint a külterületi szakaszokon önálló, kétirányú kerékpárutakat kiépíteni vagy az országos mellékutaktól elkülönített kerékpáros útvonalat kijelölni.
5. A településtől keletre található a tardosi kőbánya, amely országos jelentőségű aktív kőbánya. A bánya kiszolgálását végző tehergépjárművek a Bányahegyi gyűjtőúton járnak érintve a lakóterületeket, s keresztülhaladnak a település központján. A tervezett fejlesztés, kitermelés növelés további tehergépjármű forgalommal jár, amely az érintettek nyugalma fokozottabban fogja zavarni, ezért a lakóterületeket elkerülő szállítási útvonalra feltétlenül szükség van.
6. A település dél-keleti részén található egy nagyobb méretű gazdasági terület, melyre közlekedő, a területet kiszolgáló tehergépjárművek rákényszerülnek, hogy áthaladjanak a település központján a közúthálózat déli oldalán hiányzó kiépített közúti kapcsolat miatt.
7. A Malomvölgyi-tó közkedvelt rekreációs terület, emiatt a hétvégéken nagymértékű idegenforgalom jelenik meg a településen. A tó körül nincs megfelelően rendezve ennek a megnövekedett forgalomnak a kezelése, parkoltatása.
8. A település központjában található főbb forgalomvonzó létesítmények körüli parkolóállások nem felelnek meg a hétvégén érkező idegenforgalom által keltett többlet igényeknek.
9. Malomvölgyi-tó közösségi közlekedéssel nem közelíthető meg.
10. A Malomvölgyi-tó és a lombkorona tanösvény között nincs közvetlen gyalogos túraútvonal kijelölve, így a turisták mindkét helyszínt autóval közelítik meg. Miközben a két terület között kb. 3,50 km a távolság, ami gyalogosan kellemes sétával is kb. 1-1,5 óra. Javasolt a Bikol-patak mentén egy túraútvonal, tanösvény kijelölését, amely növelné a terület turisztikai értékét. (esetlegesen kerekesszék barát módon)
11. A községben több helyen hiányos a vízelvezetést vagy szivárogtatást biztosító árokrendszer. A vízelvezetés bár szakaszosan a belterületi részekén kiépítés alatt van, települési szinten nem megoldott.
12. A Bányahegyre vezető út belterületi határ előtti szakaszán a jelenleg használatban lévő Bányahegyi út nyomvonala nincsen összhangban a számára rendelkezésre álló úttelekkel.

3.1.2.4 Környezetvédelmi konfliktusok, problémák

Tardos területén környezeti elemenként csoportosítva az alábbi főbb környezeti konfliktusok vannak jelen:

Föld, talaj: - Az illegális hulladéklerakás potenciális talajszennyező forrásként lokális jelleggel kedvezőtlenül befolyásolja a talaj állapotát.

- Petőfi Sándor utca – Rózsadomb utca térségében időszakosan előforduló támfalmozgások.
- Megnövekedett csapadékmennyiségű időszakokban jelentkező földcsuszamlások a Tardos – Süttő útszakasz nyugati oldalán.

Levegő: - A nem földgáz alapú lakossági fűtés kedvezőtlen a levegőminőség szempontjából.

- A háztartási és egyéb hulladékok jogszabályi előírásokban tiltott lakossági fűtési célú hasznosítása, elégetése – különösen a műanyag összetevők miatt, a veszélyes

gáz és szilárd mikroszennyezők környezetbe jutása következtében – lokálisan igen kedvezőtlenül befolyásolhatja a lakókörnyezet levegőminőségét.

- A bányászati tevékenység során keletkező és a kitermelt kő elszállítását végző tehergépjárművek okozta porterhelés.

Zaj, rezgés: A kitermelt kő elszállítását végző tehergépjárművek okozta zajterhelés.

Hulladék: - Az illegális hulladéklerakás potenciális talajszennyező forrást jelent.

- A háztartási és egyéb hulladékok nem megfelelő módon történő kezelése (fűtési célú hasznosítás, elégetés).
- A veszélyes és inert hulladékok nem megfelelő kezelése.

Vizuális környezetterhelés:

- Esztétikai konfliktust jelentenek az utcaképet negatívan befolyásoló villamosvezetékek és hírközlési hálózat tartóoszlopai, az irányfény szintű közvilágítás.
-

